

MAGYAR RENDÉSZET

Kiemelt közlemények

Minkó-Miskovics Mariann:

A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészés bűncselekménye napjainkban

**Christián László – M. Toronykőy Márta
– Polyák Zsolt:**

Módszertani ajánlás a települési közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia kidolgozásához

Fantoly Zsanett:

Az izlandi Barnahus-modell és annak hazai gyakorlata

**XXII. évf. (2022)
4. szám**

ISSN 1586-2895 (nyomtatott)
ISSN 1787-050X (elektronikus)

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

MAGYAR RENDÉSZET

A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM RENDÉSZETTUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA

Magyar Rendészet – Szerkesztőség

Főszerkesztő:	Dr. habil. CHRISTIÁN László (Nemzeti Közzolgálati Egyetem)
Szerkesztők:	BARNUCZ Nóra (Nemzeti Közzolgálati Egyetem) LIPPAI Zsolt (Nemzeti Közzolgálati Egyetem) Dr. NÉMETH Zsolt (Nemzeti Közzolgálati Egyetem)
Szerkesztőbizottság:	
A szerkesztőbizottság elnöke:	Prof. Dr. KOVÁCS Gábor (Nemzeti Közzolgálati Egyetem)
A szerkesztőbizottság tiszteletbeli elnöke:	Prof. Dr. <u>KATONA Géza</u>
Alapító szerkesztőbizottsági elnök:	Prof. Dr. BLASKÓ Béla (Nemzeti Közzolgálati Egyetem)
Szerkesztőbizottsági tagok:	Prof. Dr. BARABÁS Andrea Tünde (Nemzeti Közzolgálati Egyetem) Dr. habil. BODA József (Nemzeti Közzolgálati Egyetem) FAŁDOWSKI, Marek PhD (Szczytnói Rendőr-akadémia, Lengyelország) Dr. FELKAI László (Belügyminisztérium) Dr. FIALKA György (Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara) Prof. Dr. FINSZTER Géza (Nemzeti Közzolgálati Egyetem) Prof. Dr. HALLER József (Nemzeti Közzolgálati Egyetem) Dr. HEGYALJAI Máttyás (Belügyminisztérium) Dr. JANZA Frigyes nyá. r. vezérőrnagy Prof. Dr. KERÉZSI Klára (Országos Kriminológiai Intézet) Dr. MADAI Sándor (Debreceni Egyetem) Prof. Dr. MEZEY Barna (Eötvös Loránd Tudományegyetem) Prof. Dr. <u>RUZSONYI Péter</u> (Nemzeti Közzolgálati Egyetem) Prof. Dr. SALLAI János (Nemzeti Közzolgálati Egyetem) Dr. SOTLAR, Andrej PhD (Maribori Egyetem, Szlovénia)
Szerkesztőség:	1083 Budapest, Üllői út 82. magyarrendeszet@uni-nke.hu , +36 1 432 9074
	XXII. évfolyam, 2022/4. szám
Kiadó:	Nemzeti Közzolgálati Egyetem Ludovika Egyetemi Kiadó 1083 Budapest, Ludovika tér 2. www.ludovika.hu ; info@ludovika.hu
A kiadásért felel: Olvasószerkesztők: Nyomdai kivitelezés:	DELI Gergely rektor BUJDOSÓ Hajnalka, GERGELY Zsuzsánna, RESOFSZKI Ágnes Nemzeti Közzolgálati Egyetem ISSN 1586-2895 (nyomtatott) ISSN 1787-050X (elektronikus) Megjelenik évente 4 alkalommal.

MAGYAR RENDÉSZET

PROFESSIONAL JOURNAL OF LAW ENFORCEMENT OF THE UNIVERSITY OF PUBLIC SERVICE

Hungarian Law Enforcement – Editorial Team

Editor-in-chief: László CHRISTIÁN (University of Public Service, Hungary)
Editors: Nóra BARNUCZ (University of Public Service, Hungary)
Zsolt LIPPAI (University of Public Service, Hungary)
Zsolt NÉMETH (University of Public Service, Hungary)

Editorial Board

Chairman of the Editorial Board: Gábor KOVÁCS (University of Public Service, Hungary)

Honorary chairman of the Editorial Board: † Géza KATONA

Founding Chairman of the Editorial Board:

Béla BLASKÓ (University of Public Service, Hungary)
Andrea Tünde BARABÁS (University of Public Service Faculty of Law Enforcement, Hungary)
József BODA (University of Public Service, Hungary)
Marek FAŁDOWSKI (Police Academy in Szczytno, Poland)
László FELKAI (Ministry of Interior, Hungary)
György FIALKA (Chamber of Bodyguards, Property Protection and Private Detectives, Hungary)
Géza FINSZTER (Hungarian Academy of Sciences, University of Public Service, Hungary)
József HALLER (University of Public Service, Hungary)
Mátyás HEGYALJAI (Ministry of Interior, Hungary)
Frigyes JANZA (Hungarian Police, retired)
Klára KEREZSI (Hungarian Academy of Sciences)
Sándor MADAI (University of Debrecen, Hungary)
Barna MEZEY (Eötvös Loránd University, Hungary)
† Péter RUZSONYI (University of Public Service, Hungary)
János SALLAI (University of Public Service, Hungary)
Andrej SOTLAR (University of Maribor, Slovenia)

Editorial office: H-1083 Budapest, Üllői út 82.
magyarrendeszet@uni-nke.hu, +36 1 432 9074
Subscriptions are available at the editorial office, at the above address.

Vol. XXII. 2022/4.

Publisher: University of Public Service | Ludovika University Publishing House
H-1083 Budapest, Ludovika tér 2.
www.ludovika.hu; info@ludovika.hu

Responsible for publishing: Gergely DELI Rector
Proofreaders: Hajnalka BUJIDOSÓ, Zsuzsánna GERGELY, Ágnes RESOFSZKI
Print and bind: University of Public Service

ISSN 1586-2895 (printed)
ISSN 1787-050X (online)

Published four times a year.

Tartalom

Szerzőink	7
Lektoraink	9
Szerkesztői köszöntő	11

Büntetőjog

MINKÓ-MISKOVICS Mariann: A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészás bűncselekménye napjainkban	15
---	----

Kriminálisztika

FÜLÖP Péter – VÖRÖS Tamás: A forenzikus üvegvizsgálat egyéb aspektusai – A fraktográfia	33
---	----

Kriminológia

HOLLÓSVÖLGYI Máté: Lácacséke a magyar Chicago? Avagy a média felelőssége a kriminálstatisztikák közlésében és értelmezésében. Esettanulmány egy pártfogó felügyelő szemével	47
---	----

Rendészeti gyakorlat

BOTTYÁN Sándor: A drón mint kétpólusú tényező a büntetés-végrehajtásban	57
---	----

Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium

Köszönetnyilvánítás a Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium kapcsán	79
CHRISTIÁN László – ERDŐS Ákos: A technológiai innováció szerepe a modern biztonság megteremtésében. A Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium rövid működésének margójára	81
VÁJLOK László – BALLA József – BARTUS Gábor – VEDŐ Attila: A Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium Biztonságos Ország Biztonságos Határ alprojekt.	95
BACSÁRDI József – CHRISTIÁN László – HERMANN Gábor – LIPPAI Zsolt – VERES Zoltán: Fejlesztések és fejlesztési víziók az önkormányzati rendészet területén. Biztonságos Település alprojekt	119
ERDŐS Ákos – ROTTLER Violetta – KISS Lehel: Aktuális kihívások és kockázatok a magánbiztonság területén a digitalizáció korában. Biztonságos intézmény alprojekt.	139

Rendészeti felsőoktatás

NAGY György: A rendészeti hallgató gondolkodásmódja és az interkulturális kompetencia fejlesztése.	153
--	-----

Konferenciabeszámoló

- ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella – KOVÁCS Éva – KUDAR Mariann: A Sokszinű Kar konferencia IV. előadásai171
- ROTTLER Violetta: A Nemzetközi Magánnyomozó Szövetség XIII. éves közgyűlése és szakmai tudományos tanácskozása (konferenciabeszámoló)187

A magyar büntetés-végrehajtás intézményrendszer jubileumára

- BUZÁS Gábor: A közbiztonság mint a rendészet célja a *Bibliától* napjainkig193
- CZENCZER Orsolya: A letartóztatotti létszám alakulása a pandémia időszakában a biztonság és a környezettudatosság dimenziójában203
- KOVÁCS Gábor: A szervezés mint vezetési funkció gyakorlati megvalósítása, az értekezletek levezetésének jó gyakorlata219
- FANTOLY Zsanett: Az izlandi Barnahus-modell és annak hazai gyakorlata229
- FEKETE Márta – HEGEDŰS Judit: A korrekciós kuruzslás jelenléte a büntetés-végrehajtásban237

Településbiztonság

- CHRISTIÁN László – M. TORONYKŐY Márta – POLYÁK Zsolt: Módszertani ajánlás a települési közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia kidolgozásához247

Szerzőink

- Dr. Baczárdi József PhD, jegyző, Bábolnai Közös Önkormányzati Hivatal
- Dr. Balla József PhD, r. ezredes, tanszékvezető egyetemi docens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék; általános és fejlesztési dékánhelyettes, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
- Bartus Gábor r. őrnagy, kiemelt főreferens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék
- Bottyán Sándor bv. őrnagy, kiemelt főreferens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, büntetés-végrehajtási szakirány
- Dr. Buzás Gábor r. alezredes, adjunktus, tanszékvezető Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Igazgatásrendészeti és Nemzetközi Rendészeti Tanszék
- Dr. Christián László habil. r. dandártábornok, tanszékvezető egyetemi docens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem; oktatási rektorhelyettes, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék
- Dr. Czenczer Orsolya PhD, bv. alezredes, egyetemi docens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszék
- Erdős Ákos pénzügyőr őrnagy, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszék; doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészettudományi Doktori Iskola
- Prof. Dr. Fantoly Zsanett tanszékvezető egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntető-eljárásjogi Tanszék
- Dr. Fekete Márta PhD, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészeti Magatartástudományi Tanszék
- Fülöp Péter igazságügyi fizikus szakértő, Nemzeti Szakértői és Kutató Központ Fizikai és Kémiai Szakértői Intézet Fizikai és Szeretlen Analitikai Osztály
- Dr. Hegedűs Judit habil. tanszékvezető egyetemi docens Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészeti Magatartástudományi Tanszék
- Hermann Gábor biztonsági szervező, okleveles településbiztonsági menedzser, Pátyi Polgármesteri Hivatal önkormányzati rendészeti vezető
- Hollósvölgyi Máté, párfogó felügyelő, doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészettudományi Doktori Iskola
- Kiss Lehel biztonsági vezető, okleveles rendészeti igazgatósszervező, okleveles munkavédelmi és tűzvédelmi szakember, Robert Bosch Elektronika Kft.

- Kovács Éva angol nyelvtanár, Nemzeti Közszerológati Egyetem
Rendészettudományi Kar Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus; doktori
hallgató, Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola
- Prof. Dr. Kovács Gábor r. vezérőrnagy, tanszékvezető egyetemi tanár,
Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészeti
Vezetéstudományi Tanszék; dékán, Nemzeti Közszerológati Egyetem
Rendészettudományi Kar
- Kudar Mariann szakcsoportvezető, angol nyelvtanár, Nemzeti Közszerológati
Egyetem Rendészettudományi Kar Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus
- Lippai Zsolt r. alezredes, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszerológati
Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati
Rendészeti Tanszék; doktori hallgató, Nemzeti Közszerológati Egyetem
Rendészettudományi Kar Rendészettudományi Doktori Iskola
- Dr. Minkó-Miskovics Mariann, PhD. LLM, Budapesti Ügyvédi Kamara, egyéni ügyvéd
- Dr. Nagy György angol nyelvtanár, Nemzeti Közszerológati Egyetem
Rendészettudományi Kar Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus
- Dr. Polyák Zsolt r. dandártábornok, rendőrőfőkapitány, címzetes egyetemi tanár,
Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-őfőkapitányság
- Dr. Rottler Violetta PhD. r. őrnagy, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszerológati
Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati
Rendészeti Tanszék
- M. Toronykőy Márta r. alezredes, osztályvezető Csongrád-Csanád Megyei Rendőr-
őfőkapitányság Bűnügyi Igazgatóság Bűnmegelőzési Osztály
- Ürmösné Dr. Simon Gabriella lektorátusvezető egyetemi docens, Nemzeti
Közszérológati Egyetem Rendészettudományi Kar Idegennyelvi és Szaknyelvi
Lektorátus
- Vájlok László r. alezredes, mesteroktató, Nemzeti Közszerológati Egyetem
Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék
- Dr. Vedó Attila PhD, r. őrnagy, adjunktus, Nemzeti Közszerológati Egyetem
Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék
- Dr. Veres Zoltán PhD, megyei jegyző, Komárom-Esztergom Megyei
Önkormányzati Hivatal; megbízott oktató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar Pénzügyi Jogi Tanszék
- Vörös Tamás igazságügyi vegyészszakértő Nemzeti Szakértői és Kutató Központ
Fizikai és Kémiai Szakértői Intézet Fizikai és Szeretlen Analitikai Osztály

Lektoraink

- Baráth György elnök, Magyar Detektív Szövetség
- Barnucz Nóra egyetemi tanársegéd, angol nyelvtanár, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus
- Dr. Bogotyán Róbert bv. ezredes, egyetemi tanársegéd, mb. tanszékvezető Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszék; doktori hallgató, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola
- Dr. Bolyky Orsolya PhD, tudományos főmunkatárs, osztályvezető-helyettes, Országos Kriminológiai Intézet Bűnözéskutatási és Elemzési Tudományos Osztály
- Dr. Czenczer Orsolya PhD, bv. alezredes, egyetemi docens, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszék
- Dr. Hegedüs Judit habil. tanszékvezető egyetemi docens, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magatartástudományi Tanszék
- Hell Péter egyetemi tanársegéd, Óbudai Egyetem Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar Híradástechnikai Intézet
- Hermann Gábor biztonsági szervező, okleveles településbiztonsági menedzser, önkormányzati rendészeti vezető, Pátyi Polgármesteri Hivatal
- Dr. Horváth Tamás PhD, adjunktus, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék
- Kakócz Krisztián c. r. alezredes, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék; doktori hallgató Rendészettudományi Doktori Iskola
- Dr. Petrétei Dávid r. őrnagy, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Nyomozáselméleti Tanszék
- Dr. Polyák Zsolt r. dandártábornok, rendőrfőkapitány, címzetes egyetemi tanár, Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság
- Dr. Rottler Violetta PhD. r. őrnagy, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék
- Dr. Sivadó Máté PhD. r. őrnagy, adjunktus, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Kriminológiai Tanszék

Szerkesztői köszöntő

A *Magyar Rendészet* a Nemzeti Közszerzői Egyetem Rendészettudományi Kar szakmai folyóirata. A periodika elsődleges célkitűzése a rendészettudomány egyetemi szintű oktatásának támogatása, új tudományos eredmények közzététele, valamint szakmai tudományos fórum és publikációs lehetőség biztosítása. Tudományterületi fókuszja a rendészettudomány, valamint a bűnügyi tudományok, kellő nyitottsággal a többi tudományterületről kapcsolódó tudományos eredményekre és az interdiszciplináris megközelítésre.

Folyóiratunk az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának besorolása szerint „B” kategóriás lap, amely évente négy számmal jelenik meg. Szerkesztőségünk az NKE Rendészettudományi Karán működik, kiadója a Ludovika Egyetemi Kiadó. Christián László r. dandártábornok tanszékvezető egyetemi docens főszerkesztő munkáját a szerkesztőség titkára Németh Zsolt PhD. ny. r. ezredes egyetemi docens, korábbi főszerkesztő, valamint Barnucz Nóra és Lippai Zsolt r. alezredes egyetemi tanársegédek támogatják.

Lapszámaink is jól tükrözik törekvéseinket, hiszen a publikált tudományos közlemények a rendészet elméleti és gyakorlati világának sokoldalú, alapos és hiteles elemzését adják, amelyben kiemelkedő szerepe van lektorainknak, akik ellenszolgáltatás nélkül tesznek eleget a szerkesztőség felkérésének és végzik felelősségteljes munkájukat, garantálva a megjelenő közlemények megfelelését a magas szintű elvárásoknak. Valamennyi szerzőnk és lektorunk részére egy-egy nyomtatásban is megjelenő tiszteletpéldánnyal tudunk kedveskedni.

Periodikánk előállítását – kéziratok befogadása, lektorok felkérése, korrektúrák kezelése – 2018 óta az Open Journal System (OJS) online elektronikus folyóiratkezelő rendszerében valósul meg, ahol a szerzők, lektorok és a szerkesztők valamennyi munkafázisa visszamenőlegesen is nyomon követhető. Ugyanitt említve, hogy 2023. évben a kiadónk valamennyi kiadványa, így lapunk is áttért az APA hivatkozási rendszerre. A kéziratok benyújtásával kapcsolatos elvárások magyar és angol nyelvű útmutatója folyóiratunk honlapján érhető el.

Online terjesztési listánk kibővítésével, lapszámaink elektronikus elérhetőségéről, a publikálási lehetőségéről folyamatosan, már a lapszámaink megjelenésekor értesítjük a rendészeti szervek országos és területi vezetőit. Az online lapszámainkra való figyelemfelhívással közel hetvenezer egyenruhás, a rendészetben érintett kollégánkat tudjuk – vezetőik közreműködésével – megszólítani, amivel azt szeretnénk elérni, hogy a rendészeti praxis számára is hasznosuljanak szerzőink értékes gondolatai.

Visszatekintés

Előző, 2022. évi hármas lapszámunk tematikus részre osztott rendészettudományi tartalmú rovataiban 18 tudományos közlemény lektorált megjelenésének biztosítottunk

szakmai fórumot. Tematikus rovataink tartalmát tekintve, azok igen széles spektrumot öleltek fel a szakmai életút bemutatásától, bűnüldözési, kriminalisztikai, kriminológiai, rendészettudományi és rendészeti gyakorlati témákat is megjelenítve, a könyvismertetések és konferenciabeszámolók soráig.

Jelen számunk margójára

Jelen kiadványunk is többszörösen összetett képet nyújt olvasói számára, hiszen a már megszokott szakmai tartalmú rovatokon túl mostani lapszámunk három fő területre fókuszál. Egyrészt bemutatjuk a Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium tudományos és kutatási eredményeit, másrészt közöljük a települések biztonságának megteremtését és fenntartását szolgáló hiánypótló módszertani ajánlást, harmadrészt a Büntetés-végrehajtási Tanszék jubileuma alkalmából írt tanulmányok is helyet kapnak a vaskos lapszámban.

Ezen túlmenően a megszokott rovatainkban is közlünk néhány értékes írást. Minkó-Miskovics Mariann az illegális migrációt kihasználó embercsempészet egyre gyakoribb fegyveres megvalósulását és jogszabályi környezetét vizsgálja.

A kriminalisztika területéről Fülöp Péter és Vörös Tamás a forenzikus üvegvizsgálat (fraktográfia) keretében az üveget ért külső erők hatására kialakuló, jellegzetes törésmintázatok illusztrálására végeztek kísérleteket.

Kriminológiai szempontrendszer alkalmazásával Hollósvölgyi Máté egy pártfogó felügyelő szemével a média felelősségét firtatja a kriminálstatisztikák közlésében és értelmezésében, vagyis arról ír, hogyan kell helyesen értelmezni a bűnözési adatokat.

Rendészeti gyakorlati elemzésével a pilóta nélküli légi járművek rendészeti alkalmazásának újabb területét mutatja be Bottyán Sándor, aki szerint ebben a büntetés-végrehajtás két póluson is érintett, értve ez alatt a belső biztonság mellett a külső fenyegetettség szempontjait egyaránt.

Rendészeti felsőoktatás rovatunkban Nagy György a rendészeti hallgatók interkulturális kompetenciáját elemezve bizonyítja, hogy szükséges a külföldi rendészeti szakma kultúráját is megismerni.

A konferenciabeszámolók sorában Ürmösné Simon Gabriella, Kovács Éva, Kudar Mariann a Sokszinű Kar Konferencia IV. előadásairól tudósítanak, amelynek témái a kábítószerek, a gyermekbarát kihallgatási módszerek, a rendészeti együttműködés, a bűnügyi helyszínelés, a magánbiztonság és a sportrendezvények biztosítása, az innováció, a kritikus infrastruktúra, valamint a mesterséges intelligencia. Rottler Violetta szerzőnk pedig a Nemzetközi Magánnyomozó Szövetség XIII. éves közgyűléssel egybekötött tudományos tanácskozás eredményeit vázolja fel, rámutatva, hogy a hazai szervező, a Magyar Detektív Szövetség jól összefogja a szakma képviselőit, hosszú barátságok, kölcsönös tisztelet, egymás problémáinak meghallgatása, az együtt gondolkodás jellemzi a tevékenységüket.

A „Módszertani ajánlás a települési közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia kidolgozásához” című anyag szerzői – Christián László, M. Toronykőy Márta, Polyák Zsolt – a tudomány elméleti és a rendészet tapasztalati koherenciájával kívánják egyfajta itinert nyújtani a biztonság erősítésében elkötelezett helyhatóságoknak. Olyan ajánlásokat fogalmaznak meg, amelyek komplex módon, gyakorlati szempontok alapján támogatják a településszintű közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiák kidolgozását.

A jubileumi megemlékezésre áttérve kijelenthetjük, hogy a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Karon működik az egyetlen felsőoktatási intézmény ma Magyarországon, ahol a büntetés-végrehajtási szakmát, hivatást oktatják. Létrehozásának 50. évfordulójára több tisztelegő tanulmány született, amelyek közül jelenleg az alábbiak közlésére nyílt lehetőségünk.

Buzás Gábor tanulmánya a közbiztonság mint a rendészet célját elemzi a *Bibliától* napjainkig. Véleménye szerint a közbiztonság fogalma modern produktum, de egyes tartalmi elemei minden korban, már a jogtudományi elemzések előtt megjelentek.

Czenczer Orsolya a biztonság és a környezettudatosság dimenziójában elemzi, hogy milyen hatással volt a pandémia a letartóztatás alakulására a hazai bv. intézetekben, és hosszú távon mit eredményezhet a telítettségre vonatkozóan a letartóztatott fogvatartottak számának növekedése, ami hosszú távon eredményezheti az intézmények túlterheltségét.

Kovács Gábor gondolatai alapján a szervezés mint vezetési funkció gyakorlati megvalósítása, az értekezletek levezetésének jó gyakorlata kiemelt jelentőségű. Minden jól szabályozott – így a büntetés-végrehajtási – szervezetben is vezetési folyamatok játszódnak le, amelynek valamennyi eleme valamilyen hatással van a szervezet teljesítményére.

Fantoly Zsanett az izlandi Barnahus-modellre és annak hazai gyakorlatára világít rá, bemutatva a gyermekbarát igazságszolgáltatás egyik új eszközét, amely a gyermek sértett másodlagos viktimizációjának elkerülését szolgálja.

Fekete Márta és Hegedűs Judit tanulmánya pedig a korrekciós kuruzslás jelenlétét vizsgálja a büntetés-végrehajtásban, kiemelve hogy a korrekciós kuruzslásnak nevezett jelenség veszélyes lehet akár a büntetés-végrehajtási intézetek hatékonyságának, akár az intézetekben dolgozó szakemberek munkájának megítélésében.

Ezúttal is tartalmas lapszámunkhoz jó olvasást kívánunk!

Budapest, 2023. február 3.

Tisztelettel:

Dr. Christián László r. dandártábornok
tanszékvezető egyetemi docens,
rektorhelyettes,
főszerkesztő

A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészség bűncselekménye napjainkban

MINKÓ-MISKOVICS Mariann¹

Napjainkban a migráció, különösen annak illegális formája rendkívüli mértékben megnövekedett, egyre többen hagyják el különböző indokokkal otthonukat és keresnek egy másik, biztonságos országot, ahol letelepedhetnek. Magyarországot az illegális migráció tranzitországgként nagyobb mértékben érinti, és 2015 óta fokozottan terheli. Az illegális migráció során az embercsempészek mindig kiemelt szerepet töltek be, és jelenleg egyre gyakrabban jelennek meg Magyarország határain is, sokszor fegyvereket vagy más veszélyes eszközöket használva. Jelen tanulmány keretében a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészség bűncselekményének vizsgálatára kerül sor, figyelemmel annak illegális migrációban betöltött szerepére, így elemezve a jogszabályi hátteret, a releváns joggyakorlatot, az elérhető kriminálstatistikát, a tanulmány végén megjelenítve, de lege ferenda javaslatok formájában a szabályozás módosításának esetleges lehetőségeit.

Kulcsszavak: illegális migráció, embercsempészség, fegyveresen, felfegyverkezve

Bevezetés

A migrációnak napjainkban – figyelemmel a 2015-ben megindult tömeges bevándorlásra és a jelenleg is tartó orosz–ukrán háború által okozott, Ukrajna felől annak szomszédos országai, így különösen Magyarország felé is zajló rendkívüli mértékű bevándorlásra – egyre nagyobb jelentősége van, egyre többen hagyják el valamilyen okból az otthonukat és keresnek új lakóhelyet, ahol letelepedhetnek. Azonban ez a migráció leginkább illegális formában valósul meg: a Magyarország területére érkezők jelentős része gyakran jogosulatlanul, a vonatkozó jogszabályok rendelkezéseit megsértve, a megfelelő eljárás lefolytatása nélkül, a megfelelő engedély megléte

¹ PhD, LLM, egyéni ügyvéd, Budapesti Ügyvédi Kamara, e-mail: dr.miskovics.mariann@gmail.com

nélkül és a megfelelő határátlépési helyen kívül lépi át a határt, egyre gyakrabban erőszakos módon, illetve mások – ugyancsak jogosulatlan – segítségét igénybe véve.²

2013-ban lépett hatályba az új Büntető Törvénykönyv,³ amely már megalkotása idején is tartalmazta az illegális migrációval kapcsolatosan az egyik legfontosabb bűncselekményt, az embercsempészt, illetve annak minősítő körülményeként a fegyveresen és a felfegyverkezve történő elkövetést. Az illegális migráció ugyanakkor egyre nagyobb méreteket öltött,⁴ így alaposabb, pontosabb és szigorúbb szabályozása egyre inkább szükségessé vált.

Az illegális migráció megfelelő büntetőjogi szabályozásának érdekében a jogalkotó a Btk.-ba 2015-ben több új bűncselekményt⁵ is beiktatott, az embercsempészség bűncselekményének büntetési tételeit is megemelte,⁶ emellett új minősítő körülményekkel⁷ egészítette ki azt. A jogalkotó ugyanakkor a büntetési tétel megváltoztatásán kívül teljes mértékben változatlanul hagyta a két legsúlyosabbnak tekinthető minősítő körülményt, a „fegyveresen” és a „felfegyverkezve” minősítéseket, mintegy figyelmen kívül hagyva azok kiemelt jelentőségét a Btk.-ban általánosságban, illetve az embercsempészség bűncselekményében is.

Jelen tanulmány keretében részletesen bemutatom a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészség bűncselekményét, ennek elemzését a Btk. hatálybalépése óta, megvizsgálva annak alakulását egyes különleges helyzetekben, így a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, az egészségügyi veszélyhelyzetben, valamint az Ukrajna területén fennálló fegyveres konfliktus miatti veszélyhelyzetben felmerült változásokat.

A tanulmány során foglalkozom a jogszabályi háttérrel, a vonatkozó bírósági gyakorlattal és jogirodalommal, megvizsgálom és elemzem a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészség bűncselekményéhez kapcsolódó

² A Magyarország területére irányuló bevándorlással kapcsolatos statisztikákat lásd például: www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu Az Európai Unió területére való bevándorlással kapcsolatban lásd: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00176/default/table?lang=en>

³ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: Btk.).

⁴ Az illegális migrációval kapcsolatos magyarországi statisztikai adatok egy részét a rendőrség gyűjti és teszi közzé heti bontásban, azonban éves adatok rendőrség általi egységes gyűjtésére és közzétételére nem kerül sor, ezt az Európai Bizottság gyűjti és teszi közzé külön, egészen 2015-től kezdődően. Erre vonatkozóan megállapítható, hogy 2015-ben volt a legmagasabb az illegális bevándorlók száma, amely meghaladta az egymillió főt, és ez a szám egészen 2020-ig csökkenő tendenciát mutatott (2016-ban kevesebb mint négyszázezer fő, 2017–2019 között kevesebb mint kétszázézer fő), amikor az illegális bevándorlók száma körülbelül százezer főre tehető. Ezt követően kisebb mértékű növekedés indult meg, azonban ennek révén sem érte el az illegális bevándorlók száma 2022-ben sem a kétszázézer főt.

A Magyarország területére irányuló illegális migráció számait lásd: www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/illegalis-migracio-alakulasa Az Európai Bizottság adatait lásd: www.consilium.europa.eu/hu/infographics/migration-flows/

⁵ A jogalkotó a módosítás révén a következő új bűncselekményeket iktatta be a Btk.-ba: határázár tiltott átlépése (Btk. 352/A. §), határázár megrongálása (Btk. 352/B. §), határázárral kapcsolatos építési munka megakadályozása (Btk. 352/C. §). Ezek részletes elemzését lásd például MADAI 2016.

⁶ Ennek részletes kifejtését lásd „A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészség jogszabályi háttere” című fejezetben.

⁷ A módosítás révén új minősítő körülményként jelent meg az üzletszerűség, illetve az eddig is szereplő minősítő körülmények különböző kombinációja. Ennek részletes kifejtését lásd az előbb említett fejezetben.

kriminálstatistikai adatokat és a közbeszédet is, amely egyértelműen mutatja, hogy a vizsgált területnek milyen kiemelt jelentősége van napjainkban is. A tanulmány végén az összefoglalásban de lege ferenda javaslatok megfogalmazására is sor kerül.

A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészs⁸ jogszabályi háttere

A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészs bűncselekményének részletes vizsgálata előtt érdemes röviden foglalkozni az eme területnek a jelenleg hatályos Btk.-ban való megjelenésével és annak közvetlen előzményeivel, így a Btk. tervezetével és az egyes módosításokkal, azok hátterével is.

Az embercsempészs szabályozása a Btk.-ban

Az embercsempészs a jelenleg hatályos Btk.-ban a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények közé tartozik, azonban a Btk. eredeti tervezete⁹ szerint az államigazgatás elleni bűncselekmények körébe sorolták. Az indokolásban annyit rögzítettek az embercsempészs bűncselekményével kapcsolatban, hogy a tényállás szövege az 1978. évi Büntető törvénykönyvben¹⁰ foglalt tényálláshoz képest alapvetően nem változik, ugyanakkor mindenképp indokolt a minősített esetek körébe vonni a felfegyverkezve és a bünszövetségben történő elkövetést is.¹¹ Az embercsempészs végül a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények közé került a T/6958/237. számú egységes javaslat¹² szerint, azonban az áthelyezést leszámítva semmilyen módosító javaslat nem érkezett a vizsgált bűncselekmény tekintetében, aminek eredményeként az embercsempészs bűncselekménye a határnak más által a jogszabályi rendelkezések megszegésével való átlépéséhez nyújtott – fizikai vagy pszichikai – segítség formájában jelenik meg a jelenleg hatályos rendelkezések szerint is.¹³

⁸ Jelen tanulmány keretében kizárólag az embercsempészs bűncselekményének és a fegyveresen, illetve felfegyverkezve minősítéseknek az összefüggéseit vizsgálom, tehát nem foglalkozom külön az embercsempészs büntetőjogi tényállásával, illetve a két minősítő körülmény részletes vizsgálatával.

Az embercsempészs tényállásának elemzését lásd például PÓCZIK 2021; ZSIRAI 2019; BALOG 2016.

A fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetés vonatkozásában lásd például MISKOVICS 2016; MISKOVICS 2014.

⁹ Az Igazságügyi Minisztérium Büntetőjogi Jogalkotásért Felelős Helyettes Államtitkárság az XX.-BJFHÁT/40/3/2017. iktatószámú megkeresés alapján biztosította fizikai adatszobában a Btk. készítésével kapcsolatos összes dokumentum, így az összes tervezet, bizottsági jegyzőkönyvek, módosító javaslatok és egyéb dokumentumok megtekintését, illetve a kért dokumentumokról másolatot is rendelkezésre bocsátott.

¹⁰ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 218. §. Megjegyzendő, hogy az 1978-as Büntető Törvénykönyv szerinti embercsempészs szövege lényegesen eltér a Btk.-ban foglalt szövegtől az alapesetben is, de a minősített eseteket tekintve is, hiszen hiányzik – többek között – a felfegyverkezve minősítés is.

¹¹ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Általános indokolás 151. oldal 4. pont.

¹² A T/6958. számú törvényjavaslat tekintetében a kapcsolódó irományokat lásd: <https://bit.ly/3k2GZ2F>

¹³ Btk. 353. § (1) bekezdés.

Az eredeti szabályozás szerint – 2013. július 1. napjától kezdődően egészen 2015. szeptember 14. napjáig – a büntetési tételek az alábbiak szerint alakultak: alapeset esetén három évig terjedő szabadságvesztés, minősített esetekben egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, illetve az előkészület vétségnek minősült, és két évig terjedő szabadságvesztéssel sújthatta a jogalkalmazó az elkövetőt.

Ezt követően, 2015. szeptember 15. napján lépett hatályba az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvény (Módtv.), amely az eddigiekhez képest már hosszabb szabadságvesztés-büntetések kiszabását teszi lehetővé, és a minősítő körülmények viszonylag széles körű kombinációját is biztosította, aminek eredményeként a kiszabható szabadságvesztés mértéke a 15 évet is elérheti.¹⁴

A Módtv. alapját az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló T/5983. számú törvényjavaslat¹⁵ képezte, amely eredetileg máshogy foglalkozott a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészes bűncselekményével. Az 5. számú módosító javaslat (T/5983/5.) révén előrébb kerültek volna a vizsgált minősítő körülmények,¹⁶ azonban az irományról nem szavazott az országgyűlés, tekintettel arra, hogy azt a törvényalkotási bizottság nem támogatta.¹⁷ A Módtv. tekintetében a T/5983/11. számú összegző módosító javaslatról szavazott a törvényalkotási bizottság, amelyet elfogadott, és végül a T/5983/12. számú iromány került az országgyűlés elé szavazásra.

Jelenleg¹⁸ – megvizsgálva az Országgyűlés honlapján elérhető törvényjavaslatokat és irományokat – nem várható a Btk. olyan újabb módosítása, amely a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészes bűncselekményét bármilyen formában érintené.

Az embercsempészes tényállásának változását, különösen az egyes büntetési tételek súlyosítását, illetve az új minősítő körülmények megjelenését az 1. táblázat¹⁹ foglalja össze:

¹⁴ Btk. 353. § (3)–(5) bekezdések.

¹⁵ A T/5983. számú törvényjavaslat tekintetében a benyújtott irományt és annak módosításait lásd: <https://bit.ly/3X1A4Qr>

¹⁶ Az 5. számú módosító javaslatban a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés egy új bekezdésben (3a) jelent volna meg.

¹⁷ T/5983/12. számú iromány. A Törvényalkotási bizottság összegző jelentése az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló törvényjavaslatához (T/5983. szám) benyújtott képviselői módosító javaslatok vitájáról (kivételes eljárásban).

¹⁸ 2022. szeptember 14. napjával bezárólag.

¹⁹ A táblázatot a Btk. vonatkozó időállapotai alapján állítottam össze, és az egyes változásokat dőlt betűvel jelöltem.

1. táblázat: Az embercsempészés tényállásának alakulása a Módtv. hatálybalépése előtt és után

2015. szeptember 14. napi állapot előtt	2015. szeptember 15. napjától kezdődően
<p>353. § (1) Aki államhatárnak más által a jogszabályi rendelkezések megszegésével történő átlépéséhez segítséget nyújt, büntetett miatt <i>három évig</i> terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.</p> <p>(2) A büntetés <i>egy évtől öt évig</i> terjedő szabadságvesztés, ha az embercsempészt</p> <p>a) vagyoni haszonszerzés végett, vagy</p> <p>b) államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva követik el.</p> <p>(3) A büntetés <i>két évtől nyolc évig</i> terjedő szabadságvesztés, ha az embercsempészt</p> <p>a) a csempésztett személy sanyargatásával,</p> <p>b) fegyveresen,</p> <p>c) felfegyverkezve,</p> <p>d) üzletszerűen vagy</p> <p>e) bűnszövetségben követik el.</p> <p>(4) Aki embercsempészésre irányuló előkészületet követ el, <i>vétség miatt két évig</i> terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.</p>	<p>353. § (1) Aki államhatárnak más által a jogszabályi rendelkezések megszegésével történő átlépéséhez segítséget nyújt, büntetett miatt <i>egy évtől öt évig</i> terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.</p> <p>(2) A büntetés <i>két évtől nyolc évig</i> terjedő szabadságvesztés, ha az embercsempészt</p> <p>a) vagyoni haszonszerzés végett,</p> <p>b) államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva, vagy</p> <p>c) az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény, illetve eszköz megsemmisítésével vagy megrongálásával követik el.</p> <p>(3) A büntetés <i>öt évtől tíz évig</i> terjedő szabadságvesztés, ha az embercsempészt</p> <p>a) a csempésztett személy sanyargatásával,</p> <p>b) fegyveresen,</p> <p>c) felfegyverkezve,</p> <p>d) üzletszerűen vagy</p> <p>e) bűnszövetségben követik el.</p> <p>(4) A büntetés <i>öt évtől tizenöt évig</i> terjedő szabadságvesztés, ha</p> <p>a) a (3) bekezdés a) pontja szerinti embercsempésztést a b)–e) pontban meghatározott módon,</p> <p>b) a (3) bekezdés b) pontja szerinti embercsempésztést az a), illetve a c)–e) pontban meghatározott módon követik el.</p> <p>(5) A (3) vagy (4) bekezdésben meghatározott bűncselekmény szervezője vagy irányítója <i>tíz évtől húsz évig</i> terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.</p> <p>(6) Aki embercsempészésre irányuló előkészületet követ el, <i>három évig</i> terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.</p>

Forrás: a szerző szerkesztése

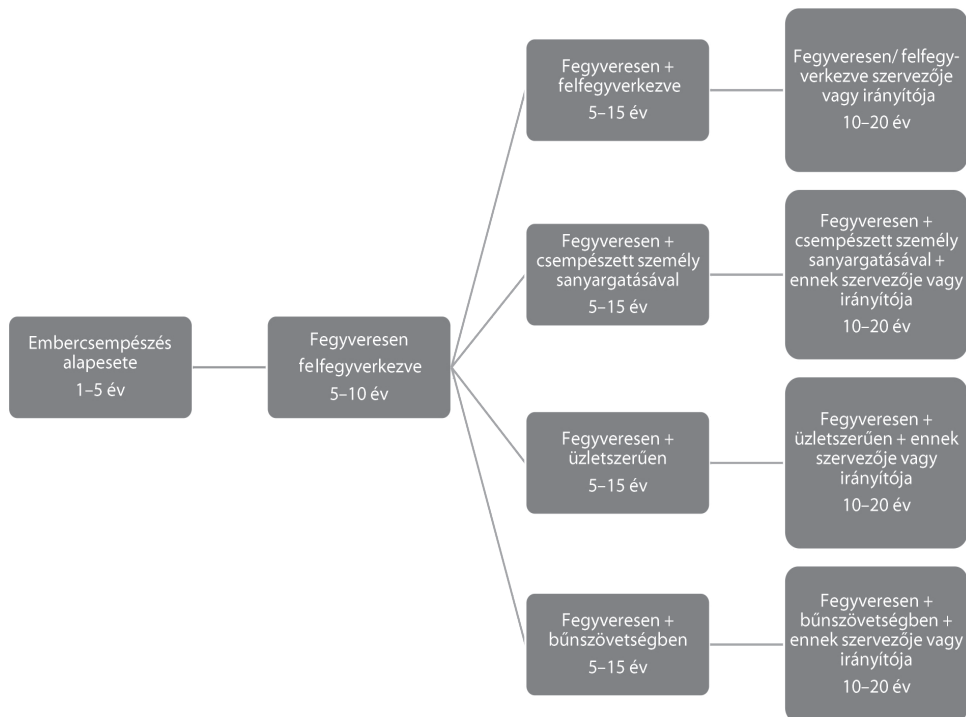
A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészes jogszabályi háttere

Az embercsempészes bűncselekményének minősítő körülményeit megvizsgálva megjegyzendő, hogy a jogalkotó a „fegyveresen” minősítést – hasonlóan a csempésztett személy sanyargatásának minősítésével együtt – külön kiemelte és lehetővé tette a többszörös minősítést is,²⁰ aminek eredményeként ebben az esetben kétszeres,

²⁰ 2012. évi C. törvény 353. § (4)–(5) bekezdések.

illetve háromszoros minősítés²¹ megállapítása is lehetséges. Ennek indoka valószínűleg a fegyveresen minősítés körébe tartozó eszközök objektív, társadalomra való nagyobb veszélyességében rejlik,²² amelyet azonban a jogalkotó a módosító jogszabály indoklásában sem fejtett ki.

Az egyes minősítő körülmények²³ az alábbiak szerint alakulnak:

1. ábra: Az embercsempészés bűncselekményeinek minősítő körülményei a „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítések alapján

Forrás: a szerző szerkesztése

Az 1. ábrában foglaltak alapján megállapítható, hogy az embercsempészés bűncselekménye esetén a „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítések viszonylag nagyobb

²¹ Kétszeres, illetve háromszoros minősítésen azt értem, hogy a jogalkotó a már meglévő minősítő körülményt további minősítéssel látja el, aminek eredményeként még szigorúbb büntetés szabható ki, és amely esetben a jogalkalmazó nem kétszeresen értékeli egy minősítő körülményt, hanem a két minősítő körülményt „összeszámítják”.

²² Ennek részletes kifejtését lásd MISKOVICS 2016.

²³ Az embercsempészés bűncselekményénél szerepel még minősítő körülményként a vagyoni haszonszerzés, az államhatár átlépéséhez több személynek való segítség nyújtása, illetve az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény, illetve eszköz megsemmisítése vagy megrongálása is, azonban ezeknek a minősítő körülményeknek a vizsgált fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés szempontjából nincs jelentősége, ezeket a jogalkotó egyáltalán nem kapcsolta össze a két vizsgált minősítéssel, sőt a többi minősítéssel sem. Így ezeket jelen tanulmány keretein belül nem vizsgálom.

mértékben emelik a kiszabható szabadságvesztés-büntetés mértékét, az a legsúlyosabb esetben a felső határ négyszeresére is emelkedhet.

A két minősítést megvizsgálva megállapítható, hogy az embercsempészség bűncselekménye ténylegesen elkövethető fegyveresen, illetve felfegyverkezve is. Előfordulhat ugyanis, hogy az elkövető lőfegyvert, robbanóanyagot vagy robbantószer, robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készüléket tart magánál, azonban érdemes megvizsgálni a Btk. azon kitételét, hogy a lőfegyvernek működőképesnek kell lennie, illetve hogy ezen eszközök utánzatával fenyegetve kell elkövetni a bűncselekményt.²⁴ Azonban amennyiben az embercsempészség során az elkövető például légfegyvert tart magánál, akkor nem állapítható meg a súlyosabb minősítés, kivéve, ha azzal fenyegetve kerül sor az elkövetésre, amely esetben utánzatként értelmezhető az adott fegyver,²⁵ vagy adott esetben – az elkövető céljának vizsgálata alapján a „*felfegyverkezve*” minősítés megállapítására lesz lehetőség. A „*fegyveresen*” minősítés mellett az embercsempészség bűncselekménye esetében a „*felfegyverkezve*” minősítés esetén is felmerülhetnek értelmezési nehézségek, tekintettel arra, hogy e minősítés megállapításához elegendő meghatározott célból élet kioltására alkalmas eszköz magánál tartása,²⁶ annak használata nem szükséges. Felmerülhet ugyanakkor a kérdés, hogy amennyiben az embercsempész az emberi élet kioltására alkalmas eszközt magánál tartja az ellenállás megakadályozása vagy leküzdése érdekében, mégis kinek az ellenállását kívánja megakadályozni vagy leküzdeni: a sértett(ek)ét vagy harmadik személy(ek)ét? Ezzel kapcsolatban a jogalkotó semmilyen támpontot nem adott, emellett az indokolás sem ad semmilyen iránymutatást, így valószínűleg bármilyen más személy ellenállásának megakadályozása vagy leküzdése érdekében emberi élet kioltására alkalmas eszköz magánál tartása megalapozza a súlyosabb minősítést.

A büntetések tekintetében megjegyzendő, hogy a kiutasítás nem mellőzhető,²⁷ és kitiltásnak²⁸ is helye van, amelyek már a korábbi Btk.-ban is szerepeltek; e rendelkezések vonatkozásában a Módtv. semmilyen módosítást, illetve változást nem vezetett be.

A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészséssel kapcsolatos joggyakorlat és jogirodalom

A joggyakorlatot áttekintve megállapítható, hogy a fegyveresen és a felfegyverkezve minősítés vizsgálatára az embercsempészség bűncselekménye tekintetében rendkívül kevés alkalommal került sor, gyakorlatilag nem alkottak meg olyan bírósági

²⁴ Btk. 459. § (1) bekezdés 5. pont.

²⁵ Ennek részletes kifejtését lásd MISKOVICS 2021.

²⁶ 2012. évi C. törvény, 459. § (1) bekezdés 6. pont.

²⁷ 2012. évi C. törvény, 60. § (2a) bekezdés.

²⁸ 2012. évi C. törvény, 364. §.

határozatot, amely kifejezetten a minősítő körülményekkel foglalkozna a vizsgált bűncselekmény tekintetében.²⁹

A bírósági határozatok hiányán túl megállapítható továbbá, hogy jelenleg³⁰ nem várható egyik törvényszéken, illetve ítéletábrán sem olyan ügy tárgyalása, amely a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészs bűncselekményével foglalkozna; sőt embercsempészs bűncselekménye tekintetében is nagyon kevés tárgyalást tűztek ki a közelmúltban.³¹ Ennek – vélhetően egyik – indoka, hogy külön eljárás keretében, bíróság elé állítással került sor az embercsempészs bűncselekményének rendezésére meghatározott feltételek fennállása esetén.³²

A joggyakorlathoz hasonlóan alakul a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészs bűncselekményének jogirodalmi oldala is: egyáltalán nem foglalkoztak vagy foglalkoznak vele a jelenkori jogászok, illetve kriminálstatisztikusok; valamilyen okból még egyáltalán nem vizsgálták együttesen a két speciális minősítő körülményt és az embercsempészs bűncselekményét.³³

²⁹ Az embercsempészséssel foglalkozott például a 4/2015. BJE határozat, Szegedi Törvényszék 2.Bf.1080/2014/7. sz. határozata, Tatabányai Törvényszék B.172/2021/11. sz. határozata, a Győri Ítéletábrá Bf.85/2021/22. sz. határozata, a Debreceni Ítéletábrá Bf.198/2022/10. sz. határozata, a Fővárosi Ítéletábrá Bf.208/2021/99. sz. határozata. Megjegyzendő továbbá, hogy a Kúria Idegenrendészeti joggyakorlat-elemző csoportja sem foglalkozott összefoglaló véleményében a vizsgált minősítő körülményekkel, de emellett az Alkotmánybíróság joggyakorlatában sem érhető el olyan határozat, amely a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett embercsempészs bűncselekményét elemezné.

³⁰ Megjegyzendő, hogy a fegyveresen elkövetett embercsempészs bűncselekményének „tökéletes” példája lett volna a 2020. október 26. napján történt eset, amelynek során egy Vitnyéd felé közlekedő személygépjárművet állítottak meg a rendőrök. A személygépjárműben – az elkövetőn kívül – öt szíri állampolgárságú személy tartózkodott, és az elkövető célja ezen öt személy részére az osztrák–magyar államhatár átlépéséhez való segítségnyújtás volt. Az elkövetőnél működőképes lőfegyver és robbanóanyag volt; a rendőrségi ellenőrzés elől menekülve a lőfegyvert maga ellen fordította, emellett a nála lévő robbanóanyag is felrobbant, aminek következtében az elkövető a helyszínen életét vesztette. Ebben az esetben – vélelmezhetően – megállt volna a fegyveresen elkövetett embercsempészs büntette, mellette még több minősítő körülménnyel (vagyon hasznoszerzés végett, az államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva). Lásd: www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/meghalt-a-felfegyverkezett-embercsempesz Megjegyzendő továbbá, hogy egyes esetekben azért nem állapítható meg a súlyosabb – fegyveresen – minősítés, mert az elkövetés során talált eszköz nem minősül működőképes lőfegyvernek, hanem más fegyvertípusba tartozik (például gáz- vagy riasztópisztoly), amely esetben nem elegendő a fegyver magánál tartása a súlyosabb minősítés használatához, hanem szükséges az azzal való fenyegetés is. Lásd például: www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/embercsempeszek-rendorkezen-4.

³¹ Az egyik tárgyalást a Szegedi Törvényszéken tűzték ki 2022 áprilisában, míg a másikat a Szombathelyi Törvényszéken 2022 júliusában. Más embercsempészséssel kapcsolatos ügy tárgyalása nem található meg az egyes törvényszékek, illetve ítéletábrák tárgyalási jegyzékében. (Megjegyzendő, hogy az Egri Törvényszék esetében nem került sor tárgyalási jegyzék közzétételére, így az említett adatok kizárólag ennek figyelembevételével értelmezhetők.) Lásd: <https://bit.ly/3ksQGrt>

³² A bíróság elé állítás feltételei (konjunktíván) a következők: a bűncselekmény tíz évnél nem súlyosabb szabadságvesztés-büntetéssel büntetendő, az ügy megítélése egyszerű, a bizonyítékok rendelkezésre állnak, továbbá a terhelt tetten érték, vagy a terhelt a bűncselekmény elkövetését beismerte. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 723. §.

³³ Lásd például RÁDI 2016; GAÁL 2016; PÓCZIK–BOLYKY–SÁRIK 2019; ZSIRAI 2019; NAGYCENKI 2018.

Az embercsempészség fegyveresen és felfegyverkezve megjelenése a kriminálstatisztika tükrében

A fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészség bűncselekményének alapos vizsgálata mellett mindenképp szükséges a statisztikai adatok megvizsgálása és elemzése is, tekintettel arra, hogy azok jogszabályi háttérrel, illetve bírósági gyakorlattal való összevetése megfelelően bemutathatja a jelen tanulmány tárgyát képező területet.³⁴

A rendelkezésre álló adatok áttekintése

A rendelkezésre álló kriminálstatisztikai adatokat³⁵ megvizsgálva³⁶ megállapítható, hogy a Btk. hatálybalépése óta az embercsempészség gyakorisága a Btk.-ban szereplő többi bűncselekményhez képest viszonylag kis számban fordul elő. Az embercsempészség alapesete (2013. július 1. napja óta összesen 2761 esetben), a minősített esetek közül pedig a leggyakrabban az államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva minősítés (2013. július 1. napja óta összesen 1031 esetben), illetve a vagyoni haszonszerzés végett államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva minősítés (2013. július 1. napja óta összesen 1156 esetben) fordult elő, amihez képest a fegyveresen minősítés (2013 óta összesen 5 esetben) mértéke elhanyagolható,

³⁴ A tanulmány készítéséhez szükséges kriminálstatisztikai adatokat 2022. augusztus 25. napján elektronikus úton megküldött kérelemben igényeltem a Belügyminisztérium Rendészeti Kodifikációs Főosztályának Általános Rendészeti Szabályozási Osztályától, amely az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS) kezeléséért felel. Az adatigénylésre 2022. szeptember 5. napján került sor, amelyre vonatkozóan 2022. szeptember 5. napján tisztázó kérdést tettem fel (fegyveresen, illetve felfegyverkezve minősítés esetén az eszközök körében „eszköz nélkül”, „személygépkocsi”, illetve „tehergépkocsi” volt megjelölve), amelyre 2022. szeptember 9. napján érkezett meg a visszajelzés. E megkeresés és válasz esetében nem adtak ki nyilvántartási vagy iktatási számot. Emellett felhasználtam az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatósága Bűnügyi Elemző-Értékelő Főosztályának Bűnügyi Elemző-Értékelő Osztálya részére 2016. június 14. napján küldött megkeresésre 2016. július 1. napján adott, 29000/21957-1/2016. ált. számú választ. Felhasználtam továbbá a Legfőbb Ügyészség részére 2016. június 14. napján megküldött megkeresésre 2016. július 18. napján megküldött LFIIGA//431-7/2016. számú intézkedést is.

³⁵ Megjegyzendő, hogy az Országos Rendőr-főkapitányság által havonta kiadott Határrendészeti helyzetkép, amely Magyarország határain a határrendészettel kapcsolatos bűncselekményeket, illetve szabálysértéseket dolgozza fel, nem foglalkozik külön az embercsempészség bűncselekményével, együtt kezeli azt a jogellenes tartózkodás elősegítésének bűncselekményével. Az egyes Határrendészeti helyzetképek elérhetők: www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/hatarrendeszet

³⁶ A rendelkezésre álló – 2022. augusztus 31. napján a Belügyminisztérium Rendészeti Kodifikációs Főosztályának Általános Rendészeti Szabályozási Osztálya által elektronikus formában megküldött – adatokat azonban követő jellegű statisztika alapján küldik meg, ami azt jelenti, hogy az adatokat akkor regisztrálják, ha a büntetőeljárás a nyomozóhatóságok, illetve az ügyészség befejezte. Tekintettel arra, hogy több esetben a nyomozás évekig is eltarthat, a regisztráció és az elkövetés időpontja eltérhet. Ezzel kapcsolatban megemlítendő, hogy a bíróságok az embercsempészség bűncselekményének nyomozását az eljáró hatóságok viszonylag gyorsan lezárták, alapvetően a bűncselekmény regisztrálásának évében vagy az azt követő évben, ami azt jelenti, hogy a nyomozás rendkívül gyorsan zajlott le.

a felfegyverkezve minősítés pedig – rendkívül meglepő módon – egyáltalán nem fordult elő.³⁷

Megállapítások a kriminálstatisztikai adatok alapján

A fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészség büntetése összpontosítva az alábbiak állapíthatók meg:

- a Btk. hatálybalépése óta elkövetett időszakban az embercsempészség bűncselekményének mindösszesen 0,18%-ában került sor a „fegyveresen” minősítés megállapítására és 0,00%-ában a „felfegyverkezve” minősítés³⁸ megállapítására,³⁹
- a fegyveresen elkövetett embercsempészség bűncselekménye időbeli megoszlása tekintetében nem lehet egyértelmű következtetést levonni, ugyanis a vizsgált időszakban egy-egy alkalommal került sor a bűncselekmény elkövetésére januárban, júniusban és októberben, illetve két alkalommal februárban; azonban az adatok kis száma általánosabb megállapítás tételét nem teszi lehetővé;
- az eszközök tekintetében a rendelkezésre álló adatgyűjtés meglehetősen pontatlan, és értelmezése a vizsgált minősítő körülmények vonatkozásában nem lehetséges, ugyanis a fegyveresen elkövetett embercsempészség bűncselekményeit eszköz nélkül, személygépkocsival, illetve tehergépkocsival követték el, amelyek esetében kérdésként merülhet fel, hogy egyáltalán hogyan lehetséges a minősítések megállapítása ezen eszközök alapján, illetve egyáltalán: amennyiben eszköz nélkül követik el a bűncselekményt, azt hogyan lehetséges mégis olyan eszközként értelmezni, amely megalapozza a fegyveresen minősítés keretében a Btk.-ban rendkívül pontosan meghatározott eszközcsoportot;⁴⁰

³⁷ Az adatokat a 2022. augusztus 25. napján elektronikus úton megküldött kérelem alapján küldte meg a Belügyminisztérium Rendészeti Kodifikációs Főosztályának Általános Rendészeti Szabályozási Osztálya.

³⁸ Vö. Az ORFK 29000/21957-2/2016. ált. számú megkeresésre adott válaszában ettől némileg eltérő eredmények találhatók, ugyanis a rendőri eljárásban 2010–2016. június 31. napja között egy alkalommal regisztráltak felfegyverkezve elkövetett embercsempészség bűncselekményét. Ennek ugyanakkor ellentmond a Belügyminisztérium Jogszabály-előkészítő és Koordinációs Főosztály Koordinációs és Statisztikai Osztály BM/907/29/2017. számú megkeresésére adott válasznak a nemek szerinti megoszlása, amely alapján a vizsgált időszakban nem került sor felfegyverkezve történő embercsempészség bűncselekményének elkövetésére.

³⁹ A Legfőbb Ügyészség, amely a LFIIGA//384-5/2020. számú intézkedése szerint a vizsgált időszakban összesen kilenc alkalommal került sor fegyveresen elkövetett embercsempészség bűncselekményének regisztrálására. Az ügyészségi adatszolgáltatás tekintetében kiemelendő, hogy a közölt adatok nem teljeskörűen mutatják be, hogy az adatszolgáltatásban érintett bűncselekmények elkövetése miatt pontosan hány személlyel szemben indult eljárás és született eljárásjogi döntés, hanem kizárólag arra vonatkozóan tartalmaznak információt, hogy az adatszolgáltatásban érintett bűncselekmények elkövetése miatt legalább az adatszolgáltatásban megjelölt számú személlyel szemben született statisztikai adatszolgáltatást megalapozó eljárási döntés.

⁴⁰ Ezen értelmezési kérdés megoldása érdekében 2022. szeptember 5. napján tisztázó kérdést küldtünk meg a Belügyminisztérium Rendészeti Kodifikációs Főosztályának Általános Rendészeti Szabályozási Osztálya részére. A 2022. szeptember 9. napján érkezett válasz ugyanakkor semmilyen formában nem számít kielégítőnek, tekintettel arra, hogy az abban foglaltak nem tekinthetők ténylegesen válasznak. A válasz szerint ugyanis a „kért adatok az Egységes Nyomozhatósági és Ügyészségi Bünyügyi Statisztika rendelkezésünkre álló adataiból kerültek leválogatásra”. Ez ezért is meglepő, mert az ENYÜBS-rendszernek egyértelműen meghatározott kódrendszere van, tehát elvileg lehetőség nyílt volna arra, hogy megfelelő kódok alapján rögzítsék az elkövetés során használt eszközöket. A kódok felsorolását lásd: <https://bit.ly/3XhG3pG>

- az elkövetés helyszíne szerint sem vonható le egyértelmű megállapítás; a rendelkezésre álló adatok szerint egy alkalommal került sor a fegyveres embercsempészes elkövetésére Budapesten és Győr-Moson-Sopron megyében, míg összesen három alkalommal Csongrád-Csanád⁴¹ megyében;⁴²
- az elkövetők számában egy hirtelen kiugrás figyelhető meg, 2016-ban egy elkövető esetében regisztráltak fegyveres embercsempészt, míg 2017-ben már nyolc elkövető tekintetében regisztrálták az eljárást; azonban 2016 előtt és 2017 után egyáltalán nem került sor fegyveresen elkövetett embercsempészes bűncselekményének regisztrálására;
- az elkövetés helyszínével részben összefüggésbe hozható az elkövetők állampolgársága is: a nyolc elkövető közül négy szerb állampolgár volt, akik vélhetően Csongrád-Csanád megye területére csempészték fegyveresen a sértetteket; emellett két magyar, két bolgár és egy afgán állampolgárságú elkövetőt regisztráltak hivatalos eljárásban;
- az elkövetők nemek szerinti megoszlása tekintetében megállapítható a férfi elkövetők többsége, hét esetben férfi hajtotta végre a fegyveresen elkövetett embercsempészes bűncselekményét, míg női elkövető összesen két esetben fordult elő;⁴³
- az elkövetők életkor szerinti megoszlását tekintve megállapítható, hogy a vizsgált időszakban mindegyik elkövető felnőttnek (25–59) tekinthető, egy alkalommal sem fordult elő fiatalkorú személy, fiatal felnőtt vagy időskorú személy általi elkövetés.⁴⁴

Az egyes statisztikai adatokat a Btk. hatálybalépése óta, illetve az egyes különleges jogrendekkel összefüggésben értelmezve megállapítható, hogy a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet elrendelésének időpontjától kezdődően, tehát 2015. szeptember 15. napja⁴⁵ óta érdemben nem változott a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészes bűncselekményének száma. Az egyedüli – már

⁴¹ A bűncselekmény elkövetésének regisztrálása idején Csongrád megye, jelenleg Csongrád-Csanád megye, 2023. január 1. napjától pedig Csongrád-Csanád vármegye.

⁴² Ettől eltérő megállapításra jutott a Legfőbb Ügyészség, amely a LFIIGA//384-5/2020. számú intézkedésében rendelkezésre bocsátotta a vonatkozó adatokat, amelyek szerint 2016-ban az egyetlen fegyveres embercsempészes bűntettét Csongrád megyében követték el, a 2017-es adatai azonban eltérnek az ENYÜBS adataitól: a Legfőbb Ügyészség szerint ugyanis négy esetben került sor Csongrád-Csanád megyében a fegyveres embercsempészes elkövetésére és három esetben Győr-Moson-Sopron megyében.

⁴³ A Belügyminisztérium Jogszabály-előkészítő és Koordinációs Főosztály Koordinációs és Statisztikai Osztály BM/907/29/2017. számú megkeresésére adott válasz szerint 2017 első félévéig kizárólag férfiak követték el a vizsgált minősítéssel rendelkező bűncselekményt, aminek alapján a legfrissebb statisztikai adatok szerint kizárólag 2017 második félévében követhették el nők a fegyveres embercsempészes bűncselekményét. Ugyancsak ezt erősítette meg a Legfőbb Ügyészség LFIIGA//384-5/2020. számú intézkedése is.

⁴⁴ A Legfőbb Ügyészség LFIIGA//384-5/2020. számú intézkedése teljes mértékben egybeesik ezekkel az adatokkal; az intézkedésben foglalt adatok szerint is kizárólag felnőttek követték el fegyveresen az embercsempészes bűncselekményét.

⁴⁵ 2015. évi CXL. törvény 16. §, a menedéjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény 80/A. §. Megjegyzendő, hogy a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet jelenleg is fennáll, meghosszabbítására 2022. szeptember 6. napján került sor és 2023. március 7. napjáig tart. 333/2022. (IX. 6.) Korm. rendelet, 1. §. Ez a jogszabály ugyanakkor a kihirdetését követő nap, tehát 2022. szeptember 7. napján már hatályát veszítette.

korábban is említett – „nagyobb mértékű” változás a 2016-os adatok négyeszeresére növekedése 2017-ben, ugyanakkor az adatok rendkívül kis száma miatt e változás alapján semmilyen előrejelzés nem állítható fel. Ezzel szemben a járványügyi készültség⁴⁶ 2020. július 17. napján való elrendelése óta egyáltalán nem regisztráltak fegyveresen, illetve felfegyverkezve történő embercsempészség bűncselekményét. A fegyveres konfliktus, illetve humanitárius katasztrófa miatt 2022. május 24. napján elrendelt veszélyhelyzet⁴⁷ esetében ugyancsak nem regisztráltak fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészség bűncselekményt a rendelkezésre álló adatok szerint.⁴⁸

A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészség bűncselekményének és az embercsempészség alapesetének alakulása az alábbiak szerint ábrázolható a jelenlegi Btk. hatálybalépése óta (2. ábra):⁴⁹

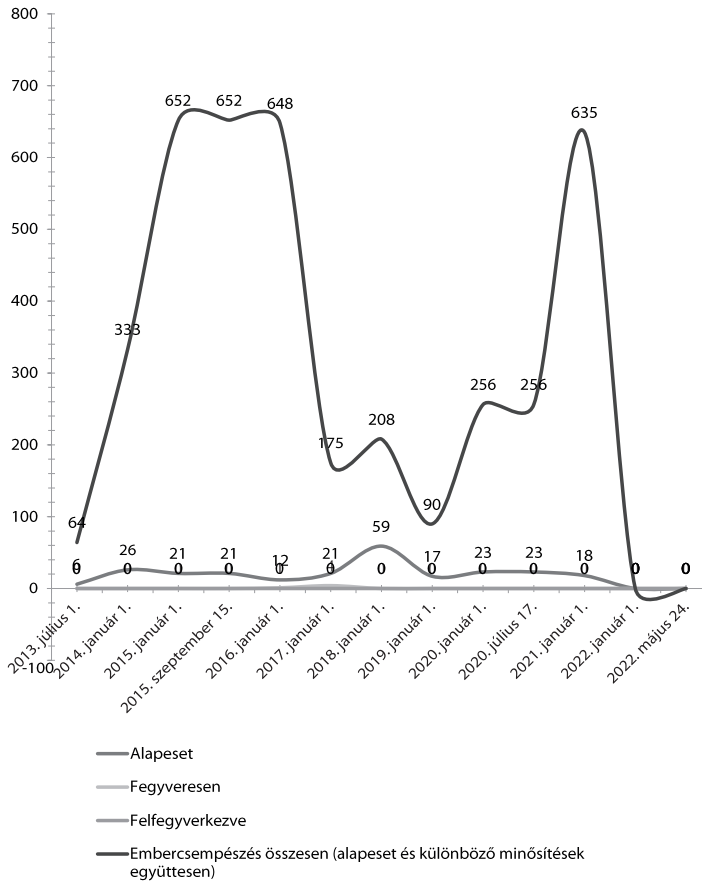
A 2. ábrán szereplő adatokat megvizsgálva megállapítható, hogy a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészség bűncselekménye rendkívül kis hányadát teszi ki az embercsempészség bűncselekménye alapesetének, kevesebb, mint 3%-át alkotja. Emellett látható az ábrán, hogy az embercsempészség bűncselekménye a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet bevezetésének évében rendkívüli mértékben megnőtt, azóta azonban csökkent is. Ez a tendencia ugyanakkor egyáltalán nem figyelhető meg a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészség bűncselekménye esetében, amelyeknél 2016-ban és 2017-ben történt változás, de azok is olyan kismértékűek voltak, hogy érdemben nem változtatták meg az összes embercsempészség bűncselekményeinek számát.

⁴⁶ A járványügyi készültség e tanulmány elkészítésének idején is fennáll, egészen 2022. december 18. napjáig. A járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) kormányrendelet 1. § és 3. §.

⁴⁷ A fegyveres konfliktus és humanitárius katasztrófa miatt jelenleg is fennáll a veszélyhelyzet, amelynek ugyanakkor záró napját nem rögzítette a jogalkotó, kizárólag a hatálybalépésének napját szabályozta. Az Ukrajna területén fennálló fegyveres konfliktusra, illetve humanitárius katasztrófára tekintettel, valamint ezek magyarországi következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzet kihirdetéséről és egyes veszélyhelyzeti szabályokról szóló 180/2022. (V. 24.) kormányrendelet.

⁴⁸ Megjegyzendő, hogy adatok már rendelkezésre állnak, ugyanakkor nem tekinthetők hivatalos statisztikának, így azok feldolgozására nincsen lehetőség a Belügyminisztérium Rendészeti Kodifikációs Főosztályának Általános Rendészeti Szabályozási Osztálya által 2022. szeptember 9. napján küldött, iktatószám nélküli válaszban foglaltak alapján.

⁴⁹ A 2. ábra alapját a már említett, iktatószám nélküli, a Belügyminisztérium Rendészeti Kodifikációs Főosztályának Általános Rendészeti Szabályozási Osztálya által megküldött adatok képezik. A 2. ábra nem veszi figyelembe az elkövetési idő – regisztrációs idő (az eljárás befejezésének ideje) közötti különbséget, emellett a „fegyveresen” minősítés körébe tartozónak tekintettem minden adatot, amely a rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján így került megjelölésre, ideértve az eszköz nélküli, a személygépkocsival és a tehergépkocsival történő elkövetést is. A 2. sz. ábra kizárólag az említett megküldött adatokból készült, tehát az említett Legfőbb Ügyészség és az Országos Rendőr-főkapitányság által megküldött adatok nem szerepelnek benne.

2. ábra: Az embercsempészás bűncselekménye alapesetének, az összes embercsempészás bűncselekményének, illetve a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészás bűncselekménye számainak alakulása a Btk. hatálybalépésétől kezdve napjainkig

Forrás: a szerző szerkesztése

A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészás a jogalkotásban⁵⁰ és a közéletben

Az eddigiekben bemutatam a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészás bűncselekményének jogszabályi hátterét, bírósági és hatósági gyakorlatát, illetve a kriminálstatisztikában rendelkezésre álló adatok elemzését, amelyek alapján megállapítható, hogy a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett

⁵⁰ Jelen tanulmány keretei között a „jogalkotás” kifejezés az Országgyűlést foglalja magában.

embercsempészes bűncselekménye statisztikai szempontból nem jelentős, azonban tárgyi súlyát tekintve mégsem elhanyagolható.

A jogalkotás napjainkban

A kriminálstatisztikai adatok alapján kevésnek tűnő, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett embercsempészes bűncselekménye azonban nem jelenti azt, hogy a jogalkotásban ne foglalkoztak volna a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészes bűncselekményével, ugyanis az országgyűlésben több alkalommal is sor került interpellációkra, amelyek érintették ezt a kérdést, és amelyek vizsgálata, áttekintése a téma alaposabb megismerése és megértése érdekében mindenképp szükséges.

A jelenlegi – 2022. május 2. napjától kezdődő – ciklusban eddig egy alkalommal volt olyan interpelláció, amely az embercsempészes bűncselekményét és emellett a vizsgált minősítő körülményeket is érinti. 2022. július 11. napján dr. Vejkey Imre országgyűlési képviselő előadta, hogy véleménye szerint rendkívül aggályos a szerb–magyar határon húzódó makkhetesi erdő környékének állapota, mivel ott

„a határkerítés mellett éjszaka és nappal is több migráns lőfegyverrel a kezében sétálgat ide-oda szabadon, akár méteres puskákkal is. [...] A migránsok egyre agresszívebbek, erőszakosabbak, már felfegyverkeznek és használják a fegyvereiket is. [...] a migránsok Magyarországra jutását segítő embercsempészbandák szabályszerűen felosztották egymás közt a szerb–magyar határt a szerb oldalon, ahol területeiket akár véres leszámolások árán is védik egymással szemben”.⁵¹

Az erre – dr. Rétvári Bence országgyűlési képviselő által – adott válasz nem foglalkozott a problémával,⁵² azonban dr. Vejkey Imre a válasz elfogadásánál ismét kiemelte e terület fontosságát, amely szerint „a fegyveres támadásoktól sem riadnak vissza, már nemcsak kövekkel, botokkal, csúzlíkkal, üveggolyókkal, gázspray-kkel és létrákkal felfegyverkezve, hanem lőfegyverekkel is járják a határkerítést”.⁵³

A megelőző ciklusban, 2018. május 8. napja és 2022. március 10. napja között már több interpellációra is sor került, amelyek közül egy külön foglalkozott a már említett területtel: a ciklus 38. ülésnapján dr. Varga-Damm Andrea országgyűlési képviselő szólalt fel, és – többek között – arra vonatkozóan kért adatokat, hogy Magyarországon az embercsempészet és a jogtalan tartózkodás elősegítése bűncselekményének elkövetése miatt hány személy ellen indult eljárás.⁵⁴ A kérdésre dr. Völner Pál, az Országgyűlés korábbi tagja válaszolt, kiemelve a már említett

⁵¹ Iromány száma: I/534. Országgyűlési napló, 21. ülésnap, 94. felszólalás.

⁵² Országgyűlési napló, 21. ülésnap, 96. felszólalás.

⁵³ Országgyűlési napló, 21. ülésnap, 98. felszólalás.

⁵⁴ Iromány száma: I/724. Országgyűlési napló 38. ülésnap, 44. felszólalás.

2015-ös jogszabály-módosítást és meghatározva az embercsempészes bűncselekményével kapcsolatos statisztikai adatokat, amelyek azonban nem érintették a fegyveresen és felfegyverkezve minősítéseket.⁵⁵ A választ az interpelláló nem fogadta el,⁵⁶ az Országgyűlés ugyanakkor elfogadta.⁵⁷

A két korábbi, a Btk. hatálybalépésével már érintett ciklusban nem került sor olyan interpellációra és annak megválaszolására, amely közvetlenül érintené a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészes bűntettének kérdéskörét. Figyelemmel azonban az eddig bemutatottakra, megállapítható, hogy a jogalkotás ma is foglalkozik ezzel a területtel, a tömeges bevándorlás és annak fegyveres aspektusa nem hagyható figyelmen kívül.

Az embercsempészes problémájának megjelenése a közéletben

A témának a közéletben való fontosságát mutatja, hogy 2015-ben megalapították a Migrációkutató Intézetet, amely interdiszciplináris kutatóközpontként foglalkozik a tömeges bevándorlás különböző aspektusaival. A Migrációkutató Intézet – hasonlóan az eddigiekhez – csak áttekintően, említés szintjén ismerteti a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészes bűncselekményét.⁵⁸

Összefoglalás és de lege ferenda javaslatok

A fentiek alapján megállapítható, hogy a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészes bűncselekménye – a rendelkezésre álló kriminálstatisztikai adatok szerint – egy inkább elméletben előforduló bűncselekmény. Ezt megerősíti, hogy a Btk. és indokolása, illetve a kapcsolódó kommentárok külön nem foglalkoznak az embercsempészes két vizsgált minősítő körülményének értelmezésével; továbbá a joggyakorlat és a jelenlegi jogirodalom szerint sem rendelkezik különösebb jelentőséggel a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészes.

A rendelkezésre álló kriminálstatisztikai adatokat áttekintve ugyanakkor felmerülhet a kérdés, hogy a gyakorlatban is ennyire kevés esetben kerül sor fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészes bűncselekményére, vagy esetlegesen valamilyen adatrögzítési hiba miatt jelenik meg ilyen kis számban e minősítésekkel rendelkező embercsempészes bűncselekménye? Elemezve ugyanis az embercsempészes bűncselekményének számait, összehasonlítva az alapeset

⁵⁵ Országgyűlési napló 38. ülésnap, 46. felszólalás.

⁵⁶ Országgyűlési napló 38. ülésnap, 48. felszólalás.

⁵⁷ Országgyűlési napló 38. ülésnap, 49. felszólalás.

⁵⁸ Lásd például: Vargha Márk nyilatkozata 2022. július 5. napján a Kossuth Rádió *Ütköző* című műsorában; Tárik Meszár nyilatkozata 2022. augusztus 21. napján az M1 esti hírműsorában. Lásd: <https://bit.ly/3IZzVhh>; <https://bit.ly/3kGGFHR>

és a különböző minősített esetek, illetve a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés száma, azok gyakorlatilag alig fordulnak elő, aminek indoka – valószínűleg – a kriminálstatisztikai adatok rögzítésében lehet. Az adatokat megvizsgálva ugyanis – figyelemmel a médiában rendkívül gyakran megjelenő, fegyveresen elkövetett embercsempészséssel kapcsolatos hírekre – nehezen hihető, hogy a vizsgált időszakban évente legfeljebb egy-két alkalommal kerül sor fegyveres vagy felfegyverkezve elkövetett embercsempészsésre.

Megvizsgálva a rendelkezésre álló adatokat, megállapítható továbbá, hogy a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett embercsempészsés bűncselekményének száma nem változott az egyes különleges jogrendek idején sem különösebben, azok alatt is olyan kevés adat áll rendelkezésre, hogy különösebb előrejelzés nem készíthető, trend nem állítható fel a jövőre nézve. Ennek megoldása érdekében célszerű lenne az embercsempészsés bűncselekménye esetén az elkövetési eszközök alaposabb és pontosabb, a kódoknak és a Btk.-ban a minősítő körülményekben foglalt feltételeknek megfelelő regisztrációja, ami várhatóan az új határrendészeti egységek felállításával már teljesíthetővé válik.

IRODALOMJEGYZÉK

- BALOG Gábor (2016): Az embercsempészsés elleni bűnüldöző munka nemzetközi vetületei, tapasztalatai, *Belügyi Szemle*, 64(12), 90–106. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.12.8>
- GAÁL Gyula (2016): Az embercsempészsés büntetőjogi aspektusból. *Belügyi Szemle*, 64(12), 77–89. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.12.7>
- MADAI Sándor (2016): A „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” kezelésének büntető anyagi jogi eszközei hazánkban. In HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A migráció bűnügyi hatásai*. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat. 245–257.
- MISKOVICS Mariann (2014): A felfegyverkezve elkövetés büntetőjogi megítélése. *Magyar Rendészet*, 14(4), 65–73. Online: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/3902/3159>
- MISKOVICS Mariann (2016): A fegyveres elkövetés értelmezésének változásai az 1961-es büntető törvénykönyvtől napjainkig. *Belügyi Szemle*, 64(6), 91–107. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.6.5>
- MISKOVICS Mariann (2021): A (lő) fegyver fogalmainak változásai az 1961-es, az 1978-as és a 2012-es büntető törvénykönyvekben. *Belügyi Szemle*, 69(3), 108–125. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.3.7>
- NAGYCENTKI Tamás (2018): Bünszervezetben történő embercsempészsés bizonyítása a bírósági határozatok tükrében. *Ügyészségi Szemle*, 3(1), 6–57.
- PÓCZIK Szilveszter (2021): Embercsempészsés, nemzetközi bűnügyi együttműködés, ítélethozatal – Bűnügyi tanulmányok. *Belügyi Szemle*, 69(10), 1851–1868. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.10.12>
- PÓCZIK Szilveszter – BOLYKY Orsolya – SÁRIK Eszter (2019): Migrációs válság, embercsempészsés, büntetékiszabás. *Ügyészek Lapja*, 26(6), 35–58. Online: <http://ugyeszeklapja.hu/?p=2713>
- RÁDI Norbert (2016): Az illegális migrációval kapcsolatos bűncselekmények nyomozásának tapasztalatai. *Belügyi Szemle*, 64(12), 64–76. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.12.6>
- ZSIRAI Veronika (2019): Az illegális be- és átvándorlás segítése – az embercsempészsés bűncselekménye. *Ügyészek Lapja*, 26(1), 35–45. Online: <http://ugyeszeklapja.hu/?p=770>

Jogforrások

1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről
2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
2015. évi CXL. törvény az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról
41/2016. (III. 9.) Korm. rendelet a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet Magyarország egész területére történő elrendeléséről, valamint a válsághelyzet elrendelésével, fennállásával és megszüntetésével összefüggő szabályokról
283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet a járványügyi készültség bevezetéséről
180/2022. (V. 24.) Korm. rendelet az Ukrajna területén fennálló fegyveres konfliktusra, illetve humanitárius katasztrófára tekintettel, valamint ezek magyarországi következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzet kihirdetéséről és egyes veszélyhelyzeti szabályokról
333/2022. (IX. 6.) Korm. rendelet a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet Magyarország egész területére történő elrendeléséről, valamint a válsághelyzet elrendelésével, fennállásával és megszüntetésével összefüggő szabályokról szóló 41/2016. (III. 9.) Korm. rendelet módosításáról
4/2015. BJE határozat
Debreceni Ítéltábla Bf.198/2022/10. sz. határozata
Fővárosi Ítéltábla Bf.208/2021/99. sz. határozata
Győri Ítéltábla Bf.85/2021/22. sz. határozata
Szegedi Törvényszék 2.Bf.1080/2014/7. sz. határozata
Tatabányai Törvényszék B.172/2021/11. sz. határozata
T/6958. számú törvényjavaslat
T/5983. számú törvényjavaslat

Egyéb források

- A Belügyminisztérium Jogszabály-előkészítő és Koordinációs Főosztály Koordinációs és Statisztikai Osztály BM/907/29/2017. számú megkeresésére adott válasza
A Belügyminisztérium Rendészeti Kodifikációs Főosztályának Általános Rendészeti Szabályozási Osztálya részére 2022. augusztus 25. napján küldött megkeresés, az arra 2022. szeptember 5. napján adott válasz, majd ugyanazon nap tisztázó kérdés feltétele és 2022. szeptember 9. napján adott, iktatószám, illetve nyilvántartási szám nélküli megkeresésre adott válasz
Az Igazságügyi Minisztérium Büntetőjogi Jogalkotásért Felelős Helyettes Államtitkárság által az XX.-BJFHÁT/40/3/2017. iktatószámú megkeresése
Az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatósága Bűnügyi Elemző-Értékelő Főosztályának Bűnügyi Elemző-Értékelő Osztálya részére 2016. június 14. napján küldött megkeresésre 2016. július 1. napján adott, 29000/21957-1/2016. ált. számú válasz
A Legfőbb Ügyészség részére 2016. június 14. napján megküldött megkeresésre 2016. július 18. napján megküldött LFIIGA//431-7/2016. számú intézkedés is.
Iromány száma: I/534. (2022. május 2. napján kezdődött ciklus)
Iromány száma: I/724. (2018. május 8. napja és 2022. május 1. napja közötti ciklus)
Országgyűlési napló, 21. ülésnap, 94. felszólalás.
Országgyűlési napló, 21. ülésnap, 96. felszólalás
Országgyűlési napló, 21. ülésnap, 98. felszólalás
Országgyűlési napló 38. ülésnap, 44. felszólalás
Országgyűlési napló 38. ülésnap, 46. felszólalás
Országgyűlési napló 38. ülésnap, 48. felszólalás

Országgyűlési napló 38. ülésnap, 49. felszólalás
Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez

ABSTRACT

The Crime of People Smuggling Committed with Arms and Other Types of Tools Nowadays in Hungary

Mariann MINKÓ-MISKOVICS

Nowadays, the size of migration, especially illegal and irregular migration has been growing rapidly as more and more people leave their homes for various reasons, and try to find a new one in a different safer country where they could live. Hungary is even more affected and encumbered by the illegal migration as being a transit country, and since 2015 the borders have been crowded by illegal migrants. People smugglers have a great importance when it comes to illegal migration, and nowadays, there are many more of them present at the borders of Hungary, using arms and other dangerous tools in many cases. In the present study, I am analysing the crime of people smuggling committed with arms and other types of tools, focusing on its legal background, judicial practice and criminal statistics, and I am presenting some de lege ferenda suggestions on the possible amendments of the current regulation.

Keywords: *illegal migration, people smuggling, crimes committed with arms, crimes committed with dangerous tools*

A forenzikus üvegvizsgálat egyéb aspektusai - A fraktográfia

FÜLÖP Péter¹ - VÖRÖS Tamás²

2022-t az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) az Üveg Nemzetközi Évének nyilvánította. Ennek kapcsán időszerűnek tartjuk a forenzikus üvegvizsgálatok egy olyan részterületét bemutatni, amelyről a hazai szakirodalomban eddig kevés szó esett. Hétköznapi üvegtárgyaink közül például az ablaküvegeknek - egyes bűncselekmények elkövetése során - kis vagy nagy sebességgel különböző tárgyak ütközhetnek, ütődhetnek. Ez a külső hatás az üveg deformációjához, töréséhez vezethet. A töréskor az üvegfelületen kialakuló mintázatok bizonyos esetekben fontos információkat hordozhatnak a törés okairól, az erőhatás irányáról, amelyekből a lezajlott folyamat mechanizmusára lehet következtetni. Az üveget ért külső erők hatására kialakuló, jellegzetes törésmintázatok illusztrálására kísérleteket végeztünk. A nemzetközi szakirodalom és a kísérleteink eredménye alapján a gyakorlatban is alkalmazott módszert példákon keresztül mutatjuk be.

Kulcsszavak: forenzikus üvegvizsgálat, üveg állapot tényezői, törési mechanizmus, 4R-szabály, ellipszismódszer, rekonstrukció

Bevezetés

A Nemzetközi Üvegszövetség (International Commission on Glass, ICG) ajánlása és az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) 2021. május 18-án hozott döntése alapján 2022 az üveg nemzetközi éve (International Year of Glass, IYOG).³ A globális jelentőségű esemény rávilágít arra, hogy az emberiség, a civilizáció, az ipar és a technológia, valamint a művészetek területén az üvegnek kitüntetett szerepe van. Az olvasóban joggal merülhet fel a kérdés, hogy az üveg tulajdonképpen milyen tulajdonságú anyag, ami a széles körű felhasználhatóságát számunkra lehetővé teszi? Az üvegyártás több ezer éves múltra visszatekintő technológia, az ókor óta töretlenül fejlődő terület. Az üveg fő tömegében homokból, szódából, mészkőből, dolomitből, földpátokból, valamint egyéb színező anyagokból (például kobalt-oxid – kék, mangán-oxid – lila, króm-oxid – zöld) álló olvadék túlhűtése útján keletkező nem kristályos, úgynevezett amorf anyag. Üveg természetes úton is keletkezhet: például

¹ Igazságügyi fizikus szakértő, Nemzeti Szakértői és Kutató Központ Fizikai és Kémiai Szakértői Intézet Fizikai és Szervetlen Analitikai Osztály, e-mail: fulopp@nszkk.gov.hu

² Igazságügyi vegyész szakértő, Nemzeti Szakértői és Kutató Központ Fizikai és Kémiai Szakértői Intézet Fizikai és Szervetlen Analitikai Osztály, e-mail: vorost@nszkk.gov.hu

³ International Year of Glass: <https://iyog2022.org/>

a forró láva hirtelen lehülése folytán (obszidián), valamint laza, homokos talajban található szilícium-dioxidból villámcsapás útján (fulgurit) is létrejöhet. Ezeknek a természetben lezajló folyamatoknak a tudatos megfigyelése tette lehetővé a különféle üvegek modern kori tömeggyártását. Az üvegek főként a szilárd, kristályos anyagokra, de részben a folyadékokra jellemző mechanikai tulajdonságai is vannak.

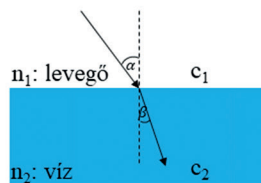
A környezetünkben található, mindennapi használatban lévő üvegtárgyak a gyártási technológia és felhasználási terület alapján három nagy csoportba sorolhatók. Kriminálisztikai szempontból legkisebb jelentősége az elsősorban folyadékok tárolására használt, formázott, majd lassú körülmények között lehűtött üvegeknek (*container glass*) van. A forenzikus üvegvizsgálatok legnagyobb részét az épületek ablakait alkotó síküvegek és a gépjárművekben használatos biztonsági (más néven edzett vagy szekurit) üvegek teszik ki. A síküvegek jelentős részét alkotó, úgynevezett úsztatott (*float*) üveg gyártása során a kiindulási anyagok olvadékát körülbelül 8-10 cm-es folyékony ón felületre öntik inert, nem oxidatív atmoszférában, majd szükség esetén tovább nyújtják, tömörítik és méretre vágják. A síküveget lágyulási hőmérséklet fölé melegítve, majd hirtelen lehűtve állítják elő a biztonsági üveget. Az ilyen típusú üvegek betörés vagy baleset során apró darabokra törnek, amelyek nem okoznak sérülést, ellentétben a nem hőkezelt üvegek törése során keletkező nagy, éles darabokkal. Az említett három típusba tartozó üvegszemcsék akár mikrométerű maradványai is egyértelműen megkülönböztethetők egymástól.⁴

Az üvegek sokrétű felhasználásának következtében a törvényszéki (forenzikus) üvegvizsgálatok kiemelt jelentőségűek lehetnek az igazságszolgáltatás számára. Az üvegből készült tárgyak (például nyílászárók és járművek üvegei) döntően az erőszakos, dolog elleni vagy életellenes bűncselekmények során gyakran megsérülnek, illetve összetörnek. A helyszínen és az elkövető ruházati tárgyain, az elkövetéshez használt eszközön visszamaradó, makro- és mikrométerű üvegszemcsék fizikai és kémiai tulajdonságain alapuló összehasonlító vizsgálatoknak viszonylag gazdag, magyar nyelven is elérhető szakirodalma van.⁵ Az ilyen jellegű szakértői vizsgálatok során – az üvegszemcsék színe, típusa, vastagsága, esetleges felületi bevonata és az üveget alkotó kémiai elemek mennyiségi és minőségi meghatározása mellett – az üveg egy fontos tulajdonságát, az optikai törésmutatóját mérik meg. A törésmutató egy laikus számára azonban megtévesztő fogalom lehet. A törött üvegdarabok és töredékek elemzése az üveg törési folyamatának, mechanizmusának feltárásában nyújthat segítséget, szemben a törésmutatóval, amely a kérdéses anyag optikai tulajdonságairól, a fénysugár két eltérő közegben mért terjedési sebességének arányáról ad felvilágosítást. Ez a hányados – a Maxwell-egyenletekből elméleti úton is levezethető Snellius–Descartes-törvény szerint – a fénysugár beesési és törési szöge szinuszaival hányadosával egyezik meg.⁶ Azaz a törésmutató a fénytöréssel, nem pedig az üveg tényleges, fizikai törésével kapcsolatos fogalom (1. ábra).

⁴ VÖRÖS-TAKÁCS-RÉGER 2020.

⁵ VÖRÖS – SÁNDORNÉ KOVÁCS 2020.

⁶ NAGY 2002: 203–212.

$$\frac{\sin \alpha}{\sin \beta} = \frac{n_2}{n_1} = \frac{c_1}{c_2} = n_{2,1}$$

1. ábra: A fény viselkedése két, optikailag eltérő közeg határán

Forrás: a szerzők felvétele

Az üveg törését, törésmintázatát és azok jellegzetességeit a fraktográfia tudománya vizsgálja, amely a tönkremeneteli folyamatok azonosításának vizsgálati módszere a mérnöki gyakorlatban.⁷ A műszaki tudományban leginkább a fémek (például acélok), a műanyagok és kompozitok tulajdonságait tanulmányozzák, az üvegek viselkedését leíró hazai és nemzetközi publikációk száma alapján az üvegek törésmechanikája kevésbé vizsgált terület. Így különösen fontosnak tartjuk kiaknázni a témában rejlő lehetőségeket. A törési mintázat szakértői vizsgálata – az üveget ért erőhatások jellegének, irányának, esetleg sorrendjének meghatározása révén – alkalmas lehet egy inkriminált esemény részfolyamatainak megértésére, rekonstrukciójára, ezért szükségesnek tartjuk az üvegvizsgálatok Magyarországon eddig újszerű megközelítésének és a vizsgálatokban rejlő kriminalisztikai lehetőségek bemutatását. Reményeink szerint a későbbiek során a kirendelések számának növekedésével a szakértői gyakorlatban minél több tapasztalat gyűlhet össze, amivel a forenzikus fizika és a forenzikus vegyészet szakterületek tovább fejlődhetnek.

⁷ MENYHÁRD-SZÉPVÖLGYI 2022.

Deformációk

A szilárd testek külső erőhatásra alakváltozást (deformációt) szenvednek, amelyek ellenében belső erők, úgynevezett feszültségek ébrednek. A deformáció típusa szerint létezik nyújtás, összenyomás, nyírás, hajlítás, csavarás. A rugalmas alakváltozás határán túl maradó alakváltozás lép fel, amikor a külső erőhatás megszűnését követően a deformáció megmarad. A külső erőt tovább növelve az anyag elszakad, eltörik.⁸ A törés a szilárd test makroszkópos értelemben vett szétválása, ami a teherbíró képesség megszűnéséhez vezet. Minden anyag esetében létezik egy elméleti törési feszültség, amelyet az alábbi összefüggés ad meg:

$$\sigma = \sqrt{\frac{E\gamma}{b}}, \text{ ahol } E \text{ a rugalmassági modulus, } \gamma \text{ a felületi energia, } b \text{ az atomok kö-}$$

zötti távolság.⁹

Utóbbi meghatározása az üvegek esetében különösen nehéz, mivel nem alakul ki kristályrács, így a kötéstávolságok és -szögek rendkívül változatosak az üvegen belül.

A külső erőhatásokkal szemben az anyagok különbözőképp viselkedhetnek, ami alapján léteznek rideg, rugalmas, szívós és képlékeny anyagok. Az öntöttvas, a különféle kerámiák, valamint a kriminalisztikai szempontból is jelentős üvegek ridegen törnek. A ridegtörés folytán az üvegben külső erő hatására keletkező kis repedés megjelenése után maga az üveg már minimális energiabefektetés árán, hirtelen, dörrenésszerű hanghatás kíséretében eltörik, amit maradó alakváltozás nem, vagy alig előz meg.¹⁰

A mérnöki törésmechanikában három (mechanikai) állapot tényezőt különböztetnek meg, amelyek a vizsgálati (üzemelési) körülményekkel, illetve a szerkezet geometriájával, terhelésével hozhatók kapcsolatba:¹¹

- hőmérséklet;
- feszültségi állapot;
- alakváltozás sebessége.

A felsorolt állapot tényezők közül az üvegtörést okozó alakváltozás sebessége alapján való megkülönböztetés kriminalisztikai többletinformációt hordozhat. A törések általában már meglévő hibákból indulnak ki, és az üvegtárgyban keletkezett feszültség terjedésének következményei, amelyek alapesetben morfológiájuk szerint kétfélek lehetnek. A törési folyamat kezdeti szakaszában körkörös (koncentrikus), időben

⁸ BUDÓ 1986: 11–15, 207–221.

⁹ BLUMENAUER–PUSCH 1987: 16.

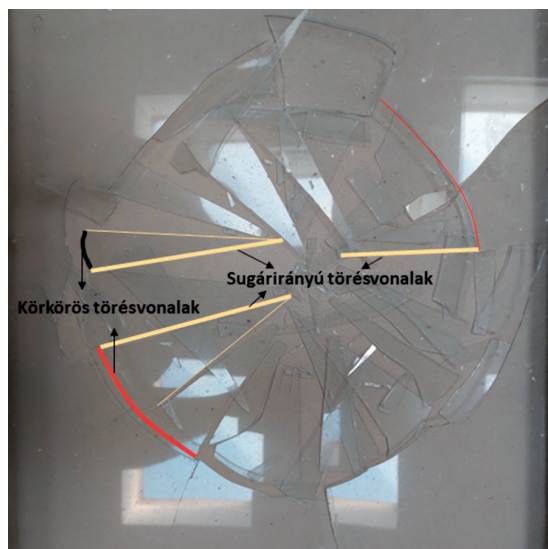
¹⁰ HARGITAI 2014.

¹¹ Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem 2021.

később pedig sugárirányú (radiális) repedésvonalak alakulnak ki.¹² Az elágazások száma és a repedésterjedés sebessége arányos a törési energiával.

Az alakváltozás sebessége szerint lassú (kis sebességű) törések jellemző vonásai és forenzikus gyakorlati jelentőségük

Az autótulajdonosok találkozhattak már azzal a kriminalisztikai szempontból elhanyagolható esettel, amikor a szélvédő üvegének egy kavics ütődik. A kőfelverődés és a különböző bűncselekmények során betört üvegfelületek úgynevezett lassú törése során kialakult törésmintázatok jellegzetességeiket tekintve nagyon hasonlók egymáshoz. Amennyiben egy nyílászáró egyrétegű síküvegtábláját egy tárggyal – például kalapács fejével – adott irányból betörnek, összetett törésmintázat keletkezik, amelyet sugárirányú és körkörös törésvonalak alkotnak (2. ábra).

2. ábra: A kalapács fejével betört síküveg jellegzetes törésmintázata

Forrás: a szerzők felvétele

A kitört, igen nagy méretű üvegdarabok élei a különböző típusú törésvonalaknak megfeleltethetők, és azok azonosíthatók. A sugárirányú törésvonalnak megfelelő él morfológiája jellegzetes a törés irányára. Azon a deformáció hatására olyan feszültségvonalak, úgynevezett Wallner-vonalak jönnek létre, amelyekből meghatározható a deformációt okozó, külső erő iránya (3. ábra).

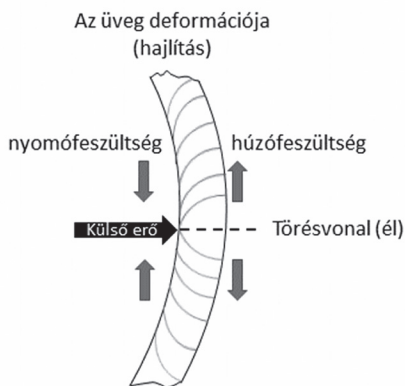
¹² HARSHEY et al. 2017.

3. ábra: Wallner-vonalak mikroszkópos képe

Forrás: a szerzők felvétele

A Wallner-vonalak kialakulásának oka a következő: a síküveg a ható erő támadáspontjában meghajlik, aminek során az erőhatás irányával azonos oldalon nyomófeszültség, míg az azzal ellentétes oldalon húzófeszültség alakul ki. Az előbbieket következtében a Wallner-vonalak az erőhatás irányával ellentétes oldalon a síküveg felületére merőlegesen futnak ki, míg a nyomófeszültséggel terhelt oldalon aszimptotikusan közelítik azt, azaz a Wallner-vonalak a törési élen tükrözik a feszültségállapotot (4. ábra).¹³

4. ábra: Az üveg deformációja

Forrás: a szerzők szerkesztése

¹³ MENYHÁRD-SZÉPVÖLGYI 2022.

Ha a síküvegdarabokról valamilyen módon utólag megállapítható, hogy azok hogyan helyezkedtek el eredetileg az ajtó- vagy ablakkeretben, vagyis az üvegdarabok külső, illetve belső oldala egymástól jól megkülönböztethető, akkor az úgynevezett 4R-szabály (Ridges on Radial Cracks are at Right angles to the Rear) alkalmazásával egyértelműen lehet arra következtetni, hogy az erőbehatás (például ütés, ütődés, rúgás stb.) az ajtó vagy ablak üvegezett részét melyik irányból (kívülről vagy belülről) érte.¹⁴ Az elvégzett modellkísérleteink eredménye alapján ideális körülmények között a törést okozó tárgy alakjára (pontoszerű, tompa vagy kiterjedt), valamint az erővektor irányára is következtethetünk. A gyakorlatban a bünyogi technikus által alaposan, körültekintően elvégzett helyszíni szemle megkönnyítheti a bizonyítási eljárásban, időben később szükségessé váló rekonstrukció folyamatát. Arra is van példa, hogy a helyszíni szemle során jelentéktelennek tűnő információkból némi szakértői leleményességgel a történetekre vonatkozóan – amennyiben arra kirendelői kérdés irányul – következtetéseket lehet levonni. A bűncselekmény helyszínén található tárgyi bizonyítékok (például a földön heverő üvegdarabok elhelyezkedése) alapján egyértelműen nem mindig állapítható meg, hogy az inkriminált esemény során milyen fizikai részfolyamatok és mozgásmechanizmusok zajlottak. Bizonyos esetekben felvetődik a kérdés, hogy az ajtóban lévő üvegtáblát kívülről a lakásba való behatolás alkalmával törték-e be, vagy belülről kifelé érte valamilyen erőhatás. Utólag nehéz a földre hullott üvegdarabok vizsgálatával szakmegállapítást tenni, azonban ki lehet használni a síküvegyártás során alkalmazott technológia jellegzetességét. Nevezetesen az üveget a gyártás során ónfürdőre öntik, amelynek során az ón néhány mikrométeres réteggel az üvegbe diffundál, így elemanalitikai vizsgálatokkal az üvegtábla ónnal érintkező és nem érintkező oldala egyértelműen megkülönböztethető. Amennyiben rendelkezünk olyan, a helyszíni szemle során a keretből rögzített üvegdarabbal, amelynél ismert, hogyan helyezkedett el a keretben (erre lehetőséget adhat például az üvegtáblán található vércseppek, egyéb jól látható szennyeződések elhelyezkedése), akkor eldönthető, hogy az eredeti üvegtábla külső vagy belső oldala volt ónban gazdagabb. Mindezek segítségével a törés környezetében, például a földről rögzített üvegdarabok esetén is megállapítható, azok milyen orientációban helyezkedtek el eredetileg. Ezekből az egzakt, objektív adatokból a 4R-szabály segítségével már könnyedén vonhatunk le következtetéseket, hogy az üveg melyik irányból tört, illetve milyen fizikai hatás érthette. Az ilyen módon szerzett információt egy jól felépített, egységes logikai láncba illeszthetjük, ami az egész folyamat jobb megértését, az inkriminált cselekménysor pontosabb rekonstrukcióját szolgálja.

¹⁴ CURRAN et al. 2000: 7–9.

Az alakváltozás sebessége szerint gyors (nagy sebességű) törések jellemző vonásai és forenzikus gyakorlati jelentőségük

A nagy sebességű lövedékek üvegen való áthatolásakor azonban a fentiekől eltérő morfológiájú, úgynevezett kúpos jellegű törésmintázat keletkezik. A lövedék az üvegen kerek, kráter alakú lyukat üt, amely körül ugyanúgy megjelennek a körkörös és a sugárirányú repedésvonalak.¹⁵ Az üvegen létrejött kráter átmérője a kilépési oldalon nagyobb, így ennek mérete például a lövési irány megállapítására alkalmas. A lövedék becsapódási irányának meghatározásában segítséget nyújthat az úgynevezett fátyszél, amely az üvegen a becsapódás környezetében kialakuló elváltozás (5. ábra).¹⁶

5. ábra: Lövési elváltozás egy síküveg felületén

Forrás: a szerzők felvétele

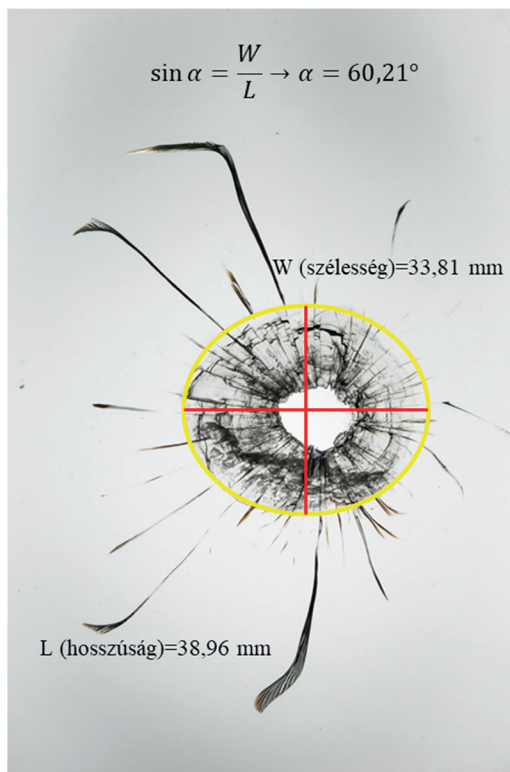
Amennyiben a lövedék közel derékszögben éri az üvegfelületet, akkor a lövedék által ütött lyuk körül a fátyszél szimmetrikusan helyezkedik el, ellenkező esetben aszimmetrikusan megnyúlik, kissé ellipszis alakú lesz.¹⁷ Az éles löszerek becsapódási szögének meghatározásához az úgynevezett ellipszismódszer [$\sin \alpha = w(\text{szélesség}) / l(\text{hosszúság})$] kis szögek esetén kellő pontossággal alkalmazható (6. ábra).¹⁸

¹⁵ LEVELES–KEMÉNY–KATONA 2019.

¹⁶ HARSHEY et al. 2017.

¹⁷ MATIJSSSEN–KERKHOFF 2016.

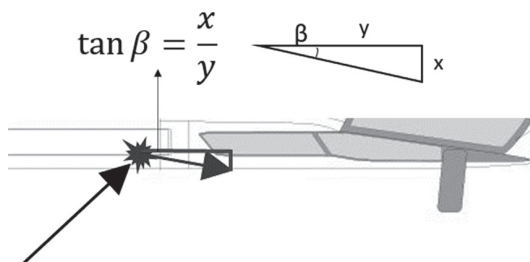
¹⁸ DALY 2021: 4–11.

6. ábra: Egy lövedék becsapódási szögének számítása az ellipszismódszerrel

Forrás: a szerzők felvétele

Amennyiben a lövedék egy akadályról – bizonyos feltételek fennállása esetén – gurulatot kap, vagyis az eredeti irányát megváltoztatja, akkor a kitérés szöge is egyszerű szögfüggvénnyel ($\tan \beta = x/y$) megadható (7. ábra).¹⁹

7. ábra: A gurulatos lövedék kitérés szögének számítása

Forrás: a szerzők szerkesztése

¹⁹ NISHSHANKA-SHEPHERD-PARANIRUBASINGAM 2020.

Az elvégzett kísérleteink alapján az egyrétegű síküvegek felületére „Lellin&Bellott” fenékjelzésű, 9 mm kaliberjelű, 8 g tömegű, „Luger” lőszerrel pisztolyból leadott lövések átlagosan 340 m/s (1225 km/h) sebességgel hatoltak át az üvegen, ami a lassú alakváltozással szemben csak helyi sérülést okoz. Ennek oka, hogy a rövid ideig ható nagy erő nem volt képes megváltoztatni a teljes üvegtábla felületének alakját, illetve mozgásállapotát, a felület távolabbi részei a gyorsításnak jobban ellenálltak (szakaszerűen kifejezve nagyobb a tehetetlenségük). Az így kialakult törésmintázatok kriminálisztikai szempontból jól vizsgálhatók. Azokat a jellemzőket (például a fátlyol-zóna alakja, mérete), amelyek segítenek a lövedék becsapódási szögének és irányának meghatározásában, a síküveg felülete egyértelműen hordozza, azokból a megtörtént eseményekre vonatkozóan világos következtetések vonhatók le.

A személygépkocsi oldalablakának szekuritüvegére leadott lövések során szerzett kísérleti tapasztalataink azt mutatták, hogy az üveg – biztonsági funkciójának megfelelően – sok apró darabra tört, azonban a lövés környezetében jellemzően sugárirányú törésvonalak jelentek meg (8. ábra).

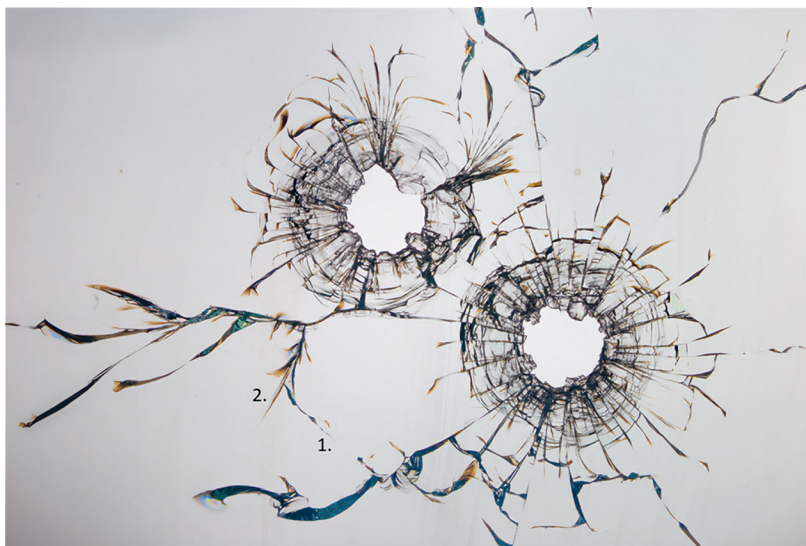

8. ábra: Lövési elváltozás szekuritüvegen

Forrás: a szerzők saját ábrája

A kisméretű üvegszemcsék és általában a szekuritüvegek esetében a 4R-szabály és a Wallner-vonalak vizsgálata nem alkalmazható, valamint a törésmintázat további morfológiai jellegzetességei, mint a fátlyol-zóna mérete és alakja csak rövid ideig, vagy egyáltalán nem állnak rendelkezésre, a szekuritüveg technológiai sajátossága miatt. A gyakorlat ráadásul még ennél sokkal nehezebb és bonyolultabb feladat elé is állíthat, amivel egy bírósági kirendelés alkalmával szembesültünk. A ki-rendelő hatóság által feltett kérdések arra keresték a választ, hogy milyen irányból

és hányszor érte találat a gépjármű oldalsó, biztonsági üvegét, onnan a lövedék milyen irányba haladhatott tovább. Az inkriminált esemény rekonstruálásakor problémát okozhat, ha a cselekmény elkövetésekor nem éles lőszert, hanem gáz-riasztó fegyvert és gumilövedéket használtak. A lövedék ballisztikus pályája nem olyan jól definiált, mint a huzagolással megvezetett, szabályos pályán haladó lövedék esetén, ugyanis a gumilövedék a fegyver csövét elhagyva szabálytalan mozgást végez, forog és imbolyog. Ezenkívül a kilőtt gumilövedék sebessége (60 m/s = 216 km/h) csak töredéke a kísérleteinkben is alkalmazott lőszeres sebességének, és a kis sebességgel haladó lövedékek általában nagyobb valószínűséggel pattannak el a különböző felületekről, akadályokról, vagyis ilyen esetekben már gurulatos lövedékről beszélünk.²⁰ A tanúvallomások ellentmondásosak lehetnek a leadott lövések számát illetően is, hiszen ne felejtjük, hogy az üvegek törése dörrenésszerű hanghatással járhat, így az észlelt dőrejt tévesen lövésnek tulajdoníthatják. A rekonstrukció során a vizsgált esemény- vagy cselekménysor részfolyamatai között, több lövési elválkozás esetén akár időbeli sorrend is felállítható az üvegen keletkezett, többszörösen elágazódó törésvonalak segítségével. Amennyiben a repedésterjedés során az egyik törésvonal útjába kerül egy korábban létrejött törésmintázat valamely elágazása, akkor az már nem terjed tovább. Ez az egyszerű jelenség lehetőséget ad arra, hogy a például személygépkocsi szélvédőjére leadott lövéseket időrendbe tegyük (9. ábra).²¹

9. ábra: A lövési elválkozások időbeli sorrendje a törésmintázat vizsgálata alapján
Forrás: a szerzők felvétele

²⁰ MATTIJSEN–PATER–STOEL 2016.

²¹ HAAG–HAAG 2011: 125–142.

Összefoglalás

Amennyiben egy bűncselekmény helyszínén törött üvegtárgyakat, például betört ablakot, betört gépjárműablakot találnak, és a kirendelő hatóságnak a lezajlott folyamatok és a törésmechanizmus vonatkozásában hiányosak az információi, akkor a különleges szakértelmet igénylő kérdés megválaszolásához, a tényesemények lehetséges bekövetkezési módozatainak megállapításához a 2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről 39. § (3) és a 45. § (4) *b*) pontja és a 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet 22. § (1) *e*) pontja, valamint a 34. § *d*) pontja értelmében igazságügyi fizikus- és/vagy igazságügyi vegyész szakértőt érdemes kirendelnie. A fraktográfia kriminalisztikai jelentősége abban van, hogy a módszert alkalmazva a síküvegek esetén a lassú és a gyors alakváltozással járó törések mechanizmusáról felvilágosítást kaphatunk, ezzel lehetővé válik az inkriminált eseménysor egyes részleteinek rekonstruálása. Ráadásul sokoldalúan, multi- és interdiszciplinárisan alkalmazható módszerről van szó, hiszen a fegyverszakértőkkel együttműködve a lövések iránya meghatározható, a törésmintázatok vizsgálatával esetleg azok sorrendjére is lehet következtetni. A megszerzett ismeretek akár más szakértői területeken, például az orvosszakértői gyakorlatban is alkalmazhatók. A módszer alkalmas lehet eltérő időpontban keletkező, az agykoponyát érő többszörös tompa erőbehatások sorrendjének megállapítására. Bizonyos esetekben eldönthető, hogy a sértett egy fejet ért ütés következtében a földre zuhanva szenved újabb koponyatörést, vagy az események fordított sorrendben történtek. Továbbá az ellipszismódszer a lövedékek becsapódási szögének meghatározásában éppúgy segítséget nyújt, mint a vércseppek becsapódási szögének elemzésében. Ahogy minden vizsgálati módszernek és eljárásnak, valamint fizikai törvénynek van érvényességi határa, korlátja, úgy a fraktográfia sem a forenzikus tudományok „Szent Grálja”. A szekuritüvegek törésmintázatának vizsgálata jellegéből adódóan kifejezetten nehéz és kevésbé kutatott terület, valamint olyan sok, ismeretlen tényező befolyásolhatja a törési folyamatokat, hogy az események közelítő rekonstruálása a fraktográfia módszerével sem minden esetben lehetséges.

IRODALOMJEGYZÉK

- BLUMENAUER, Horst – PUSCH, Gerhard (1987): *Műszaki törésmechanika*. Budapest: Műszaki Tankönyvkiadó.
- Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (2021): *Anyagismeret segédlet*. Anyagtudomány és Technológia Tanszék. Online: www.att.bme.hu/neptuncode/BMEGEMTMVV1/segedletek/Allapottenyezok_sillabusz.pdf
- BUDÓ Ágoston (1986): *Kísérleti fizika I. kötet*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- CURRAN, James Michael – HICKS, Tacha Natalie – BUCKLETON, John S. – ALMIRALL, José R. – EVETT, Ian W. – LAMBERT, James A. (2000): *Forensic Interpretation of Glass Evidence*. Boca Raton: CRC Press. Online: <https://doi.org/10.1201/9781420042436>

- DALY, Stephen (2021): *Bullet Ricochet of Polymer Coated Bullets*. Student Thesis. City University of New York, John Cay College of Criminal Justice. Online: https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1206&context=jj_etds
- HAAG, Michael G. – HAAG, Lucien C. (2011): *Shooting Incident Reconstruction*. 2nd Edition, Academic Press. Online: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-382241-3.00032-6>
- HARGITAI Hajnalka (2014): *A töréssel szembeni ellenállás vizsgálata*. Egyetemi óravázlat. Győr: Széchenyi István Egyetem. Online: www.sze.hu/~hargitai/Anyagvizsg%E1lat/4_dinamikusig-enybevetel_toresmechanika.pdf
- HARSHEY, Abhimanyu – SRIVASTAVA, Ankit – YADAV, Vijay Kumar – NIGAM, Kriti – KUMAR, Amit – DAS, Tanurup (2017): Analysis of Glass Fracture Pattern Made by 177” (4.5 mm) Caliber Air Rifle. *Egyptian Journal of Forensic Sciences*, 7(20), 1–8. Online: <https://doi.org/10.1186/s41935-017-0019-5>
- LEVELES Borbála – KEMÉNY Alexandra – KATONA Bálint (2019): Edzett üveg dinamikus és nagy hőmérsékletű, kvázisztatikus vizsgálata. *Acta Materialia Transylvanica*, 2(2), 110–114. Online: <https://doi.org/10.33923/amt-2019-02-08>
- MATTIJSSSEN, Erwin J. A. T. – KERKHOFF, Wim (2016): Bullet Trajectory Reconstruction – Methods, Accuracy and Precision. *Forensic Science International*, 262, 204–211. Online: <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2016.03.039>
- MATTIJSSSEN, Erwin J. A. T. – PATER, K. Dieter H. – STOEL, Reinoud D. (2016): Ricochet Behavior on Glass–Critical Ricochet Angles, Ricochet Angles, and Deflection Angles. *Journal of Forensic Sciences*, 61(6), 1456–1460. Online: <https://doi.org/10.1111/1556-4029.13201>
- MENYHÁRD Alfréd – SZÉPVÖLGYI János (2022): *Korszerű műszaki kerámiák. Tönkremenetel és vizsgálata*. Óravázlat. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Fizikai Kémiai és Anyagtudományi Tanszék. Online: https://mua.bme.hu/hallgatok/letoltesek/NYILVANOS_TARTALOM/korszeru_muszaki_keramiak/08-KM-Keramiak.pdf
- NAGY Károly (2002): *Elektrodinamika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- NISHSHANKA, Bandula – SHEPHERD, Chris – PARANIRUBASINGAM, Paranitharan (2020): Forensic based Empirical Study on Ricochet Behaviour of Kalashnikov Bullets (7.62 mm 39 mm) on 1 mm Sheet Metal. *Forensic Science International*, 312, 110313. Online: <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2020.110313>
- VÖRÖS Tamás – SÁNDORNÉ KOVÁCS Judit (2020): Kriminálisztikai üvegvizsgálat a Nemzeti Szakértői és Kutató Központban. *Belügyi Szemle*, 69(2), 177–194. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.2.1>
- VÖRÖS Tamás – TAKÁCS Krisztina – RÉGER Péter (2020): *Refractive Index Variations of Glass Microfragments by Annealing – Forensic Applications, Építőanyag – Journal of Silicate Based and Composite Materials*, 72(6), 205–209. Online: <https://doi.org/10.14382/epitoanyag-jsbcm.2020.33>

ABSTRACT

Other Aspects of Forensic Glass Examination – The Fractography

Péter FÜLÖP – Tamás VÖRÖS

United Nations approves 2022 as the International Year of Glass. In connection with this, it is relevant to present a sub-field of forensic glass examinations, which has so far been little discussed in Hungarian journals. Among our everyday glass objects, window panes, for example, can be struck by various objects at relatively low or high speeds during the commission of certain crimes. This external effect can eventually lead to deformation and breakage of the glass. In some cases, the pattern that forms on the glass surface during breakage can carry

important information about the causes of the breakage, the direction of the force, from which the mechanism of the process that took place can be deduced. Experiments were carried out to illustrate the characteristic fracture patterns that occur under the influence of external forces acting on glass. Based on the international literature and the results of our experiments, we present the method used in practice through examples.

Keywords: *forensic glass examination, condition factors of glass, mechanism of fracture, 4R rule, ellipse method, reconstruction*

Lácacséke a magyar Chicago? Avagy a média felelőssége a kriminálstatisztikák közlésében és értelmezésében

Esettanulmány egy pártfogó felügyelő szemével

HOLLÓSVÖLGYI Máté¹

2019-ben több médium is leköszölte az akkor nyilvánosságra hozott kriminálstatisztikai adatok alapján azt, hogy melyik településen mennyi volt az elkövetett bűncselekmények száma 2018-ban. Így került a bulvársajtó és -média látókörébe Lácacséke, amelyet a magyar Chicagóként aposztrofált több sajtóorgánium. Igaz, hogy kimagasló volt a bűncselekmények száma, de egyetlen bűncselekmény-sorozat 36 rendbeli mivolta befolyásolta a kriminálstatisztikát ilyen kedvezőtlen irányba, és az amúgy is hátrányos helyzetű települést még negatívabb fényben tüntette fel a sajtó. Mi a felelőssége a médiának egyes statisztikai adatok közlése kapcsán? Hogyan kell helyesen értelmezni egy kriminálstatisztikát? Erre próbál választ keresni jelen tanulmány.

Kulcsszavak: kriminálstatisztika, pártfogó felügyelet, Lácacséke, fiatalkorú bűnelkövetés, nevelés, hatósági intézkedés

Bevezetés

A pártfogó felügyelők naponta kapnak kézhez jogerős bírósági és ügyészségi határozatokat, amelyek alapján fiatal- és felnőttkorúak büntető pártfogását hajtják végre. 2019 elején a híradók és a bulvársajtó is hangos volt attól, hogy elkészült Magyarország legújabb bűnügyi térképe. Kiderült a friss statisztikai adatok alapján, hogy melyik település a „legbűnösebb”, hol kell az embereknek attól tartaniuk, hogy bűncselekmény áldozatává válnak. Így került a média fókuszpontjába Lácacséke is. Cikkek jelentek meg arról, hogy az amúgy csendes, eldugott bodroglózi településen a legnagyobb az egy főre jutó bűncselekmények száma. Tudja-e az újságot olvasó, vagy a médiaterméket fogyasztó, hogy hol van Lácacséke, és tisztában van-e az újságíró

¹ Pártfogó felügyelő, doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola, e-mail: hollosvolgyi@gmail.com

azzal, hogy az amúgy is hátrányos helyzetű település megítélésén mennyit ront egy rosszul értelmezett kriminálstatistika közlése és felnagyítása?

A tanulmány 2022-ben is aktuális, hiszen a Bodroghöz még Magyarország egyik legszegényebb régiója, a munkanélküliség a térségben magas. A 2011-es népszámlálás adatai alapján a Lácacséke településen élő 329 főből 39 fő volt a foglalkoztatott (11,9%), 23 fő munkanélküli (7%), inaktív kereső 102 fő (31%), eltartott 165 fő (50,2%).² A térség most is hátrányos helyzetű, hiszen a munkanélküliség napjainkban is tartósan 10% feletti. A település és a térség infrastrukturális ellátottsága rossz, munkahelyek a térségben nem létesülnek, az embereknek ingázni kell nagyobb városokba (Kisvárdra, Sárospatakra, Sátoraljaújhelyre), hogy dolgozni tudjanak. A térségben ezer lakosra 31 vállalkozás jut, ami szintén negatív csúcs. Tanulmányomban ezt a témakört próbálom körüljárni, gyakorlati tapasztalatokkal alátámasztva és az érintettek megszólaltatásával is.

A pártfogó felügyelők munkájának rövid bemutatása

A hatályos büntető törvénykönyv szerint a pártfogó felügyelet a szankciók rendszerében egy intézkedésfajta, amely járulékos jellegű intézkedés, ugyanis büntetés, vagy intézkedés mellett lehet alkalmazni, önmagában nem alkalmazható. Pártfogó felügyelet rendelhető el a feltételes ügyészi felfüggesztés tartamára, a feltételes szabadság tartamára, a próbára bocsátás próbaidejére, a jóvátételi munka előírása mellett a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaidejére, ha annak eredményes elteltéhez az elkövető rendszeres figyelemmel kísérése szükséges.³ A büntető igazságszolgáltatás rendszerében a pártfogó felügyelők napi munkája megjelenik a büntetőeljárásban és a végrehajtásban is, ezzel csökkentve a bűnismétlés veszélyét. A pártfogó felügyelet célja, hogy a bűnelkövetőt segítse a társadalomba való visszailleszkedésben. A pártfogó felügyelettel megerősített büntetőeljárásban előtérbe kerülnek az alternatív szankciók (próbára bocsátás, felfüggesztett szabadságvesztés, javítóintézeti nevelésből való ideiglenes elbocsátás), amelyek próbálnak enyhíteni a börtönök zsúfoltságán.

A pártfogó felügyelők készítik el a fiatalkorúak ellen zajló büntetőeljárásban és megelőző pártfogás elrendelésében a környezettanulmányt, amely tartalmazza a fiatalkorú bűnmegelőzési szempontok kockázatértékelését. A pártfogó felügyelők az ügyész vagy bíró felkérésére szakértőként is közreműködnek a büntetőeljárásban a pártfogó felügyelői vélemény elkészítésével. A pártfogó felügyelői vélemény a környezettanulmányon túlmutat, és értékeli az elkövetői magatartás személyes vonatkozásait, prognosztizálja az újabb elkövetés esélyét. 2015-től lehetőség van arra, hogy a gyámhatóságok elrendeljenek megelőző pártfogást, amely a pártfogó

² Központi Statisztikai Hivatal 2013: 191.

³ 2012. évi C. törvény.

felügyelők és a gyermekvédelemben dolgozó szakemberek szaktudására épülő gyermekvédelmi intézkedés, amely kizárólag védelembevétel egyidejű elrendelése mellett rendelhető el, és amelynek végrehajtása párhuzamos gondozást igényel a pártfogó felügyelő és az esetmenedzser részéről.

A pártfogó felügyelők hajtják végre a közérdekű munkabüntetést is, amely a büntető törvénykönyvben alkalmazott önálló büntetési nemek egyike. A pártfogó felügyelő megszervezi és felügyeli az elítélt ingyenes munkavégzését, ezzel segítve a jóvátételt a társadalom felé.

„A pártfogó felügyelők kiemelt helyreállító igazságszolgáltatási feladata a büntető, illetve szabálysértési ügyekben alkalmazott közvetítői eljárások lefolytatása, ugyanakkor a pártfogó felügyelők egyéb tevékenységeik során is elősegítik a megsérült közösségi kapcsolatok helyreállítását, az elkövetők felelősségvállalását és az áldozatok szükségleteinek érvényesítését.”⁴

Jelen tanulmányban egy 2019. év elején megjelent statisztikai adatot elemzek. A tanulmány a pártfogó felügyelet végrehajtása során szerzett gyakorlati tapasztalatok, valamint a falu polgármesterével és a körzeti megbízottal készített interjú alapján készült. Az adatokat a Prevenációs Bűnözés-statisztikai Adattárból (PRE-STAT)⁵ szűrtem le. Az adattár a 2010 és 2020 áprilisa között elkövetett bűncselekmények megyei és településekre vonatkozó adatait ismerteti. Olyanokat is, amelyek esetében a Miskolci Járási Ügyészség már határozatot hozott, így már a Lácacséken elkövetett bűncselekmény-sorozat is bekerült a PRE-STAT-rendszerbe. Így az esetet gyakorlati szempontok alapján, végrehajtó pártfogó felügyelőként elemzem.

„A Prevenációs Bűnözés-Statistikai Adattár (a továbbiakban: PRE-STAT) alkalmazás a Belügyminisztérium és a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács támogatásával megvalósuló »Bűnmegelőzés térinformatikai eszközökkel« című projekt egyik eredménye. Az alkalmazás elsődleges célja a rendőri szervek bűnmegelőzéshez kapcsolódó feladatai tervezésének, összehangolásának és végrehajtásának támogatása térinformatikai és egyéb elemzési eszközök biztosításával. Az alkalmazás különböző területi szinteken, meghatározott időintervallumra vonatkozóan lehetővé teszi a társadalmi, gazdasági és bűncselekményi adatok térképi és grafikonos megjelenítését. Az alkalmazás felhasználói körét a lakossági felhasználók mellett a Belügyminisztérium, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács, az Országos Rendőr-főkapitányság, a megyei rendőr-főkapitányságok, illetve a helyi rendőrkapitányságok, rendőrőrsök munkatársai alkotják.”⁶

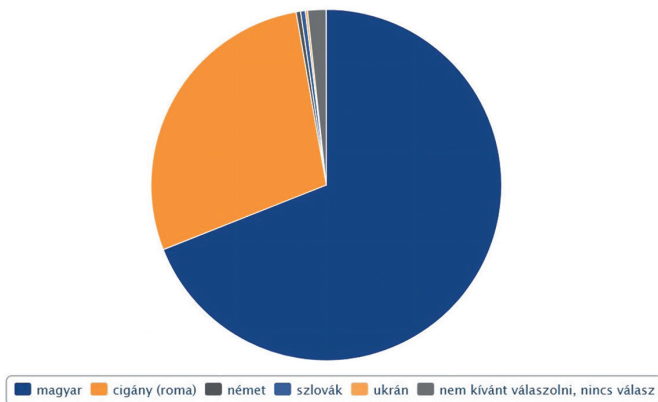
⁴ CZENCZER–HOLLÓSVÖLGYI 2022.

⁵ A PRE-STAT a Belügyminisztérium és a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács támogatásával megvalósuló „Bűnmegelőzés térinformatikai eszközökkel” című projekt egyik eredménye.

⁶ Lásd: <http://lechnerkozpont.hu/oldal/pre-stat>

A tanulmány a megjelent hírek, a gyakorlati tapasztalatok és a tényszerű statisztikai adatok közötti összefüggéseket vizsgálja. Gyakorlati tapasztalatok alapján azt feltételezem, hogy jelen statisztikai adat egy a bulvársajtó által kiragadott és felnagyított statisztikai adatok közül, amely az újságírók által hatásvadász elemekkel megtűzdelt és publikált híradás, hiszen Lácacséke alacsony lélekszámának és a bűncselekmény 35 rendbeli mivoltának köszönhetően született ez az adat, amely az akkori híradások által erősen fel lett nagyítva.

A tanulmány elején fontosnak tartom bemutatni az elkövetett bűncselekmények helyszínét, Lácacsékét. Lácacséke egy kis község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, Budapesttől 300 km-re északkeleti irányban, a szlovák–magyar határ közelében fekszik. Először 1364-ben tesznek említést róla. „A Bodrog és a Tisza folyó, valamint a trianoni határok sokáig »elvágták« a települést a nagyvilágtól. A rendszerváltás, valamint az Európai Unióhoz való csatlakozás enyhített a település elzártságán.”⁷ A település népessége a 2011-es népszámlálási adatok szerint 338 fő volt, a bűncselekmény elkövetésének évében, 2018-ban pedig 278 fő.⁸ A népesség a fiatalok elvándorlása és a magas munkanélküliség miatt folyamatosan csökken. A település mára előregedett, a fiatalok a nagyobb városokba vagy a fővárosba költöztek el – mondta el Fedor László polgármester telefonos megkeresésem alkalmával. A népesség összetétele a 2011-es népszámlálási adatok szerint 97,3% magát magyar nemzetiségűnek valló, 39,8% a roma kisebbséghez tartozó, míg 0,6% németnek, 0,6% szlováknak, 0,3% ukránnak, 2,4% pedig nem kívánt válaszolni (1. ábra).⁹

Egy személy több nemzetiséghez is tartozhat, ezért az arányok összege esetenként meghaladhatja a 100%-ot.

1. ábra: Lácacséke lakosságának nemzetiségi kötődése 2011-ben

Forrás: a szerző szerkesztése www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=20844 alapján

⁷ Lácacséke bemutatása: www.lacacseke.hu/oldal2_1_g.htm

⁸ Lácacséke népességi adatai: www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=20844

⁹ 2011-es népszámlálási adatok: www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=20844

A falu, mint a legtöbb vidéki település, előregedett, illetve a korábban említett népszámlálási adatok alapján magas a roma lakosság száma, magas a munkanélküliség is a településen. A legközelebbi nagyobb város Kisvárdra, ahová több helyi lakos is eljár dolgozni. A falubeliekkel és a polgármesterrel beszélgetve és a településen többször is megfordulva tapasztaltam, hogy abszolút nincs félelem a helyi emberekben és az idelátogatókban sem. Nem uralkodik rossz közhangulat sem a településen. Az itt lakók szeretnek itt élni, nem félnek, bár már előfordult, hogy egy-két dolguk eltűnt, nem csináltak belőle nagy ügyet. A polgármester a vele készített interjú során még elmondta, hogy „2018-ban volt egy kirívó eset, ami elvitte a statisztikát rossz irányba, ha azt leszámítjuk, akkor egy átlagos Bodroghközi kistelepülés bűnügyi statisztikáját kapjuk meg”. Szerinte Lácacsékén semmi ok a félelemre, illetve felhívta a figyelmet arra, hogy a falu az ország egyik legkisebb települése, amely művészteleppel rendelkezik. A Lácacsékei Művésztelep 2016-ban alakult.

„A bodroghközi kis település nagyszerű helyszín arra, hogy a meghívottak figyelmüket teljes egészében az alkotásra fordítsák. Az apró települések nagy előnye – ami igencsak kedvez a kreatív, művészi tevékenységeknek –, hogy a résztvevők maguk mögött tudhatják a nagyvárossal járó nyüzsgést és zajt, megfelelhetnek a hétköznapiokról, a sürgős feladatokról.”¹⁰

Lácacséke a magyar Chicago?

2011-ben és 2012-ben megugrás látható (lásd 3. ábra) az előző évekhez képest. A növekedésnek utánakérdeztem Lácacséke körzeti megbízottjánál, aki kérdésemre elmondta, hogy

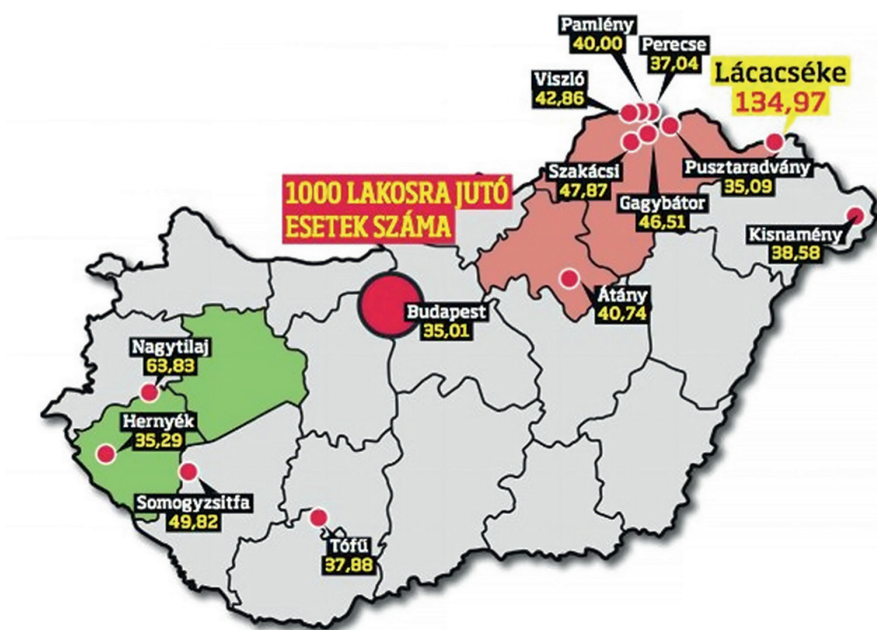
„a kérdéses időszakban több időskorú helyi lakos hunyt el, és az üresen álló ingatlanokat több helybeli kifosztotta, emiatt megugrott a vagyonellenes bűncselekmények száma a településen, valamint elmondta azt is, hogy a település határában lévő, amúgy az erdőtársulás tulajdonában lévő erdőket is rendszeresen megkárosították a helybéli kisebbséghez tartozó egyének, ez is negatív irányba befolyásolta a statisztikát. Továbbá a helyiek kiskertjeiben lévő zöldségekből és gyümölcsökből is történt lopás”.

Azt látjuk a 3. ábrán, hogy 2013-tól a bűnesetek száma megfelelődött, az előző elkövetői kör ekkor kapta meg jogerős büntetését, így akik bűncselekményeket követtek el a településen, börtönbe kerültek. 2019. év elején több bulvárlapban és az országos televíziós híradásokban is megjelent a hír arról, hogy Lácacsékén van a legtöbb

¹⁰ ZUDOR 2019.

elkövetett bűncselekmény Magyarországon. Például a *Bors* című napilapban az alábbi hatásvadász tudósítás jelent meg:

„Egy háromszáz lelkes borsodi falucska, Lácacséke a legfertőzöttebb település bűnügyi szempontból – derül ki a Prevenziós Bűnözés-statisztikai Adattár (PRE-STAT) statisztikájából, amely az előző év első felét vette górcső alá. Az alapján állapították meg, mely hazai települések a legveszélyesebbek, hogy mennyi volt az emberölés, a testi sértés, a kiskorú veszélyeztetése, az embercsempészás, a garázdaság, az önbíraskodás, a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmény, a lopás, a rablás, a kifosztás, a zsarolás, a rongálás, az orgazdaság, illetve a járműlopás. Ezek száma egyébként az elmúlt nyolc év alatt 240 ezerről 100 ezerre csökkent az országban.”¹¹

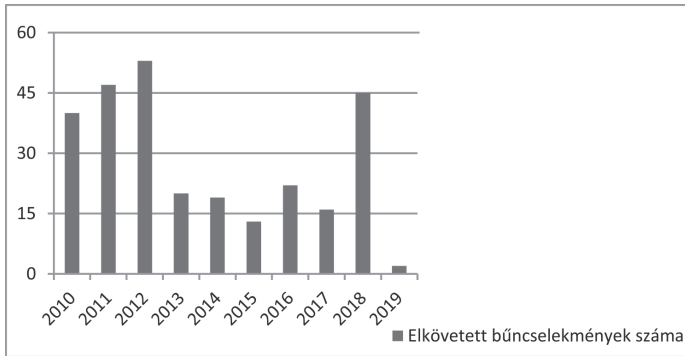

2. ábra: A bulvársajtó által készített kriminálstatistikai térkép

Forrás: BORS 2019

Ugyanakkor érdemes megnézni, hogy a hivatalosan elérhető statisztikai adatbázisban milyen számokkal találkozhatunk:

¹¹ BORS 2019.

3. ábra: Az elkövetett bűncselekmények száma Lácacsékén a PRE-STAT-rendszer alapján
 Forrás: a szerző szerkesztése prestat.lechnerkozpont.hu adatai alapján

A 100 főre jutó bűncselekmények száma ezen a településen a legmagasabb – szám szerint 13,5 –, valamint 2018 első félévében itt volt a legtöbb elkövetett bűncselekmény, szám szerint 44. A számok valóban azt mutatják, hogy itt a legmagasabb a bűnözés, de ez a statisztikai adatok sajátosságából ered. Ha valaki három betöréses lopást követ el egy éjszaka, akkor az három bűncselekményként jelenik meg a statisztikában.

Meglátások, tapasztalatok

A pártfogó felügyelet végrehajtása során havonta fordultam meg a településen területi ellenőrzések miatt, valamint a gyermekjóléti szolgálattal való együttműködés kapcsán az elkövető fiatalkorúak esetében az utógondozási tevékenységek egyes részfeladatait közösen végeztük a családgyógyozókkal.

Pártfogói munkám során kirívó esetekkel nem találkoztam, inkább az a jellemző, hogy kisebb súlyú, de többszöri bűncselekményt követtek el fiatalok. Például a helyi fiatalok csoportja 2017-ben a településen és annak határában szórakoztak, amikor a helyi temetőhöz értek. Az egyik fiatal úgy határozott, hogy ledönt egy sírkövet. A sírkövet ledöntve annak tompán puffanó hangját a többiek nevetségesnek találták, és még 35 síremléket megrongáltak, nem számolva a büntetőjogi felelősségre vonással és a lehetséges retorziókkal. Az elkövetők közül két fiatalkorú három pedig gyermekkorú volt az elkövetés pillanatában. A fiatalok által elkövetett bűncselekmény 36 rendbeli temetkezési hely, temetkezési emlékhely, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgy megrongálásával elkövetett rongálás büntetése volt. Az ügy, mivel 36 rendbeli, így a statisztikai adatokat is nagyban lerontotta. A fiatalok két külön családból származtak, de rokonsági kapcsolatban álltak egymással. A pártfogó felügyeletük végrehajtása során családlátogatásaim alkalmával mind a két családot volt időm személyesen megismerni.

Az elkövetés pillanatában mindkét családfele jogerős börtönbüntetését töltötte. A fiatalok elmondták, nagyon hiányzik nekik az édesapjuk, vele telefonon keresztül tartják a kapcsolatot. Az édesanya mint családfenntartó egyik családban sem tudott hatni a gyermekekre, inadekvát nevelés volt felfedezhető részükről, illetve deprivált, szociális segélyektől függő háztartásban nevelkedtek a fiatalok. A megfelelően kontrollált gyermekekre az édesanyák nem tudták gyakorolni, a nevelésben határokat nem jelölt ki egyik szülő sem a fiatalok számára. Ezért is történhetett meg ez az eset. A fiatalok elmondták, hogy édesapjuktól tartanak, az apai szigor mindkét család életében meghatározó tényező. A fiatalok a tanulásban sem voltak motiváltak, sorra voltak iskolai kudarcaik, az iskolába nem tudtak beilleszkedni, magatartásukkal a tanítás rendjét folyamatosan megzavarták. Problémamegoldásukra az iskolában minden esetben az agresszió és a düh volt a jellemző, iskolai konfliktusaikat rendre agresszív viselkedéssel oldották meg. A pártfogó felügyelet során kicsi javulás volt tapasztalható a gyermekeknél, a felügyelet hatására elkezdtek a konform útra térni, ami abból is látszott, hogy kisebb-nagyobb csínytevésen kívül a büntető törvénykönyv által büntetni rendelt cselekedetet nem követték el. Nagyfokú javulás volt tapasztalható az egyik szülő szabadulása után. A házat, amelyben a család él, kifestették, új bútorokat vásároltak, a legnagyobb gyermek édesapja mellett dolgozni kezdett. A pártfogó felügyelet vége óta (2020 márciusa) nem érkezett jelzés a fiatalokkal kapcsolatban egyik jelzőrendszeri tagtól sem.

Esettanulmányomból láthatjuk, hogy bár vannak bűnelkövetések Lácacsékén, korántsem mondható az ország legveszélyesebb településének, főként nem állítható, hogy a magyar Chicago lenne, mint ahogy azt a magyar média közölte. A kérdéses cikk írója nem járt utána a statisztikai adatok háttérének, illetve nem volt tisztában a település szociokulturális tényezőivel, csak egy statisztikai adat láttán vont le messzemenő következtetéseket. Nem beszélt helyi emberekkel, nem konzultált érdeemben a település vezetőjével. A kérdéses írásban, bár van utalás a polgármesterre, mégsem kérdezett rá a cikk írója arra, milyen volt az előző évek statisztikája, és mi történt 2017-ben a településen, ami miatt így megugrott az adat negatív irányba. Ha végső konklúziót szeretnénk levonni a Lácacsékén elkövetett bűncselekmények számának 2018-as alakulásáról, és az eset sajátosságát is (36 rendbeli bűncselekmény) figyelembe vesszük, akkor a Lácacsékén elkövetett összes bűncselekmény száma 2018-ban 10 volt. Ha ezt elosztjuk a KSH által nyilvántartott népességi adatokkal (2018-ban 278 fő), akkor a településen a 100 főre jutó bűncselekmények száma 3,59.

A 2020-as évről még nem áll rendelkezésünkre teljes kriminálstatisztika. Pártfogó felügyelőként Lácacsékére egyetlen esetben kellett a rendőrség felkérésére lopás vétségét elkövető fiatalok bűnelkövető esetében kimennem, környezettanulmány elkészítése miatt.

Megállapítható, hogy a médiának óriási felelőssége van a kriminálstatisztikák közlésében és azok publikálásában. Az amúgy is hátrányos helyzetben lévő településeket egy-egy negatív híradás még jobban diszkriminálja. Egy-egy megugró

statisztikai adatot jelenthet egy elkövető vagy elkövetői kör, de ez nem jelenti azt, hogy az adott településen nappal is félni kell, és Chicagóként kell aposztrofálni.

Mit is jelentenek ezek a bulvármédia által közölt meghökkentő számok? A 2. ábrán látható, hogy Lácacsékén az elkövetett bűncselekmények szám 134,97. A település teljes lélekszáma az elkövetés évében 278 volt, tehát a laikus ember számára ez kiugróan magas érték. Valószínűsíthető, hogy a média és a cikket közlő újságíró a szakrendszerben olyan keresést indított, amelyben lekérdezte az elkövetett bűncselekmények számát. Az adatokból megkapta, hogy 44 eset történt 2018-ban Lácacsékén, az esetet felbruttósította annyira, mintha százezer lakos élne ott, majd a kapott adatot ezer emberre vonatkoztatva jelentette meg a lapban. A kriminálstatistika ilyen fokú félreértelmezése alapos utánajárással elkerülhető lett volna.

Végszó

A mai felgyorsult világban és a jelenlegi médiafogyasztási szokások miatt az újságírók próbálnak minél figyelemfelkeltőbb címet adni írásaiknak, hogy nagyobb legyen az olvasottsága a lapnak, vagy az online felületen több kattintást érjenek el. Ennek az a veszélye, hogy az olvasók könnyen elhiszik, amit egy újságíró néha megalapozatlanul leír, és egy kistélepülést akaratlanul is stigmatizálhat, hiszen ki menne nyaralni a magyar Chicago közelébe, megírták az interneten, és mondta a televízió is, hogy milyen veszélyes környék. Ha pedig valaki objektíven a számok mögé néz, vagy csak utánajár a település vezetőinél, lakóinál, és úgy kezdi el a cikk témáját feldolgozni, majd leközozni, akkor teljesen más adatokat kaphat, mint ahogy kaphatott volna az is, aki Lácacsékét Chicagóhoz hasonlította.

IRODALOMJEGYZÉK

- Központi Statisztikai Hivatal (2013): *2011. évi népszámlálás területi adatok*. Budapest: KSH.
- CZENCZER Orsolya – HOLLÓSVÖLGYI Máté (2022): Gondolatok a magyar helyreállító igazságszolgáltatásban rejlő lehetőségekről. *Magyar Rendészet*, 22(3), 117–129. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2022.3.7>
- Lácacséke a Magyar Chicago? (2019). *Bors Online*, 2019. február 7. Online: www.borsonline.hu/aktualis/lacacske-a-magyar-chicago/168866
- ZUDOR Boglárka (2019): Kötöttségtől függetlenül. Lácacsékei Művésztelep. *Új Művészet*, 2019. szeptember 9. Online: <https://old.ujmuveszet.hu/online/kotetlensegtol-fuggetlenül/>

Jogforrás

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

ABSTRACT

Is Lácacséke the Hungarian Chicago? The Responsibility of Media for Presentation and Interpretation of Criminal Statistics

Case Study from the Point of View of a Probation Officer

Máté HOLLÓSVÖLGYI

In 2019, on the basis of the criminal statistics data made public at that time, several media released the number of criminal offences committed at specific settlements in 2018. That is how Lácacséke, which was labelled by several papers as the 'Hungarian Chicago', appeared on the horizon of the tabloid press and the media. It is true that the number of criminal offences was high, but the 36 offences of a single series of criminal offences affected the criminal statistics in such an unfavourable way, and the already disadvantaged municipality was discredited even more in the press. What is the responsibility of the media when disclosing specific statistical data? How is criminal statistics to be interpreted properly? That is what this study is trying to find the answer for.

Keywords: *criminal statistic, probation service, Lácacséke, juvenile delinquency, pedagogy, authority measures*

A drón mint kétpólusú tényező a büntetés-végrehajtásban¹

BOTTYÁN Sándor²

A pilóta nélküli légi járművek alkalmazása egyre népszerűbb a közszolgálat területein, ez alól a fegyveres rendvédelmi szervek sem képeznek kivételt. A hazai büntetés-végrehajtási szervnek a drónokat dualitásukban kell értelmeznie, hiszen a kihasználható lehetőségek mellett a fenyegetéssel is számolnia kell. Ez a tanulmány rövid betekintést kíván nyújtani a külföldi rendészeti drónfelhasználásba, valamint a magyar büntetés-végrehajtás drónokkal kapcsolatos munkájába. Mindemellett átfogóan és példákkal színesítve mutatja be a vizsgált téma ellentétes polaritása elleni, hazai büntetés-végrehajtásban szóba jöhető drónelhárítási megoldásokat.

Kulcsszavak: drón, börtön, drónelhárítás, büntetés-végrehajtás, pilóta nélküli légi jármű

Bevezetés

A technológiai megoldások társadalmi beágyazottsága az utóbbi 10-15 évben jelentős mértéket öltött. Az ezzel járó jelenségek számtalan vizsgálható opcióval szolgálnak azok számára, akik a rendészettudomány berkein belül a technikai modernizáció felé irányítják érdeklődésüket. A bennünket körülölelő változások folyamatosan indukálják az ismeretlen lehetőségek és fenyegetések sorát. Tudományos szempontból hálások lehetünk ennek a jelenségnek, hiszen folyamatosan újból learatható ismereteket termel számunkra. Ezeket feldolgozva folyamatosan modernizálhatjuk saját területünket, és sikerrel bővíthetjük a rendészettudomány tartalmi ismeretanyagát. A pilóta nélküli légi járművek, vagy köznyelvben drónok az elmúlt évtizedben megvalósult jelentős mértékű nemzetközi elterjedésének is hálások lehetünk, hiszen a technológia már kilépett a hadi felhasználás közegeből, és sikerrel alkalmazzák több egyéb területen, amelyek között számos rendészeti vonatkozás is jelen van. A drónok folyamatos innovációjának időszakos feldolgozása rendészettudományi szempontból vitán felül remek anyagként szolgál a kutatói kreativitásnak, ugyanakkor az abban rejlő kockázat óvatosságra is int bennünket. Az eszköz felhasználása számos változatban lehetséges, amely képes hasznosulni a rendvédelmi szervek

¹ A cikk az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-1-I-NKE-90 kódszámú új nemzeti kiválóság programjának a nemzeti kutatási, fejlesztési és innovációs alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

² Bv. őrnagy, kiemelt főreferens, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Hivatal Titkársági Főosztály, e-mail: bottyán.sándor@gmail.com

irányításában is, ám ártó kezekben komoly fenyegetést is jelent ugyanezen szervek munkájára. Ez egy olyan kétpólusú modernizációs technológia, amellyel a jó és rossz együtt jár, hiszen számos új lehetőség mellett komoly veszélyek kérdése is felvetődik a témában, és utóbbira talán hamarosan a büntetés-végrehajtási szakmának is meg kell adnia saját hatósági válaszait.

Az elmúlt évek európai drónhelyzete

A 2010 utáni években a szakértők a régió drónpiacának jelentős pezsdülésére számítottak, de a tendencia nem teljesítette a várakozás mértékét. Természetesen továbbra is egy gyors ütemben fejlődő iparágrol van szó, de a korábbi piaci elemzések egyértelműen túlbecsülték a várható sebességet. Az utólagos értékelések a visszaesést a befektetési alapok helytelen elosztására, az emiatt létrejött európai fregmentációra, valamint a szabályozási nehézségekre vezetik vissza. 2012 és 2019 között az európai régió tőkebevonása hetedrésze volt az USA értékeinek. A vállalatok nagy része elköltözött vagy fióktelepet nyitott az amerikai piacon, így a közegben várt térnyerés elmaradt. A helyzetfelismerést követően Európa fontos lépéseket tett az ügy megoldása érdekében, és igyekezett létrehozni egy egységes európai piacot. Az uniós piac egyik akadályát jelentő országspecifikus szabályzókat felváltotta az egységes drónszabályozás³ létrejötte, és lehetővé vált a pilóta nélküli légi járművek és légi jármű-rendszerek szabad forgalomba bocsátása, egyenlő versenyfeltételek biztosítása mellett. Ezt követően Európa agresszív kampányt indított olyan projektek megvalósításával, mint a U-Space kezdeményezés,⁴ illetve további, a kontinenst átszelő konzorciumok létrehozásával. A világ legnagyobb drónszolgáltatói közül számos vállalat székhelye Európában található. Az intézkedések hatása érezhetővé vált, mert a cégek éves értékesítési számadatai jelentős növekedést mutatnak.⁵ A témára irányuló politika újra erőre kapott, és nemzeti stratégiákban (hazánkban Drón koalíció néven) öltött alakot. A tervek szerint a következő években továbbra is igyekeznek elgördíteni az akadályokat a technológia fejlődése elől. A piac egyértelmű erősödése mellett érezhető az a jelenség is, hogy a kormányzati szervek egyre nagyobb számban kezdtek el alkalmazni drónokat saját feladataik ellátására. Ezek a hatások tetten érhetők az európai, köztük hazánk fegyveres szerveinek munkájában is.

³ Az Európai Bizottság 2019/945 sz. rendelete a pilóta nélküli légi jármű-rendszerekről és a pilóta nélküli légi jármű-rendszerek harmadik országbeli üzembentartóiról, valamint az Európai Bizottság 2019/947. sz. rendelete a pilóta nélküli légi járművekkel végzett műveletekre vonatkozó szabályokról és eljárásokról.

⁴ Az Európai Bizottság által létrehozott program, amelynek célja egy olyan támogató rendszer kialakítása, amely segíti a drón repülési műveletek hatékony lebonyolítását. NEUWALD 2019.

⁵ Lásd: www.dupliglobal.com/mi-az-európai-dronpiac-erteke

A drón és az általános rendészet

Az általános rendőrségi feladatok végzésének támogatására hazánkban már sikerrel alkalmaztak drónokat az elmúlt időszakban. Az elért eredményeiről a sajtó is, valamint a szervek saját maguk is (közösségi platformon, illetve saját honlapjukon), több esetben beszámoltak már. A Somogy Vármegyei Rendőr-főkapitányság közlekedésrendészeti szakemberei, valamint a Heves Vármegyei Rendőr-főkapitányság szakemberei több esetben végeztek forgalmi ellenőrzést drónokkal.⁶ A technológia használatával a vezetés közbeni mobiltelefon-használatot és a biztonsági öv használatának elmulasztását is könnyen azonosították.⁷ A pilóta nélküli légi jármű ilyen jellegű felhasználása egyértelműen hasznosul a közlekedésrendészet intézkedései során.

Az essexi rendőrség illetékességi területén 2014-ben két gyilkosság történt, ahol a nyomozásokban a helyszíneket próbálták azonosítani. A keresőcsapatok irányítása nagymértékben szeretett volna támaszkodni az NPAS⁸ által szolgáltatott légi felvételekre, de a képek használhatatlanok voltak az egységek számára. A negatív tapasztalás eredményeképpen a parancsnokság engedélyt adott a drónok használatára, és ezzel létrejött az azóta is eredményes essexi drónprojekt (1. ábra).

1. ábra: Az Essex Police teszteli legújabb drónjait 2019-ben

Forrás: G Captain 2019

Az ezt követő időszakban egy eltűnt idős személy felkutatása során, drónjaikat bevetve két nap alatt 168 ezer m² termőföldterületet voltak képesek átvizsgálni. A nyomozást vezető tisztnek a drónok alkalmazásán kívül az egyetlen alternatívája a csapatokkal való gyalogos keresési mód volt, ez azonban a termőföld felszínén jelentős

⁶ Infostart 2021; HVG 2022.

⁷ HVG 2021.

⁸ National Police Air Service, magyarul Országos Rendőrségi Légiszolgálat.

károkat okozott volna. Így az UAV-ok⁹ alkalmazása a hatékonyság mellett jelentősen csökkentette a kereséssel kapcsolatos költségeket, és egyértelműen igazolta jogosultságát az essexi rendőrség eszköztárában.¹⁰ Az Essex Police 2016-ban 15 alkalommal, míg 2019-ben 420 alkalommal használt drónokat.¹¹ A növekvő felhasználási tendencia egyértelműen megmutatkozik.

Ugyanezen indoklás alapján és számos egyéb lehetséges alkalmazás miatt (például épületek átvizsgálása, veszélyes vagy kockázatos tárgyak vizsgálata, tervezett bevetések stb.) növelte drónjainak számát a dallasi rendőrség is.¹² Ausztráliában a legnagyobb drónflottával (100 drón, 90 távpilóta) a New South Wales Police Force¹³ rendelkezik.¹⁴

Az Amerikai Egyesült Államokban, Minnesota államban a rendőri drónok alkalmazása olyan jelentős mértéket öltött, hogy 2020-ban hatályba léptettek egy új törvényt,¹⁵ amely előírja a rendőri szervezeteknek az UAV-ok alkalmazásával kapcsolatos adatok nyilvántartásban rögzítését, valamint év végén nyilvánosságra hozását. Ennek köszönhetően a Minnesota Bureau of Criminal Apprehension¹⁶ által kiadott 2021-es jelentésből megtudhatjuk az állam rendőreinek UAV-alkalmazásra vonatkozó indoklásait. A jelentés szerint az állam 93 rendvédelmi szerve 1171 alkalommal vetett be drónokat 2020-ban. Az erre fordított költségek mértéke meghaladta az 1 millió dollárt. Az alkalmazási esetek közel fele (506) a személyi állomány kiképzésére szolgált. Az egyéb felhasználási módok közé tartozott a megalapozott gyanú alapján végzett információgyűjtés (185), a bűnüldözéshez nem kapcsolódó egyéb kormányzati szervek kérései (41), a közúti balesetek kivizsgálása (39), valamint a nyilvános események előkészítése és megfigyelése (6, illetve 12 esetben). A terrorizmus kockázatának elhárítására nem alkalmazták. A jelentés szerint a rendőrség 352 alkalommal vetett be drónokat veszélyhelyzetek után, és 27 alkalommal katasztrófaelhárítási célból.¹⁷

Drónok a magyar büntetőrendészet eszköztárában

Az általános rendőrség berkein belül számottevő alkalmazási lehetőségre találunk példát, viszont a büntetés-végrehajtási drónok alkalmazására vonatkozó szakirodalom vagy sajtómegjelenés csekély mértékű. Ez a jelenség legfőképpen arra vezethető vissza, hogy míg a rendőri szervek a társadalom számára könnyen észlelhető

⁹ Unmanned aerial vehicle, vagyis pilóta nélküli repülőgép.

¹⁰ Fox 2019.

¹¹ Lásd: <https://sendronenews.com/essex-police-demonstrate-drones-in-law-enforcement/>

¹² Lásd: <https://videopress.com/v/zJV0FikN>

¹³ Új-Dél-Wales állam elsődleges bűnüldöző szerve.

¹⁴ SAUNOKONOKO 2021.

¹⁵ Lásd: www.revisor.mn.gov/laws/2020/0/Session+Law/Chapter/82/

¹⁶ Közbiztonsági hivatal, Saint Paul, Minnesota.

¹⁷ Minnesota Bureau of Criminal Apprehension 2021.

módon végeznek drónokkal kapcsolatos műveleteket, és prevencióssal jellel nyilvánosan be is számolnak azokról, addig a börtönökben való alkalmazás az izolált környezetnek köszönhetően nem igazán kerül közszemlére.

A magyar büntetés-végrehajtás az elmúlt években kifejezetten nyitott és elkötelezett volt a digitalizációra és a technológiai innovációra, bizonyos területeken saját magának fejlesztette ki a szükséges informatikai rendszereket, mint például (KIOSK, SAFE, Navigator).¹⁸ A szerv vezetői egyértelműen felismerték a tényt, hogy a drón jelen korunk meghatározó eszközévé vált, és 2018-tól megkezdődött a szervezeten belüli drónpilóták képzése, amely tevékenység azóta is jelen van a szervezet életében. A jelenlegi flottát az egyik legjelentősebb piaci szereplő, a DJI számos népszerű típusa (például Mavic 2 Pro, Phantom 4, Matrice 210 V2) adja (2. ábra). A tárgyi és személyi feltételek létrejöttét követően a jogi normák is hozzájárultak a működéshez, hiszen 2021. 02. 10-én hatályba lépett hazai drónrendelet,¹⁹ és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságát jelölte meg a büntetés-végrehajtási szervezet pilóta nélküli légi járműinek működését szervező és fenntartó felelős szervezetként, így ezzel a felhatalmazással már sikerre lehetett vinni a drónok büntetés-végrehajtási környezetekben történő alkalmazásának hazai módszertanát. Ezek a módok elsődlegesen a biztonsági szaktevékenység megerősítésére, a bekövetkezett rendkívüli események (például eltűnt személyi állományi tag, szökött fogvatartott felkutatása) felszámolására irányulnak.

2. ábra: Bv. drónok és a Központi Műveleti Osztály pilótája

Forrás: <https://bv.gov.hu/hu/intezetek/bvszervezet/hirek/4963>

A helyi építészeti, területi és légtéradottságok figyelembevételével a drónok alkalmazása beilleszthető a bv. szerv biztonságát veszélyeztető események megelőzéséhez szükséges felderítési tevékenységekbe, továbbá a fogvatartotti napirend

¹⁸ HINKEL 2020.

¹⁹ 38/2021. (II. 2.) Korm. rendelet.

(például szabad levegőn tartózkodás biztosítása, nagyobb létszámú fogvatartott kísérése) végrehajtásába, valamint egyéb (rendkívüli) feladatok ellátása (például külső munkáltatás, katasztrófavédelmi, polgári védelmi feladatokban való közreműködés stb.) során a biztonsági rendszer kiegészítéseként. A drónokat előszeretettel használják saját képzések (műveleti, kutyás stb.) támogatásához és azok utólagos kiértékeléséhez. A büntetés-végrehajtási drónokat a hatályos jogszabályból eredően kizárólag az A1–B2 kategóriájú pilóta nélküli légi jármű-rendszer üzemeltetési alaptanfolyam sikeres elvégzésével és a repült típusra való gyakorlati felkészítés eredményes teljesítésével rendelkező személyi állományú tag működtetheti. A drónpilóta jogosítvánnyal rendelkező bv. személyi állományú tag részére legalább kétheti rendszerességgel gyakorló repülést is biztosít a szervezet. A drónok alkalmazására vonatkozó belső felhasználású módszertani útmutatóban külön kikötést rögzítettek arra vonatkozólag, hogy a társ- és együttműködő szervezetek tevékenysége (például kutató-mentő tevékenység) a drónnal – az alapfeladat ellátását nem veszélyeztetve – felkérés, illetve felajánlás alapján támogatandó, így ez a kikötés tulajdonképpen biztosítja azt, hogy a magyar társadalom a büntetés-végrehajtási szervezet ezen új irányú képességeire is számíthat, amennyiben a szükség megkívánja.²⁰

Az említett izolációs tulajdonság egyértelműen kiolvasható a felsorolt felhasználási módokból, hiszen azok többnyire a büntetés-végrehajtási intézetek saját területén valósulnak meg, intézeten kívül csak speciális esetben alkalmazhatnak bv. drónt. Összességében az alkalmazással kapcsolatos gyakorlati tapasztalatok rendkívül pozitívak, nehézségek az adminisztratív kötelezettségek terén és a drónok pótakkumulátorainak korlátozott kapacitásával kapcsolatban merülnek fel.

Végezetül tehetünk egy fontos megállapítást, miszerint a hazai közegben, ahogy a többi rendvédelmi szerv, úgy a büntetés-végrehajtás is egyértelműen kifejezte elköteleződését a dróntechnológiában rejlő lehetőség mellett, eszközként integrálta saját rendszerében, valamint kidolgozta annak legcélravezetőbb alkalmazási lehetőségeit, így továbbra is bizalommal van szervezetének technológiai modernizációja felé.

Drónelhárítás mint büntetés-végrehajtási szakfeladat

Az Amerikai Egyesült Államok, valamint Ausztrália börtöneiben²¹ a tiltott tárgyak bejuttatásának a mai napig elterjedt módja a kereskedelembe kapható vagy az otthon, különböző alkatrészekből összeállított drónok alkalmazása (3. ábra). Ezen eszközök képességeinek ilyen célú felhasználása új típusú, 21. századi fenyegetés a büntetés-végrehajtási intézetek számára, és ennek a fő oka az, hogy a külföldi

²⁰ *Módszertani Útmutató a pilóta nélküli légi járművek megfelelő üzemeltetéséhez* (2021).

²¹ 9News 2021.

börtönök biztonsági rendszerei nem kifejezetten gördítettek akadályokat a rosszulmunkátú drónok alkalmazása elé.

3. ábra: Kábítószer tartalmazó csomagok, telefonok és töltőkábelek, amelyeket drónokkal próbáltak bejuttatni börtönökbe (2022, Florida)

Forrás: BBC 2022

A valós fenyegetés hatással volt a szervek működésére, a védekezésre irányuló törekvések egyértelműen felfedezhetők a külföldi börtönügyben. Dél-Karolinában az elmúlt években az állam börtönei jelentős forrásokat kaptak technikai fejlesztésre azért, hogy megállítsák az illegális drónnal való csempészetet, ám az erőfeszítések ellenére a tapasztalatok a jelenség további számszerű növekedését mutatják (1. táblázat).²²

1. táblázat: A drónészlelések számának alakulása Dél-Karolina börtöneiben

Év	Drónészlelések száma
2017	29
2018	55
2019	76
2020	34
2021	166

Forrás: www.wrdw.com/2022/04/29/this-is-war-drone-delivered-contraband-rise-south-carolina-prisons/

²² Lásd: www.wrdw.com/2022/04/29/this-is-war-drone-delivered-contraband-rise-south-carolina-prisons/

Az előzőekben bemutatott probléma hazánkban eltérő képet mutat. Természetesen a hazai büntetés-végrehajtási szervezet az első drónészleléseket követően kiemelt prioritással kísérte figyelemmel a tárgykört érintő technikai és jogszabályi változásokat. A BvOP Biztonsági Szolgálat megkezdte a nemzetközi trendek megismerését, valamint elkezdte vizsgálni a bv. szervek védelmével kapcsolatos lehetőségek körét, és több piaci szereplővel egyeztetéseket hajtott végre. A szervezet felkészülten várta a nemzetközi történések magyarországi megjelenését, ám a külföldi jelenség hazánkban nem jelentkezett (2. táblázat).

2. táblázat: A drónészlelések számának alakulása Magyarország börtöneiben

Év	Drónészlelések száma
2016	1
2017	4
2018	2
2019	0
2020	0
2021	0

Forrás: A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának adatszolgáltatása alapján

Ennek oka valószínűleg több tényezőre vezethető vissza. Bizonyosan hozzájárult a már taglalt, európai drónpiac lassulása. Emellett hazai viszonyok tekintetében a megfelelő mértékű hasznos terhet szállítani képes drónok magas piaci ára nehezen térülne meg a csempészetből befolyó illegális keresetből, ugyanakkor az eszköz elvesztésével és a büntetőjogi felelősségre vonással járó kockázatok jelentősek. A külföldi megoldásoktól eltérően a hazai börtönök sajátosságai (például földrajzi, építészeti, személyi, biztonsági), ami nagymértékben befolyásolja a drónalkalmazás sikerének esélyét. A magyar bv. intézetek esetében a tiltott tárgyak bejuttatására irányuló próbálkozások egyik módja a közterületről bedobás, amely tevékenység ellen a biztonsági rendszer elemei hatékonyan védenek. A bejuttatási próbálkozások e típusát lenne képes kiváltani a drón, de az ilyen jellegű cselekvéseket végző társadalmi réteg valószínűleg nem képes kitermelni magából képzett távpilótákat.

A drónfenyegetésben rejlő veszélyek listája korántsem merül ki tiltott mobiltelefonok, esetleg kábítószer és pszichoaktív anyagok bejuttatásában. Sajnos számolnunk kell bármely, a börtönök biztonságára kiemelten veszélyes tárgy (robbanó- vagy radioaktív anyag, 3D nyomtatott fegyver vagy fogvatartotti szökéshez szükséges bármely eszköz) ily módon való bekerülésének eshetőségére. A drón önmagában – a forgó alkatrészek okozta roncsolások lehetősége miatt – vagy robbanóanyaggal felszerelve egyaránt komoly veszélyt jelent a bv. szerv területén tartózkodók életére és testi épségére. Egy eltévedt vagy kíváncsiskodó drón vizuális adatrögzítéssel észrevétlenül információkat gyűjthet a bv. szerv állapotáról,

építészeti sajátosságairól, a fogvatartotti mozgatási útvonaláról, a személyi állomány járóútjéről, ami komoly biztonsági kockázatot jelent. Ezért fontos, hogy a drónt mint negatív tényezőt ne engedjük ki a bv. szervezet látószögéből, hiszen a külföldi állapotok bármikor magyar valósággá válhatnak.

Tallózás a drónelhárítási megoldások között

Bár láthattuk, hogy a drónok általi fenyegetés börtöneinkben jelenleg nem jelentős, bármikor számottevő kockázatot jelenthet. Amennyiben azzá válik, érdemes lehet vizsgálat alá venni a nemzetközi tapasztalatokat, hiszen a külföldi drónelhárítás már önálló iparág, amely számos technikai megoldást kínál a célra. A drónelhárításnak jelentősen kedvez, hogy produktumai egyaránt képesek hasznosulni számos területen, például a repülőterek területének és légterének védelmében, a kritikus infrastruktúrák védelmi feladataiban és természetesen börtönök biztonsági rendszereiben is. E területeken az eszközzel szemben támasztott követelmények és a tárgyi feltételek többnyire azonosak, így a piac termékelvevő képessége jelentős. A téma számos tudományágat művelő kutatói bázist tart folyamatosan lázban, aminek köszönhetően egymás után kerülnek napvilágra új eredmények. A tanulmány következő részében átfogóbb, csoportokra bontott témaismertetést adunk a drónelhárítás területéről, és a büntetés-végrehajtási munka számára gazdaságosan integrálható megoldásokból példálózunk.

Jogi lehetőségek

A hazai közegben ezt a kört szűkebb értelemben főként a nemrégiben hatályba lépett drónrendelet,²³ a légi közlekedésről szóló törvény²⁴ és a magyar légtér igénybeviteléről szóló kormányrendelet²⁵ jelenti, bővebb értelmezésben az ezekhez közvetlenül kapcsolódó szabályozások együttesen alkotják. Evidens, hogy a magyar hatályos jogszabályok szellemisége igyekszik ellenőrizhető korlátok közé szorítani a pilóta nélküli légi járművek alkalmazását, egyúttal megjelölni azokat a földrajzi területeket, ahol sértik az állam biztonságát. A magyar jog rendelkezik arról, hogy a büntetés-végrehajtási szervek az állam működése szempontjából kiemelten fontos létesítmények.²⁶ A magyar légtér igénybeviteléről szóló kormányrendelet tiltja ilyen létesítmények 200 méteres körzete feletti légtérben UAS-műveletek²⁷

²³ 38/2021. (II. 2.) Korm. rendelet.

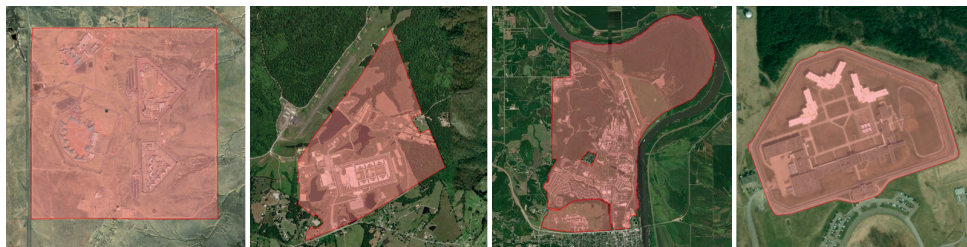
²⁴ 1995. évi XCVII. törvény.

²⁵ 4/1998. (I. 16.) Korm. rendelet.

²⁶ 24/1997. (III. 26.) BM rendelet, 1. §. k).

²⁷ A pilóta nélküli légi jármű és az azt távolról vezérlő berendezés (Európai Bizottság 2019/947 sz. rendelete 2. cikk).

végzését.²⁸ Természetesen a jogszabályok, még a büntetőjogi következményekkel együtt sem akadályozzák meg a tájékoztatlanságból eredő vagy a szándékos rosszindulatú berepülés létrejöttét. Az uniós jog is kiemelte a büntetés-végrehajtási intézetek érzékenységet az UAV-műveletek szempontjából,²⁹ ugyanakkor nem írja elő az EU tagállamainak drónelhárítási célú tevékenységek alkalmazását, hiszen az nemzetbiztonsági kérdés, ezt igazolja az is, hogy a chicagói egyezmény a légterek korlátozását a szerződő államok saját hatáskörébe sorolta.³⁰ A hatályos magyar szabályozás lehetőséget biztosít a büntetés-végrehajtási szervezetnek légtér igénybevételére legfeljebb 12 órára, a felettes szerv engedélyével akár további időtartamra is – de legfeljebb az elrendelésre okot adó esemény végéig –, amennyiben a szervezet szervezeti törvényében³¹ meghatározott feladatait látja el.³² Ez egy eseti vagy műveleti jellegű légtérigénylés, amely természetesen a megfelelő indoklással kérhető, és nem minősül folyamatos korlátozásnak. Az állandósult légtérvédelem egy típusát jelenthetné a bv. intézetek feletti légterek korlátozása. A megvalósítás nem új keletű, az amerikai Szövetségi Légi Irányítás (FAA³³) már 2018-ban rendelkezett légtérkorlátozásról szövetségi és állami börtönök felett (4. ábra), kifejezetten a pilóta nélküli légi járművek okozta problémákra válaszul.³⁴

4. ábra: Légtérkorlátozások amerikai állami és szövetségi börtönök felett

(Balról jobbra: United States Penitentiary, vagyis Egyesült Államok Büntetés-végrehajtási Intézete, Florence ADMAX; USP, McCreary; USP Cemetery, Leavenworth; Federal Correctional Institution, Elkton. További megjegyzés: A leavenworthi börtön esetében a korlátozás nemcsak a börtön objektumára terjed ki, hanem a börtön gondozásában lévő közeli temető fás területére is, így a fogvatartottak munkáltatására szolgáló terület is biztosítva van. [1. ábra 3. mozaik])

Forrás: www.faa.maps.arcgis.com

Az itthoni lehetőségek biztosítanak egy úgynevezett „no drone zone (NDZ)” elnevezésű állandó légtérkorlátozási típust, amely megfelelő lehet a büntetés-végrehajtási

²⁸ 4/1998. (I. 16.) Korm. rendelet, 4/A. §.

²⁹ Az Európai Bizottság 2019/947. sz. végrehajtási rendelete, (21).

³⁰ 1971. évi 25. törvényerejű rendelet, 9. cikk.

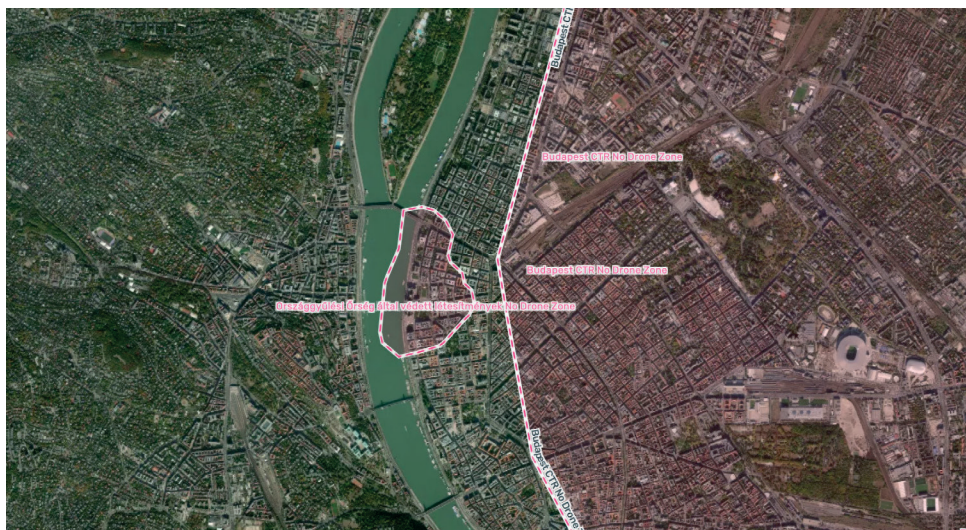
³¹ 1995. évi CVII. törvény.

³² 4/1998. (I. 16.) Korm. rendelet, 8/C. §. (11).

³³ Federal Aviation Administration.

³⁴ FAA 2018.

objektum védelmi céljainak elérésére. Ez olyan légtér típus, amelyben a pilóta nélküli légi járművek működtetése tiltott, és nemzetközi szinten alkalmazzák főként repülőterek, kritikus infrastruktúrák feletti légtér védelmére. Magyarország területén a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér fölött, valamint az Országgyűlési Őrség által védett létesítmények (Országház) területe körül alkalmazzák azt (5. ábra).

5. ábra: Az Országház és környéke, no drone zone légtérkorlátozás alatt

Forrás: www.terkep.legter.hu

Az előzőekben bemutatottakhoz hasonló elven alapuló, ám nem állami szabályozási, hanem technológiai védelmi mód a „geofencing”. Manapság számos dróngyártó építi be drónjaiba ezt a technológiát, vagyis azt a szoftveres megoldást, amely felismeri az államok UAS-alkalmazás szempontjából tiltott területeit, és nem engedi a drónnak a zónába repülést, vagy az abban való felszállást. A gyártók saját adatbázissal rendelkeznek, ahol megjelölik az adott országon belül mely területek esnek drónalkalmazás tiltása alá (6. ábra). Maga a technológia nem új találmány, jelentős múltja van, sőt, a büntetés-végrehajtás is alkalmazza már. A 2015-től hatályba lépett bv. reintegrációs őrizet (REŐR) jogintézménye mögött alkalmazott szoftveres hardvertechnológia is ezt használja a fogvatartott otthona vagy engedélyezett közlekedési zónáinak megjelölésére. Ha a fogvatartott átlépi a virtuális határt, a rendszer riaszt. A drónok esetében csak a határátlépésre adott utasításkészlet (leszállás, hazatérés, felszállásmegtagadás) a más. A technológia további előnye, hogy képes értesítést küldeni a védett zónához tartozó illetékességhez, amely így értesül a behatolási kísérletről.

6. ábra: A DJI gyártó által megjelölt virtuális határkerítések európai börtönök esetében

(Megjegyzés: A börtönök balról jobbra: Ústav na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica Besztercebánya, Szlovákia; Zakład Karny Wronki, Partyzantów, Wronki, Lengyelország; Vazební věznice Praha Pankrác, Prága, Csehország, Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, Szombathely, Magyarország.)

Forrás: www.dji.com/hu/flysafe/geo-map

Természetesen, mint minden szoftveres védelmet, ezt is ki lehet iktatni a drónban, de a módszer egyértelműen alkalmas a vétlen, tájékozatlanságból eredő és szoftveresen nem módosított drónok védett szerv területére való berepülésének megakadályozására. A téma vizsgálata során a kijelölt tiltási zónák az intézetek objektumait illetően meglepően részletes képet mutattak, de egy esetben lehetett észlelni, hogy nem teljes mértékben kielégítőek.³⁵

Aktív megoldások

Ezek a módszerek valós időben próbálnak fizikai hatást gyakorolni a célpont drónra. Ez egy főbb kategória, amelyet tovább bonthatunk elektronikus (például rádiófrekvenciás zavarás, hackelés), kinetikus (például hálókilövő puskák) és energiaalapú (lézerek és elektromágneses impulzusok) eszközök csoportjaira. Az ilyen megoldások legfőbb jellemzője a magas beszerzési ár és a jelentős üzemeltetési költség, ami így jellemzően nehezen tud helyet kicsikarni magának a börtönök költségvetésében. Továbbá egy ilyen rendszer alkalmazása mellé jelentős technikai támogatás szükséges, ami csak magasan képzett szakemberek biztosításával oldható meg, aminek szintén további folytonos költségvonzata van.³⁶ Ezen okokból a tanulmány a számos, piacon elérhető C-UAS³⁷-rendszer bemutatását a terjedelmi korlátok miatt nélkülözi. E helyett konkrét, alacsony vagy közepes költségvetésű, egyszerűbb kiviteli megoldásokat mutatok be.

³⁵ A Budapesti Fegyház és Börtön két, egymáshoz közeli objektummal („A” és „B”) rendelkezik, amelyekből csak az előbbi objektum fölött található DJI geofencing korlátozás.

³⁶ CUMMINGS–NASSAR–ALAPARTHY 2021.

³⁷ Counter-unmanned aircraft systems, vagyis pilóta nélküli repülőgép-elhárító rendszerek.

Az egyik ilyen irányú megoldásként ugyanazt a technológiát használta fel, amely a problémát is okozza. Dél-Karolina volt az első amerikai állam, amely dróntechnológiát alkalmazó, az állam egészére kiterjedő programot valósított meg annak érdekében, hogy a börtönökbe a drónokkal való csempészeti tevékenység ellen megfelelően fel tudjanak lépni. 2017-ben a börtönök vezetői megállapították, hogy eljött az ideje saját célra is hasznosítani a fenyegető technológiát. A védelem egy érzékelőrendszer telepítésével kezdődött, amely képes volt észlelni az illetéktelen, azonosítatlan berepülő drónokat és a kisebb méretű bedobott tárgyakat, majd riasztott, hogy a börtön személyi állománya egy gyorsan bevethető drónnal átvizsgálhassa az érintett területet. Az eszköz kiválóan segítette a megfigyelést végzőket abban, hogy vizuálisan átvizsgálják az érintett területet az idegen drón vagy a bejuttatott tárgy után, esetleg észlelhessenek további gyanús tevékenységet. A felderítéshez egyaránt alkalmazták a drónokon optikai és hőkamerát is, előbbit tárgyak keresésére, utóbbit behatolók mihamarabbi észlelésére.³⁸

Némileg eltérő módszer a drónok elfogására saját drón alkalmazása.³⁹ A Delf Dynamics nevű holland vállalat DroneCatcher elnevezésű eszközét pontosan erre a célra fejlesztették ki, és repülőterek, kormányzati épületek, katonai bázisok és természetesen börtönök drónvédelmére tervezték. A DroneCatcher egy pneumatikus hálókivető szerkezettel felszerelt, nagyobb méretű pilóta nélküli repülőgép, amely az ellenséges drón megközelítését követően a hálóját a céldrónra löve csapdába ejti, majd a kijelölt helyre képes szállítani (7. ábra).⁴⁰

7. ábra: A DroneCatcher működés közben

Forrás: COXWORTH 2018

Prizonális környezetben még alkalmazható lehet a Skywall 100 elnevezésű drón-elhárító fegyver, amelynek működési elve közel azonos a DroneCatcherrel. Ez az eszköz egy kifejezetten rendészeti és biztonsági célra fejlesztett hálókivető

³⁸ Enterprise UAS 2019.

³⁹ Lásd: www.hobbyhenry.com/can-you-fly-a-drone-over-a-prison

⁴⁰ Lásd: <https://dronecatcher.nl/>

kézifegyver, amely a SmartScope rendszernek köszönhetően prediktív algoritmusokkal hajtja végre a célzást, majd egy lövedéket lő ki, amelynek speciális hálójába a drón belegabalyodik, majd egy ejtőernyő segítségével biztonságban a földre juttatja azt.⁴¹ Az eszközt több drónelhárító megoldással együtt a belga rendőrség már aktívan használta a 2021-ben lezajlott brüsszeli NATO-csúcstalálkozó biztosítása során (8. ábra).⁴²

8. ábra: Belga rendőr, vállán egy Skywall 100 drónelhárító fegyverrel

Forrás: DE JAGER 2021

Az aktív elhárítási megoldások negatívumai jellemzően a be nem mutatott C-UAS-rendszerekkel kapcsolatban jelentkeznek. Főként más elektronikai rendszerek zavarhatják a működésüket, valamint az ilyen típusú rendszer szintén képes megzavarni a hagyományos repülőgépek által használt légi kommunikációs és adatrendszereket, ami komoly aggodalomra ad okot, és ezt a nézetet a légi közlekedés ágazata is osztja. Ilyen rendszerek alkalmazása csak nagyon komoly és részletes mérlegelést követően jöhet létre, hiszen egy jónak tűnő módszer megvalósítása jelentős kockázattal is járhat a repülésbiztonságra.⁴³ Különösen olyan esetben, amikor egy bv. intézet földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően már alapvetően szigorú légtérkorlátozás alá esik, erre kiváló hazai példa a Budapesti Fegyház és Börtön (BFB) mindkét objektuma, valamint a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet (FVBVI) III. objektuma, amely intézetek fölött jelentős az alacsony magasságú repülőgépforgalom a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér közelsége miatt. Az elektronikus vagy energiaalapú aktív elhárítást alkalmazni ilyen adottságú börtönök esetében különösen kockázatos, hiszen csekély mértékű zavaró hatás is katasztrofális kimenetellel járhat. A nagy teljesítményű lézer és az elektromágneses impulzust generáló mikrohullámú eszközök hatékonyan képesek megállítani a drónokat, de jelentős

⁴¹ Lásd: <https://uncrate.com/skywall-100-anti-drone-bazooka/>

⁴² DE JAGER 2021.

⁴³ EASA 2017.

a kockázata a járulékos sérüléseknek, mert a drón az alkalmazást követően irányítás nélkül zuhan le. Bár számos megoldás elérhető, összességében elmondhatjuk, hogy a legtöbbje kísérleti technológiának mondható.⁴⁴

A passzív megoldások köre

A passzív megközelítések csoportjában olyan megoldásokat találunk, mint a fizikai akadályok létesítése, valamint a különböző elektronikai észlelési megoldások (például radaros, akusztikus, rádiófrekvenciás, hő- vagy optikai érzékelés). A passzív elhárítási megoldások költsége lényegesen alacsonyabb, valamint a műszaki akadályoknak nincs üzemeltetéssel kapcsolatos anyagi vonzata, csak állagmegóvó intézkedéseket igényelnek.

A legegyszerűbb megoldás a katonai légi fenyegetésekkel szemben már régóta alkalmazott álcázó háló, amely nagymértékben képes a területre berepülő drónok pilótáinak vizuális érzékelését korlátozni. Ugyanakkor bizonyos nyílt területek, mint például a fogvatartottak szabad levegőn tartózkodására kijelölt helyszín felett kifeszített bármilyen típusú háló képes biztosítani egyfajta védelmet, vagyis egyidejűleg vizuális korlátozást és fizikai akadályt is. Dél-Karolinában 50 láb (több mint 15 méter) magas golfhálót feszítettek ki a bv. intézetek területén drónelhárítási céllal, de létezik a piacon kifejezetten drónok elleni védőháló is (9. ábra). E megoldások hatékonysága természetesen nem vetekszik az aktív módszerekkel, de ugyanakkor költsége tekintetében töredéke azoknak.

9. ábra: PearlWeave típusú kifeszített UAV-védőháló

(Megjegyzés: A hálót eredetileg versenyzés és edzés céljából kialakított drónketrecek létrehozására gyártják.)

Forrás: www.pearlweave.com

⁴⁴ Lásd: <https://bit.ly/3Ize3rE>

További, büntetés-végrehajtás szempontjából ígéretesnek tűnő passzív és alacsony költségű megoldás az akusztikus észlelés. A drónok által repülés közben keltett zajok egyedi mintázatai megfelelő hatásokkal azonosíthatók, és mivel a technológia költsége is „börtönbarát”, így számos próbálkozás volt a technológia pontos kidolgozására. Észak-Karolina, Oklahoma, valamint Colorado állam börtöneiben teszteltek egy akusztikus technológiát, amely kezdetben vegyesen értékelhető eredményt hozott. Az első fázisban a rendszer által alkalmazott szimpla hangazonosítás a városi zajok miatt túl sokszor riasztott tévesen, ám bővítették a technológiát rádiófrekvenciás (RF-) detektorok (10. ábra) alkalmazásával,⁴⁵ aminek köszönhetően javult az észlelési hatékonyság.⁴⁶

10. ábra: Akusztikus és rádiófrekvenciás szenzorok együttes alkalmazása

Forrás: CUMMINGS–NASSAR–ALAPARTHY 2021

A hanganalízis területén már előszeretettel alkalmazott eszköz a mesterséges intelligencia, így a mélytanulás⁴⁷ bevetésével a börtönök személyzete egy applikáció segítségével betanította az algoritmust a helyes felismerésre. A művelet során a rendszer riasztásakor a személyi állomány hitelesítette a mintát, hogy valóban dróntól származik-e. Az így kapott adatbázisnak köszönhetően már figyelemre méltó eredményeket sikerült elérni. Külön kiemelendő tapasztalat, hogy a kutatás során a börtönök személyi állománya értékesnek minősítette a technológiát, hiszen számukra hatalmas előny egy automatizált észlelőrendszer, amelynek riasztása esetén meg tudják hozni a megfelelő intézkedéseket.⁴⁸

Az optikai észlelés területén is egyre hatékonyabb eredményeket érnek el. A kamerák által rögzített vizuális adaton képanalízis-algoritmuskat futtatva jó eséllyel észlelhetők a drónok. A művelet során előre meghatározott pixelminta-összefüggéseket keresnek, amelynek mintáit egy részletes adatbázisból nyerik ki

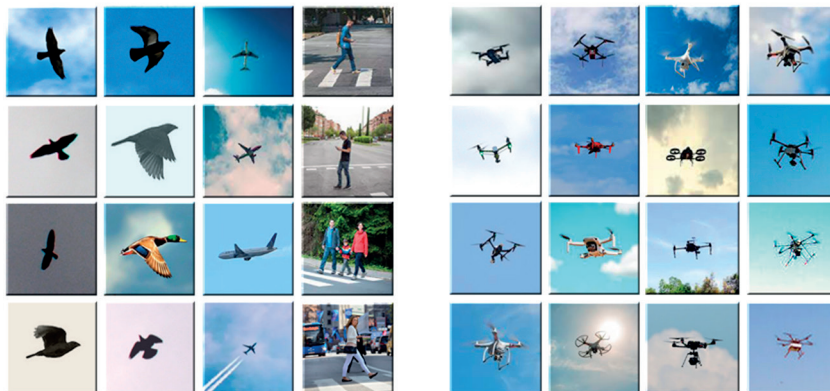
⁴⁵ Ezek a detektorok képesek a 2,4 GHz és a 5,8 GHz frekvenciatartomány érzékelésére, amely tartományokat a kisebb drónok használják a vizuális adatok továbbítására.

⁴⁶ CUMMINGS–NASSAR–ALAPARTHY 2021.

⁴⁷ A mély gépi tanulás (*deep learning*) a gépi tanulási technikák egy alcsoportja, amelyben mesterséges neurális hálózatokat (*neural networks*) használnak. Lásd: www.inf.u-szeged.hu/~rfarkas/ML20/deep_learning.html

⁴⁸ CUMMINGS–NASSAR–ALAPARTHY 2021.

(11. ábra). Ez a módszer kombinálható még hőkamerák alkalmazásával, hiszen a repülő drónok elektromos motorjai hőt termelnek, így bizonyos távolságokból még hatékonyabbá tehető az észlelés.⁴⁹ 2018-ban a csengcsoui egyetem (Zhengzhou University) informatikai mérnökei statikus kamerák által rögzített videóanyagon futtattak több típusú képanalízis-algoritmust, az általuk elért eredmény 98% pontosságú volt.⁵⁰ További előnye az alkalmazásnak, hogy a drónokról készült felvételen rögzítik a szállított csomagot is, ami a későbbiekben bizonyítékként felhasználható.⁵¹

11. ábra: A képanalízist végző algoritmusok mintakészletének példázata

(Megjegyzés: Bal oldalon a negatív mintakészlet [madár, repülő, gyalogos stb.], jobb oldalon a pozitív, vagyis a drónok.)

Forrás: a szerző szerkesztése

A statikus kamerák által szolgáltatott vizuális adatokon végzett képanalízis minden bv. intézetnek ígéretes megoldás lehet, hiszen a börtönök kamerahálózata jó eséllyel az intézet egész területére kiterjed, így a hálózatra csak további légtérre tekintő kamerákat kell elhelyezni, valamint mögöttes hardveres és szoftveres feltételeket kell biztosítani.

A passzív elhárítás legnagyobb hátránya, hogy nem avatkozik be a drón repülési folyamatába, pusztán észleli és jelzi azt, vagy statikusan véd ellene. Ezzel a kapcsolatban a legnagyobb aggodalmat az jelenti, hogy bár észleljük a berepülő drónt, de nem ismerjük a pilóta szándékát, így amennyiben halasztást nem tűrő szükség lenne azonnali beavatkozásra, arra az esetre nem biztosítanak megoldást ezek a módszerek.

⁴⁹ HELL 2017: 43.

⁵⁰ WANG et al. 2018.

⁵¹ Lásd: www.robinradar.com/press/blog/10-counter-drone-technologies-to-detect-and-stop-drones-today

A hagyományos radaralapú alkalmazási módoknak számos előnye van (nagy hatótávolságú érzékelés, állandó követés lehetősége, rendkívül pontos lokalizáció, több száz célpont egyidejű kezelésére képes, nem befolyásolják az időjárás körülményei), de nem igazán alkalmasak a kis méretű repülő eszközök észlelésére, amennyiben igen, nem képesek hatékonyan megkülönböztetni a drónokat a madaraktól. Bár van példa drónészlelésre fejlesztett radarmegoldású észlelőrendszerre, annak alkalmazása kifejezetten költséges. Az optikai érzékelés általánosnak mondható hátránya a téves riasztások magas aránya, valamint a napszakok váltakozásából eltérő fényviszonyok és a szélsőséges időjárási körülmények (hóesés, köd) jelentős hatással vannak a hatékonyságra. A példaként említett akusztikus észlelés eredményei nagyban függenek a mögöttes hangminta-adatbázis méretétől és választékosságától, emellett ez a módszer a merevszárnyas kialakítású drónokkal szemben nem igazán hatékony. E típusú detektáló eszközök érzékelési távolsága körülbelül 500 m,⁵² így a nagyobb alapterületű börtönök esetében nagy kiterjedésű hálózatot szükséges kiépíteni. Valamint az akusztikus észlelésre a börtönök személyi állománya is képes, természetesen amennyiben észlelési távolságon belül történik a drónalkalmazás. A részletesebben bemutatott hálövető megoldások negatív jellemzői a rövid hatótávolság, a hosszú újratöltési idő, viszont amennyiben sikerrel jár az elkapási művelet, az épségben maradt drón bizonyítékként, valamint további adatkinyerésre felhasználható.

Összegzés

Elmondhatjuk, hogy a drónok büntetés-végrehajtási környezetben való alkalmazása (bármennyire is távolinak tűnnek egymástól a szereplők), egyaránt életképes megoldás hazai és nemzetközi börtönökben. A magyar büntetés-végrehajtási szervezet jelentős dróneszközparkkal és kiképzett személyi állománnyal rendelkezik ahhoz, hogy éljen azokkal a lehetőségekkel, amelyek egyaránt feljogosítják saját feladatai végrehajtásának drónnal való megtámogatására és a saját közegéből kilépve, eseti jelleggel rendvédelmi társszervekkel való együttműködésre. Az európai drónpiac újbóli erősödése következtében, valamint a technológiai újítások folyamatos térnyerésének köszönhetően a szervezet bizonyosan alkalmazni fogja a pilóta nélküli légi járműveket a jövőben is.

A jelenlegi adatok alapján a magyar büntetés-végrehajtási intézetek drónfenyegetettsége nem indokolja egységes drónelhárítási tevékenység kialakítását. A jelenlegi mértékű kockázatokat a hazai bv. intézetek és intézmények megfelelően képesek kezelni. Amennyiben a jövőben az észlelések száma ugrásszerűen növekszik, érdemes lehet az aktualitások megvizsgálását követően a tanulmányban bemutatott megoldásokat szakmai vitára bocsátani. A hazai bv. intézetek feletti állandó, drónokra

⁵² HELL 2017: 42.

vonatkozó légtérkorlátozás kidolgozása tovább művelhető gondolatként jelent meg, valamint a gyártók irányába tett virtuális határokkal kapcsolatos adategyeztetések is hozzájárulhatnak az intézkedésekre okot adó észlelések csökkentésére. Az aktív drónelhárító rendszerek büntetés-végrehajtási területen való alkalmazása számos nem kívánt negatív hatással jár, míg a passzív elhárítási csoportban található megoldások a szerző véleménye szerint kevesebb kockázattal járhatnak. A technológia jelen állása szerint egy passzív, közepes költségvetésű kombinált (akusztikus és optikai) drónelhárító megoldást együtt alkalmazva egy vagy több alacsony kockázatú aktív megoldással lehetne a leggazdaságosabban és legmegfelelőbben működtetni.

Végezetül a drónhasználat mint társadalmi jelenség a börtönök számára kétirányú perspektívát alkotott. Egyrészt elérhetővé tette a pilóta nélküli légi járművekben rejlő lehetőségek szakmai feldolgozását és kihasználását, ami egyértelműen pozitív tényezőként jelent meg. Másrészt az érkező változások egy negatív, kockázatokkal teli színteret (a bv. intézetek fölötti légtér) hoztak létre a bv. szervek objektumvédelmét érintő fenyegetések sorában, ami így a bv. biztonsági szakterület számára új védekezési stratégia kidolgozását sürgeti.

IRODALOMJEGYZÉK

- Best Drones for Prisons/Correctional Facilities. *Enterprise UAS*, 2019. július 3. Online: www.enterpriseuas.com/best-drones-for-prisons-correctional-facilities
- COXWORTH, Ben (2018): DroneCatcher Drone-Netting Drone Gets an Upgrade. *New Atlas*, 2018. június 18. Online: <https://newatlas.com/dronecatcher/55056/>
- CUMMINGS, Mary L. – NASSAR, Hala – ALAPARTHY, Vishwa (2021): Defining the Tradespace for Passively Defending against Rouge Drones. *Journal of Intelligent & Robotic Systems*, 103(4), 1–12. Online: <https://doi.org/10.1007/s10846-021-01524-w>
- DE JAGER, Wieber (2021): Belgian Police Deployed New Anti-drone System during Biden Visit. *DroneXL*, 2021. június 17. Online: <https://dronexl.co/2021/06/17/anti-drone-system-biden-belgium-police-skywall-100>
- Drónnal akciózott a rendőrség a Balaton déli partján – videó. *Infostart*, 2021. december 18. Online: <https://infostart.hu/belfold/2021/12/18/dronnal-akciozott-a-rendorseg-a-balaton-de-li-partjan-video>
- Drugs, Weapons 'Smuggled to Prisoners by Drone'. *BBC*, 2022. február 4. Online: www.bbc.com/news/world-us-canada-60262715
- EASA (2017): *Notice of Proposed Amendment 2017–05 (B): Introduction of a Regulatory Framework for the Operation of Drones – Unmanned Aircraft System Operations in the Open and Specific Category*. 2017. május 4. Online: www.easa.europa.eu/document-library/notices-of-proposed-amendment/npa-2017-05
- FOX, Sarah Jane (2019): Policing – The Technological Revolution: Opportunities & Challenges!, *Technology in Society*, 56(2019), 69–78. Online: <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2018.09.006>
- HELL Péter (2017): Drónelhárító rendszerek az objektumvédelemben. *Hadmérnök*, 12(3), 37–47. Online: http://hadmernok.hu/173_04_hell.pdf
- HINKEL Tamás (2020): A mesterséges intelligencia térhódítása a büntetés-végrehajtásban. *Börtönügyi Szemle*, 39(4), 13–27. Online: <https://bv.gov.hu/sites/default/files/BSZ%202020-4%20Online.pdf>

- Így látja a rendőrségi drón a biztonsági öv nélküli sofőröket. *HVG*, 2021. augusztus 27. Online: https://hvg.hu/cegauto/20210827_Igy_latja_a_rendorseg_drón_a_biztonsagi_ov_nelkuli_soforoket
- Minnesota Bureau of Criminal Apprehension (2021): *Legislative Report. 2020 Use of Unmanned Aerial Vehicles*. Maryland: MBCA. Online: <https://dps.mn.gov/divisions/bca/Documents/legislative-report-2020-unmanned-aerial-vehicles.pdf>
- NEUWALD Tivadar (2019): U-space, az új egységes európai drón irányításkészlet. *LinkedIn*, 2019. október 24. Online: <https://bit.ly/3CJVhf0>
- Rendőrségi drón alatt hajtott be szemből a körfogalomba egy autós. *HVG*, 2022. január 26. Online: https://hvg.hu/cegauto/20220126_A_rendorsegi_drón_alatt_hajtott_szembe_a_korfogalomban_egy_autos_video
- SAUNOKONOKO, Mark: How Drones Are Changing the Face of Policing in Australia. *9News*, 2021. április 14. Online: www.9news.com.au/national/how-police-drones-are-changing-policing-in-australia/e050debc-3dce-4d99-afae-de1d610df283
- UK to Trial Search and Rescue Drones. *G Captain*, 2019. április 29. Online: <https://gcaptain.com/uk-search-and-rescue-drones/>
- Victorian Prison Armed with New Technology to Crackdown on Increase in Drone-Delivered Contraband. *9News*, 2021. augusztus 9. Online: <https://bit.ly/3IxcZVe>
- WANG, Zizhe – QI, Lin – TIE, Yun – DING, Yi – BAI, Yang (2018): Drone Detection Based On FD-HOD Descriptor. *2018 International Conference on Cyber-Enabled Distributed Computing and Knowledge Discovery (CyberC)*, Zhengzhou, China. 433–4333. Online: <https://doi.org/10.1109/CyberC.2018.00084>

Jogforrások

1971. évi 25. törvényerejű rendelet a nemzetközi polgári repülésről Chicagóban, az 1944. évi december hó 7. napján aláírt Egyezmény és az annak módosításáról szóló jegyzőkönyvek kihirdetéséről
1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről
1995. évi XCVII. törvény a légi közlekedésről
- 24/1997. BM rendelet az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítmények köréről
- 4/1998. (I. 16.) Korm. rendelet a magyar légtér igénybevételéről
- 38/2021. (II. 2.) Korm. rendelet a pilóta nélküli állami légi járművek repüléséről
- Chapter 82-S.F.No. 3072, Minnesota Session Laws 2020, Regular Session
- Az Európai Bizottság 2019/945 sz. végrehajtási rendelete a pilóta nélküli légi jármű-rendszerekről és a pilóta nélküli légi jármű-rendszerek harmadik országbeli üzemeltetéséről
- Az Európai Bizottság 2019/947. sz. végrehajtási rendelete a pilóta nélküli légi járművekkel végzett műveletekre vonatkozó szabályokról és eljárásokról
- Módszertani Útmutató a pilóta nélküli légi járművek megfelelő üzemeltetéséhez* (2021). Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Biztonsági Szolgálat (Belső felhasználásra)

ABSTRACT

The Drone as a Bipolar Factor in Law Enforcement

Sándor BOTTYÁN

The use of unmanned aerial vehicles is becoming increasingly popular in the public service, and law enforcement is no exception. Domestic law enforcement services need to understand the dual nature of drones, besides their potential utilisation, the threats they could pose should also be taken into account. This paper offers a brief insight into the use of drones in foreign law enforcement agencies as well as in the Hungarian law enforcement. Furthermore, this paper provides a comprehensive and illustrative overview of the opposing pole of the topic under examination, the possible counter-drone solutions in the context of the Hungarian penitentiary system.

Keywords: *drone, prison, counter unmanned aircraft systems, law enforcement, unmanned aerial vehicle*

Köszönetnyilvánítás a Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium kapcsán

A Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium létrehozásának célja nem kevesebb volt, mint új, innovatív technológiai megoldásokkal támogatni a hazai köz- és magánbiztonsági szektor szereplőit annak érdekében, hogy a hazánk és az ország településeinek, valamint piaci vállalatainak biztonságát fenyegető veszélyek ellen minél hatékonyabban lehessen fellépni. A projekt szakmai vezetése kezdetektől fogva tisztában volt azzal, hogy a célkitűzés – csakúgy, mint a biztonság maga – kizárólag kooperáció révén érhető el.

A BTNL közel kétéves tevékenysége során, számos hazai és nemzetközi érdekelt-ségű állami, önkormányzati, tudományos, valamint piaci intézmény sorakozott fel a projekt célkitűzései mögé. A BTNL szakmai vezetősége, munkatársai ezúton is kifejezik köszönetüket és hálájukat mindazoknak, akik bármilyen formában támogatást nyújtottak a projekt működéséhez. Külön köszönet illeti a konzorciumi közreműködést vállaló Országos Rendőr-főkapitányságot és a Vodafone Magyarországot, valamint a képviselőjükben eljáró Dr. Németh Józsefet és Dr. Kovács Zoltánt.

A szakmai vezetés ezúton is köszönetét fejezi ki a BTNL munkáját támogató állami intézmények közül különösen a Belügyminisztérium, a budapesti és a projektben közreműködő megyei rendőr-főkapitányságok vezetői, munkatársai, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, valamint a támogatást biztosító Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal irányába. Köszönet illeti továbbá a tudományos élet szereplői körében az Autonóm Rendszerek Nemzeti Laboratórium, a Budapesti Műszaki Egyetem, a Mesterséges Intelligencia Nemzeti Laboratórium, a Széchenyi István Egyetem, a Szegedi Tudományegyetem vezetőit, munkatársait, az NKE Eötvös József Kutatóközpont, különösen a Kiberbiztonsági Kutatóintézet kollégáit.

A szakmai és piaci szereplők körében köszönjük a Biztonságos és Élhető Városokért Egyesület, a Gapidea-MV Kft., a KÉSZ csoport, a Magyar Drónkoalíció, a Mould-Tech Systems, a Pro-M Zrt., a RALEN Research Centrum, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége, a TEQBALL Kft., valamint az UpScale Kft. vezetőinek és munkatársainak segítő közreműködését. Végül, de nem utolsósorban köszönet illeti a hazai önkormányzatok közül Páty, Szolnok és Tata Önkormányzatait, akik vállalták, hogy mintatelepülésként vesznek részt a projektben.

A BTNL által elért (rész)eredmények nem valósulhattak volna meg az alprojekt vezetői – Kiss Lehel, Hermann Gábor, Dr. Balla József –, koordinátorai, a projektben részt vevő doktoranduszok, a projektet támogató lelkes szakemberek, tudósok,

valamint a projektmenedzsment és az NKE különböző szervezeti egységeinek munkatársai – Imhof Viktória, Dr. Hutkai Zsuzsanna, dr. Pleizer Csaba, Molnár József – közreműködése nélkül. Ezért a szakmai vezetőség szeretné irányukba is kifejezni őszinte köszönetét.

Lapszámunkban a BTNL vonatkozásában négy tanulmány közlésére vállalkoztunk. Elsőként a szakmai vezető és helyettese foglalják össze a BTNL alapításának körülményeit és a majd kétéves tevékenységét. Balla József, Bartus Gábor, Vájlók László és Vedó Attila a Biztonságos Ország Biztonságos Határ alprojektről szóló írásukban a biztonságos határok révén megvalósuló belső biztonságnak megőrzéséért a rendészeti szervek és a civil, piaci szféra együttműködését szorgalmazza. A Biztonságos Település alprojektet Bacsárdi József, Christián László, Hermann Gábor, Lippai Zsolt és Veres Zoltán dolgozta fel azzal a céllal, hogy az önkormányzati rendészeti kutatássorozat keretében feltárt anomáliák, problémák megoldására, a fejlesztési elképzeléseket kidolgozzák. Erdős Ákos, Rottler Violetta és Kiss Lehel pedig a magánbiztonság területén a digitalizáció lehetőségeit tárták fel a vezetési feladatok megoldásában.

Christián László, Erdős Ákos
BTNL szakmai vezetése

A technológiai innováció szerepe a modern biztonság megteremtésében

A Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium rövid működésének margójára

CHRISTIÁN László¹ - ERDŐS Ákos²

A biztonság a társadalom produktív működésének és az egyén létezésének legalapvetőbb szükséglete. Napjainkban a közösség biztonsága azonban nem szavatolható kizárólag állami beavatkozások útján. A biztonság megteremtéséhez az állami, önkormányzati, piaci szereplők, valamint a polgári önvédelmi szervezetek együttműködésére van szükség. Az elmúlt évtizedekben a biztonsági szolgáltatás szereplőivel szemben markáns társadalmi elvárások fogalmazódtak meg (adaptivitás, hatékonyság, gyorsaság, egyszerűség, kooperativitás, modernizáció), de ezzel együtt újszerű szakmai kihívásokkal is kénytelenek voltak szembesülni. A tanulmány ezen elvárások és kihívások rendszerét vizsgálja, amelyek nyomán 2020-ban egy kivételes laborprojekt indult a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen, Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium elnevezéssel. Szomorú apropó, hogy külső körülmények miatt a rendkívül értékes munkát az elkötelezett szakmai team két év után kénytelen befejezni, félbehagyni.

Kulcsszavak: biztonság, magánbiztonság, közbiztonság, innováció, Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium

Bevezetés

A biztonság emberi létünk alapvető szükséglete.³ A biztonság voltaképp az egyén és a közösség produktív működésének egyik legfőbb záloga. Az emberi közösségek létrejöttét is alapvetően az a felismerés motiválta, miszerint az egyén biztonságának, létfeltételeinek és fennmaradásának biztosítása hatékonyabb egy szervezett

¹ R. dandártábornok, tanszékvezető egyetemi docens, oktatási rektorhelyettes, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék, e-mail: Christian.Laszlo@uni-nke.hu

² Pénzügyőr őrnagy, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszék, egyetemi tanársegéd; doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola, e-mail: erdos.akos@uni-nke.hu

³ MASLOW 1943.

rendszeren, azaz közösségen belül.⁴ A biztonság fogalmát sokféleképpen ragadhatjuk meg, s ezáltal számos definícióval találkozhatunk a szakirodalomban.⁵ Általános értelemben a biztonság egy sajátos, fenyegetettség nélküli, kockázatmentes állapotot jelöl, amelyben az elméleti veszélytényezők aktivizálódása nem várható.⁶ A veszélyeztetettség nélküli abszolút állapot bizonyos értelemben utópisztikus entitás, hiszen biztonság a maga teljességében soha nem létezhet, sem az egyén, sem a társadalom szintjén.⁷ Mindettől függetlenül az ember törekszik a biztonság minél teljesebb megvalósítására önmagát és közösségét érintően egyaránt. A biztonság megteremtésének komplex tevékenysége és szerteágazó szervezetrendszere is arra törekszik, hogy a felmerülő kockázatokat mielőbb beazonosítsa, feltárja, kezelje, ezáltal a lehető legalacsonyabb szintre csökkentve azokat, így közelítve a minél teljesebb biztonságot.⁸

Az egyéni és a közösségi védekezés jelentőségét már az antik társadalmakban felismerték.⁹ Mint ahogyan azt is, hogy az állam is felelősséggel tartozik az alattvalók biztonságáért.¹⁰ Voltaképp a napjainkban is gyakran használt közbiztonság fogalmának megszületése is az állam e felelősségvállalásának eredményeként fogható fel. Az állam e kötelezettségvállalása elsősorban arra terjed ki, hogy olyan állami intézményeket működtet, amelyek társadalmi rendeltetése a közbiztonság oltalmazása.¹¹ Ezen állami intézmények alkotják a rendészet rendszerét, amelynek feladata a közösség biztonságát fenyegető veszélyek közigazgatási elhárítása,¹² eszköze pedig az állami impériumból származó legitim fizikai erőszak.¹³ Fontos azonban leszögezni, hogy miként az általános értelemben vett biztonság maga, úgy a közbiztonság sem lehet abszolút érték. Mindig voltak és mindig is lesznek olyan emberi magatartások, amelyek fenyegetni fogják a közösség biztonságát.¹⁴ Ilyetén módon a rendészet nem is vállalkozhat a közbiztonság teljes sérthetetlenségének szavatolására.¹⁵

Az előzőek okán megállapítható, hogy bár az államnak kétségtől feladata a társadalomban uralkodó rend és biztonság oltalmazása, a közösség rendjének és biztonságának megteremtése, reálisan nem várható pusztán a rendészet intézményrendszerétől. Mindezzel összefüggésben a rendészettel foglalkozó tudományos diskurzusban gyakran merül fel a praktikus kérdés: Csak az állam által alkalmazott rendőrök feladata a közrend és közbiztonság megteremtése, avagy a civil társadalom által alkalmazott őrök is felelősséget vállalhatnak ebben?¹⁶ A modern tudományos gondolkodás következtetései főként az irányba mutatnak, hogy egy társadalomban

⁴ ERDŐS 2022: 15.

⁵ REMEK 2016: 201.

⁶ DEÁK 2007: 13.

⁷ TOMKA 2015: 34.

⁸ LIPPAI–CSABA 2021.

⁹ LIPPAI–SALLAI 2022.

¹⁰ FINSZTER 2018: 51.

¹¹ FINSZTER 2018.

¹² BALLA 2017: 37.

¹³ FINSZTER 2018.

¹⁴ LIPPAI–KARDOS 2021: 471.

¹⁵ FINSZTER 2009: 167–191.

¹⁶ KERESZSI–NAGY 2017: 277–278.

a biztonság megteremtése nem lehet egyetlen szereplő teljesítménye. A veszély hatékony és mind teljesebb elhárításához kollektív munkára van szükség, s ilyen értelemben a közbiztonság kooperációs társadalmi termék.¹⁷ A közbiztonság megteremtését illetően módon megközelítő tudományos felfogás szerint e kollektív munkában a következő szereplőknek van különös jelentősége: a rendvédelmi feladatokat ellátó állami szervezeteknek, az önkormányzatoknak, rendészeti feladatokat ellátó egyéb szervezeteknek, a biztonsági vállalkozásoknak és a civil önvédelmi egyesületeknek.¹⁸ Napjaink társadalmának a biztonsága tehát nem szavatolható kizárólag állami beavatkozások útján. Meglátásunk szerint az állami felelősségvállalás kizárólagossága a legitim fizikai erőszak alkalmazását igénylő veszélyek elhárítására terjedhet ki. A közösség biztonságát fenyegető veszélyek megelőzésében, illetve a biztonságot kisebb fokban veszélyeztető magatartások elhárításában az önkormányzati és vállalati szereplők közreműködésére, valamint a társadalom önvédelmi mechanizmusainak aktiválására is szükség van.¹⁹

Problémafelvetés: újszerű elvárások és kockázatok

Ahogy a bevezetőben is említettük, a biztonság nem lehet abszolút érték, és a maga teljességében sohasem élhető meg. Annál is inkább, mert a biztonságot fenyegető veszélyek természete az idő múlásával, a társadalom, a technológia, a politikai és piaci érdekek fejlődésével, átalakulásával maga is gyorsan változik.

Miként azt Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája²⁰ és a szakirodalom egyaránt megállapítja, napjainkban a biztonsági környezet olyan változásoknak van kitéve, amelyek elhomályosítják a belső és külső biztonság közötti különbségeket.²¹ A biztonságot érintő társadalmi, gazdasági változások ugyanígy feloldják a köz- és a magánbiztonság szigorú elválasztását is. A biztonság megteremtésében partnerséget kell kialakítani az állami, önkormányzati és a magánszektor szereplői, az oktatási és a tudományos intézmények, valamint az egyéni felhasználók között. A köz- és magánbiztonságot összekapcsoló partnerség fokozásának időszerűsége, aktualitása vitathatatlan, sőt talán már nélkülözhetetlen is, de a komplementer rendészeti együttműködés hálójának megvalósítása érdekében a döntéshozók és a jogalkotó aktivitására van szükség.

A biztonság szolgáltatásként való felfogása ezzel együtt azt is jelenti, hogy az állampolgárok, a megrendelői oldal tagjai nem elszenvedői, hanem élvezői szeretnének lenni a biztonság megteremtését szolgáló tevékenységnek. Mindez pedig

¹⁷ CHRISTIÁN 2022: 109; FINSZTER 2009; FINSZTER 2018.

¹⁸ FINSZTER 2009; CHRISTIÁN 2022.

¹⁹ CHRISTIÁN-LIPPAI 2021: 18–19.

²⁰ 1163/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet.

²¹ GAZDAG-REMEK 2018: 29.

megköveteli a gyors, egyszerű és minimális – legszükségesebb mértékű – korlátozással járó biztonsági tevékenységek kidolgozását és alkalmazását.

Az elmúlt évtizedek során a rendőrséggel és az egyéb állami, rendvédelmi feladatokat ellátó szervezetekkel szemben világos társadalmi és szakmai elvárások fogalmazódtak meg hazánkban és külföldön egyaránt.²² A magánbiztonsági vállalkozások tevékenységével és személyzetével kapcsolatban ugyanakkor, az állami szereplőkhöz hasonló mélységű szakmai és társadalmi követelmények hiányoznak.²³ Rottler szerint a civil biztonságpiac szereplőivel szemben alapvetően két elvárás szokott megfogalmazódni. Egyrészt a profitorientált gazdasági környezethez való alkalmazkodás képessége, másrészt a jogszabályoknak való maradéktalan megfelelés.²⁴ A közbiztonság szolgáltatába tehát csak hatékonyan, törvényesen működő vagyonvédelmi piac vonható be, amely valós hozzáadott értéket képvisel.

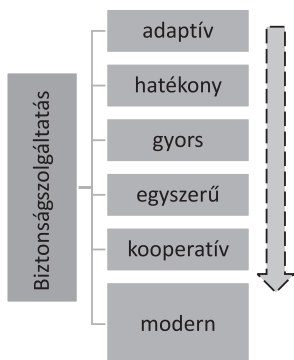
Meglátásunk szerint a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek kapcsán felmerülő szakmai és társadalmi elvárások azonban jórészt a civil biztonságpiac szereplőivel szemben is fennállnak (1. ábra). Annál is inkább, mert a biztonság kooperációs terméként való megteremtése érdemben a biztonsági szolgáltatás szereplőivel szembeni hasonló elvárások nyomán képzelhető el. Mindezek alapján, a biztonságsszolgáltatást nyújtó közigazgatási és piaci szereplőkkel szemben különösen a következő társadalmi és szakmai elvárások fogalmazhatók meg:

- az *adaptivitás*, minthogy az állami rendészeti szervek, a magánbiztonsági vállalkozások és a civil önvédelmi egyesületek képessé kell váljanak megoldásokat találni az új típusú biztonsági kihívásokra, alkalmazkodniuk kell a társadalmi változásokhoz és elvárásokhoz;
- a *hatékonyság (eredményesség)*, minthogy a biztonsági szektor minden szereplőjével szemben általános elvárás a közösség biztonságát fenyegető veszélyek minél teljesebb mértékű elhárítása;
- a *gyorsaság*, amely a biztonság szolgáltatásával szükségszerűen együtt járó intézkedések és eljárások idejének minimalizálását jelenti;
- az *egyszerűség*, minthogy a biztonságsszolgáltatással kapcsolatos eljárások során az állampolgári, ügyféli igények és képességek figyelembevételére, személyes bevonódásuk minimalizálására, továbbá a rugalmas és könnyen kezelhető megoldásokra kell törekedni;
- a *kooperativitás*, minthogy a biztonság megteremtése egyrészt a biztonsági szektor szereplői, másrészt az állampolgárok, ügyfelek és egyéb intézmények együttműködése mellett valósul meg;
- a *modernizáció*, vagyis a 21. század technikai és technológiai állapotának, az innovációnak a köz- és magánbiztonsági tevékenységben is tükröződnie kell.

²² National Police Chiefs' Council 2016: 7; GRIEGO 2021; FINSZTER 2018; TÖZSÉR 2021; POKKER 2011: 201.

²³ CHRISTIÁN 2015.

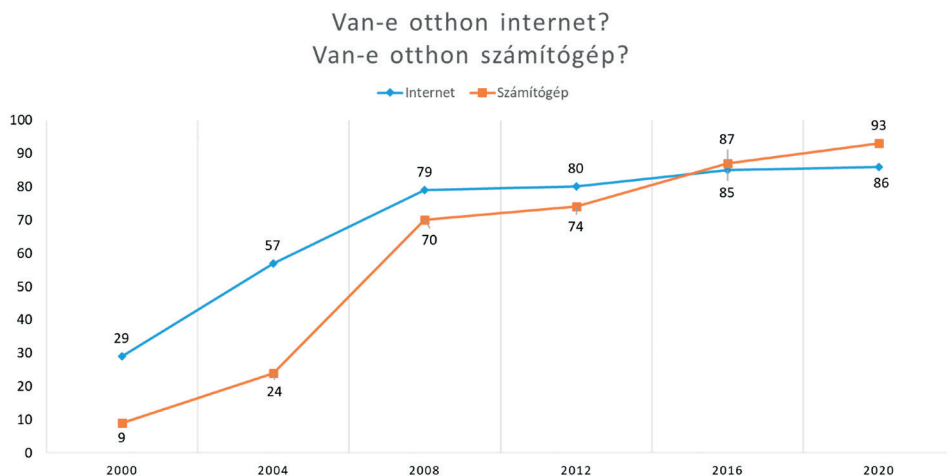
²⁴ ROTTLER 2019: 89.

1. ábra: A biztonságszolgáltatással kapcsolatos főbb szakmai és társadalmi elvárások

Forrás: a szerzők szerkesztése

Ha e fentieket közelebbről vizsgáljuk, akkor könnyen belátható, hogy a biztonságszolgáltatással kapcsolatos társadalmi elvárások közül az egyszerűség, a gyorsaság, az alkalmazkodóképesség és a kooperáció egyaránt a modernizáció irányába mutat. A köz- és magánbiztonság fenntartásáért felelős állami és piaci szereplőknek oly módon szükséges megújulniuk, modernizálódniuk, hogy képesek legyenek integrálódni egy olyan makro- és mikrokörnyezetbe, ahol a biztonság hatékony megteremtése az ügyfelek (állampolgárok) bevonásával, ennek érdekében pedig a biztonsági folyamatok egyszerűsítésével és gyorsításával történik.

2. ábra: Internettel és számítógéppel való ellátottság arányának alakulása a magyar 15–29 éves populációban 2000 és 2020 között (%)

Forrás: a szerzők szerkesztése DOMOKOS et al. 2021 adatai alapján

A hosszú évtizedek alatt berögződött, jellemzően személyes interakciókra építő, előerőre alapozó köz- és magánbiztonsági védelmi rendszerek, eljárások és intézkedések napjaink digitális kultúrájától meglehetősen távol esnek. Márpedig az elmúlt két évtizedben a digitalizáció a társadalom egészét behálózta. Manapság a digitális kultúra olyan alapvető vívmányai, mint az internet vagy a számítógép a fiatal (15–29 éves) magyar népesség körében általánosan hozzáférhetővé váltak (2. ábra).²⁵

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) felmérése szerint a hazai 16–74 éves lakosság 79%-a napi rendszerességgel használja az internetet. A legfiatalabbak (16–24 évesek) életének már szinte elválaszthatatlan része az infokommunikációs technológiák és eszközök igénybevétele, 97%-uk naponta használja az internetet. De még a legidősebb korosztályba tartozók (≥ 65 éves) 44%-a is azt vallotta magáról, hogy napi szinten igénybe veszi a világháló szolgáltatásait.²⁶ Az úgynevezett digitális bennszülöttek internethasználata tehát extenzívebb, mint a digitális bevándorlóké: több helyszínen, hosszasabban, változatosabban interneteznek.²⁷ Mind ebből az következik, hogy a jövő (és részben a jelen) felnőtt generációjának életében a különböző analóg megoldások alapvetően a „szükségyszerű rossz” kategóriáját alkotják majd. Így részükről érdemi kooperáció – az élet bármely területén – elsődlegesen a digitális térben várható.

Fontos azonban rámutatnunk arra, hogy az elmúlt évek során a biztonságsgazdálkodás területét érintően nemcsak az elvárások bővültek, de újszerű kockázatok, illetve szakmai és működési kihívások is megjelentek.

A biztonság szempontjából kiemelt kockázati tényező például az emberek mobilitásának növekedése, s ezzel párhuzamosan az országhatárokon átnyúló bűnözés, illetve a külföldiek által elkövetett jogsértések kockázatának felértékelődése.²⁸ A KSH adatai szerint mintegy 60 millió külföldi beutazás történik évente Magyarországra különböző célból.²⁹ Egyedül 2020 és 2021 években, a koronavírus-járvány miatt a bevezetett veszélyhelyzeti intézkedések következtében maradt el jelentősen a határforgalom a szokásostól (1. táblázat).

1. táblázat: A Magyarországra tett külföldi utazások a közlekedés módja szerint (ezer utazás)

Közlekedési mód	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év
Légi úton érkező	5 441	6 113	7 029	1 841	2 163
Közúton érkező	49 521	51 554	54 368	29 800	35 524
Összesen	54 962	57 667	61 397	31 641	37 687

Forrás: a szerzők szerkesztése a KSH adatai alapján

²⁵ DOMOKOS et al. 2021: 46.

²⁶ Központi Statisztikai Hivatal 2020.

²⁷ Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság 2020.

²⁸ MÁTYÁS 2016.

²⁹ Központi Statisztikai Hivatal 2022.

A külföldi és belföldi állampolgárok mobilitásának növekedése, az európai térségben való szabad mozgás egyre kiterjedtebb lehetősége az egyes települések biztonsága szempontjából is komoly kihívást jelent.³⁰ E szempontból az adott település elhelyezkedése, illetve annak turisztikai vonzereje mutatkozhat kiemelt kockázatnak a helyi közrend és közbiztonság szempontjából. Egy korábbi hazai kutatás szerint, ha egy település a főútról az autópályára való felhajtást biztosító csomópont mentén fekszik, akkor 17,1%-kal, ha két főút találkozásánál helyezkedik el, akkor 21,2%-kal nagyobb a tranzitforgalomban való részvételének a valószínűsége.³¹ A települések belterületén a helyi és a jelentős tranzitforgalom keveredése, a zsúfoltság, illetve a járműforgalom heterogenitása (például gyakori jelenség a lovas fogat, kerékpár, kamion) egyaránt a biztonság (közlekedésbiztonság) ellen hat.³² Amennyiben egy település kiemelt turisztikai desztinációnak is számít, az további biztonsági kockázatot jelenthet. A turisztikailag frekvenciált településeken ugyanis általában magasabb bűnözési rátákkal találkozhatunk. Ez alapvetően abból következik, hogy a turisztikailag frekvenciált településeken a turisztikai szezonban jelentősen megnő a településen tartózkodó népesség, s az általuk elkövetett jogsértések növelik az állandó lakosságra számított törvénysértések arányát.³³ Hazánk településeinek közel 90%-át kitevő, az eddig megjelent releváns tanulmányokban és értekezésekben csak nagyon periférikusan érintett kistépelülések, amelyek jelentős része gazdaságilag, szociálisan és egyéb szempontból hátrányos helyzetű, a közbiztonságot fenyegető kockázatoknak fokozottan ki vannak téve.³⁴

Az elmúlt évek során a biztonságsszolgáltatás területén komoly szakmai és működési kihívásokkal is találkozunk. A köz- és magánbiztonsági szektor számára az egyik legjelentősebb problémát kétségkívül a munkavállalói utánpótlás biztosítása jelenti. Az Eurostat adatai egyértelműen arra mutatnak, hogy az ezredfordulót követő évtizedekben egész Európában és Magyarországon is folyamatosan növekszik a munkapiacra korlátozott erőforrást jelentő 65 éves vagy afeletti populáció aránya (3. ábra).³⁵ A munkaerő hiánya már ma is komoly kihívást jelent a rendészeti szervek³⁶ és a magánbiztonsági vállalkozások számára is.³⁷ A magánbiztonsági szektort érintően az állandósult humán erőforrás hiánya mellett problémát jelent a munkavállalói kvalifikáltság csökkenése is, illetve a szaktudás és felkészültség alacsony színvonala.³⁸ A képzetlenség és a nem megfelelő szintű kvalifikáltság épp így gondot jelent az önkormányzati rendészet területén is.³⁹ A szakember- és munkaerőhiány

³⁰ LIPPAI – THIEME-Eső 2020.

³¹ KINCSES-MICHALKÓ-TÓTH 2014.

³² BÍRÓ 2012: 290.

³³ PISKÓTI-KOVÁCS 2014: 45.

³⁴ CHRISTIÁN-GÖRÖMBEI 2022: 110.

³⁵ Eurostat 2019; Eurostat 2020.

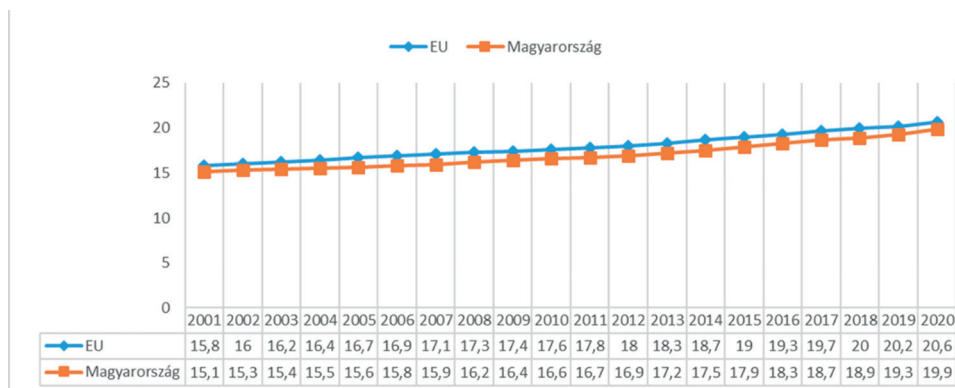
³⁶ CHRISTIÁN-ERDŐS 2020.

³⁷ ROTTLER 2021.

³⁸ FÁBIÁN 2021: 8.

³⁹ BACSÁRDI-CHRISTIÁN 2017.

magában hordozza a biztonsági fenyegetések fokozódását.⁴⁰ Általában a rendvédelemben is jellemző probléma a kellően felkészült humán erőforrás hiánya. A közrend és közbiztonság fenntartására irányuló rendészeti igazgatási tevékenység csak a kellő nagyságú és megfelelően képzett rendőri állomány biztosításával lehet hatékony. *A hatékony rendőrségi munka eredményességének alapja a rendőrség állományában szolgálatot teljesítők szakmai hozzáértése, valamint a rendőr kiegyensúlyozottsága.*⁴¹

3. ábra: 65 éves vagy annál idősebb populáció arányának alakulása az EU-ban és Magyarországon, 2001–2020 (%)

Forrás: a szerzők szerkesztése az Eurostat adatai alapján

A közrend és közbiztonság fenntartásáért felelős államigazgatási szervek állományának utánpótlása szempontjából komoly aggodalomra adhatnak okot a fiatal népesség körében mért munkapiaci preferenciák eredményei is. A 15–29 éves népességben készült 2020-as Ifúságkutatás eredményei szerint mindössze a fiatalok 7%-a tervezi jövőjét az államigazgatásban. 57% esetében „egyáltalán nem valószínű”, hogy az állami szektorban fog elhelyezkedni.⁴²

Biztonságtechnológiai innováció a hazai biztonságsszolgáltatásban

A munkaképes népesség arányának jövőbeni csökkenése, a megfelelően kvalifikált humán erőforrás utánpótlása és ezzel együtt a biztonsági szolgáltatásokkal szemben támasztott modern kori társadalmi és szakmai elvárások olyan kihívásokat jelentenek a rendészeti szervek és a magánbiztonsági vállalatok számára egyaránt, amelyek a munkaerőforrás optimalizálására, illetve lehetőség szerint annak növekvő arányú kiváltására, valamint a biztonságsszolgáltatás folyamatainak jelentős újra-

⁴⁰ CHRISTIÁN–ROTTLER 2021.

⁴¹ SZABÓ 2014: 117.

⁴² DOMOKOS et al. 2021: 30.

gondolását szolgáló innovációk megalkotására motiválhatnak. Ebben kiemelt szerepe van azoknak a megoldásoknak, amelyek a különböző biztonsági folyamatok automatizálásának irányába mutatnak. Egy korábbi felmérés szerint ugyanis Magyarországon a különböző foglalkozások 60%-ában a tevékenységek legalább 30%-a automatizálható. Mindez azt jelenti, hogy potenciálisan a munkaidő 49%-át lehetne automatizálni, ami 2,2 millió ember munkájának feleltethető meg. A biztonságsszolgáltatás területén („őrző-védő szolgálat” foglalkozási kategóriában) megközelítőleg a tevékenységek 53%-a automatizálható.⁴³ Az automatizálásnak a biztonságsszolgáltatás területén is számos pozitív hatása lehet, amit a hivatkozott tanulmány nyomán az alábbiak szerint foglalhatunk össze:⁴⁴

- *egyenletes minőség*: a gépek előre meghatározott szabályokat és logikát követnek, ezáltal kisebb valószínűséggel követnek el hibákat, vagyis minimalizálhatók az ellenőrzési folyamatokban felmerülő szándékos vagy gondatlan emberi hibák;
- *gyorsabb megújulás lehetősége*: egyszerűbb és gyorsabb az automatizált rendszerekben az újabb innovációk, fejlesztések bevezetése, vagyis nincs szükség az állomány képzésére;
- *munkahelyi biztonság javítása*: az emberek helyettesíthetők veszélyes helyzetekben (például drónok vagy más eszközök segíthetik a rendészeti dolgozókat a veszélyes helyzetek felszámolásában);
- *problémamegoldó képesség növelése*: az automatizált, mesterséges intelligenciával támogatott rendszerek képesek lehetnek az embereknél hamarabb felismerni az adott területre jellemző kockázatokat, vagyis a biztonsági fenyegetések már akár kezdeti szakban is felszámolhatók;
- *ügyfélélmény*: az automatizálás növelheti a szolgáltatással érintett ügyfelek elégedettségét azáltal, hogy gyorsabb, egyszerűbb ügyintézés tesz lehetővé.

Az előzőekben említett szakmai tapasztalatok és tudományos evidenciák, biztonságpolitikai célkitűzések és a biztonságsszolgáltatással kapcsolatos elvárások és kihívások figyelembevételével, 2020. év végén egy kivételes laborprojekt vette kezdetét a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen (NKE). A Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratóriumot (BTNL) a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) által felügyelt és finanszírozott nemzeti laborprogram keretében alakították ki. A BTNL stratégiai célja az volt, hogy a köz- és a magánbiztonság megteremtéséért felelős állami és magánszektor szereplői számára olyan szakmai és technológiai megoldásokat nyújtson, amelyekkel saját felelősségi területükön egyfelől minimalizálhatják és kezelhetik a biztonsági kockázatokat, másfelől hatékonyabbá és eredményesebbé tehetik a biztonsági ellenőrzési, illetve irányítási tevékenységet. A Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium programban Magyarország Nemzeti

⁴³ FINE et al. 2018: 44.

⁴⁴ FINE et al. 2018: 17.

Biztonsági Stratégiáját követve a technológiaalapú biztonság három pillérének (az intézménybiztonság, a településbiztonság és a határbiztonság) integrált kutatását és a kapcsolódó innovációkat célzó programok országos hatókörű kutatóhelye jött létre. A labor felállítását azért is indokolt volt, mert a három területen a hazai kutatások gyakran párhuzamosan és töredezetten folynak, hiányzik az a holisztikus, átfogó szemléletű kutatási keret, amelyre a BTNL vállalkozott.

A BTNL működésével szemben támasztott határozott elvárás volt, hogy precíz helyzetértékelésre és piackutatásra alapozva, kézzelfogható és az említett területeken közvetlenül is hasznosítható innovációk szülessenek. A projekt rendeltetése tehát, hogy annak végtermékeiként ne kizárólag elméleti kutatások, tudományos publikációk, hanem a gyakorlatban alkalmazható, kézzelfogható innovációk is megvalósuljanak. Az eredménytermékek létrehozásában együttműködési megállapodások keretein belül bevonták az ipari, az állami és tudományos élet szereplőit egyaránt.

A labor szervezetén belül a köz- és magánbiztonság legfontosabb területei szerint három alprojektet alakítottak ki: a Biztonságos Intézmény alprojektet (BIN), a Biztonságos Település alprojektet (BITE) és a Biztonságos Ország/Biztonságos Határ alprojektet (BIO-BIH). A BTNL legfőbb célkitűzései a) a humán erőforrás kiváltása, illetve a munkafolyamatok technológiai támogatása, b) egyes repetitív biztonsági folyamatok automatizálása, c) valamint a köz- és magánbiztonság szereplőinek szakmai támogatása voltak.

A BTNL-ben szisztematikus építkezés folyt, a szakmai vezetői stáb munkájának támogatásába közel 50 főt (egyetemi oktató, kutatók, innovációs szakemberek, MA- és PhD-hallgatók) vontak be az egyes mérőföldkövek teljesítése érdekében. A Labor elképzeléseit konzorciumi és szakmai partnerek közreműködésével kívántuk megvalósítani, ehhez közel 50 céggel, szakmai szervezettel, felsőoktatási intézménnyel és társlaborokkal tárgyaltunk. A második évben – 2021-ben – stabilizálódott és kiemelkedő partneri hálózat alakult ki a BTNL körül, konzorciumi partnerként csatlakozott az Országos Rendőr-főkapitányság és a Vodafone is.

Az első átfogó munkafázisban – 2020 – alapos helyzetértékelés készült mindhárom alprojektben az egyes területek teljes átvilágításával, empirikus alapkutatások elvégzésével, szakmai konzultációkkal kiegészítve. Ezt követte a piackutatás és az alprojekteken felmerült szakmai elképzelések piacosíthatóságának vizsgálata. Az addigi munka szintetizálása a megvalósíthatósági tanulmányok elkészítése volt. A BTNL-ben folyamatosan nagyon intenzív munka folyt, ugyanakkor komoly erőforrásokat emésztett fel, hogy időközben mindvégig akadozott a projekt finanszírozása, és számos alkalommal a projekt jogi, technikai és pénzügyi és egyéb okokra hivatkozással újratervezésre, sőt 2021 év végén újabb pályázatra lett kárhivatva. 2022 őszén, majd egy évvel a pályázat leadása után arra kaptunk felhatalmazást, hogy 2023-tól a 2021-ben megbecsült árakon kezdhetünk hozzá a pályázatban foglaltak megvalósításához, attól eltérni azonban nem lehet. Ezt felelősségteljesen sem az Egyetem vezetése, sem a BTNL szakmai vezetése nem tudta vállalni.

Összegzés

Amint az a három alprojektről szóló tanulmányokból is világossá válhat az olvasó számára, rendkívül innovatív, jövőbe mutató és értékes eredménytermékek megvalósítására tettünk javaslatot a megvalósíthatósági tanulmányokban, és a konzorciumi partnerekkel együtt elkötelezetten hittünk azok megvalósításában. A fentiek tükrében valamennyi érintett számára, aki dolgozott a laborban, nem valósulhat meg az, amit megálmodtunk, annak ellenére, hogy az elképzeléseink nagy lépést jelenthettek volna a köz- és magánbiztonság együttműködésének irányába, és az innovációk az egész országban erősíthették volna a biztonság megteremtését. Ugyanakkor köszönettel tartozunk mindazoknak – mások mellett különösen a szakmai team tagjai, projektmenedzsment, konzorciumi és a szakmai partnerek –, akik bármilyen formában támogatták a BTNL céljainak megvalósítását.

IRODALOMJEGYZÉK

- BACSÁRDI József – CHRISTIÁN László (2017): Hol tart jelenleg az önkormányzati rendészet? In CHRISTIÁN László (szerk.): *Rendészettudományi kutatások. Az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhely tanulmánykötete*. Budapest: Nordex – Dialóg Campus. 27–38.
- BALLA Zoltán (2017): *A rendészet alapjai és egyes ágazatai*. Budapest: Dialóg Campus.
- BÍRÓ Gyula (2012): *A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre*. Doktori értekezés. Debrecen: Debreceni Egyetem.
- CHRISTIÁN László (2015): A magánbiztonság aktuális trendjei, rövid hazai helyzetértékeléssel. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai*. Pécs: Magyar Rendészettudományi Társaság Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. 57–63.
- CHRISTIÁN László (2022): *Komplementer rendészet*. Budapest: Ludovika.
- CHRISTIÁN László – ERDŐS Ákos (2020): Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei. *Belügyi Szemle*, 68(12), 11–42. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.12.1>
- CHRISTIÁN László – GÖRÖMBEI László (2022): A kistelepülések közbiztonságának fejlesztési lehetőségei. *Pro Publico Bono: Magyar közigazgatás*, 10(2), 100–121. Online: <https://doi.org/10.32575/ppb.2022.2.5>
- CHRISTIÁN László – LIPPAI Zsolt Sándor (2021): Kakuktktojás vagy új rendészeti alappillér? In CSABA Zágon – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): *„Tehetség, szorgalom, hivatás”: Tanulmánykötet*. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. 17–30. Online: <https://doi.org/10.37372/mrtyvpt.2021.1.1>
- CHRISTIÁN László – ROTTLER Violetta (2021): Magánbiztonsági helyzetértékelés 2019–2020. Kutatási jelentés. *Glossa Iuridica*, 8(1–2), 159–180. Online: <https://bit.ly/3Y9ahej>
- DEÁK Péter (2007): A biztonság fogalmi és tartalmi megközelítése, új értelmezései. In DEÁK Péter (szerk.): *Biztonságpolitikai kézikönyv*. Budapest: Osiris, 12–22.
- DOMOKOS Tamás – KÁNTOR Zoltán – PILLÓK Péter – SZÉKELY Levente (2021): *A magyar fiatalok 2020. Kérdések és válaszok – fiatalokról, fiataloktól*. Budapest: Társadalomkutató Kft.
- ERDŐS Ákos (2022): *A pénzügyi rendészet intézkedési joga*. Budapest: Ludovika.
- Eurostat (2019): *Ageing Europe. Looking at the Lives of Older People in the EU*. 2019 Edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: <https://doi.org/10.2785/811048>

- Eurostat (2020): *Ageing Europe. Looking at the Lives of Older People in the EU*. 2020 Edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: <https://doi.org/10.2785/628105>
- FÁBIÁN Péter (2021): *A magánbiztonsági szektor aktuális kihívásai a globális veszélyek relációjában*. Doktori értekezés. Budapest: Óbudai Egyetem.
- FINE, David – HAVAS, András – SOLVEIGH, Hieronimus – JÁNOSKUTI, Levente – KADOCSA, András – PUSKÁS Péter (2018): *Átalakuló munkahelyek: az automatizálás hatása Magyarországon*. Budapest: McKinsey & Company.
- FINSZTER Géza (2009): *Közbiztonság és jogállam. Jog – Állam – Politika*, 1(3), 173–196.
- FINSZTER Géza (2018): *Rendészettan*. Budapest: Dialóg Campus.
- GAZDAG Ferenc – REMEK Éva (2018): *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Budapest: Dialóg Campus.
- GRIEGO, Raymond A. (2021): *Social Influences on Citizens' Attitudes Toward the Police in a Public Assistance Role*. Dissertation. Minneapolis: Walden University. Online: <https://scholarworks.waldenu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=11767&context=dissertations>
- KEREZSI Klára – NAGY Veronika (2017): *A rendészettudomány kritikai megközelítése*. In BODA József – FELKAI László – PATYI András (szerk.): *Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére*. Budapest: Dialóg Campus. 273–282.
- KINCSES Áron – MICHALKÓ Gábor – TÓTH Géza (2014): *A Magyarország átutazó forgalmában érintett települések lehatárolása. Területi Statisztika*, 54(3), 237–252.
- Központi Statisztikai Hivatal (2020): *A háztartások információs- és kommunikációs eszközhasználatának főbb jellemzői*. Budapest: KSH. www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/ikt/2020/01/index.html
- Központi Statisztikai Hivatal (2022): *A Magyarországra tett külföldi utazások a közlekedés módja és az utazás motivációja szerint*. Budapest: KSH. www.ksh.hu/stadat_files/tur/hu/tur0006.html
- LIPPAI Zsolt – CSABA, Zágon (2021): *The Borderline Between Private and Public Security*. AARMS, 20(3), 5–19. Online: <https://doi.org/10.32565/aarms.2021.3.1>
- LIPPAI Zsolt – KARDOS Sándor (2021): *A Becsületbíróság működésének helye és szerepe a fegyelmezés rendszerében*. *Belügyi Szemle*, 69(3), 469–485. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.3.7>
- LIPPAI Zsolt – SALLAI János (2022): *Helyet kér a rendészettudomány*. *Belügyi Szemle*, 70(9), 1829–1852. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.9.6>
- LIPPAI Zsolt – THIEME-ESŐ Milán (2020): *A szállodák elleni terroristámadások elkövetésének módszerei*. *Szakmai Szemle*, 18(2), 75–95.
- MASLOW, Abraham H. (1943): *A Theory of Human Motivation*. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. Online: <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- MÁTYÁS Szabolcs (2016): *A külföldi bűnelkövetők területi és strukturális jellemzői Magyarországon*. In HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A migráció bűnügyi hatásai*. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat. 75–88.
- National Police Chiefs' Council (2016): *Policing Vision 2025*. London: NPCC – Association of Police and Crime Commissioners.
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (2020): *Az elektronikus hírközlési piac fogyasztóinak vizsgálata*. Budapest: NMHH.
- PISKÓTI-KOVÁCS Zsuzsa (2014): *A bűnözésföldrajz modern irányzatainak alkalmazási lehetőségei különböző területi szinteken*. Doktori értekezés. Miskolc: Miskolci Egyetem.
- POKKER Zoltán (2011): *Belügyi-rendészeti ismeretek*. Budapest: Országos Rendészeti TISZK.
- REMEK Éva (2016): *„A biztonság a jövőbeli jólét biztosítása”: A Nyugat-Balkán biztonságpolitikája*. In SIMON János (szerk.): *Globalizáció, regionalizáció és nemzetállamiság – Tanulmányok a nemzetközi kapcsolatok és az újkori történelem tárgyköréből*. Budapest: L'Harmattan. 201–212.
- ROTLER Violetta (2019): *Gondolatok a magánbiztonság köréből*. *Magyar Rendészet*, 19(4), 81–95. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2019.4.6>

- ROTTLER Violetta (2021): Magánbiztonsági tevékenységek végzésének engedélyezése az Egyesült Királyságban, valamint a magyar magánbiztonsági szakirányítás működésének vázlata. *Belügyi Szemle*, 69(3), 487–503. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.3.8>
- SZABÓ Csaba (2014): A rendőri munka megoldatlan pszichikai és erkölcsi problémái. *Magyar Rendészet*, 14(5), 117–130.
- TOMKA Béla (2015): *Szociálpolitika. Fejlődés, formák, összehasonlítások*. Budapest: Osiris.
- TŐZSÉR Erzsébet (2021): Megoldások az USA rendészeti szerveinek munkaerőválságára és azok hazai adaptálásának lehetőségei. In BARÁTH Noémi Emőke – MEZEI József (szerk.): *Rendészettudomány-aktualitások 2021. A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével*. Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége Rendészettudományi Osztály. 23–31.

Jogszabály

1163/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

ABSTRACT

The Role of Technological Innovation in Creating Modern Security

On the Margins of the Short Life of the National Laboratory of Security Technologies

László CHRISTIÁN – Ákos ERDŐS

Security is the most basic need for the productive functioning of society and the existence of the individual. However, community security cannot be guaranteed solely through state intervention. It requires the cooperation of state, municipal and private actors, as well as civil self-defence organisations. Over the last decades, security service providers have been confronted with strong societal expectations (adaptability, efficiency, promptness, simplicity, cooperation, modernisation), but also with new professional challenges. This study explores the system of expectations and challenges that led to the launch of an exceptional laboratory project at the National University of Public Service in 2020, the National Laboratory of Security Technologies. It is a sad occasion that, due to external circumstances, the dedicated professional team was forced to abandon this extremely valuable work after two years.

Keywords: security, private security, public security, innovation, National Laboratory of Security Technologies

A Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium Biztonságos Ország Biztonságos Határ alprojekt

VÁJLOK László¹ - BALLA József² - BARTUS Gábor³ - VEDÓ Attila⁴

Hipotézis: ha biztonságos a határ, akkor biztonságos az ország is

Egy személy biztonságérzetét jelentősen befolyásolja környezete biztonsága, illetve az a tény, hogy ő maga mennyire érzi biztonságosnak azt a miliőt, amelyben él, dolgozik, tanul. A biztonság a mindenki által elvárt legfontosabb szükségletek egyike, hasonlóan magas szintű elvárás, mint az étkezés vagy az egészség. A rendészeti szervek a civil, piaci szféra bevonásával képesek olyan elgondolások kutatására, megvalósítására, amelyek jelentős mértékben hozzájárulnak az egyén biztonságérzetének növeléséhez. Ha biztonságosak a határok, akkor biztonságos az ország, ha biztonságos az ország, akkor biztonságosak a települések, és ha biztonságos a település, akkor biztonságosak az egyes intézmények és azon felül az egyén is biztonságban érzi magát, és ez a logikai sorrend fordítva is igaz. A Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium létrejöttékor a Biztonságos Ország Biztonságos Határ alprojekt a fenti célok közül nevében foglaltaknak megfelelően a legnagyobb részt vállalta magára.

Bevezetés

A Biztonságos Ország – Biztonságos Határ alprojekt alapkoncepció volt, hogy feltárjuk azokat a szegmenseket, amelyek biztonsága növeli egy adott ország biztonságán keresztül az ott élő egyének biztonságát is. Számptalan olyan területet térképeztünk fel a projekt előkészítése során, amely közvetlenül vagy közvetve hatással van az egyén biztonságára. A határbiztonság, ok-okozati összefüggésben van az ország biztonságával is.

¹ R. alezredes, mesteroktató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék, e-mail: Vajlok.Laszlo@uni-nke.hu

² PhD, r. ezredes, általános és fejlesztési dékánhelyettes, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék, e-mail: Balla.Jozsef@uni-nke.hu

³ R. őrnagy, referens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék, e-mail: Bartus.Gabor@uni-nke.hu

⁴ PhD, r. őrnagy, adjunktus, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék, e-mail: Vedo.Attila@uni-nke.hu

A Biztonságos Ország – Biztonságos Határ alprojekt tényleges elindulására leszűkítettük azokat az egyes eseteket, amelyekre fókuszálni kívántunk, hiszen vállalhatatlan feladat lett volna mind fizikailag, mind pénzügyileg az összes terület górcső alá vétele. A kidolgozó munka során három nagy területre fókuszáltunk tehát, egyrészt egy olyan helyzetértékelés kialakítására, amely megalapozhatja az egyes kutatási területek (szegmensek) további munkáját, a mai világban elengedhetetlen dróntechnológia továbbfejlesztési irányainak kutatására vonatkozó elgondolás megfogalmazására, illetve egy olyan kutatóközpont kialakítására, amely speciálisan a határbiztonság kérdésre fókuszál. A helyzetértékelés ráadásul rendhagyó módon magában foglalta a két utóbbi területre irányuló felmérés eredményét is, megalapozva ezzel azok további kutatási irányát és lehetőségét.

Jelen tanulmányban röviden áttekintést kívánunk adni az alapötlettől a projekt lezárásáig tartó időszak szakmai munkájáról, azokra a legfontosabb értékekre fókuszálva, amelyek a további ilyen irányú kutatások terén a jövőben is meghatározók lehetnek. A világban bekövetkezett változások és azok következményei jelentősen átírták a fejlesztési célkitűzések feltételrendszerét, így a tervek valóságos körülményekhez igazított megvalósítása további türelmet igényel.

A projekt tárgya: a biztonság

A projekt és így a komplex helyzetértékelés tárgya a Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium (BTNL) által kitűzött hármas cél elérése érdekében feltárni azokat a potenciákat, amelyek közvetlen alkalmazása, innovatív fejlesztése, esetleges hiányosságaira való reflektálással és a megoldásokra adható javaslatok konkrét megjelölésével növelik a biztonságot. A BTNL komplex egészében fogja át a biztonság dimenzióját területi és személyi aspektusban. Az egyén biztonságán túl egy konkrét intézmény (amely lehet épületek, épületrészek egésze is), egy komplex település biztonságán keresztül az ország biztonságának fejlesztését tűzte ki célul. Az ország biztonsága pedig elsődlegesen a határok biztonságán múlik. A helyzetértékelés egyes konkrét célelemei (mit kívánunk vizsgálni, értékelni), hogy mely nyitott és/vagy zárt piaci technológiák azok, amelyek segíthetik a célok elérését, akár komplexen (ország és egyén biztonságára is megfelelő választ adhatnak), akár az egyes részprojektek (kizárólag egy adott intézmény biztonsága vagy az államhatáron folytatott határforgalom-ellenőrzés tekintetében megvalósítandó biztonság stb.) területén.

A helyzetértékelés során vizsgálni kell, illetve a majdani megvalósíthatósági tanulmányok során fel kell használni, hogy a feltárt lehetőségek (azaz az egyes konkrét technológiák, technikák, szereplők):

- hogyan vonhatók be a kutatási projektekbe;
- hogyan hasznosítható a már meglévő (tudás)kapacitás;
- hogyan lehet átjárhatóvá vagy átjárhatóbbá tenni a piaci (magán) szereplők és a piaci (magán) igények kiszolgálását;

- a magánszereplők hogyan tudják kamatoztatni meglévő tudásukat a rendészeti szervek tevékenységének továbbfejlesztése céljából (nem magán, hanem kifejezetten zárt piaci igények).

A biztonság fogalma meglehetősen összetett és bonyolult, ráadásul „értelmezése sem konszenzusos”,⁵ azonban a projekt céljaként való konkrét megfogalmazása, az egyes szereplők biztonságának elhatárolása miatt erre szükség van. A fogalom komplexitását alátámasztja az is, hogy a biztonság „az állam és társadalom érdekeinek, értékeinek, az ország területének és lakosságának külső és belső veszélyektől, fenyegetésektől mentes állapotát fejezi ki”.⁶ Tehát olyan többletényező definíció, amely mindent felölel az egyéntől a komplex társadalomig, és térben, időben bármely szakaszt tekintve is mindig fennálló, megfoghatatlan, de „érezhető”.

Az egyén biztonsága talán az egyik legfontosabb és leginkább érezhető igény. Az egyéni biztonság kifejezést szándékosan használjuk a talán jobban elterjedt humánbiztonság helyett, hiszen annak pontos tartalma még további tisztázásra vár, többet jelent, mint egy adott személy biztonsága.⁷ Tekintettel arra, hogy egy modern kori államnak nem kötelessége, hanem alapvetően célja kezkeskedni a polgárok biztonságáért,⁸ a biztonság teljesülése érdekében az egyénnek és a társadalomnak az állami szerveken kívüli többi szereplőjének is kötelessége a szükséges intézkedéseket megtenni, az elvárható viselkedéssel a biztonságérzetet (elsődlegesen az egyének esetében a szubjektív biztonságérzetet) megteremteni. Ezt egyértelműen támasztja alá az a mára már teljesen elfogadott elmélet, hogy a biztonság (pontosabban azon belül az egyén szubjektív biztonságérzetét markánsan meghatározó közbiztonság) társadalmi együttműködésen alapuló termék,⁹ így mindenkinek – hatóságok, biztonsági piac, állampolgárok – ki kell vennie részét annak megteremtésében.¹⁰ Ugyanakkor kétségtelen, hogy a biztonság megzavarása esetén a fellépést az erre predesztinált állami szervektől fogja várni a társadalom, de mint minden területen, így itt is a megelőzés prioritást képvisel (és olcsóbb) az utólagos beavatkozáshoz, illetve a bekövetkezett „kár” esetén való helyreállításhoz képest.

Gyakorlati példákkal alátámasztva ez az alábbiak szerint képzelendő el.

Az ország biztonsága, illetve a határok (államhatárok) biztonsága tekintetében például egy jól működő autonóm és humán erőforrással takarékosan bánó új típusú technológia alkalmazásával megvalósított határőrizet jelentősen növeli a biztonságot, hiszen állandóan készenlétben lehet az eszköz, hibázni nem tud, mindig megfelelően jelez (riaszt) és „kéri” a gyors beavatkozást (non-stop fenntartja a figyelmet egy kijelölt terület felett).

⁵ TEKE 2014.

⁶ BODA et al. szerk. 2019: 66.

⁷ TEKE 2018.

⁸ BALGA 2018.

⁹ FINSZTER 2018: 259.

¹⁰ CHRISTIÁN-LIPPAI 2021: 18–19.

Egy település biztonsága akkor növekszik, ha a biztonságot veszélyeztető körülmény az adott települési körön belül bármikor felfedhető és a veszélyt előidéző ok biztosan és gyorsan megszüntethető (például parkrongálás, hétfégi telkek folyamatos őrizete, kóbor állatok detektálása és befogása stb.).

Az intézmény leegyszerűsítve akkor tekinthető biztonságosnak, ha annak külső és belső területe is biztonságos (azaz védett), oda csak az jut be, aki arra jogosult, csak abban az időszakban tartózkodik benn, amikor arra jogosult, illetve az esetleges károkozás az intézmény szempontjából megteríthető (mert az elkövető kiléte felderíthető).

Végezetül az egyén biztonságára közvetlenül a technológiai, technikai fejlesztéssel nem lehet hatni, hanem közvetve valósítható meg annak elérése. Ez két módot jelent, egyrészt a biztonságos ország, határ, település és intézmény megvalósításával az egyén biztonságigénye is növekszik. Másik oldalról az egyén biztonságát (és biztonságérzetét) közvetlenül befolyásoló vagy veszélyeztető körülmények elleni fellépés segíti a szubjektív biztonságérzet megteremtését. Például a mesterséges intelligenciával támogatott gépi látás során a térfigyelő kamerák által rögzített kirívó szabálytalanság, megbotránkoztatást keltő viselkedés vagy közúti baleset esetén a technológia támogatja a szükséges intézkedések hatékonyságát és hozzájárul az elkövetők azonosításához, követéséhez, felfedéséhez.

A fentebb felsoroltak bármely szintjét is nézzük, azt is be kell látnunk, hogy a társadalom minden szereplőjének meglévő felelőssége a biztonság megteremtése és fenntartása érdekében ki kell hogy egészüljön az állami szerepvállalással is, hiszen végső soron a közrend, közbiztonság fenntartásának látszólagos képviselői alapvetően a rendészeti feladatot ellátó szervek. A példákat nézve az is biztos, hogy „a kutatás és az innováció rendkívül lényeges ahhoz, hogy az állam lépést tartson a változó biztonsági igényekkel”.¹¹

Megvalósíthatóságra vonatkozó elgondolás

A szabadság, a biztonság és a jog térségének, a schengeni térség megteremtésének és fenntartásának elsődleges célja, hogy a részes tagállamok közös határain a személyek, a járművek és szállítmányok megállás nélkül, szabadon – ellenőrzés nélkül – közlekedhessenek. A schengeni szabályok megszüntetik a belső határokon a határellenőrzést, amelynek az állampolgárok szempontjából a leginkább érzékelhető része a határforgalom-ellenőrzés megszüntetése, ugyanakkor összehangolják és megerősítik a térség külső határainak őrizetét és ellenőrzését. Egységes szabályrendszer alapján történik többek között a harmadik országbeli állampolgárok esetében a beutazási feltételek ellenőrzése. Nincs és nem is lehet különbséget tenni

¹¹ FINSZTER 2018: 37.

például egy ukrán állampolgár ellenőrzési mechanizmusában pusztán azért, mert más-más tagállam schengeni külső határán szeretne belépni az övezetbe.

Magyarország 2007. december 21-től – szárazföldi határok vonatkozásában – teljes jogú tagja a schengeni övezetnek, és ezen időponttól, 1103 km-en vállal kötelezettséget a tagállamok biztonságáért is. Ennek a biztonságnak a megteremtésére és fenntartására az európai uniós szolidaritási alapok, források célirányos felhasználása is támogatást ad. A biztonságos Európai Unióra vonatkozó stratégia értelmében¹² az innovációt stratégiai eszköznek kellene tekinteni a jelenlegi fenyegetések elleni küzdelemben, valamint a jövőbeli kockázatok és lehetőségek előrejelzésében. Az innovatív technológiák új eszközökkel segíthetik a bűnüldözést és más biztonsági szereplőket. A mesterséges intelligencia és a nagy adathalmazok (big data) elemzése kihasználhatná a nagy teljesítményű számítástechnikát, hogy hatékonyabb észlelést és gyors, átfogó elemzést kínálhasson. Az európai uniós kutatás, innováció és technológiafejlesztés lehetőséget kínál arra, hogy e technológiák kifejlesztése és alkalmazása során figyelembe vegyék a biztonsági dimenziót.

Az Európai Határ- és Parti Őrségről szóló korábbi 2016/1624 EU rendelet volt¹³ az, amely először határozta meg az integrált határigazgatás elemeit, és rögzíti, hogy a kutatás és innováció az európai integrált határigazgatás átfogó eleme. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája¹⁴ szerint a hazai védelmi ipar, azon belül is a kutatás-fejlesztés és az innováció támogatása nemzetbiztonsági érdek, mivel ezek által csökkenthető az importfüggőség, növelhető az ellátásbiztonság és hazai gyártmányokkal korszerűsíthetők a védelmi eszközök. Az új technológiák fejlesztése stratégiai fontosságú kérdés.

Magyarország biztonsága megkívánja, hogy a kulcsfontosságú területeken – mint például a kibervédelem, a mesterséges intelligencia, az autonóm rendszerek, a biotechnológia – kiemelt figyelmet fordítsunk a kutatás-fejlesztésre és annak védelmi összetevőjére, prioritásként kell kezelni a hazai kutatás-fejlesztés és innovatív eljárásrendek intézményi kereteinek további fejlesztését. Biztonságunk szempontjából kiemelt figyelmet igényel a katonai, a rendészeti és a közigazgatási felsőoktatás, valamint az információs technológiai szakterület. A védelmi célokat szolgáló kutatás-fejlesztés és innováció támogatásával, illetve a hazai tudásbázis védelmi ipari fejlesztésekbe való bevonásával kell támogatni a hazai védelmi ipart.

A tömeges, ellenőrizetlen és illegális migráció és a velejáró kockázatok megfelelő kezelése új szemléletmódot, valamint újszerű, határozott és hatásos kormányzati, illetve európai és szövetségi válaszokat követel.¹⁵ Ezek lényege, hogy a tömeges, ellenőrizetlen és illegális migrációt nem pusztán kezelni, hanem megállítani kell.

¹² Európai Bizottság 2020.

¹³ Jelenleg az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) van hatályban az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről.

¹⁴ 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat.

¹⁵ LIPPAI-FEKETE 2020.

Ennek feltétele az EU külső határainak hatékony védelme, valamint a migrációt kiváltó okok elleni összehangolt fellépés a helyszínen, a kibocsátó országokban.

A mesterséges intelligencia szerepe a jelen és a jövő fejlesztései szempontjából rendkívüli jelentőségű, ezért ki kell terjeszteni alkalmazását. Koncentrálni kell azokat az infrastrukturális és humán erőforrásokat, amelyek megfelelő jogi és felelősségi környezet kialakításával lehetővé teszik a mesterséges intelligencián alapuló rendszerek fejlesztését és biztonságos üzemeltetését. Az európai integrált határigazgatásra vonatkozó technikai és operatív stratégiával összhangban született meg Magyarország Nemzeti Integrált Határigazgatási Stratégiája,¹⁶ amely megfogalmazza, hogy „az innovatív eljárások alkalmazásának előmozdítása érdekében szükséges létrehozni a határrendészeti kutatás és fejlesztés, valamint a határrendészeti célú technikai eszközök minősítési háttérintézményét”.

A gyakorlati tapasztalatok is azt mutatják, hogy a lokális és az egymástól elszigetelt fejlesztések és eszközbeszerzések helyett a rendszerszemléletű gondolkodás, az egymásra épülő és egymást kiegészítő fejlesztések képesek csak egy hosszú távon költséghatékony és a humángazdálkodás szempontjából is racionális, de a biztonságot garantáló feladatellátást megteremteni.

Ezt a rendszerszemléletű gondolkodásmódot erősíti például a Mesterséges Intelligencia Stratégia¹⁷ Államigazgatás alfejezetében a rendvédelemnél nevesített feladat „*Határvédelmi ellenőrző rendszerek fejlesztése, komplex azonosítási rendszerek kialakítása*”, illetve a Nemzeti Korrupcióellenes stratégia,¹⁸ amely rögzíti, hogy „egy kijelölt határrendészeti kirendeltség vonatkozásában meg kell vizsgálni a korrupciós kockázatok csökkentésének lehetséges feltételeit, illetve módját”. E feladatok úgymond visszamutatnak az alapokhoz, vagyis az automatizált ellenőrzési és azonosítási folyamatokhoz. Látható, hogy a határrendészeti célú fejlesztések a jövőben elképzelhetetlenek lesznek kutatás-fejlesztés és innováció nélkül.

A Schengen Alap (SA-), a Külső Határok Alap (KHA-), a Belső Biztonsági Alap (BBA-) és a Határigazgatási és Vízümpolitikai Eszköz (HAVE-) források a rendészeti együttműködés, a határellenőrzés és a migráció kezelésének fejlesztését szolgálják, és ok-okozati összefüggésben vannak a schengeni külső határon folytatott határellenőrzési tevékenységgel és a schengeni térség biztonságának garantálásával.

A források jelentősnek mondhatók. A Rendőrség a Külső Határok Alapból a 107 projekt keretében közel 14 milliárd forintot használt fel, illetve a BBA felhasználása is közel 12 milliárd forint volt. A HAVE-ban a tervezettek szerint közel 70 projekt várható, s a lehetséges forrás mintegy 50 milliárd forint.

A határellenőrzést közvetlenül támogató célkitűzések közül a nemzeti képesség-fejlesztésből kiemelhetők az alábbiak:

- a határforgalom-ellenőrzés technikai feltételeinek fenntartása, fejlesztése;
- a határőrizeti felderítő rendszer továbbfejlesztése;

¹⁶ 1891/2021. (XII. 13.) Korm. határozat.

¹⁷ 1573/2020. (IX. 9.) Korm. határozat.

¹⁸ 1328/2020. (VI. 19.) Korm. határozat.

- a reagálóképesség és mobilitás fokozása;
- a jogszerű utazás elősegítése;
- a nemzetközi együttműködés fejlesztése a Frontexszel, a tagállamokkal és a harmadik országokkal.

A közös európai uniós előírásokkal kapcsolatosan meghatározó a kutatás-fejlesztés támogatása és a minőségbiztosítás, vagyis annak az igénye, hogy a beruházások és fejlesztések egy átgondolt, tudományosan is megalapozott, az alap- és alkalmazott kutatásokat nem nélkülöző, szükség esetén fejlesztéseket is magában foglaló mechanizmus eredményeként valósuljanak meg.

A schengeni térség területén végrehajtott ellenőrzés – a külföldiek magyarországi tartózkodása jogszerűségének megállapítására irányuló – jellemzően kockázatelemzés alapján, illetve szűrőpróbaszerűen végzett kompenzációs rendőri intézkedés – amelynek célja nem határellenőrzés, és amely előkészítésében és végrehajtási módjában egyértelműen eltér a külső határokon való személyellenőrzéstől – támogatására más forrás bevonása szükséges, és a szinergia biztosítása indokolt az uniós forrással.

Az Európai Unió és a schengeni térség biztonságával összefüggésben az elmúlt öt évben jelentősen emelkedett a határbiztonság iránti igény, aminek lépést kell tartania a jövőbe mutató technológiai alkalmazásokkal. E céltól vezérelve született meg a 1471/2019. (VIII. 1.) Korm. határozattal kihirdetett Magyarország nemzeti integrált határigazgatási stratégiájának 10. (Modern technológiák alkalmazása és kutatásfejlesztés) pontja is, amely megfogalmazza, hogy „az innovatív eljárások alkalmazásának előmozdítása érdekében szükséges létrehozni a határrendészeti kutatás és fejlesztés, valamint a határrendészeti célú technikai eszközök minősítési háttérintézményét”.

Megoldásra váró feladatok:

- automata átléptető rendszer kialakítása közúti határátkelőhelyen;
- okos/intelligens határátkelőhely szakmai követelményrendszerének kidolgozása, megvalósítás;
- a mesterséges intelligencia támogatására épülő online utas előjelző rendszer szakmai követelményrendszerének kidolgozása.

A határrendészet jövőjét az automatizálás, a biometria, a robotika és a mesterséges intelligencia kvartettje határozza meg, és mondhatjuk azt, hogy biztosítja is. Figyelemmel kell lenni azonban a mobilizálható humánerőforrás- és eszközparkigényre is. E tevékenységek összessége megalapozná a 2028–2034. év közötti következő pénzügyi tervezési ciklus határrendészettel összefüggő fejlesztéseit is.

Egyes projektelemek

Komplex helyzetértékelés kialakítása

A helyzetértékelés célja bemutatni a jelenleg piacon meglévő gyakorlatot, illetve azon elméleti, kutatási fázisokat, amelyek a biztonság négy szegmensének alárendelt technikai, technológiai novumokat birtokolja. Nem cél a jövőbeni fejlesztések megfogalmazása, erre ugyanis az egyes alprojektek (szegmens) és azok egyes projekt-céljainak teljességét tárgyaló megvalósíthatósági tanulmányok hivatottak majd. A helyzetértékelés célját és tartalmát két alapelgondolás adja:

- egyrészt megvizsgálni, hogy jelenleg milyen technikák, technológiák érhetőek el a fenti területen, és azok alkalmazásában, fejlesztésében, megosztásában mely piaci szereplők, milyen minőségben és milyen tartalommal érintettek, továbbá, hogy milyen kutatási irányok, területek találhatóak a fenti témában Magyarországon és elsődlegesen az Európai Unióban;
- másrészt megalapozni a majdani megvalósíthatósági tanulmányokat.

Az egyes konkrét fejlesztési igények megfogalmazása előtt szükséges az egyes területek helyzetének feltérképezése. Ennek legfőbb indoka, hogy jelenleg olyan szerteágazó kutatások folynak, amelyek szinte teljes egészében lefednek, lefedhetnek bizonyos igényeket, illetve amelyek részben tökéletesen illeszthetők a szakmai igényekhez. A helyzetértékelés azt segíti elsősorban, hogy a BTNL teljes időszaka alatt futó konkrét elképzelésekre milyen illeszthető technológiák, technikák, lehetőségek vannak már jelen, illetve milyen kutatások folynak, amelyek céljai lefedik a BTNL megvalósítási elképzeléseit. Egy teljesen új módszer, technológia, technika kidolgozása, annak kísérleti fázisba való eljuttatása és majdani gyártása roppant idő- és költségigényes. Igaz ez ráadásul azon szegmensre is, amely alapvetően nem profitorientált szervezetek halmaza (biztonsáért felelős állami szervek), és amelyek költségeinek a társadalom számára átláthatónak és igazoltnak kell lennie.

A hatékonyság mérőszámai esetünkben: idő (a lehető leghamarabb alkalmazható legyen a technológia), pénz (a lehető legalacsonyabb közpénzráfordítással legyen elérhető), humánerő-ráfordítás (kizárólag az arra specializálódott szakemberek, az egyébként fő területükön végzett feladatként állítsák elő a terméket). Így lehetőség van már működő, kipróbált egész vagy részrendszerek, technológiák, technikai eszközök megvásárlására, bérlésére, szolgáltatás vásárlására. Ezek a módszerek lényegesen csökkentik a rendszerbe állítás idejét, költségét (bekerülési és fenntartási), valamint humánerőforrás-igényét.

A jelen helyzetértékelés eredménye éppen ezért olyan összetett, hogy a fenti igényeknek is teljesen megfeleljen. Nem kizárható ugyanakkor, hogy olyan technológiára van szükség, amely jelenleg még kísérleti fázisban sincs, viszont ez esetben vizsgálni kell, hogy a megvalósítás milyen hozzáadott értéket fog képviselni egyrésztől

az igénylő számára (biztonság hatékonyságának növelése, a szakmai munkavégzés egyszerűsítése), másrészt azoknak a potenciális szervezeteknek, amelyek az ilyen technológia előállításával hosszú távon profitálhatnak a globális biztonsági kihívásokra való reagálásukkal.

Harmadik opcióként megjelölhető, hogy a komplex biztonságnövelő rendszerek teljes hatékonyságához kapcsolódó összetevőknek csak részelemai léteznek, így szükséglet tekintetében vizsgálni kell azok alkalmazhatóságát (kompatibilitását) külön-külön és rendszerben is. Ez esetben ugyanis a szakmai igény megjelenítése már csak a közbenső, hiányzó elemekre koncentrálnak, akár technikai eszközről, akár IT-rendszerrel, akár folyamatvezérlésről beszélünk.

A biztonságért elsősorban felelős állami szervek tekintetében éppen e szakmai igények megismerése érdekében, célzott kérdőíves felmérést hajtottak végre a helyzetértékelést kidolgozó kutatócsoport kijelölt tagjai. A felmérés egyelőre az ország közbiztonságára, közlekedésbiztonságára, bűnmegelőzésére és felderítésére, valamint a határbiztonságára irányult. Figyelembe kell azonban venni, hogy az itt elért vagy ezen igényeken keresztül elérendő eredmények más biztonsági szegmensek tekintetében is hasznosulhatnak, például a fogva tartás biztonságának növelése terén (figyelő- és azonosítórendszerek, detektáló eszközök) vagy a katasztrófák elleni védekezés, azok esetleges bekövetkezésének megelőzése, észlelése terén is (felderítés, környezeti figyelés és észlelés, mentéstámogatás stb.).

A helyzetértékelést objektív és szubjektív szakértői feltárással hajtjuk végre. A helyzetértékelés kidolgozásába bevont személyek szakértői az egyes szegmenseket érintő technikai, technológiai fejlesztéseknek, így saját tapasztalatuk, kutatási portfóliójuk, illetve rendészeti célú szakmai gyakorlati tapasztalatuk alapján alakítjuk ki a kutatandó területet, határoljuk le az egyes technikák, technológiák szükségleteit, határozzuk meg azokat a paramétereket, amelyeket az értékelés során zsinórmértékül használunk. A jövőbeni fejlődés és a biztonság mindenki számára való biztosítása érdekében vonunk be a helyzetértékelésbe olyan szakértőket, akik a fenti technikai, technológiai ismereteiket a civil szféra, azaz az egyén, a mikroközösség, a kis- és a nagyközösség biztonságérzetének növelése érdekében kamatoztatják. A rendészeti és civil szakmaiság koherenciája biztosítja, hogy a helyzetértékelésben megfogalmazottak a rendészeti szervek munkáját és a civil terület komplex életterét is szolgálják a biztonság fejlesztése által.

Az objektív vizsgálat fogja biztosítani, hogy a négy szegmens teljes vetületét átfogóan értékeljük a meglévő technikai, technológiai helyzetet, illetve lehetőség szerint minden olyan elérhető piaci szereplőt számba vegyünk, amelyek az ilyen eszközök, megoldások tekintetében már bizonyítottak, illetve külön értékelési szempontként a tulajdonosi körrel leválasztva vizsgáljuk az egyes technikák, technológiák tartalmát, minőségét, felhasználhatóságát.

Az egyes kutatások során csoportosítjuk az adott technikákat, technológiákat, és ahol szükséges, ott hozzárendeljük azokhoz a szegmensekhez, amelyek érintettek az adott fejlesztésben.

A helyzetértékelés elkészítésébe bevont kutatók, szakértők jelentős része napi munkavégzése során foglalkozik azokkal a technológiákkal, technikai eszközökkel és módszerekkel, amelyek alkalmazásának fő célja a biztonság megteremtése, a megteremtett biztonság fenntartása, a megsérült biztonság helyreállítása, az ok-okozati tényezők feltárása. Éppen ezért jelentős eredményként könyveljük el, hogy jelen helyzetértékelést nem szakmai kompetenciával nem rendelkező külső szervezet készítette el, hanem azt logikájában, sorrendiségében és tartalmában kompetens csoport. A kutatásra kijelölt csoport tagjai ráadásul nemcsak a civil szférában rendelkeznek kutatási, fejlesztési tapasztalattal, hanem a rendészeti, katonai-védelmi szakterületen is kiváló felhasználói, döntési képességek birtokában vannak, korábbi tevékenységük során is számtalan új kísérleti projektben, eszközbeszerzésben, technológiaadaptálásban munkálkodtak a képviselt szervezetek nevében. E kettős koherencia teszi a munkacsoportot alkalmassá arra, amit a bevezető részben megjelöltünk, tudniillik a biztonság szintjének növelése érdekében novumok kialakításában úgy, hogy párhuzamosan megteremtik a nem költségvetési szervek (gazdasági szervezetek, elsődlegesen a hazai kis- és középvállalkozások) piacorientált munkájának esetleges növelését is. A szakértők objektív módszerekkel tárják fel a jelenlegi helyzetet az egyes meghatározott tartalmi elemekre lebontva, illetve szubjektív tapasztalataik alapján állítják fel az egyes potenciális technológiák, technikák közötti sorrendet, illetve határozzák meg azokat a minimumparamétereket, amelyek a további kutatások, fejlesztések, alkalmazások során szükségesek lehetnek.

A helyzetértékelés gyakorlati megvalósítása során a kutatócsoport az alábbi módszereket alkalmazta:

- dokumentumelemzés: a rendelkezésre álló információik alapján a megosztható és feldolgozható információk kinyerése az általuk felkutatott, gyűjtött, használt, kidolgozott dokumentumokból, a már korábban látókörbe került, illetve formális és informális kapcsolatépítés során megismert szereplőkről, technikákról és technológiákról rendelkezésre álló írott információk áttekintésével (publikációk, bemutatkozó anyagok, referenciák, kísérleti jegyzőkönyvek, beszerzett eszközök tapasztalatainak feldolgozott anyagai stb.);
- informális felmérés: nem célzottan az egyes technikai, technológiai know-how birtokával rendelkező potenciális kör közvetlen becsatornázásával, hanem az általa alkalmazott képességek szabad megfigyelésével és nem tiltott módon való analizálásával kialakított információhalmaz feldolgozása;
- nyílt forrású „hírszerzés” (*open-source intelligence*, OSINT): nyílt információk begyűjtése és feldolgozása alapvetően célzott és nyilvános halmazok elemzésén keresztül (nyomtatott és elektronikus média, internet, konferenciák, szakmai kiállítások, „szürke irodalom”, cégkimutatás, cégjegyzék, „sárga könyv”, más egyetemek, kutatólaboratóriumok stb.);
- kérdőíves felmérés: célzott kérdésekből összeállított és célzott körön belül (elsődlegesen a biztonság szavatolására létrehívott állami szerv gyakorlati tevékenységét végzők) végzett online kérdőíves kutatás és annak eredményeinek

értékelése, elemzése, elsődlegesen a szakmai igény megfogalmazása, illetve ahhoz célzottan kutatatandó technológia körülhatárolása érdekében.

Az egyes módszerekkel gyűjtött adatokat adatelemzésnek vetették alá, azaz a meglévő és megszerezhető adatok komplex elemzésével, csoportosításával, a tapasztalatok alapján leszűrt információk adatelemeinek értékelésével kivonatokat készítettek és azokat a helyzetértékelés logikájának, a szakmai igényeknek megfelelően szintetizálták.

A helyzetértékelés során a kutatócsoport törekedett a lehető legszélesebb körből meríteni, és a lehető legnagyobb halmazú, potenciálisan szóba jöhető technológiát, technikát, módszert, metodikát feldolgozni és hasznosítani a további kutatások érdekében. Ugyanakkor a helyzetértékelésre rendelkezésre álló idő- és területi (elsősorban értelmezhetőségi terjedelem) korlátok miatt meg kellett húzni azokat a határokat, amelyeket a helyzetértékelés során figyelembe kellett venni. Így földrajzi értelemben nem volt lehetőségünk (illetve csak minimális szinten) túlnyúlni az Európai Unió térségén, de ugyanakkor elsősorban a hazai lehetőségek feltérképezésére fókuszáltunk ott, ahol arra lehetőség volt („svájci vezérelv” – „Switzerland policy”¹⁹). Azt ugyanakkor nem vetettük el, hogy a hazai szintű beszerzési korlátokon valamennyire azért túlterjeszkedjünk, már csak európai uniós tagságunkból adódóan is. Az Európai Unió térségén túli lehetőségek bemutatására ott kerül sor, ahol egy adott termék vagy licenz „gazdája” olyan globális szerveződés, amely túlmutat az általunk meghatározott földrajzi korláton, tehát izraeli technikai eszközt is bemutatunk, ha annak európai uniós leányvállalata vagy disztribútora történetesen osztrák székhelyű.

A felmérés során kifejezetten megtiltottuk a titkos (szakmailag titkos) információk feldolgozását, még akkor is, ha a kutatók egyes működési területükön ezekhez hivatásukból kifolyólag hozzáférnek és ismerik. Az ilyen jellegű információkra utalást sem kívántunk tenni, hiszen ez az adott terméket, technológiát gyártó, forgalmazó cég sajátossága és különleges jogi védelem alá esik. Tény, hogy az egyes cégek által megosztott nyílt információk nem, vagy nem teljesen fedik az egyes technikai eszköz vagy technológia tényleges tulajdonságait, vagy éppen a konkurencia megtévesztése érdekében fals információkat is megosztanak azokra vonatkozóan. Ez mindenképpen megnehezítette az információgyűjtés során a kutatók munkáját, de a szakmai tapasztalat és az eddigi elvégzett munka gyakorlata alkalmas arra, hogy ezen információkat kiszűrjék, illetve igazolhatóan, a nyilvános információk birtokában is képesek összetett és helyes adatelemzést végezni.

¹⁹ A „svájci vezérelv” azt jelenti, hogy beszerzések során a legszűkebb környezetből kiindulva vizsgáljuk a lehetőségeket, és csak akkor lépünk eggyel nagyobb területi egységre (a példában helyhatóságból kantonba, kantonból régióba, régióból államba), ha ott nincs mód a szükséglet kielégítésére. Alapja egy régi, svájciakra írott vicc, bár az eredeti változatban, ha valami nem állítható elő vagy nem kapható Svájcban, akkor azt kell vizsgálni, hogy egyáltalán van-e rá szükség.

A helyzetértékelés potenciális szereplői tekintetében a földrajzi határokon kívül azokat a minimumparamétereket is figyelembe vettük (korlátként alkalmaztuk), amelyek teljesítményük miatt nem felelnek meg az egyes kutatási célfeladatokra. Egy egyszerű példával szemléltetve: a drónok esetében eleve kizártuk azokat a technikai eszközöket, gyártókat, amelyek célközönsége a hobbiszintű alkalmazás, a gyerekek szórakoztatása vagy az olcsó tömegáru terjesztése. Az egyes eszközök speciális határvonalait az egyes kutatók az általuk feldolgozott információk során önállóan határozták meg, és csak és kizárólag azon potenciálok szerepeltetik a helyzetértékelésben, amelyek alkalmasak a projekt célkitűzéseinek elérésére (kamerák esetében a felbontás mint mérhető tulajdonság ilyennek tekinthető).

A technikai és technológiai lehetőségek bemutatása a biztonság minden szegmensére reagálva ismerteti az egyes technológiai csoportokat, mint például drónok, kamerák, érzékelők stb., és ezeket azon cél szerint csoportosítja (fogalja rendszerbe), ahogy azt komplex szemléletben a projekt során fel kívánjuk majd használni. Minden egyes fő tematikus csoport esetében két fő részt különböztetünk meg. Először egy általános leírást (általános helyzetértékelés), azaz, hogy az adott területen jelenleg hol tart a kutatás (technológia), illetve mit is jelent pontosan a vizsgálandó szegmens. Bár általánosnak tűnő információkat is tartalmaz, azonban azok ismerete a továbblépés lehetősége miatt szükséges, tehát e kontextuson belül lehet csak előrevetíteni a szükségleteket, illetve ezek a leírások mutatják meg, hogy az elérendő cél érdekében jelenleg milyen technika, technológia milyen szinten van kialakítva (mire lehet építeni és „ötletelni”). A másik rész pedig az egyes csoportok tekintetében a jelenleg piacon lévő technológiák, technikák ismertetésére fókuszál, ahol már konkrét eszközök, rendszerek és azokat forgalmazók, gyártók vannak felsorolva, és akár kiválaszthatók a megfelelő paraméterek alapján a további fejlesztésekbe bevonható célszemélyek, cégek (kis- és közepes vállalkozások), kutatási intézetek, központok.

A piaci szereplőkről és alkalmazott üzleti modelljeikről a BTNL szempontjából az alábbiak mondhatók el:

A BTNL-projekt hatókörébe illeszkedő termék-, eszköz- vagy szolgáltatáskatalógus az egyszerű adásvételi szerződéstől a bonyolult atipikus szolgáltatási szerződésekig terjedhet. Alapvetően a piaci helyzetelemzésből a szereplőket az alábbiakban felsorolt három fő csoportra oszthatjuk, amely csoportosítás mentén az alkalmazott üzleti modelljeikkel és jogszabályi környezetükkel tevékenységük és piaci szerepük jól bemutatatható:

- az eszköz és vagy szoftver (a továbbiakban: technikai termék) mint szellemi termék gyártója;
- a technikai termék forgalmazója (meghatalmazott, gyártó, képviselő) és importőr;
- feladathoz rendelt megoldás kifejlesztője, szolgáltatója (kutatás-tervezés-szolgáltatás együttese).

Az egyes részletesen vizsgált szegmensek kompetenciái:

- merev- és forgószárnyas (vezetékes és vezeték nélküli) drónok gyártása, fejlesztése és az ahhoz kapcsolódó kompetenciák;
- drónok és más eszközök (járművek, földi telepítésű eszközök, illetve más drónok) közötti interakciók és képi adattovábbítás fejlesztésére vonatkozó kompetenciák;
- szárazföldi drónok ipari alkalmazásához kapcsolódó gyártói és fejlesztői kapacitás (kiemelten nyomvonalas létesítmények automatikus ellenőrzéséhez);
- kerítésfolytonosság automatikus elemzésére vonatkozó kompetenciák;
- közterületi és közúti kamerák által rögzített, digitálisan képi információk automatikus elemzésére vonatkozó kompetenciák (ideértve a rendszámazonosítást is);
- mozgáselemzésre épülő terület- és/vagy személyfigyelő rendszerek fejlesztése;
- kis mélységű földalatti járatok, szeizmikus elváltozások és földalatti létesítmények felderítésére vonatkozó technológiák;
- a mikrohullámú és rádiófrekvenciás sugárzást kibocsátó műszaki eszközök detektálására rendelkezésre álló technológiák;
- zárt terek szenzoros (de nem ionizáló sugárzással történő) átvizsgálására és az ott levő személyek vagy tárgyak detektálására rendelkezésre álló technológiák, rendszerek;
- szimulátoros vezetéstechnikai képzés területén rendelkezésre álló technológiák, valamint a megkülönböztető jelzéseket használó járművek vezetőinek oktatását segítő technika és szoftveres fejlesztés lehetőségei;
- a projekt céljainak megfelelő kutatási projektek helyzete az Európai Unióban;
- biztonságspecifikus kutatási intézmények meglétére vonatkozó felmérés.

A dróntechnológia fejlesztési lehetőségei

A helyzetértékelés szerint egyértelmű, hogy a dróntechnológia megállíthatatlanul tör előre szinte mindenhol, és a gyártók próbálnak további piaci területeket szerezni. A határok ellenőrzésénél és a rendvédelem egyéb területein is előkerültek olyan komplett szabványosított rendszerek, amelyek egy adott terület távérzékeléssel való megfigyelését és/vagy felderítését oldhatják meg. Ezeket a rendszereket a gyártók igyekeznek speciális működtetési körülményekre kialakítani, de egy átfogó komplex rendszert nem fejlesztettek ki tekintettel arra, hogy ahhoz több termék integrációjára lenne szükség, és egyik piaci szereplő sem rendelkezik akkora termelési kapacitással, amely több felhasználói igényt ki tudna elégíteni.

Korábbi tapasztalatainkból eredően megállapítható az is, hogy rendvédelmi szervek fejlesztéssel, gyártással sok sikerrel nem foglalkozhatnak, annál is inkább, mert nem ez az alapfeladatuk. Azonban az megállapítható, hogy van egy

olyan terület – például a határok őrizete –, ahol ma minden segítség/ötlet hatalmas érték – így a politikai támogatás mint kulcsfontosságú sikertényező adott.

A létrehozandó, különböző magasságban és felépítménnyel tevékenykedő fedélzeti pilóta nélküli repülőeszközökből álló készlet (integrált műveleti drón rendszer, IMDR) több rendészeti feladat támogatására lenne alkalmas. Ennek megfelelően a leendő alkalmazási területekre tekintettel négy speciális terepkategóriát, tipizált működtetési helyet különböztettünk meg a fejlesztés vonatkozásában:

- a városi környezetet;
- a közutak ellenőrzésének környezetét;
- a vonalas létesítmények felügyeletét (például kerítések és vezetékek);
- meghatározott (részben fedett, fedett) területre koncentrálnó tevékenységeket.

A műszaki koncepció kidolgozásánál azonban a felderítés három klasszikus formáját vettük figyelembe, amelyek zóna, területi és útvonal. E három forma alapvetően megfogja a fejlesztendő rendszer képességeit és funkcióit. A különböző adottságú „felderítendő” területek eltérő optikai és egyéb érzékelőket igényelnek, amelyeknek a felhasználási esetek sajátosságaihoz igazodva egyszerűen cserélhetőnek és igény szerint variálhatónak kell lenniük. Tekintettel arra, hogy a szükséges szenzorika és hordozójárművek elérhetők jelenleg is a kereskedelmi forgalomban, ezért a fejlesztés innovatív eleme – a szakmai igényeket kielégítő műszaki paraméterekkel – az univerzális felfüggesztő konzol lenne, amely megteremti és lehetővé teszi a különböző variánsok összeállítását. Ez a szenzorok vezérlésével és az adatátvitel terén megoldandó kérdésekkel együtt egy új, piacképes és – a jelenlegi piaci viszonyok között egyedülálló módon – kifejezetten rendészeti célokra specializált terméket eredményez.

Az eredménytermék másik jelentős előnye az automatikus, programozható és bizonyos feltételek mellett autonóm üzem, amely a felhasználó szempontjából élőerő-megtakarítást, humánerő-optimalizálást jelenthet. Az autonóm üzem és a kezelő általi irányítás során a rendszer már az 5G-hálózat használatát alapul veszi, a BTNL alprojektjeinek másik horizontális elemére figyelemmel.

A fejlesztés az alábbi főbb komponensek integrálására és egy rendszerben alkalmazására fog irányulni.

- Távérzékelési eszközkészlet összeállítása rendészeti-biztonsági célú felhasználásra:
Ez a komponens tartalmazza több felhasználói környezetre optimalizált szenzorkészlet összeállítását és azok rögzítési megoldását egy légi szállító egységre. A szenzoreszközök kiválasztása után történik meg a szállító egységek (drón) kiválasztása.
- Kommunikációs platform és rendszerintegráció fejlesztése:
Ez a komponens tartalmazza az eszközök működtetéséhez és különböző adatbázisokhoz való csatlakozási igény megvalósításához szükséges hardver- és/vagy szoftverkönyezetet. Ez a rész részben már a kész piaci termékek

testreszabását, illetve új alkalmazás kifejlesztését tartalmazza kifejezetten rendészeti célokra. A rendszer-integráció a már meglévő rendészeti célú alkalmazásokhoz való csatlakozásokat kívánja megoldani, ami döntő mértékben a szabványosított interfészek kialakítását fogja jelenteni.

- Üzemeltetési környezet kialakítása:

Ez a komponens teszi majd lehetővé a rendszer egységes és több területen való alkalmazását tekintettel arra, hogy nemcsak az eszközkészletet, hanem annak működtetési feltételeit is megtervezzük. Az üzemeltetési környezet magában foglalja a feladatorientált tervezést, helyszíni telepítést és információelemzést, valamint az ehhez szükséges humán erőforrást és oktatási tevékenységet is.

A komponensek egységes rendszerbe integrálása alapvetően egy szolgáltatás megvalósítása lesz, amelyet különböző szervezetek igénybe vehetnek. A projekt fókuszpontjában a drón-drón, drón-járőr adatátvitel, adattovábbítás, valamint az adatbiztonság hatályos jogszabályi környezetének vizsgálata áll, különös tekintettel az adatvédelem és az adatkezelés kérdéseire. A technológiai háttér mellett az adatátvitel kérdéseiről külön elkészített megvalósíthatósági tanulmányban a normatív szabályozást is bemutattuk. A jogszabályi környezet vizsgálata folyamán négy fő kategóriát azonosíthatunk: a drónok gyártásával, a drónműveletekkel kapcsolatos, adatvédelmi, valamint egyéb szabályok. Kiemelt területet képez az adatvédelem, amely szoros kapcsolatban van az információbiztonsággal, így az ezzel összefüggő szabályozások is megjelennek.

A projekt céljai között azonosíthatjuk a helyzetfeltárás és a technológia meghatározása mellett egy termék létrehozását, valamint annak utókövetését is. Szorosan kapcsolódva megjelenik az információbiztonsági célkitűzés, amelynek egyik eleme, a célcsoportok meghatározása is szerves része a projektnek. Emellett szükséges felmérni Magyarország innovációs indexét is, hogy a megfelelő fejlesztéspolitikai irányok meghatározhatók legyenek.

A kiberbiztonsági megfeleléshez a fejlesztés tervezése során a PDCA-modellt²⁰ vettük figyelembe, így az előzetesen feltárt jogszabályok és szabványok ismételt hangsúlyt kapnak. A hatások elemzése során a TAM-modell²¹ jelent meg, amelyhez egy előzetes becslés is tartozik a technológia felhasználói, illetve állampolgári elfogadásával kapcsolatosan.

²⁰ Plan, Do, Check, Act. ISO/IEC 27001:2013 Information technology – Security techniques – Information security management systems – Requirements.

²¹ KESZEY-ZSUKK 2017: 41.

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán működő határrendészeti kutatás-fejlesztési és eszközminősítő egység létrehozása

Előzmények és kapcsolódási pontok a szabályozási környezethez

Magyarország határigazgatását alapjaiban a teljes jogú schengeni tagság és a schengeni övezet jövőbeni további bővítése határozza meg. Hazánk a jövőben is a legbiztonságosabb külső határokkal kíván rendelkezni az ország és az Európai Unió tagállamainak belső biztonsága, valamint a schengeni térségen belüli szabad mozgás fenntarthatósága érdekében. A magas színvonalú határigazgatás megbízható, jól képzett, professzionális személyi állománnyal, a legmodernebb technológiák alkalmazásával, széles körű koordinációval és együttműködéssel biztosítható.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről (Frontex-rendelet) a kutatási tevékenységet és az innovációt az alapvető jogok, valamint az oktatás és a képzés mellett az európai integrált határigazgatás átfogó elemeként definiálja. A Frontex-rendelet alapján a Frontexnek figyelemmel kell kísérnie és támogatnia kell a határigazgatási területen végzett kutatási és innovációs tevékenységeket, valamint meghatározza, hogy a tagállami nemzeti képességfejlesztési terveknek ki kell térnie az integrált határigazgatás minden egyes elemének alakulására, többek között a szükséges kutatási és fejlesztési tevékenységekre. Az Frontex figyelemmel kíséri és elősegíti az európai integrált határigazgatás szempontjából releváns kutatási és innovációs tevékenységeket, ideértve a fejlett határellenőrzési technológiák alkalmazását is, emellett támogatást nyújt a tagállamoknak a kulcsfontosságú kutatási témák azonosításában.

Az 1471/2019. (VIII. 1.) Korm. határozattal kihirdetett Magyarország nemzeti integrált határigazgatási stratégiájának 10. (Modern technológiák alkalmazása és kutatásfejlesztés) pontja megfogalmazza, hogy „az innovatív eljárások alkalmazásának előmozdítása érdekében szükséges létrehozni a határrendészeti kutatás és fejlesztés, valamint a határrendészeti célú technikai eszközök minősítési háttérintézményét”. Ezzel az elgondolással szorosán összecseng belügyminiszter úrnak a 2020. január 20-án, Bácsalmáson megtartott rendkívüli rendőrfőkapitányi értekezletén elhangzott feladatsabása, amely szerint kiemelt feladat a máshol bevezetett határvédelmi technikai lehetőségek felkutatása, alkalmazhatóságának vizsgálata.

A határrendészeti tevékenység jövőbeni hatékony végrehajtása mind a határőrizet, mind a határforgalom-ellenőrzés terén elsődlegesen az automatizációs folyamatok növelésével, az élőerős tevékenységellátás csökkentésével valósítható meg, párhuzamosan azzal, hogy az ellenőrzések biztonságát és gyorsaságát – aminek során a gyorsaság nem mehet a biztonság rovására – maradéktalanul garantálni kell.

Az Európai Unió határigazgatással összefüggő 2021–2027 közötti pályázati programozási időszakára (Integrált Határigazgatási Alap) tagállamként Magyarországnak

is hosszú távú stratégiát, azaz fejlesztési programot szükséges a pályázati alapok tekintetében készíteni, amely magában foglalja a szakterületen elérni kívánt célok és tervezett tevékenységek összefoglalását, mind a hazai mind az uniós források terhére. A létrehozandó program célja, hogy meghatározza Magyarország európai integrált határigazgatási rendszerbe illeszkedő nemzeti határigazgatási rendszerének fejlesztési irányait, tevékenységeit és célkitűzéseit a 2021–2027 közötti időszakban, valamint az azok által 2030-ra elérni kívánt eredményeket.

A migrációs áramlások hatékony kezelése, a hatékony európai integrált határigazgatás és az Unión belüli magas szintű biztonság megteremtése érdekében a program várhatóan az alábbi fő prioritásokra fog koncentrálni:

- a határátkelőhelyek közötti határszakaszok hatékonyabb ellenőrzése;
- a mélységi ellenőrzés;
- az európai határregisztrációs rendszer (EES) és kapcsolódó IT-rendszerek bevezetéséből adódó fejlesztések;
- a jogszerű utazás elősegítése;
- kutatás-fejlesztés, minőségbiztosítás;
- a kockázatelemzési és bűnügyi felderítő képesség fejlesztése;
- képzés;
- nemzetközi együttműködés a Frontexszel, a tagállamokkal és a harmadik országokkal.

A tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény az Európai Unió kutatás-fejlesztést és innovációt érintő stratégiai dokumentumaiban lefektetett alapelvekkel összhangban biztosítani kívánja az állam és a kutatás-fejlesztésben, valamint az innovációban részt vevők, továbbá a piaci szereplők viszonyára vonatkozó alapvető elveket és szabályokat. A törvény alapkulcsként definiálja a kísérleti vagy elméleti munkákat, amelyeket elsősorban a jelenségek vagy megfigyelhető tények háttérével kapcsolatos új ismeretek megszerzésének érdekében folytatnak, anélkül, hogy kilátásba helyeznék azok közvetlen üzleti alkalmazását vagy felhasználását. A törvény szerint alkalmazott kutatás a tervezett kutatás vagy kritikus vizsgálat, amelynek célja új ismeretek és szakértelem megszerzése új termékek, eljárások vagy szolgáltatások kifejlesztéséhez, vagy a létező termékek, eljárások vagy szolgáltatások jelentős mértékű fejlesztésének elősegítéséhez. Az alkalmazott kutatás magában foglalja komplex rendszerek összetevőinek létrehozását, és beletartozhat a prototípusok laboratóriumi környezetben vagy létező rendszerekhez szimulált interfésszel rendelkező környezetben való megépítése, valamint kísérleti sorozatok gyártása, amennyiben ez az alkalmazott kutatáshoz és különösen a generikus technológiák ellenőrzéséhez szükséges. A törvény alapján innovatív tevékenység jogi formájától vagy finanszírozási módjától függetlenül bármely szervezet azon fejlesztési, pénzügyi és kereskedelmi tevékenysége, amelynek célja, hogy innovációt eredményezzen az adott szervezet számára. Kísérleti fejlesztésként határozták meg a meglévő tudományos, technológiai, üzleti és egyéb vonatkozó

ismeretek és szakértelem megszerzését, összesítését, alakítását és felhasználását új vagy javított termékek, eljárások vagy szolgáltatások kidolgozása céljából. A törvény értelmében a kutatás-fejlesztés magában foglalja az alapkutatást, az alkalmazott kutatást és a kísérleti fejlesztést.

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény alapján a felsőoktatási intézmény az oktatás mellett a tudományos kutatás mint alaptervekenység folytatására létesített szervezet. Az egyetemi oktató munkaideje legalább 20 százalékában tudományos kutatást folytat. A tudományos kutatási tevékenység eredményére vonatkozó adatokat a nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázisban (Magyar Tudományos Művek Tára) rögzíteni kell. A törvény előírásainak megfelelő kutatási feladatokat a Nemzeti Közszolgálati Egyetem foglalkoztatási követelményrendszerében is leképezték.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem jelenleg hatályos, a 2020–2025 közötti időszakra szóló intézményfejlesztési terve²² a kutatási és innovációs együttműködési képesség terén célként fogalmazza meg hazai és nemzetközi intézményi együttműködés keretében a kutatási-fejlesztési források növelését alap- és alkalmazott kutatások végzésével. További cél az oktatók/kutatók minősített tudományos közleményei számának növelése.

Az Országos Rendőr-főkapitányság és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem között létrejött együttműködési megállapodás alapján az Országos Rendőr-főkapitányság a képzés és a tudományos kutatómunka elősegítése érdekében a személyes és a nem nyilvános, illetve minősített adat védelmére vonatkozó előírásokat figyelembe véve megküldi az egyetem részére mindazon dokumentumokat, amelyek segítik az oktató-kutató tevékenységet. Az együttműködő felek a közös érdeklődésre számot tartó területeken összehangolják szellemi erőforrásaikat, közös kutatásokat végeznek, biztosítják a kutatási eredmények publikálását, illetve tudományos konferenciákat szerveznek.

Az Országos Rendőr-főkapitányság és a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közhatal Nonprofit Kft. között létrejött együttműködési megállapodás célja a rendvédelem területén megjelenő kutatási és fejlesztési lehetőségek kiaknázása, ami kiemelten fontos a nemzetgazdaság és nemzetbiztonság szempontjából egyaránt. Az együttműködésben részt vevő felek az eredményesebb és hatékonyabb rendvédelmi tevékenység, a közös kutatás-fejlesztés végzése, illetve a kutatás-fejlesztési pályázatokban való sikeres részvétel és az elért eredmények biztonsági hasznosítása érdekében hosszú távon együtt kívánnak működni.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetemen Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszékén már 2017-ben felmerült elképzelésként, hogy a Rendészettudományi Karon hozzanak létre egy kutatás-fejlesztési egységet, amely elsődlegesen a határrendészeti szakmai igények kiszolgálására fókuszálna, majd idővel – amennyiben az eredmények alátámasztják – további megalapozott elgondolás alapján egyéb szereplők bevonásával más szolgálati ágak kutatás-fejlesztési igényeire is összpontosíthatna.

²² Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2020.

Elérendő célok és megvalósítandó feladatok

Stratégiai célkitűzésenként azonosítható a technológiai fejlettségből adódó vívmányok rendszerszemléletű alkalmazása, a jelenleg is alkalmazott infokommunikációs technológiához kapcsolódó infrastruktúra korszerűségének felülvizsgálata, az infrastruktúra megújítására vonatkozó célok kitűzése, a nemzetközi szintű kutatás-fejlesztési projektekből való részvétel erősítése és azok eredményeinek integrálása. E feladatok végrehajtása a megfelelő hatékonyság elérése érdekében csak intézményesített kutatás-fejlesztés révén valósítható meg.

Kiemelt feladatok lehetnek a határrendészeti szolgálati ág fejlesztési igényeinek tudományos megközelítésen is alapuló támogatása, a rendőrség mint megrendelő által megfogalmazott alap- és alkalmazott kutatások – hosszú távon fejlesztések – végrehajtása, koordinálása, valamint a határrendészetben alkalmazandó eszközök, eszköz- és módszerspecifikus követelmények szerinti minősítése. E tevékenységek összessége megalapozná a 2028–2034. év közötti következő pénzügyi tervezési ciklus határrendészettel összefüggő fejlesztéseit is.

A stratégiai és kiemelt feladatok megvalósítása révén elért eredmények mellett további célként azonosíthatók az európai uniós, nemzeti, rendőrségi és intézményi célokkal összefüggő feladatok végrehajtása, valamint az együttműködési tevékenység szorosabbá tétele a határrendészettel összefüggő kutatás-fejlesztési tevékenység terén.

A kutatás-fejlesztési és eszközminősítő egység stratégiai céljain túl megfogalmazott konkrét tevékenységek alapvetően az alábbiak:

- kutatás-fejlesztési szükségletek felmérése;
- kutatás-fejlesztési stratégia (stratégiák) meghatározása, kidolgozása;
- alap- és alkalmazott kutatások végrehajtása;
- eszközminősítés rendszerének meghatározása;
- pályázatok figyelése, azokban részvétel, továbbá potenciális partnercsoportok felkutatása, tevékenységbe való bevonása;
- piackutatás és nemzetközi alkalmazási trendek begyűjtése, tapasztalatok feldolgozása;
- hazai és nemzetközi K+F-kompetenciák felmérése és fejlesztési tervek kidolgozása;
- technológiai transzfer és (elsősorban technológiai) inkubáció lehetőségének felmérése, támogatása;
- megvalósíthatósági és hatástanulmányok készítése, szakmai elgondolások megalapozása;
- szakmai és tudományos konferenciák szervezése, eredmények szakmai megosztása.

Első lépcsőben feladat volt a BBA forrása terhére megvalósíthatósági tanulmány elkészítése a határrendészeti kutató, fejlesztő és eszközminősítő egység létrehozására.

Az elkészült megvalósíthatósági tanulmányra alapozva fő feladat az egység létrehozása, amihez indulásként 2 fő kutatói és 1 fő projektmenedzseri státusz létesítésével indokolt számolni (a kutatói státuszokra az érintett szolgálati ág tevékenységét is jól ismerő és nemzetközi kapcsolatteremtési készséggel is rendelkező szakemberek, míg a projektmenedzseri státuszra kifejezetten e kérdésben és szervezői gyakorlatlal rendelkező szakértő pályáztatása történne). Az egyetem a helyszín tekintetében megfelelő kapacitással rendelkezik, ráadásul a Rendészettudományi Kar alárendeltségében működő Határrendészeti Tanszék (mint befogadó szervezeti elem is) közvetlen szomszédságában helyezhetnék el. A hallgatói aktivitásnak köszönhetően az elsődleges labortesztek elvégzésének humán erőforrása biztosítható.

Sikeres megvalósítás esetén, a nemzeti és külföldi tapasztalatok megismérlése mellett kijelenthető, hogy a minimális létszámmal működtetendő kutatás-fejlesztési egység számára folyamatos feladatot lehet biztosítani. Konkrét eredményként – az első évet követően – évente legalább öt-nyolc eszköz minősítését, öt gyártóval való kapcsolat kialakítását/gondozását, két szakmai igényeknek megfelelő tanulmány elkészítését, egy-két tudományos/szakmai konferencia szervezését/végrehajtását, a kutatási eredmények közvetítését, és két határellenőrzési K+F-pályázat gondozását lehet előre jelezni.

Az egység létrehozását segítő tényező, hogy a többéves programon belül létrehozandó HAVE is prioritásként kezeli a kutatás-fejlesztés témakörét, amire vonatkozóan az Európai Bizottság külön iránymutatást is adott Magyarország számára. A HAVE tervszerű felhasználást célzó Nemzeti Program prioritásaira vonatkozó uniós javaslatok között szerepel egy nemzetközi K+F-projektek eredményeit hasznosító, a határellenőrzési igényeket eszközök tesztelésével és minősítésével segítő intézmény kialakítása, amely biztosítja a nemzeti és uniós fejlesztési lépések összehangolását.

A későbbi Nemzeti Program kialakítását szolgáló fejlesztési munkálatok megkezdődtek a Belügyminisztérium koordinálásával. Megfelelő szakmai támogatás mellett, a kutatás-fejlesztési egység forrásigényének jelentős része támogathatóvá válhat a támogatási eszköz terhére. Erre mind a munkatársak, mind az elhelyezés, mind a felszerelés költségeinek támogatásában számítani lehet. A pályázati források felhasználása a rendőrséggel való szoros együttműködéssel realitássá válhat.

Az egység létrehozásának ütemezése során megközelítőleg egy évvel lehet számolni, a központ érdemi munkáját akár ezen időszakon belül is meg tudja kezdeni (elsődleges feladat a humán erőforrás és a kezdeti munkaeszközpark biztosítása).

A kutatás-fejlesztési egység munkájához és eredményeinek eléréséhez elengedhetetlen az érintett szolgálati ággal való korrekt, közvetlen együttműködés és kölcsönös támogatás, amire a Nemzeti Közzolgálati Egyetem rektora és az Országos Rendőr-főkapitányság között létrejött együttműködési megállapodás kellő alapot ad.

Felül kell vizsgálni továbbá a Nemzeti Közzolgálati Egyetem és a Belügyminisztérium közötti együttműködési megállapodást, és azt az egység létrehozása és a státuszkérdések megoldása érdekében módosítani szükséges.

A külső szereplők bevonásának megvalósítása érdekében szükséges továbbá vizsgálni az együttműködés egyéb lehetőségeit is, mint például a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közhasznú Nonprofit Kft. esetében.

Összefoglalás

A Biztonságos Ország – Biztonságos Határ koncepció kidolgozottságának szükség-szerűségéhez, a célok megfogalmazásával kapcsolatos előkészítő munka megfelelő szintű elvégzéséhez nem fér kétség. Az előzmények vizsgálata, a végzett kutatások és szükségletek feltárása, valamint az azokhoz kapcsolódó eredménytermékek megjelölése mindenképpen a rendészeti célú feladatok hatékonyabb ellátásához kapcsolódó jelenlegi és közeljövőbeli igényeket mutatják. A megvalósítás már egy másik lépés, amelyhez azonban több feltételnek is teljesülnie kell. Elsődlegesen kell egy akarat, amely a kutatást végrehajtó, a megvalósításon dolgozó és megrendelői igényeket becsatornázó szervezeten, személyeken múlik. Kell egy másik oldalú akarat/igény is, amely a megrendelő részéről kell hogy domináljon. Ehhez azonban szükségeltetik egyfajta stratégiai szemlélet, előrelátás és persze jó nagy adag türelem is, hiszen a javasolt fejlesztések megvalósulása egyik pillanatról a másikra nem működik, főleg úgy, hogy nívumot kell felmutatni, az eredményterméket az adott szervezetre, azon belül szolgálati ágra, egyénre kell szabni. Nem biztos, hogy az a megoldás szerepet játszhat, hogy a piacon meglévő „legókból” bevásárolva felépíthetjük a szükséges várunkat. Lehet, hogy egyes „legódarabkákat” nekünk kell legyártani, legyártatni. Kell továbbá jelentős mennyiségű tőke is, hiszen az elméleti kutatás, az íróasztalnál végzett kidolgozó munka már önmagában anyagi vonzattal jár, de amikor a piaci szereplőket is be kell vonni, hogy elkészítsék a kísérleti darabokat, összehangolják azok működését és biztosítsák azok működtetését, az jelentős anyagi kiadással jár. Ráadásul az elsődleges bekerülési költség megtérülése sem biztosított sok esetben.

Amennyiben ezek a feltételek teljesülnek, úgy véleményünk szerint a kialakított elgondolások életképesek lesznek, középtávon piaci alapon fogják a valós rendészeti igényeket kielégíteni és biztosítani a biztonságot bármely dimenzióban.

IRODALOMJEGYZÉK

- BALGA, Jozef (2018): A biztonság a jogállamiság védelmének pillére. In GAÁL Gyula – HAUZINGER Zoltán (szerk.): *A XXI. század biztonsági kihívásai*. Pécs: Magyar Rendészettudományi Társaság Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. 33–38.
- BODA József et al. szerk. (2019): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest: Dialóg Campus.
- CHRISTIÁN László – LIPPAI Zsolt Sándor (2021): Kakukktojás vagy új rendészeti alappillér? In CSABA Zágón – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): *„Tehtetség, szorgalom, hivatás”: Ta-*

- nulmánykötet*. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. 17–30. Online: <https://doi.org/10.37372/mrttvpt.2021.1.1>
- FINSZTER Géza (2018): *Rendészettan*. Budapest: Dialóg Campus.
- KESZEY Tamara – ZSUKK János (2017): Az új technológiák fogyasztói elfogadása. A magyar és nemzetközi szakirodalom áttekintése és kritikai értékelése. *Vezetéstudomány – Budapest Management Review*, 48(10), 38–47. Online: <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2017.10.05>
- LIPPAI Zsolt Sándor – FEKETE Tamás (2020): 1995–2015 Egyiptom – Többnemzeti Erők és Megfigyelők, Magyarország 20 éves szerepvállalása. *Szakmai Szemle*, 18(4), 85–105.
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem (2020): *A biztos jövő egyeteme 2020–2025*. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Online: www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/intezmenyfejlesztesi-terv-2020-2025.pdf
- Plan, Do, Check, Act – ISO/IEC 27001:2013 Information Technology – Security Techniques – Information Security Management Systems – Requirements.
- TEKE András (2014): A „biztonsági auditok” kockázatkezelési kockázata. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok” című tudományos konferenciáról*. Pécs: Magyar Rendészettudományi Társaság Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. 25–33. Online: www.pecshor.hu/periodika/XV/teke.pdf
- TEKE András (2018): Az emberi biztonság és a „klasszikus biztonságfelfogás” viszonyrendszere. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A XXI. század biztonsági kihívásai*. Pécs: Magyar Rendészettudományi Társaság Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. 25–32. Online: www.pecshor.hu/periodika/XX/teke.pdf

Jogforrások

- 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról
- 1328/2020. (VI. 19.) Korm. határozat a 2020–2022 közötti időszakra szóló középtávú Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia, valamint az ahhoz kapcsolódó intézkedési terv elfogadásáról
- 1573/2020. (IX. 9.) Korm. határozat Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiájáról, valamint a végrehajtásához szükséges egyes intézkedésekről
- 1891/2021. (XII. 13.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Integrált Határigazgatási Stratégiájáról
- Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye – A Biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégia*. COM(2020) 605 final. (2020. július 24.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0605&from=HU>
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) az Európai Határ- és Partis Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről

ABSTRACT

The National Laboratory for Security Technologies Secure Country Secure Border Sub-project

László VÁJLOK - József BALLA - Gábor BARTUS - Attila VEDŐ

A person's sense of security is significantly influenced by the security of his/her environment and the extent to which he or she feels secure in the environment in which he or she lives, works or studies. Safety is one of the most important needs that everyone expects, as much as food or health. Law enforcement agencies, with the involvement of the civil and market sectors, are able to explore and implement ideas that can make a significant contribution to increasing the individual's sense of security. If the borders are secure, the country is secure, if the country is secure, the communities are secure and if the communities are secure, the institutions are secure and, in addition, the individual feels secure, and this logic also applies in reverse. When the National Laboratory for Security Technologies was set up, the Secure Country Secure Border sub-project took on the largest share of the above objectives, as stated in its name.

Keywords: *drone, border, security*

Fejlesztések és fejlesztési víziók az önkormányzati rendészet területén

Biztonságos Település alprojekt

BACSÁRDI József¹ - CHRISTIÁN László² - HERMANN Gábor³
- LIPPAI Zsolt⁴ - VERES Zoltán⁵

Az elmúlt években önkormányzati rendészeti kutatássorozat keretében feltártuk az önkormányzati rendészet területén jelen lévő anomáliákat, problémákat. A feltárt problémák egy része megfelelő szakmai támogatással, jogalkalmazói szinten kezelhető, amihez a Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium alprojektjeként a „Biztonságos Települések” alprojekt keretében létrejött részeredmények megfelelő alapot szolgáltatnak. Ahhoz, hogy e részeredmények hasznosulni tudjanak, egyfajta jövőbeli vízió felvázolása elengedhetetlen.

Kulcsszavak: Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium, településbiztonság, önkormányzati rendészet, vízió

Bevezetés

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium szakpolitikai támogatásával⁶ alakult meg a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen a „Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium” (BTNL), amely a hazai biztonsági technológiai fejlesztések komplex tervezési keretének a kialakítását végezte 2020-ban és 2021-ben. Az alprojekt megvalósításába bevontak önkormányzatokat, önkormányzati szakembereket, egyetemi

¹ PhD, jegyző, Bábolnai Közös Önkormányzati Hivatal, e-mail: jozsef.bacsardi@gmail.com

² R. dandártábornok, tanszékvezető egyetemi docens, oktatási rektorhelyettes, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék, e-mail: Christian.Laszlo@uni-nke.hu

³ Biztonsági szervező, okleveles településbiztonsági menedzser, önkormányzati rendészeti vezető, Pátyi Polgármesteri Hivatal, e-mail: Hermann.Gabor@uni-nke.hu

⁴ R. alezredes, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék; doktori hallgató, Rendészettudományi Doktori Iskola, e-mail: lippai.zsolt@uni-nke.hu

⁵ PhD, megyei jegyző, Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzati Hivatal; megbízott oktató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Pénzügyi Jogi Tanszék, e-mail: dr.veres.zoltan@gmail.com

⁶ A Nemzeti Közzolgálati Egyetem és a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal között létrejött GF/JSZF/872/1/2020. iktatószámú megállapodás.

oktatókat és kutatókat, piaci szereplőket és egyéb szakértőket.⁷ A BTNL szervezetén belül három különböző kutatás-fejlesztési alprojekt kezdődhetett el, amelyek közül az egyik a „Biztonságos Települések” alprojekt (BiTe alprojekt).

A BiTe alprojekt négy alprojektcél megvalósítását tűzte ki célul az alábbiak szerint:

- „Biztonságos Település” cím kialakítása;
- „Településbiztonsági módszertani útmutató” megalkotása;
- „Lakossági interaktív bejelentéskezelő rendszer” fejlesztése;
- „Integrált települési biztonságtechnikai rendszer” fejlesztése.

A „Biztonságos Település” cím mint szellemi termék egy a települési önkormányzatok részére pályázat útján adható elismerés, amely egy önkormányzat településbiztonság kialakításában, támogatásában játszott szerepét hivatott elismerni. Ezt az elismerést szigorú szakmai követelményeknek, indikátoroknak való megfelelést követően nyújthatja az erre a célra kiválasztott és feljogosított szervezet, egy kidolgozandó Mintadokumentumban rögzítettek szerint.

A „Településbiztonsági módszertani útmutatót” ingyenesen elérhető kiadványként definiálták, amellyel szakmai segítséget lehet nyújtani azon települések önkormányzatainak, ahol a politikai szándék és az anyagi erőforrás rendelkezésre áll a település biztonságának fejlesztésére, de hiányzik a megfelelő szakértelem a szükséges feltételek megteremtéséhez. Ez kettős célt szolgál: egyrészt lehetővé teszi az önkormányzatok számára, hogy a „Településbiztonsági módszertani útmutatóban” meghatározottak betartásával és teljesítésével elnyerhessék a Biztonságos Település címet, másrészt önmagában biztosítja, hogy rendelkezésre álljon egy olyan szempontrendszer, amely révén a települési vezetők a biztonság növeléséhez szükséges stratégiai döntéseket és egyéb fejlesztéseket tervezni és szervezni tudják. A „Településbiztonsági módszertani útmutató” önmagában is komolyan hasznosítható dokumentum lehet, azonban az abban foglaltak megvalósulását, szakértői támogatással érdemes segíteni, adott esetben figyelemmel kíséreni.

A „Lakossági interaktív bejelentéskezelő rendszer” egy elsősorban mobiltelefonokra fejlesztendő applikáció, olyan szoftvertermék, amely létrehozásának célja, hogy az önkormányzatok önkormányzati rendészeti, közbiztonság kialakításában játszott szerepét erősítse azzal, hogy a lakosság rendészeti tárgyú problémáira transzparens, gyors és kielégítő válaszokat tudjon adni modern szoftveres megoldások segítségével. A rendszer egyszerre hivatott a lakosság részéről felmerülő rendészeti problémák gyors, szakszerű és hatékony önkormányzati kezelését megoldani, illetve az önkormányzatok rendészeti feladatainak professzionális ellátását támogatni.

⁷ Ezúton is köszönjük a három mintatelepülés, Szolnok, Tata és Páty önkormányzatának támogató részvételét a programban és mindazoknak, akik bármilyen formában elkötelezetten segítették, támogatták a projekt céljainak megvalósítását.

Az „*Integrált Települési Biztonságtechnikai Rendszer*” egy olyan támogató Security Operation Center (SOC-) rendszer, amely technológiaorientált, ugyanakkor emberek által üzemeltetett megelőző – felderítő – védekező folyamatként működik, amely képes növelni a település biztonságát (például növelni a szubjektív biztonságérzetet, pozitívan hatni a bűnügyi helyzetre, csökkenteni a közlekedési problémákat), valamint az élıhetőséget (például gyorsíthatja a polgárok és az önkormányzat közötti kommunikációt), így segítve elő a gyors és ügyfélbarát szolgáltató attitűddel rendelkező, az okosváros kritériumainak és elvárásainak megfelelő települési önkormányzat működését. Ez a szoftvertermék integrálni kívánja az önkormányzatok településbiztonsági, rendészeti jellegű automatizálható informatikai rendszereit.

Látható és érzékelhető, hogy az alprojektcélok mindegyike arra irányult, hogy a települési önkormányzatok számára olyan eszközöket nyújtsanak, amelyekkel hatékonyabbá tehető az önkormányzatok helyi biztonságban betöltött feladatellátása. A BTNL, így a BiTe a jelenlegi gazdasági nehézségekkel terhelt időszakban a végleges eredménytermékek létrehozását megelőzően kellett hogy befejezze a tevékenységét, azonban a BiTe működése alatt több részeredménytermék született, amelyek kiváló táptalajt biztosíthatnak a BiTe alprojektben meghatározott célok megvalósításának. Mielőtt rátérnénk arra, hogy az egyes alprojektcélok miképpen segítenék elő a településbiztonság javulását, mindenképpen szükséges az önkormányzatok és a településbiztonság közötti kapcsolat rövid felvázolása.

A hazai önkormányzatok szerepe a településbiztonság területén

A rendszerváltás idején komoly viták folytak az önkormányzatok helyi biztonság területén betöltött szerepéről, az önkormányzati rendőrség létrehozásáról,⁸ amely viták különös aktualitását az államrendőrség válsága adta.⁹ A rendszerváltás szinte „kegyelmi pillanatnak” mutatkozott az államrendőrségi modell lebontására és demokratizálására. A változtatás iránti igény fókuszában a fő vezérelvek a következők voltak: a demilitarizáció, a decentralizáció és a depolitizálás, de erőteljesen megjelent a rendőrség professzionális szervezetté alakításának elvárása is. Ekkor érdemben felmerült az önkormányzati rendőrség újbóli életre hívásának lehetősége összhangban az önkormányzati rendszer kiépítésével.¹⁰

A rendőrség decentralizálása vagy dekoncentrációjának fenntartása alapjaiban határozza meg az önkormányzatok rendészeti hatásköreinek terjedelmét, a helyi közbiztonság területén betölthető szerepét, ezért a rendőrségi modernizáció irányának kijelölése egyaránt fontos volt az önkormányzati és az állami szereplők számára. Igaz ez úgy is, hogy a rendszerváltáskor az önkormányzatok már rendelkeztek,

⁸ Lásd pl. KOMÁROMI 1990.

⁹ FINSZTER 1990.

¹⁰ CHRISTIÁN 2022: 111.

illetve rendelkezhetnek rendészeti szerveknek tekinthető közterület-felügyelettel¹¹ és mezőgazdasági őrszolgálattal.¹²

A kormányzat végül az egységes, dekoncentrált államrendőrség mellett tette le a voksát¹³, az önkormányzatok nem hozhattak és jelenleg sem hozhatnak létre önkormányzati rendőrséget, tekintettel arra, hogy az Alaptörvény a rendőrség irányításának egyedüli alanyaként a Kormányt jelölte meg.¹⁴ A rendőrség Alaptörvény szerinti „alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme. A rendőrség részt vesz a jogellenes bevándorlás megakadályozásában”.¹⁵ Az Alaptörvény tehát a Kormány által irányított rendőrség feladatává teszi a közbiztonság és közrend védelmét, ami azonban nem jelenti azt, hogy e feladat ellátásában más szereplők nem működhetnek közre.¹⁶ Ilyen közreműködő szerep hárul az önkormányzatokra a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (Mötv.) 17. pontja alapján, ugyanis az Mötv. rögzíti, hogy a helyi önkormányzat feladata különösen a „közreműködés a település közbiztonságának biztosításában”.¹⁷ Ezen a kötelezettségen túl az önkormányzatok számára jogszabály nem írja elő, hogy pontosan mit is kellene tenniük a helyi közbiztonság kialakításáért, így az önkormányzatok belátására és persze anyagi lehetőségeire van bízva, hogyan teljesítik az Mötv. e kötelezéséből származó feladatukat a hazai jogszabályi környezetben belül.

Amennyiben az önkormányzati döntéshozók bizonytalanok lennének abban a kérdésben, hogy valóban számít-e rájuk a kormányzat a helyi közbiztonság megerősítése, fenntartása tekintetében, érdemes áttekinteniük a Kormány által a (helyi) biztonsággal kapcsolatosan elfogadott alábbi fő dokumentumokat:

- Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról szóló 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat;
- Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat.

Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájában a Kormány leszögezi, hogy elkötelezett aziránt, hogy 2030-ra hazánk Európa öt, illetve a világ tíz legbiztonságosabb országának egyike legyen, fenntartva az ország magas szintű közbiztonságát. A dokumentumban kijelentik, hogy Magyarország közbiztonsági helyzete kiegyensúlyozott, szilárd, amit meg kell őrizni és tovább kell javítani, illetve a közbiztonság társadalmilag elvárt szintjének garantálása érdekében folytatni kell az intézkedési kultúráváltást, a komplex bűnmegelőzés erősítését és a rendőri tevékenységgel kapcsolatos közbizalom emelését.¹⁸

¹¹ 3/1983. (I. 29.) MT rendelet; 16/1984. (III. 18.) MT rendelet.

¹² 25/1980. (VI. 27.) MT rendelet.

¹³ 1994. évi XXXIV. törvény.

¹⁴ Magyarország Alaptörvénye 46. cikk (2) bekezdés.

¹⁵ Magyarország Alaptörvénye 46. cikk (1) bekezdés.

¹⁶ Christián 2022: 111.

¹⁷ Mötv. 13 § 17. pont.

¹⁸ 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat.

A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiában deklarálja a Kormány, hogy „az állam a bűnözésért viselt felelősségének egy részét a társadalom egyéb szegmenseire – a helyi önkormányzatokra, a közösségekre, az üzleti szférára, az egyházakra és végső soron az állampolgárra – telepíti”. Ezt a felelősségmegosztást a partnerség elve fejezi ki.¹⁹

Az idézett dokumentumokból látható, hogy a Kormány számít a közbiztonság megerősítése és fenntartása területén más szereplőkre, így a helyi önkormányzatokra is. Ezen felelősségmegosztást a komplementer rendészet szakirodalma részletesen tárgyalja, ugyanis napjainkban az egyik hangsúlyos rendészeti tendencia, hogy az állami szervek tevékenységét piaci és civil szerveződések egészítik ki, támogatják, segítik.²⁰

A fenti dokumentumokon túl azonban az önkormányzati vezetők helyi közbiztonság, településbiztonság támogatása kérdéskörében nem túl sok támpontot kaphatnak. Ahogy az a BTNL BiTe alprojekt keretében lefolytatott primer kutatás alapján egyértelműen látható volt,²¹ az önkormányzatok részéről van kereslet, igény markánsabb szerepvállalásra a településbiztonság területén. E szerepvállalás azonban nemcsak igény, hanem sok esetben kötelezettség is, ahogy azt a koronavírus-járvány során az önkormányzatok rendészeti feladatainak kiegészülése során láthattuk.²² Természetes és nyilvánvaló, hogy a településvezetők (és persze a lakosság) elemi érdeke, hogy jó legyen a közbiztonság, azaz a lakosok és vállalkozások biztonságban tudhassák javaikat. A kérdés azonban az, hogy miként és milyen mértékben tudnak részt venni az önkormányzatok a helyi közbiztonság alakításában, tudják-e használni, kihasználni az önkormányzati rendészetben rejlő eszközöket?

Az önkormányzatok rendészeti feladatellátását nehezítő tényezők

A helyi közbiztonság kialakításában való önkormányzati közreműködést több tényező nehezíti. E tényezőket két kutatás is összegyűjtötte, felrajzolva az önkormányzati rendészet problématerképét.²³ Ez a két problématerkép természetesen számos ponton átfedésben van egymással, a különbségek alapvetően az egyes problémák fókuszából adódnak.

A két problématerkép az alábbi, önkormányzati rendészet területén fellelhető problémákat mutatja be (1. táblázat). A Problématerkép 1. a *Hol tart jelenleg az önkormányzati rendészet?* című publikációban felvázolt problématerképet jeleníti meg, amelynek megállapításait finomítottuk, míg a Problématerkép 2. megállapításait a Problématerkép 1. szerinti kategóriák alapján tüntettük fel.

¹⁹ 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat.

²⁰ CHRISTIÁN 2019: 124.

²¹ A primer kutatás eredményei önálló publikáció tárgyát képezik.

²² RIXER 2020: 44.

²³ BACSÁRDI-CHRISTIÁN 2017: 35; CHRISTIÁN-HERMANN 2018.

1. táblázat: Problématérképek összevetése

	Problématérkép 1.		Problématérkép 2.
Irányítási problémák			
1.	Az önkormányzati vezetés nem rendelkezik kellő felkészültséggel az önkormányzati rendészet irányítására.		
2.	A közbiztonság komplex kezelésére vonatkozó stratégia hiánya.		
3.	Az önkormányzat nem, vagy nem megfelelően kommunikálja a rendészeti tevékenységét.		
Szervezetrendszerrel kapcsolatos problémák			
4.	Önkormányzati rendészeti szervek törvényességi felügyeletének hiánya, egységes önkormányzati rendészeti szakmai felügyeleti szerv hiánya, szakmai felügyelet tartalma nincs meghatározva.	1.	A kétszintű – fővárosi – önkormányzatiságból fakadó, azonos feladat- és hatáskörű közigazgatási szervek speciális illetékességéből adódó problémák.
5.	Az önkormányzati rendészeti szervek egymástól függetlenül, egymással párhuzamosan működnek (túlzott decentralizáció).	2.	A decentralizáltan működő önkormányzati rendészeti szervezetek együttműködésének hiányából fakadó problémák a fővárosban.
6.	A fővárosban működő kétszintű önkormányzati rendészeti rendszer (párhuzamosságok).	3.	A szakmai és törvényességi felügyelet részbeni hiánya.
		4.	Az egyes önkormányzati rendészeti feladatok centralizációjának hiánya a fővárosban.
Személyi állományt érintő problémák			
7.	Személyi és végrehajtó állomány részére rendelkezésre álló megfelelő minőségű és mennyiségű továbbképzés hiánya.	5.	Az integrált rendészeti szakképzés hiányának problémája.
8.	Átfogó, egységes önkormányzati rendészeti képzés hiánya.		
Egyéb, főként jogi-igazgatási környezettel kapcsolatos problémák			
9.	A jogalkalmazás széttagoltsága, egységes jogalkalmazás hiánya.	6.	Az önkormányzati rendészet érdekérvényesítésének hiánya.
10.	Az önkormányzati rendészetre vonatkozó központi joganyag nem koherens, joghézagokat tartalmaz.	7.	Az önkormányzati rendészet intézményesített működésének hiányzó jövőképe.
11.	Finanszírozási problémák.	8.	Az önkormányzati rendészeti szervezetek létrehozásához és hatékony működéséhez szükséges módszertan hiánya.
12.	Önkormányzati rendészeti szervek dolgozói köztisztviselő és közalkalmazott jogállásúak, nem rendelkeznek speciális jogállással.	9.	A működéshez szükséges normatív finanszírozás hiányának problémája, ide értve az egyenruházat és a kényszerítő eszközök beszerzésének problémáját is, valamint a minimális létszám meghatározásának hiányát.
		10.	Az egységes megjelenés és arculat hiánya.

Forrás: a szerzők szerkesztése

A problématerképek tökéletesen alkalmasak az önkormányzati rendészet területén felmerülő problémák leírására, azonban szükséges az, hogy a problémákra

megoldási javaslatokat fogalmazzanak meg, illetve a megfogalmazott javaslatok mentén elinduljon a problémák megoldására irányuló gyakorlati munka. Mindkét problématerkép által leírt problémák – függetlenül azok kategorizálásától – megoldását alapvetően befolyásolja a megoldási lehetőségek módja, azaz szükséges-e jogalkotói beavatkozás, vagy elégséges-e az önkormányzati, önkormányzati rendészeti szakma által kínált megoldások kialakítása, fejlesztése. Azon problémákra, amelyek megoldása jogalkotói tevékenységet igényel, a szakma javaslatokat fogalmazhat meg, remélve, hogy a javaslatok a jogalkotói szándékkal találkoznak. Ezzel szemben azokkal a problémákkal, amelyek megoldása a hatályos jogszabályi környezetben lehetséges, a szakmának erőfeszítéseket kell tennie a problémák kezelésére, katalizálnia, ösztönöznie kell a megoldások keresését, implementálását, amennyiben erre lehetőség kínálkozik.

A problématerkép által felvázolt problémák közül jogalkotást nem igénylők az alábbiak (2. táblázat).

2. táblázat: Jogalkotást nem igénylő problémák

	Problématerkép 1.	Problématerkép 2.
1.	Az önkormányzati vezetés nem rendelkezik kellő felkészültséggel az önkormányzati rendszet irányítására.	Az önkormányzati rendszet érdekérvényesítésének hiánya.
2.	A közbiztonság komplex kezelésére vonatkozó stratégia hiánya.	Az önkormányzati rendszet intézményesített működésének hiányzó jövőképe.
3.	Az önkormányzat nem, vagy nem megfelelően kommunikálja a rendészeti tevékenységét.	Az önkormányzati rendészeti szervezetek létrehozásához és hatékony működéséhez szükséges módszertan hiánya.
4.	Személyi és végrehajtó állomány részére rendelkezésre álló megfelelő minőségű és mennyiségű továbbképzés hiánya.	Az egységes megjelenés és arculat hiánya.
5.	A jogalkalmazás széttagoltsága, egységes jogalkalmazás hiánya.	

Forrás: a szerzők szerkesztése

A szakma nem tud választ adni a decentralizált szervezetrendszerből fakadó problémákra, azonban a hatályos jogszabályi környezetben belül jó válaszok adhatók az irányítási és az egyéb, főként jogi-igazgatási környezettel kapcsolatos, illetve a képzésből fakadó problémák egy részére. Ismerve a szakma és az önkormányzatok által megoldható önkormányzati rendészeti problémákat, már vissza lehet kanyarodni a BiTe alprojektre, ugyanis az elérendő eredménytermékek egyik fontos funkciója kellett hogy legyen az önkormányzati rendszet területén mutatkozó egyes hiányosságokra megoldási javaslatokat nyújtani.

Az alprojektcélok által kínált válaszok a felvetett problémákra

A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) által a BTNL felé is támasztott elvárás volt, hogy az eredménytermékeknek társadalmilag kell hasznosulni, illetve piaci alapon kell tudni az eredménytermékeket értékesíteni, az eredménytermékeknek meg kell térülni, valamint fenntarthatónak kell lenni. A BiTe alprojekt célcsoportjai a települési önkormányzatok voltak, így a BiTe célja az volt, hogy olyan eredménytermékeket állítsanak elő, amelyek használatának az önkormányzatok számára releváns hozzáadott értéke van, azaz az önkormányzatok rendészeti tevékenysége során fellelhető valamely problémára adekvát választ kínálnak. A BTNL BiTe alprojekt jövőbeli eredménytermékeit tehát úgy kellett meghatározni, hogy megfeleljenek két egymással összefüggő feltételnek:

- az eredménytermékeknek teljesíteniük kell az NKFIH által támasztott követelményeket;
- az eredménytermékeknek az önkormányzati célpiacon számára többletértékük kell hogy legyen, azaz ki kell elégítsék az önkormányzatok településbiztonság területén felmerülő igényeit, keresletét.

A BiTe sikere a fenti két feltétel egyidejű teljesülésén múlhatott, azaz bármelyik feltétel meghíúsulása esetén nem lehetett volna sikeres BiTe alprojektről beszélni. Az előzőekből adódóan mindenképpen megvizsgálandó, hogy az eredménytermékek mely felvetett önkormányzati rendészeti problémára adnak választ, és ezek mennyiben felelnek meg az NKFIH fenntarthatóságra, piaci életképességre vonatkozó elvárásának.

„Biztonságos Település” cím

A „Biztonságos Település” cím a BiTe alprojekt eredménytermékei közül speciálisnak volt tekinthető, ugyanis a BiTe alprojekt többi eredménytermékének hasznosulásából származó előnyöket konvertálja, vizualizálja, ismeri el speciális formában. A „Biztonságos Település” cím kizárólag a kidolgozandó pályázati feltételeknek megfelelő önkormányzatot illethette volna meg. A pályázati feltételeknek csak úgy tudna megfelelni egy önkormányzat, amennyiben az önkormányzati rendészet és a helyi településbiztonság területén teljesíti azokat az elvárásokat, amellyel aktív, tevékeny közreműködőként lép fel a helyi közbiztonság kialakítása és fenntartása területén.

A „Biztonságos Település” cím mint eredménytermék fenntartható és piaci alapon hasznosítható, ugyanis az elvégzett primer kutatás szerint hasonló „termék” a piacon nincsen, így a kínálati oldalon versenytárs nincs, azonban az önkormányzati szektorban ilyen címre igény, így kereslet van. A fenntarthatóságot garantálja, hogy a „Biztonságos Település” cím pályázata regisztrációs díjhoz kötött lenne, illetve csak egy bizonyos határozott időtartamra lehet a címet megszerezni, így azt

újra kellene pályázni. A pályázati regisztrációs díjak rendszere a garanciája annak, hogy az eredménytermék tekintetében a megtérülés és a fenntarthatóság biztosított legyen.

A „Biztonságos Település” cím megléte feltételezi, hogy az azt elnyert önkormányzat az önkormányzati rendszet területén felmerülő problémákra képes volt adekvát választ adni, azaz az önkormányzat:

- vezetése kellő felkészültséggel rendelkezik az önkormányzati rendszet irányítására;
- rendelkezik rendszeti-közbiztonsági stratégiával, illetve rendszeti, közbiztonsági jövőképpel;
- képes a rendszeti tevékenységét megfelelően kommunikálni, egységes arculattal megjeleníteni;
- rendszeti feladatokat ellátó állománya megfelelően képzett és részt vesz a szervezendő továbbképzéseken.

A fentiek alapján tehát egy olyan önkormányzat, amely a „Biztonságos Település” címet megszerzi, az önkormányzati rendszeti problématerképeken ábrázolt problémák jelentős részét képes volt hitelesítetten kezelni.

Településbiztonsági módszertani útmutató

A *Településbiztonsági módszertani útmutató* speciális eredménytermék, ugyanis a tervek szerint ingyenesen publikálták volna, így fenntarthatóság, piaci alapú hasznosíthatóság és megtérülés értelemszerűen nem értelmezhető ennek vonatkozásában. Nyilvánvaló azonban, hogy egy módszertani útmutató publikálása, főképpen, ha ingyenes, hozzájárul az önkormányzat rendszet területén kimutatott problémák kezeléséhez.

A *Településbiztonsági módszertani útmutató* hasznosulása, hasznosíthatósága az alábbiakban ragadható meg:

- növekszik az önkormányzati rendszeti, településbiztonsági tevékenységet irányító vezetők felkészültsége;
- hozzájárul az önkormányzatok megalapozott rendszeti-közbiztonsági stratégiájának megalkotásához, végrehajtásához;
- segíti az önkormányzatok rendszeti szempontú kommunikációját, az önkormányzati rendszet egységes megjelenésének és arculatának kialakítását;
- segíti az önkormányzatokat, hogy egységesen, illetve egységesebben értelmezzék az önkormányzati rendszeti joganyagot.

A *Településbiztonsági módszertani útmutató* publikálása, széles körben való terjesztése önmagában komoly előrelépés lenne az önkormányzatok rendszeti tárgyú

tevékenységének támogatásában. Egy módszertan azonban önmagában nem biztos, hogy elegendő a kitűzött célok eléréséhez, ugyanis:

- merülhetnek fel olyan kérdések az útmutató alkalmazása során, amelyek szakértői támogatást igényelnek;
- nem biztos, hogy egy önkormányzat annak megfelelő implementálásához rendelkezik megfelelő szakemberállománnyal;
- létezhetnek olyan önkormányzati igények, amelyek túlmutatnak az útmutató keretein;
- az abban foglaltak nem „örök érvényűek”, azaz rendszeres időközönként szükségessé válhat azok változó jogszabályi környezethez való igazítása.

A fentiek miatt a *Településbiztonsági módszertani útmutató* használata, az abban foglaltak végrehajtása szakértői segítséggel, szervezett keretek között támogatható kell hogy legyen.

A fentieket összegezve az útmutató elkészítése és az abban foglaltak végrehajtására létrehozható szakértői szervezet nagy segítséget nyújthat az önkormányzati rendészeti problémák nagy hányadának megszüntetésében.

Lakossági interaktív bejelentéskezelő rendszer

A *Lakossági interaktív bejelentéskezelő rendszer* megalkotásának célja az volt, hogy az önkormányzatok önkormányzati rendészeti, közbiztonság kialakításában játszott szerepét erősítse azzal, hogy a lakosság rendészeti tárgyú problémáira transzparens, gyors és kielégítő válaszokat tudjon adni modern szoftveres megoldások segítségével.

A *Lakossági interaktív bejelentéskezelő rendszer* a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvényben²⁴ foglalt önkormányzathoz érkező panaszok és közérdekű bejelentések hatékony és gyors, ügyfélbarát elintézésére irányul. Ezen ügyek közül, amelyek az ügyfelek hiteles azonosítását nem igénylik, a rendszer az önkormányzati rendészeti tevékenységet igénylő ügyeket kívánta mobilapplikáció keretében egyszerűbben nyomon követhetővé, felhasználóbaráttá tenni.

A szoftver használata licencdíjhoz lett volna kötve. A licencdíj összegének meghatározása az alprojekt eredménytermékének fenntarthatóságát, megtérülését kellett volna hogy biztosítsa, ezzel megfelelve az NKFIH által támasztott elvárásoknak.

A *Lakossági interaktív bejelentéskezelő rendszer* az önkormányzat rendészeti tevékenységét támogató rendszer, amelynek használata több szempontból is megoldást nyújthat a feltárt önkormányzati rendészeti problémák egy részére. A rendszer használatával az önkormányzat képes lehet a rendészeti tevékenységét modern,

²⁴ 2013. évi CLXV. törvény.

felhasználóbarát felületen kommunikálni, illetve rendészeti tevékenységét egységesen megjeleníteni. Azzal, hogy az önkormányzatok elkezdének használni ezt a rendszert, a rendészeti-közbiztonsági ügyek jelentős részében egységesedne a jogalkalmazás is.

Integrált települési biztonságtechnikai rendszer

Az *Integrált települési biztonságtechnikai rendszer* hasonlóan a *Lakossági interaktív bejelentéskezelő rendszerhez* licenccdíjas szoftvertermékként kerülhetett volna piacra, így ezen eredménytermék esetén is úgy kell a licenccdíjakat meghatározni, hogy azok az alprojekt eredménytermékének fenntarthatóságát, megtérülését biztosítsák. Az önkormányzatok mint célpiac számára támogató szoftverszolgáltatást lehetne értékesíteni, ami segítené az önkormányzati vezetők, illetve az önkormányzat rendészeti feladatellátását biztosító dolgozók munkáját, ezzel biztosítva a hatékonyabb jogalkalmazást, munkavégzést.

Az *Integrált települési biztonságtechnikai rendszer* tehát alapvetően önkormányzatok számára hivatott ellátni rendészeti háttértámogató feladatokat, elősegítve az önkormányzatok rendészeti jogalkalmazásának egységesítését is.

Fenntarthatóság

A fenntarthatóság a BiTe alprojekt egyik kulcskérdése volt, azaz az alprojekt életképességének egyik fokmérője az, hogy képes-e az eredménytermékek működtetéséhez megfelelő bevételt generálni. Ennek vizsgálatához költség-haszon elemzés készült, amely a célpiacot – önkormányzatok –, valamint az eredménytermékek piaci bevezetését követően az elérhető bevételek összhangját vizsgálja. A költség-haszon elemzés fő céljaként a döntéshozatal elősegítése határozható meg azáltal, hogy bemutatja: egy adott intézkedés más alternatívákhoz képest mennyire hatékony.²⁵ A költség-haszon elemzéseknek sokrétű irodalma és módszertana alakult ki, azonban az ilyen analízisek során leggyakrabban alkalmazott módszerek jelen esetben nem alkalmazhatók megfelelően, mivel az alprojekt új értékeket (szolgáltatásokat, termékeket) kívánt előállítani, amelyek szubjektív érzésekre (így mindenek előtt a biztonságra) gyakorolnak hatást. Az előbbieket miatt az egyes elemek tekintetében a hagyományos költség-haszon elemzési módszerek nem megfelelő eredményre vezetnének, ezért egyfajta piaci prognózisra alapozott keresleti becslést célszerű készíteni, amelyet össze tudunk vetni a viszonylag pontosan prognosztizálható kiadásokkal, költségigénnyel. Ennek során elsődlegesen az alprojekt „Biztonságos Település” cím alprojektcél keretében készített primer kutatás eredményeire

²⁵ BARTUS-MONOSTORI-SZABÓ 2005: 5.

kellott támaszkodni, azonban ennek eredményei sem fedik le minden esetben a jelen elemzéssel érintett területeket, mégis az önkormányzatok részéről várható kereslet, érdeklődés becsléséhez jó kiindulópontul szolgál.

A négy, nevesített alprojekt céljainak tekintetében – csökkentve a fent ismertetett körülményekből fakadó bizonytalansági tényezők hatásait – három (optimista, közepes, pesszimista), nagy szórást mutató scenárióra is elvégeztük az elemzéseket, a megtérülést minden esetben a projektzárást követő öt évre számolva. Az egyes alprojekt-célok tekintetében külön-külön vizsgáltuk a megtérülést. Ezek a vizsgálatok kimutatták, hogy a megfelelő árazás és hatékony marketingtevékenység mellett öt éves időtávlathoz a pesszimista scenáriók megvalósulása esetén is megtérülnek az egyes célokra költött ráfordítások.

A településeket népességszám szerint kategóriákra (szegmentumokra) bontottuk, ugyanis az egyes településtípusok esetén alapvetően mások a településbiztonsági igények. A szegmentumok meghatározása önkényesen történt, azonban meglátásunk szerint jól elkülöníthetők ennek alapján a hazai települések (3. táblázat).

3. táblázat: Településszegmentumok

	Településszegmentum	Településszám (db)	Aránya az összes településen belül (%)
1.	2 000 fő alatt	2342	73,72
2.	2 000 fő és 12 000 fő között	696	21,91
3.	12 000 fő és 25 000 fő között	73	2,30
4.	25 000 fő és 45 000 fő között	26	0,82
5.	Több mint 45 000 fő	40	1,26
Települések száma összesen:		3177	100,00

Forrás: a szerzők szerkesztése <https://nyilvantarto.hu/hu/statistikak?stat=kozerdeku> alapján

Magának a költség-haszon elemzésnek teljes terjedelmében való ismertetése meghaladja jelen publikáció kereteit, azonban az összegzés ismertetése mindenképpen szükséges, tekintettel arra, hogy az alprojekt vonatkozásában a megtérülés rendkívül fontos.

Kiemelendő, hogy a költség-haszon elemzésben – tekintettel a korábban elvégzett primer kutatás eredményeire – mindösszesen 20%-ban határoztuk meg azon települések arányát, amelyek a településbiztonság iránt érdeklődést mutathatnak. Az 1. szegmentumban reális célcsoportként az 1500 fő feletti településeket vettük számításba, figyelemmel – a gazdasági realitások mellett – arra, hogy a 2000 fő lakosságszám alatti települések önkormányzati hivatalai – kivéve néhány nemzeti-ségi önkormányzatot – nem önálló, hanem egy vagy több más önkormányzattal közösen alkotnak hivatalt.

A fentiek szerint az alábbi potenciális települési keresletet lehetett meghatározni az egyes szegmentumokban, külön becsülve optimista, közepes és pesszimista

keresletet. Fontos megjegyezni, hogy a becsült keresletet öt évre számítottuk, azaz például az 5. szegmentumban meghatározott optimista 50 darabos települési kereslet öt év alatt értendő.

4. táblázat: Kereslet becslése

Településkategória (szegmentum)	Szegmentumba tartozó települések száma a fővárosi kerületekkel	Figyelembe vett darabszám: 20% (vetítési alap)	Az egyes szcenáriókra meghatározott arányszámok a vetítési alaphoz képest (db)		
			optimista 100%	közepes 1. szegmentum: 60% 2-5. szegmentum: 90%	pesszimista 1. szegmentum: 30% 2-5. szegmentum: 60%
1. 1500–2000 fő közötti települések (aprótelepülések)	255	50	50	30	15
2. 2000-12 000 fő közötti települések (kistelepülések)	662	135	135	122	81
3. 12 000–25 000 fő közötti települések (középtelepülések)	71	14	14	13	8
4. 25 000–45 000 fő közötti települések (nagytelepülések)	30	6	6	5	4
5. 45 000 fő feletti települések (poliszok)	38	8	8	7	5
Összesen:	1 056	213	213	177	113

Forrás: a szerzők szerkesztése

A 4. táblázat alapján jól látható, hogy még a pesszimista szcenárió esetén is jelentős kereslet prognosztizálható a településbiztonsági szolgáltatásokra.

A kereslet becsléséből már lehetett számolni megtérüléssel az alprojektcélokra. A megtérülés számítása szerint nem volt olyan alprojekt cél, amelynél nem lett volna megtérülés (5. táblázat).

5. táblázat: BiTe alprojekt ötéves megtérülése

BiTe alprojekt összesített megtérülése 5 éves időtávlatban						
Kiadások (Ft)			Bevételek (Ft)			
	Esztimáció			Szcenárió		
	alsó esztimáció	felső esztimáció		optimista	közepes	pesszimista
1. alprojekt cél			1. alprojekt cél			
bruttó	7 050 000	7 050 000	bruttó	64 010 000	53 290 000	35 200 000
2. alprojekt cél			2. alprojekt cél			
bruttó	6 000 000	6 000 000	bruttó	71 770 000	60 468 000	40 064 000

BiTe alprojekt összesített megtérülése 5 éves időtávlatban						
Kiadások (Ft)			Bevételek (Ft)			
	Esztimáció			Szcenárió		
3. alprojektcél			3. alprojektcél			
nettó	60 780 203	76 864 430	nettó	196 425 000	191 550 000	181 600 000
bruttó (27%)	77 190 858	97 617 826	bruttó (27%)	249 459 750	243 268 500	230 362 000
egyéb bruttó	5 000 000	5 000 000				
összes bruttó	82 190 858	102 617 826				
4. alprojektcél			4. alprojektcél			
nettó	73 500 000	86 760 000	nettó	229 680 000	223 930 000	212 255 000
bruttó (27%)	93 345 000	110 185 200	bruttó (27%)	291 693 600	284 391 100	269 563 850
egyéb bruttó	9 000 000	9 000 000				
összes bruttó	102 345 000	119 185 200				
Egyéb						
overhead ktg.						
bruttó	10 000 000	10 000 000				
Összesen bruttó	207 585 858	244 853 026		676 933 350	641 417 600	575 189 850

Forrás: a szerzők szerkesztése

A jövőkép

A BTNL BiTe alprojekt 2024 decemberében zárult volna le, azaz ezen időpontig kellett volna előállítani az eredménytermékeket. Ahogy azt már fentebb írtuk, a BTNL finanszírozási indokok miatt az eredménytermékek létrehozása előtt zárult, azonban mindenképpen vizsgálendő, hogy az eddig elért eredmények hasznosíthatók-e, van-e az önkormányzati rendszet, településbiztonság területén az eddig elért innovációknak, részeredménytermékeknek létjogosultsága. E kérdés felvetésének komoly relevanciája van, nem kerülhető meg, ugyanis nagymértékben függ attól, hogy milyen módon hasznosulnak a BTNL keretében kifejlesztett részeredménytermékek, működhetnek-e másképpen a megfogalmazott víziók.

A vízió, azaz jövőkép egy „távolabbi jövő normatívan kezelt, komplex felvázolását (állapotábrázolását) adja, abból a célból, hogy visszatekintési lehetőséget nyújtson egy rövidebb időszakban felvázolandó (kitűzendő) cél- és eszközrendszerre. Az elemzés középpontjában a múlt és a jelen összefüggéseit, jelenségeit tagadó, az azok helyébe lépő minőségileg új összefüggések, jelenségek állnak”.²⁶ A vízióknak tehát értelemszerűen jövőre vonatkozóan, orientálóan, normatívnak és komplexnek kell lennie, és kapcsolódnia kell a kitűzött cél- és eszközrendszerhez. Az alprojektben kitűzött célok egyértelműek, azaz piaci alapon fenntartható, megtérülő, az önkormányzati célpiac valós igényeire reflektáló eredménytermékeket volt szükséges meghatározni. Az eredménytermékek létrehozása azonban önmagában elégtelen lett volna,

²⁶ PÁLINKÁS 2016: 48.

ugyanis azok nem lettek volna fenntarthatók, megtérülők, csak akkor, ha ezeket valamilyen *keretek között hasznosítják*, azaz a hasznosítás szervezeti és eszközrendszerét lefektetik. Kérdés az, hogy a létrejött részeredménytermékek alapján, kilépve a BTNL immár lezárt kereteiből, lehetséges-e önkormányzati rendészeti, településbiztonsági vízió felvázolása, tovább fejlesztve a BiTe részeredménytermékeit.

Bármely vízió meghatározásához az alábbi hat szempontot kell figyelembe venni:²⁷

- milyen legyen a lehetséges jövőbeli állapot, piaci pozíció;
- melyek a jövőre szóló tartós elképzelések, építőelemek;
- melyek a hosszú távú fókuszpontok;
- melyek a stratégiai szándékok;
- melyek a kijelölt célok;
- melyek a megfogalmazott üzenetek.

A továbbiakban a vízió meghatározásánál érdemes a fenti hat szempontrendszer elemzés alá vonni, tekintetbe véve az elkészült részeredménytermékeket, illetve az elérni kívánt célokat.

Lehetséges jövőbeli állapot, piaci pozíció

A már lefolytatott alap kutatások szerint a településbiztonsági, önkormányzati rendészeti piacon nincsenek vagy csak elhanyagolható mértékben vannak jelen önkormányzati rendészeti tevékenységet segítő termékek, szolgáltatások. Az előbbieket miatt az önkormányzati rendészeti termékek, szolgáltatások piaca jelenleg még kialakulatlan, így a termékfejlesztés stratégiája kézenfekvő és alkalmazható.²⁸ A cél az, hogy a BiTe alprojekt lezárását követően kifejlesztendő termékek a jövőben meghatározó piaci pozíciót foglaljanak el, kiszolgálva az önkormányzati igényeket, keresletet.

Jövőre szóló tartós elképzelések, építőelemek

Rendkívül fontosnak érezzük, hogy az önkormányzati rendészet területén létrejött részeredménytermékeket tovább lehessen gondozni, ezekből újabb eredménytermékek legyenek kifejleszthetők. Ez nyilvánvalóan egy kialakítandó szervezet keretei között lehetséges. Ahhoz, hogy a BiTe alprojekt keretében meghatározott eredménytermékek valamilyen formában elkészüljenek, az eredménytermékek „gondozásához” az alábbi tevékenységek végzése szükséges:

²⁷ PÁLINKÁS 2016: 48.

²⁸ SZILÁGYI-VERES 2007: 122.

- „Biztonságos Település” cím elnyeréséhez a Mintadokumentumot ki kell dolgozni, ez alapján a beérkezett pályázatokat kezelni, ellenőrizni, azokat megfelelő ellenőrzést követően döntéshozó elé kell tárni, a „Biztonságos Település” címből fakadó kötelezettségeket ellenőrizni és a „Biztonságos Település” címre vonatkozó adminisztrációs és szakértői tevékenységet el kell látni;
- a *Településbiztonsági módszertani útmutatót* el kell készíteni, publikálni kell, a publikálását követően az útmutató folyamatos frissítéséről, aktualizálásáról gondoskodni, szakértői feladatokat kell ellátni annak alkalmazásával kapcsolatban;
- A *Lakossági interaktív bejelentéskezelő rendszer* és az *Integrált települési biztonságtechnikai rendszer* szoftverfejlesztését el kell végezni, a háttértámogató feladatokat menedzselni, a szoftverszolgáltatás-nyújtásból származó adminisztrációs feladatokat el kell látni.

Ezt a szervezetet, amelyet hívhatunk „Településbiztonsági Módszertani Intézetnek”, célszerű civil szervezet – egyesület – keretében létrehozni, ugyanis ez kellő rugalmasságot biztosíthat, integrálhatja az önkormányzati rendészet területén szakértői tevékenységet végzőket, nonprofit jelleggel önkormányzati rendészet területén támogató, integráló funkciókat láthat el. A szervezet által foglalkoztatott szakértők tevékenysége kiterjedhetne az alábbi feladatok ellátására:

- az elkészítendő eredménytermékek gondozása, háttértámogatása;
- igény esetén a települések önkormányzati rendészeti tevékenységének átvilágítása, településbiztonsággal kapcsolatos javaslatok megfogalmazása, településbiztonsági auditok végrehajtása.

A felvázolt szervezeti konstrukció biztosítéka lenne a releváns tapasztalattal rendelkező településbiztonsági szakértők alkalmazásának, így a magas szintű településbiztonság-támogatási szolgáltatások ellátásának, a kifejlesztett eredménytermékek fenntartható és megtérülő hasznosításának, illetve az önkormányzati rendészeti problématerképen megjelölt számos probléma kezelésének.

Fókuszpontok hosszú távra

A már többször hivatkozott és korábban lefolytatott önkormányzati rendészeti alapkutatásokból, valamint a BTNL keretében a „Biztonságos Település” cím megvalósíthatósági tanulmányához készített primer kutatásból ismert, hogy az önkormányzati döntéshozók az önkormányzati rendészet és településbiztonság területén kompetenciahiányról számolnak be.²⁹ E kompetenciahiány csökkentése, a jogszerű és hatékony önkormányzati jogalkalmazás elősegítése vonzó lehetőség az önkormányzatok

²⁹ BACSÁRDI-CHRISTIÁN 2017: 35.

számára, így a fókuszban azok településbiztonsági és önkormányzati rendészeti területen jelentkező igényeinek magas szintű kielégítése kell hogy álljon. Nyilvánvaló, hogy az önkormányzati keresletet csak akkor lehet megfelelően kielégíteni, amennyiben van olyan szervezetrendszer, amely képes e keresletre megfelelő minőségű kínálatot biztosítani.

Stratégiai szándékok

Nyilvánvaló stratégiai szándék, hogy a hasznosítást végző szervezet – egyesület – az önkormányzati rendészeti és településbiztonsági szolgáltatások nyújtása területén megkerülhetetlen szereplő legyen.

Kijelölt célok

A BiTe alprojekt fő céljait már többször ismertettük, amelyek a piaci környezetre fejlesztett, fenntartható, megtérülő, valós kereslet alapján fejlesztett termékek, szolgáltatások piacra juttatása, folyamatos támogatása.

Megfogalmazott üzenetek

Üzeneteket az önkormányzatok mint célpiac számára kell megfogalmazni, hiszen alapvetésként szolgál, hogy a helyi biztonság főszereplői maguk az önkormányzatok, nekik kell kézben tartani, minimum a koordinációt. Az önkormányzatok mint költségvetési szervek számára kimondottan fontos a hitelesség, a kompetencia. Amennyiben az üzenetet olyan szervezet fogalmazza meg, amelynek kompetenciáját az önkormányzati döntéshozók könnyen azonosítják, az eredménytermékek használatára vonatkozó üzenetek értelemszerűen könnyen célt érhetnek. A kompetens szerep mások általi érzékeltetéséhez szükséges az önkormányzati rendészeti területen működő más aktorokkal való jó partneri viszony kialakítása, ennek szerződési kereteinek megteremtése, a partneri együttműködés kommunikációja.

Összegezve a fentieket nyilvánvaló, hogy a BiTe alprojekt keretében létrehozott részeredménytermékek és ezek további fejlesztése csak akkor képzelhető el, amennyiben a felvázolt jövőkép egy „Településbiztonsági Módszertani Központ” egyesületi keretek közötti kialakítása megvalósul. Ebben az esetben lehetséges csak az, hogy megfelelő szakértelemmel, háttértámogatással kerüljön sor a létrehozott részeredménytermékek gondozására, továbbfejlesztésére, az önkormányzati rendészeti területén jelentkező problémák jogalkotást nem igénylő orvoslására.

Befejezés

Az önkormányzati rendészeti alap kutatások hazánkban viszonylag rövid múltra tekinthetnek vissza. Bár korábban is jelentek meg az önkormányzatok rendészeti tevékenységével érintőlegesen foglalkozó tanulmányok,³⁰ az önkormányzati rendészeti kutatások megkezdése sokáig váratott magára. Az önkormányzatok részéről azonban folyamatosan jelen volt az igény arra, hogy a településbiztonság területén aktívabb szerepet játszanak. Jól mutatja ezt, hogy hazánk önkormányzati rendészeti szervezetrendszerének 2011–2012-es évekbeli megerősítését megelőző időszakában³¹ is folyamatosan voltak próbálkozások, kísérletek az önkormányzatok rendészeti feladatellátásának egységesítésére. Ilyen korai próbálkozásnak tekinthető Gyula Város Önkormányzatának a Városi Rendészet létrehozására tett kísérlete,³² illetve később az Esztergomi Városőrség létrehozása 2009-ben.³³

Az önkormányzatok részéről tehát folyamatosan jelen volt az igény a településbiztonsági feladatok ellátására, amihez a rendelkezésre álló joganyag 2011–2012-es változása kellő jogalapot jelentett, megteremtve az integrált önkormányzati rendészeti feladatellátás kereteit. Bár tanúi lehetünk több sikeres és eredményes önkormányzati rendészeti szervezetrendszer létrehozásának,³⁴ folyamatosak az önkormányzati rendészeti kutatások,³⁵ valamint elkezdődtek az önkormányzati rendészeti képzések a Nemzeti Községi Egyetem Rendészettudományi Karán a Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszéken,³⁶ erőteljesen hiányzik az önkormányzatok számára fejlesztett specializált önkormányzati rendészeti megoldások (termékek, szolgáltatások), illetve az önkormányzatok rendészeti tevékenységének hatékony szakmai támogatása.

A feldolgozott és a projektben is elvégzett kutatások azt igazolták, hogy az önkormányzati rendészet meghatározóbb szerepet képes betölteni, komoly tehermentesítő erő lehet a rendőrség mellett. Az Möt. ugyan most is előírja az önkormányzatok számára kötelező feladatként, hogy közreműködik a település közbiztonságának biztosításában, mégsem egységes a feladat végrehajtása országszerte. Álláspontunk szerint az jelenthet megoldást, ha a jogalkotó az 5000 főt meghaladó lakosságszámú települések esetében kötelezővé tenné az önkormányzati rendészet működtetését, és ehhez normatív finanszírozást is rendelne. 5000 fő lakosságszámú települések pedig önként kapcsolódhatnának, de szintén jogosultak lennének normatív finanszírozásra.

³⁰ FINSZTER 2009.

³¹ Az Möt. 2012. január 1-jei hatálybalépése és 2012. évi CXX. törvény 2012. július 31-i hatálybalépése.

³² Lásd Gyula Város Önkormányzatának 20/1993. (IV. 19.) rendelete és az Alkotmánybíróság 8/1996. (II. 23.) számú határozata.

³³ CHRISTIÁN 2011: 194.

³⁴ Lásd például Páty község önkormányzati rendészetének működését: <https://paty.hu/polgarmesterihivatal/rendeszeti-iroda>

³⁵ CHRISTIÁN 2019.

³⁶ Településbiztonsági menedzserképzés szakirányú szak: <https://rtk.uni-nke.hu/oktatas/felveteli/szakiranyu-tovabbkepzesi-szak/telepulesbiztonsagi-menedzser>

A BiTe alprojekt víziója az volt, hogy az annak keretében fejlesztendő termékek és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások portfóliója hiánypótló szerepet fog betölteni az önkormányzati rendészeti és településbiztonsági szolgáltatások területén, innovatív módon hozzájárulva a helyi közbiztonság szintjének javításához, fenntartásához. E vízió tovább élése a BTNL lezárultát követően is lehetséges, építve a létrehozott eredménytermékekre, abban az esetben, ha ennek szervezeti kereteit, összhangban az önkormányzati rendészet fejlesztését célzó elképzelésekkel, kialakítják. Jelen tanulmányban összegezni kívántuk az elvégzett munkát, egyúttal bemutatni a BTNL-ben megvalósítani tervezett eredménytermékeket, abban a reményben, hogy fentiek a BTNL megszűnésétől függetlenül más módon megvalósulhassanak, nagyban erősítve a településbiztonság ügyét.

IRODALOMJEGYZÉK

- BACSÁRDI József – CHRISTIÁN László (2017): Hol tart jelenleg az önkormányzati rendészet? In CHRISTIÁN László (szerk.): *Rendészettudományi kutatások: Az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhely tanulmánykötete*. Budapest: Dialóg Campus. 27–38.
- BARTUS Gábor – MONOSTORI Katalin – SZABÓ Miklós (2005): *A fejlesztéspolitikai intézkedések teljes társadalmi költségeinek becslése*. Budapest: TÁRKI Rt. Online: www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a767.pdf
- CHRISTIÁN László (2011): *A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség*. Győr: UNIVERSITAS-Győr.
- CHRISTIÁN László (2019): A vidékbiztonság szereplői és együttműködésük. *Rendőrségi Tanulmányok*, 2(1), 124–143.
- CHRISTIÁN László (2022): *Komplementer rendészet*. Budapest: Ludovika.
- CHRISTIÁN László – HERMANN Gábor (2018): Önkormányzati rendészet – közterület-felügyelet – gyakorlati problémái a fővárosi kétszintű igazgatásból adódóan, valamint az önkormányzati rendészet jövőjét meghatározó problémák tágabb aspektusai és azokra adott megoldási javaslatok. *Magyar Rendészet*, 18(4), 61–90. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2018.4.4>
- FINSZTER Géza (1990): A magyar rendőrség válsága. *Belügyi Szemle*, 28(6), 3–13.
- FINSZTER Géza (2009): Közbiztonság és jogállam. *Jog – Állam – Politika*, 1(3), 173–196.
- KOMÁROMI István (1990): Kísérlet az önkormányzati rendőrség megvalósítására. *Belügyi Szemle*, 28(8), 18–23.
- A Nemzeti Közszolgálati Egyetem és a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal között létrejött GF/JSZF/872/1/2020. iktatószámú megállapodás
- PÁLINKÁS Jenő (2016): Vállalati jövőkép – küldetés – kockázat. *Vezetéstudomány – Budapest Management Review*, 37(3), 48–54. Online: <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2006.03.05>
- RIXER Ádám (2020): A rendészet átalakulása a mai Magyarországon. *Új Magyar Közigazgatás*, 13(4), 40–49.
- SZILÁGYI Zoltán – VERES Zoltán (2007): *A marketing alapjai*. Budapest: Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Rt.

Jogforrások

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól

2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról

2013. évi CLXV. törvény a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről

1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról

1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

25/1980. (VI.27.) MT rendelet a mezőgazdasági őrszolgálatról

3/1983. (I. 29.) MT rendelet a fővárosi közterület-felügyeletről

16/1984. (III. 18.) MT rendelet a közterület-felügyeletről

8/1996. (II. 23.) számú AB határozata

Gyula Város Önkormányzatának 20/1993. (IV. 19.) rendelete

ABSTRACT

Developments and Development Visions in the Field of Municipal Law Enforcement

Safe Municipality Sub-project

József BACSÁRDI - László CHRISTIÁN - Gábor HERMANN - Zsolt LIPPAI - Zoltán VERESS

In recent years, a series of researches on municipal law enforcement have been carried out to identify anomalies and problems in the field of local law enforcement. Some of the problems identified can be addressed at the level of law enforcement with appropriate professional support, for which the partial results of the sub-project "Safe Municipalities", a sub-project of the National Laboratory for Security Technologies, provide a good basis. In order to make use of these partial results, it is essential to draw up a vision for the future.

Keywords: *National Laboratory for Security Technologies, urban security, municipal policing, local law enforcement, vision*

Aktuális kihívások és kockázatok a magánbiztonság területén a digitalizáció korában

Biztonságos intézmény alprojekt

ERDŐS Ákos¹ - ROTTLER Violetta² - KISS Lehel³

Jelenkori társadalmunkban a modernizáció és digitalizáció komoly lehetőségeket rejt magában a biztonságsszolgáltatás különféle állami és piaci résztvevői számára, egyszersmind újszerű kihívásokat is teremt.

Tanulmányunkban egy kvantitatív kutatás eredményeit mutatjuk be, amely során arra kerestük a választ, hogy Magyarországon a magánbiztonsági szektor piaci szereplőinek különböző szintű vezetői jelenleg milyen természetű szakmai kihívásokkal szembesülnek, illetve milyen súlyúnak érzik ezek jelenlétét a napi gyakorlatban.

A kutatásban összesen 45 fő (n = 45) vagyonvédelmi feladatokat ellátó vezető vett részt. A válaszadók többsége (40,0%) az ipari szektor valamely meghatározó piaci vállalatánál tölt be vezető beosztást.

A kutatás eredményei szerint, a vizsgálatban részt vevő biztonsági vezetők körében általánosságban a legnagyobb terhet az általuk vezetett munkavállalók irányítása jelenti, illetve a humán erőforrás minősége, képességeinek és tudásának hiányosságai képezik a legnagyobb szakmai kihívást, valamint kockázatot a mindennapi munkavégzés során.

Kulcsszavak: biztonság, magánbiztonság, kihívások, kockázatok, kérdőíves kutatás

Bevezetés

A modern tudományos felfogás szerint a biztonság kollektív⁴ társadalmi produktum, immateriális termék, amelynek megteremtésében egyre hangsúlyosabb szerepe van a magánbiztonsági szektornak. A biztonság fogalmának szűkebb és tágabb értelmezése is lehetséges. A latin eredetű szó nemcsak a fenyegetettség

¹ Pénzügyőr őrnagy, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszék; doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola, e-mail: erdos.akos@uni-nke.hu

² PhD, rendőr őrnagy, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék, e-mail: rottler.violetta@uni-nke.hu

³ Biztonsági vezető, okleveles rendészeti igazgatásszervező, okleveles munkavédelmi és tűzvédelmi szakember, Robert Bosch Elektronika Kft., e-mail: Lehel.Kiss@hu.bosch.com

⁴ Kovács 2008.

hiányát jelenti, hanem ezen túlmenően a fenyegetés kivédésének képességét is.⁵ A biztonság alapvetően egy tágran értelmezett összetett fogalom, egy állapot leírása.⁶ A magánbiztonság közjogi alapja az alkotmányos keretek között deklarált jogok és kötelezettségek összessége, ennek alapján lehetősége nyílik a magántulajdonos jogalanynak az alternatív védelem igénybevételére annak érdekében, hogy személyét és vagyonát megvédje.⁷ Tehát a rendészet küldetésének teljesítése, a biztonság megteremtése társadalmi kooperáció és együttes munka eredményeként valósítható meg, amelyben a rendvédelmi szervek, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek mellett fontos szerepet kapnak az önkormányzatok, a magánbiztonsági vállalkozások, a civil önvédelmi szervezetek is. Ezt nevezhetjük komplementer rendészeti rendszernek, amelyben az állami szervek tevékenységét piaci és civil szerveződések egészítik ki.⁸ A közbiztonság és magánbiztonság ugyanannak a jelenségnek a két oldala. A közbiztonság materiális fogalma („személyünket és javainkat biztonságban tudjuk”) az egyénre vetítve a magánbiztonság. Az egyének magánbiztonsága együttesen a közbiztonságot eredményezi.⁹

A magánbiztonság expanzióját számos úgynevezett „expanziós katalizátor” segíti. A szektor szereplői globálisan meghatározóvá léptek elő a közrend, közbiztonság fenntartásában, a bűnmegelőzésben, a veszteségmegelőzésben, valamint az állami stabilitást biztosító gazdasági szereplők és az állampolgárok személyének és vagyonának védelmében.¹⁰

Hazánkban a rendészet létrejöttének első meghatározó szerzője Karvasy Ágoston volt, a 19. század közepén Karvasy úgy gondolta, hogy a vagyonbátorságot, azaz vagyonbiztonságot több minden veszélyezteti, úgymint a polgártársak rossz akarata, gondatlansága, balesetek, ingatlanok erőszakos elfoglalása, ingó vagyonok tolvajlása és csalárdságok birtokban háborgatások által.¹¹ A magánbiztonság tudományos igényvel kimunkált fogalma már több mint 130 éve létezik. Fekete Gyula 1889-ben így fogalmazta meg: „A magánbiztonsági rendészet a polgárok élete és egészsége, vagyonuk s becsületök védelmében áll.”¹²

Magyarországon a politikai rendszerváltozás után megfordult a magántulajdon és állami tulajdon aránya, a magántulajdon volumene és értéke megnőtt, ezzel együtt a védelmi igény is jelentősen megnövekedett,¹³ amely tényezők szükség-szerűen életre hívták az üzleti alapon működő biztonsági vállalkozásokat. Ahogy a folyamatos fejlődés során a szakmai és üzleti tapasztalati bázisuk növekedett, nélkülözhetetlen elemeivé váltak az érték- és vagyonvédelem minden területének.

⁵ LIPPAI-SALLAI 2022.

⁶ CHRISTIÁN-ROTTLER 2019b: 13.

⁷ SZÉCSI 1998: 65.

⁸ CHRISTIÁN-ROTTLER 2019a.

⁹ ROTTLER 2019.

¹⁰ LIPPAI-CSABA 2021.

¹¹ SALLAI 2015: 144.

¹² FEKETE 1889.

¹³ ROTTLER-KOVÁCS 2022: 6.

A biztonságiszolgáltatás-nyújtás színvonalának képesnek kell lennie arra, hogy megfeleljen az aktuális piaci igényeknek, mert ez az egyik alapvető kulcseleme az iparág társadalmi elismertségének is.

Valós helyzetképet ad a szektor hazai helyzetéről a Christián László irányításával végzett alapos, átfogó empirikus kutatás, amely a hazai piacon legmeghatározóbb magánbiztonsági vállalkozások vezetőinek megkérdezésével történt. A kutatás során dedikált kérdőív segítségével osztották meg szakmai véleményüket a gondosan kiválasztott vezetők. A megkeresett vállalkozások vegyes profilúak, azaz nem kizárólag egy tevékenységtípussal foglalkoztak. A kutatás a piacvezető cégek nehézségeit tárta fel és rendszerezte, hiszen az átfogó helyzetértékelés elősegítheti a személy- és vagyónvédelem valós problémáinak a feltárását, megalapozhatja a jövőbeli változtatások irányainak meghatározását. A 2019–2020-ban végzett kutatás megállapította, hogy nem lehet egyszerre hatékony, szabályszerű és profitábilis a magánbiztonsági tevékenység végzése a jelenlegi jogszabályi környezetben. Prioritást kellene biztosítani a kizárólag saját állománnyal (alvállalkozó nélkül) magas színvonalon működő társaságok számára.

Növelné a szakma presztízsét a felelősségvállalás, elszámoltatás, szankcionálás, valamint a kommunikáció fejlesztése.

A megrendelők részére komplex és modern, minőségi szolgáltatást kell nyújtani elméleti, jogi, gyakorlati háttértámogatással.¹⁴ A hatékony működés egyik feltétele a magánbiztonsági tevékenységek normatív szabályozásának optimalizálása.

Ahhoz, hogy egy vállalat megfelelő biztonság tudatossági szintet érjen el, és a vagyónvédelmi koncepcióját, korszerű, a célterületre szabott biztonsági folyamatokra és az azok alkalmazását költséghatékonyan támogató innovatív biztonságtechnikai megoldásokra alapozva tudja kialakítani, olyan biztonsági vezetőre van szüksége, aki szakmai felkészültségével hatékony szakmai támogatást tud nyújtani ezen törekvések megvalósításához.¹⁵

A kutatás célja és módszertana

A Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium (BTNL) biztonságos intézmény alprojekt keretében 2021-ben empirikus kutatás zajlott, amelynek célja a magánbiztonsági szektorban felmerülő aktuális problémák, valamint kihívások vizsgálata. A kutatás a vagyónvédelmi vezetők vizsgálatán keresztül arra kereste a választ, hogy a magánbiztonsági szektort érintően milyen múltbéli és jövőbeni kockázatok merülnek fel, valamint miként alakul az adott gazdálkodói szegmens és a vagyónvédelmi szakemberek digitalizációval kapcsolatos aktuális viszonyulása.

¹⁴ CHRISTIÁN–ROTTLER 2021: 180.

¹⁵ CHRISTIÁN 2022: 169.

A kutatási kérdések megválaszolása érdekében online felületen elérhető, önköltős kérdőíves vizsgálatra került sor a hazai magánbiztonsági szektor szakemberei körében. A vizsgálati minta összeállítását véletlenszerű mintavételezési eljárással végeztük. A mintába kerülés két alapfeltétele a) a válaszadó operatív, koordinatív vagy stratégia szintű vezető beosztású személy, aki b) élőerős vagyonvédelmi tevékenységet ellátó gazdálkodó munkavállalója.

A saját összeállítású, online adatfelvételi battériát megosztottuk az ASIS (American Security Industrial Society) magyarországi tagjai, az MBF (Magyar Biztonsági Fórum) és az MBVE (Magyar Biztonsági Vezetők Egyesület) tagjai körében, valamint a LinkedIn.com szakmai közösségi oldalon és a kiemelt jelentőségű hazai piaci vállalatok biztonsági vezetői között. Az online kérdőívet 2021. május–június közötti időszakban terjesztettük. A vizsgálat önkéntesen és anonim módon zajlott. A résztvevők a kutatásban való közreműködésükért cserébe semmilyen ellentételezésben nem részesültek.

A kutatási minta jellemzői

A felmérés során összesen 48 válasz érkezett be, amelyek közül kettőt duplikált ki-töltés miatt, egyet pedig azért zártunk ki, mert a válaszadó a mintába kerülés feltételeinek nem felelt meg maradéktalanul (nem élőerős vagyonvédelmi profillal rendelkező gazdálkodó munkavállalója volt). A korrigált minta összesen 45 fő vagyonvédelmi feladatokat ellátó vezetőből állt össze (1 ábra).

A válaszadók több mint fele (62,2%) a 41–60 év közötti korosztályból került ki. A mintában, a vezetői szintek szerinti megoszlást tekintve hasonló arányban szerepelnek középvezetők, akik még lényeges operatív feladatokkal rendelkeznek, valamint stratégiai döntéshozók, akiknek több területre kiterjedő – nem feltétlenül csak biztonsági – felelőssége van. Az adatok forrásai szerint vizsgálva a mintát megállapíthatjuk, hogy a különböző szakmai szervezetek közel azonos arányban vállaltak aktivitást a kutatás során, valamint a mintából kiemelkedő a direkt megkeresésből, valamint a LinkedIn.com oldalról beérkező adatok aránya. A kutatásban részt vevő vagyonvédelmi vezetők többségének (40,0%) munkáltatója valamely ipari vállalat volt. A mintában kisebb, de meghatározó arányban képviseltették magukat továbbá a pénzügyi (16,0%), a logisztikai (9,0%) és az IT- (9,0%) szektorban fizikai biztonsági feladatokat ellátó vezetők.

A kutatási mintával kapcsolatos további lényeges megállapítás, hogy a mintából 20 fő a vagyonvédelmi folyamatok és élőerő irányításán, valamint a biztonságtechnika szervezésén túl adott vállalaton belül egyéb felelősséggel is rendelkezett. Ebben az almintában túlnyomórészt tűzvédelmi (28,9%), üzemeltetési (20,0%), munkavédelmi (20,0%), minőségbiztosítási (11,1%) és humán erőforrást érintő (2,2%) felelőségek jelentek meg (1. táblázat).

1. táblázat: A minta leíró jellemzői

		Válaszadók aránya (%)
életkor	20–30 éves	4,4
	31–40 éves	17,8
	41–50 éves	37,8
	51–60 éves	24,4
	60+ éves	15,6
vezetői szint	koordinátor (supervisor)	2,2
	középvezető (manager)	55,6
	felsővezető (executive)	42,2
adatok forrása	ASIS	18,0
	MBF	20,0
	MBVE	22,0
	egyéb	40,0
ipari ágak	ipar	44,0
	logisztika	9,0
	pénzügyi	16,0
	IT	9,0
	kiskereskedelem	5,0
	vendéglátás	4,0
	egyéb szolgáltatás	13,0

Forrás: a szerzők szerkesztése

Eredmények

Magánbiztonsági kockázatok és nehézségek

A kutatás első részében az elkövetkező évtizedben várható lényeges kockázatok és kihívások percepcióinak vizsgálatára került sor. A válaszadóknak arról kellett nyilatkozniuk, hogy biztonsági vezetőként milyen típusú kockázatokkal és nehézségekkel számolnak a magánbiztonság területén. Az eredmények alapján két terület – IT és humán erő – tűnik kiemelkedőnek a prognosztizált kockázatok közül. A megkérdezett biztonsági vezetők 40,0%-a említette a kiberkockázatokat mint a jövőben várható lényeges veszélyforrást. A válaszadók úgy vélik, hogy a túlzott digitalizáció, otthoni munkavégzés, valamint felhőalapú szolgáltatások kapcsán az IT-rendszerek kitettsége az illetéktelen beavatkozásokkal szemben, az ezeken keresztül megjelenő új bűncselekmény-elkövetési módok és visszaélések bekövetkezésének lehetősége növekszik a jövőben. A válaszok szintén 40,0%-ában jelent meg a vagyónyelmi humán erőforrás kockázati faktorként. A megkérdezettek számottevő arányban percipiálják a biztonsági tevékenységet ellátó állomány minőségének és felkészültségének prognosztizált romlását. A humán kockázatoknál a digitalizációval való kapcsolatuként megemlítendő az állomány alacsony felkészültségi szintje

és annak alkalmazkodási képessége az új technológiai megoldásokhoz, integrálódása a digitalizált, automatizált, innovatív, új világba, amelyet aggodalommal szemlélnek a magánbiztonsági szektor vezető szakemberei.

A magánbiztonsági szektort érintő kockázatpercepciókkal szoros összefüggésben, a kutatás során különböző szociodemográfiai és szakmai mutatók mentén elemeztük a vagyonvédelmi vezetők által tapasztalt nehézségek, problémák jellegét és súlyozását. A vagyonvédelmi felelősséggel rendelkező személyeket kérdeztük arról, hogy az elmúlt tíz évben mely területeken észleltek jelentős problémákat, nehézségeket a szakmai tevékenység során. Az észlelt szakmai kihívásokat négy területen mértük:

- vagyonvédelmi részleg munkatársainak minősége, felkészültsége és általános képességei;
- anyagi források biztosíthatósága (üzemeltetések és beruházások);
- vagyonvédelmi részleg megbecsültsége vállalaton belül, érdekérvényesítő képesség;
- vezetőkre vetített adminisztratív feladatok ellátása.

A kutatásban részt vevők válaszaikat hétfokozatú Likert-skálán jelölhették, ahol az 1-es érték az „egyáltalán nem ért vele egyet”, a 7-es számérték pedig a „jelentős mértékben egyetért” kategóriákat jelölték. Az adatok kiértékelése során, a minta alacsony elemszáma miatt alcsoportok létrehozására volt szükség (2. táblázat).

2. táblázat: Válaszadók korcsoport, beosztás és a vállalati árbevétel szerinti alcsoportos bontása, %(n)

Korcsoportok szerinti		
1. csoport	20–40 éves	22,2 (10)
2. csoport	41–50 éves	37,8 (17)
3. csoport	51+ éves	40,0 (18)
Beosztás szerinti*		
1. csoport	felsővezetők	43,2 (19)
2. csoport	középvezetők	56,8 (25)
Vállalat éves árbevétele szerinti**		
1. csoport	alacsony árbevételű (0–10 milliárd forint között)	45,2 (19)
2. csoport	magas árbevételű (10 milliárd forint felett)	54,8 (23)
* A koordinátori szintet kizártuk a mérésből, mivel csak egy főt tartalmazott.		
** Három esetben nem érkezett válasz.		

Forrás: a szerzők szerkesztése

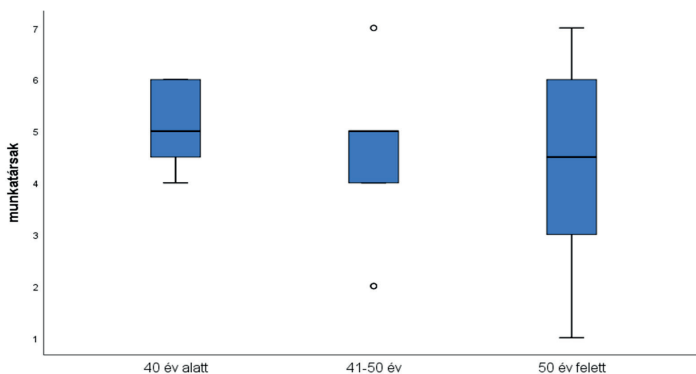
Az életkorváltozó esetében a három csoport között először normalitásvizsgálatot hajtottunk végre Shapiro–Wilk-próbával. Ennek eredménye szerint a munkatársak és az adminisztratív feladatok változók esetében nem teljesült a normalitás feltétele mindhárom csoportban (3. táblázat).

3. táblázat: Korcsoport szerinti normalitásvizsgálat

	Csoport	Statistic	df	Sig.
munkatársak minősége	1	0,835	8	0,067
	2	0,878	15	0,044
	3	0,902	18	0,063
anyagi források biztosítása	1	0,873	8	0,162
	2	0,884	15	0,055
	3	0,948	18	0,399
megbecsültség	1	0,858	8	0,114
	2	0,914	15	0,156
	3	0,905	18	0,072
adminisztratív feladatok nehézsége	1	0,904	8	0,314
	2	0,911	15	0,141
	3	0,88	18	0,026

Forrás: a szerzők szerkesztése

A csoportok eloszlása miatt a munkatársak minősége és a vezetőket érintő adminisztratív feladatok esetében Kruskal–Wallis-próbát alkalmaztunk, míg az anyagi források és a vagyonsvédelmi részleg megbecsültsége, érdekérvényesítő képessége tekintetében egyszempontos, független mintás varianciaanalízis számítását végeztük. A vagyonsvédelmi tevékenységet ellátó humán erőforrás minősége esetében, az elvégzett Kruskal–Wallis-próba alapján nem találunk szignifikáns eltérést a különböző korcsoportokba tartozó válaszadók között [$\chi^2(2) = 2,028$; $p = 0,363$] (1. ábra).

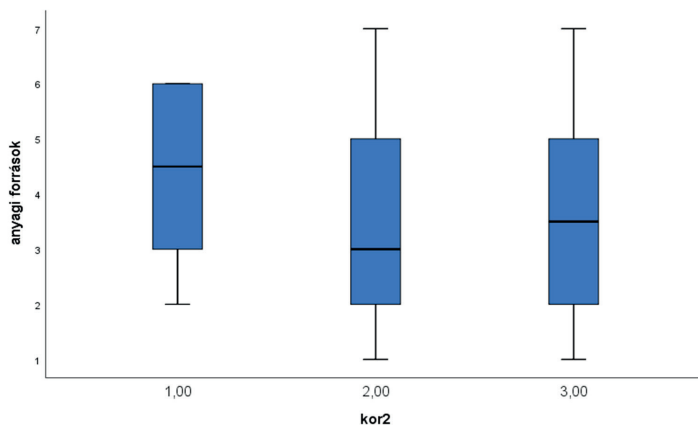

1. ábra: A „munkatársak minősége” szakmai kihívásának értékelése korcsoportok szerinti bontásban

Forrás: a szerzők szerkesztése

Az üzemeltetést és beruházásokat érintő anyagi források biztosítottsága tekintetében feltételezett szórások a Levene-próba alapján megegyeznek [$F(2;42) = 1,157$; $p = 0,324$], ezért végrehajtható az egyszempontos független mintás varianciaanalízis. Ennek

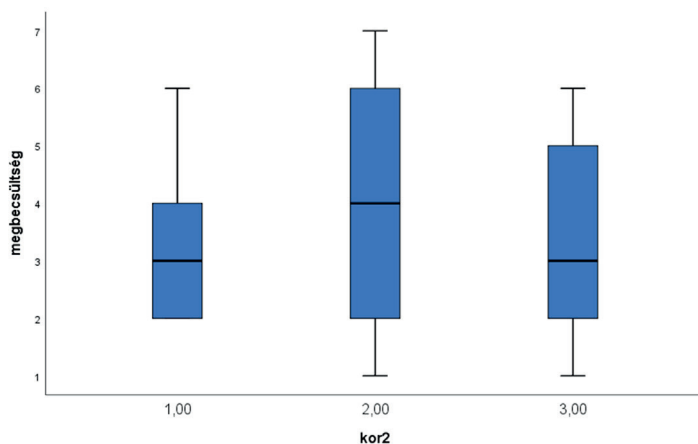
eredménye szerint ugyanakkor nincs szignifikáns eltérés az anyagi forrásokkal való elégedettségben (2. ábra) a korcsoportok között [$F(2;42) = 0,740$; $p = 0,483$].

2. ábra: Az „anyagi források” szakmai kihívásának értékelése korcsoportok szerinti bontásban

Forrás: a szerzők szerkesztése

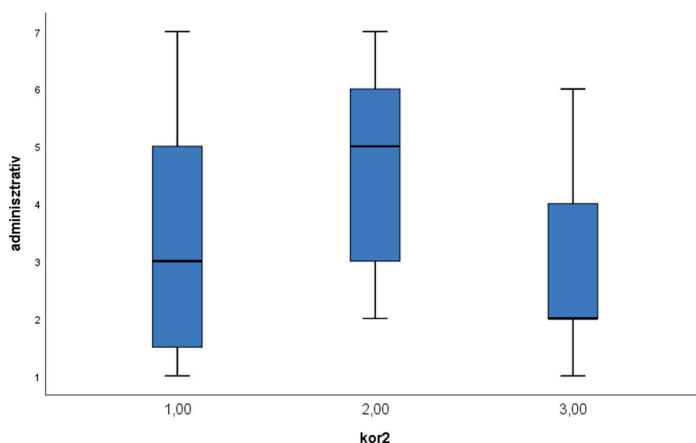
Az előzőkkel ellentétben, a biztonsági részleg, vagyis a magánbiztonsági tevékenység megbecsültsége tekintetében a feltételezett szórások nem egyeznek meg [$F(2;42) = 1,141$; $p = 0,038$], ezért Welch-féle varianciaanalízist hajtottunk végre (3. ábra). Ez alapján szintén nincs szignifikáns eltérés a csoportok értékei között [$F(2;26,098) = 0,158$; $p = 0,855$].

3. ábra: A „megbecsültség, érdekérvényesítő képesség” szakmai kihívásának értékelése korcsoportok szerinti bontásban

Forrás: a szerzők szerkesztése

Az adminisztratív feladatok változó esetében a Kruskal–Wallis-próba alapján van szignifikáns különbség a három csoport között [$\chi^2(2) = 6,463$; $p = 0,039$] (4. ábra), ezért utóvizsgálatot hajtottunk végre Mann–Whitney-próbával. Ez alapján sem a 20–40 és 41–50 ($U = 61,5$; $p = 0,231$), sem a 20–40 és 51+ ($U = 74,5$; $p = 0,446$) csoportok között nincs eltérés (4. ábra). Azonban a 41–50 korcsoport szignifikánsan elégedetlenebb az adminisztratív feladatokkal, mint az 51+ korcsoport ($U = 76$; $p = 0,010$).

4. ábra: A „vezetőkre vetített adminisztratív feladatok” szakmai kihívásának értékelése korcsoportok szerinti bontásban

Forrás: a szerzők szerkesztése

A beosztások szerinti csoportokként vizsgálva a munkatársakkal kapcsolatos nehézségeket a szórások megegyeztek ($F = 2,165$; $p = 0,149$), így független kétmintás t-próbát alkalmaztunk [$t(42) = 0,281$; $p = 0,780$]. Anyagi források korlátozottsága esetén pedig Mann–Whitney-próbát végeztünk ($U = 220,5$; $p = 0,682$). A vagyoni védelmi tevékenységnek a vállalaton belüli megbecsültsége esetén szintén megegyeztek a feltételezett szórások ($F = 0,068$; $p = 0,796$), ezért független kétmintás t-próbát alkalmaztunk [$t(42) = 0,719$; $p = 0,476$]. A vezetőket érintő adminisztratív feladatok esetén pedig szintén Mann–Whitney-próbát használtunk ($U = 234,5$; $p = 0,942$). Az elvégzett statisztikai próbák azonban egyetlen esetben sem mutattak a beosztások mentén különbségeket, a biztonsági tevékenységet érintő problémák esetén szignifikáns eltéréseket. A középvezetői és felsővezetői szinten elhelyezkedő biztonsági szakemberek tehát nem küzdenek lényegesen eltérő problémákkal.

A kutatásban részt vevő biztonsági vezetőket a foglalkoztató vállalat árbevétele szerinti csoportonként vizsgálva egyik változó esetében sem teljesül a normalitás feltétele, ezért minden esetben Mann–Whitney-próbát alkalmaztunk a hipotézis vizsgálatára. Ez alapján sem a munkatársak minősége, felkészültsége és általános képességei ($U = 161,5$; $p = 0,141$), sem az anyagi források hozzáférhetősége ($U = 151,5$;

$p = 0,086$), sem a biztonsági részleg megbecsültsége és érdekérvényesítő képessége ($U = 169,5$; $p = 0,207$), sem pedig a vezetőre háruló adminisztratív feladatok ($U = 174$; $p = 0,253$) esetében nem mutatkozott szignifikáns különbség a két csoport között. A foglalkoztató vállalkozás árbevétele tehát önmagában nem hat ki lényegesen a biztonsági tevékenységért felelős vezetők által észlelt szakmai problémák jelentőségére.

Mivel a korcsoportok, beosztás és a vállalat éves árbevétele közötti csoportosítás során csupán a 41–50 éves korcsoport adminisztratív feladatok terén jelent meg szignifikánsan eltérő eredménnyel az 51+ csoporthoz képest, a többi próba nem mutatott eltérést, így vélelmezhető, hogy közel azonos problémáik vannak a vagyoni vezetői felelősséggel rendelkező szakembereknek. A kutatásban vizsgált négy szakmai problématerületet ezért összehasonlítás alá vetettük. A problématerületek közötti normalitásvizsgálat eredményei azt mutatják, hogy egyik változó értékei sem követnek normál eloszlást (4. táblázat), ezért Friedman-próbát alkalmaztunk a változók összevetésére.

4. táblázat: Problémák szerinti normalitásvizsgálat

	Statistic	df	Sig.
munkatársak minősége	0,904	45	0,001
anyagi források biztosítása	0,93	45	0,01
megbecsültség	0,916	45	0,003
adminisztratív feladatok nehézsége	0,913	45	0,003

Forrás: a szerzők szerkesztése

A problématerületek közötti különbségek vizsgálata során alkalmazott statisztikai elemzés szerint szignifikáns eltérés van az egyes változók között [$\chi^2(3) = 8,205$; $p = 0,042$]. Utóvizsgálatra páronkénti Wilcoxon-próbát alkalmaztunk, amelynek eredményei azt igazolják, hogy a munkatársakkal való elégedetlenség szignifikánsan magasabb, mint az anyagi forrásokhoz való hozzáférhetőséggel ($p = 0,003$), a biztonsági terület vállalaton belüli megbecsültségével ($p = 0,003$), valamint a vezetőt érintő adminisztratív feladatokkal ($p = 0,025$) kapcsolatos elégedetlenség. A többi csoport közötti eltérés nem volt szignifikáns ($p \geq 0,253$).

Következtetések

Napjaink társadalmában a biztonság és a biztonság megteremtésének lehetőségei – csakúgy, mint a történelem során mindig – központi kérdése az állam, a közösség és az egyén működésének egyaránt. A modern tudományos felfogás a biztonságra kollektív társadalmi terméként tekint, amely az állam, az önkormányzatok, a különböző intézmények, a piaci szereplők és az állampolgárok közös cselekvése eredményeként jön létre. A jelenkori társadalmat mélyen átható modernizáció

és digitalizáció komoly lehetőségeket rejt magában a biztonságsgolgáltatás különféle állami és piaci résztvevői számára, egyszersmind újszerű kihívásokat is teremt.

A tanulmányban bemutatott kutatás során arra kerestük a választ, hogy Magyarországon a magánbiztonsági szektor piaci szereplőinek különböző szintű vezetői jelenleg milyen természetű szakmai kihívásokkal szembesülnek, illetve milyen súlyúnak érzik ezek jelenlétét a napi gyakorlatban.

A kutatás a vizsgálatban részt vevő biztonsági vezetők által észlelt szakmai kihívásokat alapvetően négy területen elemeztük: a) a vagyonsvédelmi humán erőforrás minősége, felkészültsége és általános képességei; b) a biztonsági szolgáltatások üzemeltetéséhez, illetve a fejlesztéshez kapcsolódó anyagi források biztosíthatósága; c) a vagyonsvédelmi szakterületnek az adott vállalatban belül érzékelhető megbecsültsége, érdekérvényesítő képessége; d) a vezetőket érintő adminisztratív feladatok elvégzése.

Az eredmények összességében arra mutatnak, hogy a vagyonsvédelmi vezetők számára általánosságban a legnagyobb terhet az általuk vezetett munkavállalók irányítása jelenti, illetve a humán erőforrás minősége, képességeinek és tudásának hiányosságai képezik a legnagyobb szakmai kihívást a mindennapi munkavégzés során. A feltárt összefüggés további kutatást irányoz elő, ennek az elégedetlenségnek, illetve kockázatnak kezelése kapcsán. A humán erőforrással való elégedetlenség és annak kezelése a jogalkotó részéről megtörténhet szigorúbb és magasabb színvonalú képzés biztosítása által. Lokális szinten pedig az adott vállalat saját belső képzési rendszerének és motivációs metodikájának fejlesztésével. Továbbá a kutatás felveti a vezetők vezetői készségei fejlesztésének szükségességét, mivel a humán erőforrással való elégedetlenség szignifikánsan kiemelkedett a többi probléma közül, meglepően még az anyagi forrásokkal szemben is, de ez nem volt minden vezetőre jellemző, tehát léteznek olyan vezetők, akik számára ez nem jelent lényegi kihívást. A kutatás anonim módon történt, így az egyének azonosítása nem lehetséges, egy azonosított mintavételezés során vagy akár kvalitatív módszertanon alapuló vizsgálatban tisztázható, hogy mely okok vezetnek ahhoz, hogy a humán erőforrással elégedett az adott vezető, vagy sem.

A kutatás korlátai

A tanulmányban bemutatott vizsgálat eredményeinek újszerűségét adja, hogy ehhez hasonló, a felvetett tudományos és szakmai kérdéseket feltáró kutatás a hazai magánbiztonsági szektort érintően nem készült az elmúlt években. A kutatási minta alacsony száma alapján azonban az eredményeket kezelni, valamint azokról általános, a teljes hazai magánbiztonsági szektorra vonatkozó következtetéseket levonni csak fenntartásokkal lehet.

Támogatás

A tanulmányban bemutatott kutatás az NKFIH-866-5/2020 iktatószámú Megállapodás alapján a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal és az Innovációs és Technológiai Minisztérium által biztosított támogatással, a Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium finanszírozásával valósult meg.

IRODALOMJEGYZÉK

- CHRISTIÁN László (2022): *Komplementer rendészet*. Budapest: Ludovika Kiadó.
- CHRISTIÁN László – ROTTLER Violetta (2019a): A biztonság megteremtésének új megközelítése: komplementer rendészet. In IGENYES Ladislav – VARHOL, Dávid (szerk.): „Trendy rozvoja súkromnej bezpečnosti v krajinách V4”. Pozsony: [k. n.]. 90–98.
- CHRISTIÁN László – ROTTLER Violetta: (2019b): A magánbiztonság és az önkormányzati rendészet fogalomrendszere. In CHRISTIÁN László – MAJOR László – SZABÓ Csaba (szerk.): *Biztonsági vezetői kézikönyv*. Budapest: Ludovika. 13–36. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.11.8>
- CHRISTIÁN László – ROTTLER Violetta (2021): Magánbiztonsági helyzetértékelés 2019–2020. *Glossa Iuridica*, 8(1–2), 159–182.
- FEKETE Gyula (1889): A rendészeti igazgatás és a centralisatio. *Magyar Közigazgatás*, 7(37), 1–2.
- KOVÁCS Sándor (2008): Bűnmegelőzés a polgári biztonságvédelem területén. In LISZKAYNÉ Dr. NAGY Éva Katalin (szerk.): *Védelmi és megelőző tevékenységek*. Budapest: RTF. 110–126.
- LIPPAI Zsolt – CSABA Zágon (2021) The Borderline Between Private and Public Security. *AARMS*, 20(3), 5–19. Online: <https://doi.org/10.32565/aarms.2021.3.1>
- LIPPAI Zsolt – SALLAI János (2022): Helyet kér a rendészettudomány. *Belügyi Szemle*, 70(9), 1829–1852. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.9.6>
- ROTTLER Violetta (2019): Gondolatok a magánbiztonság köréből. *Magyar Rendészet*, 19(4), 81–95. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2019.4.6>
- ROTTLER Violetta – KOVÁCS Sándor (2022): A magánbiztonság kezdetei és a magyar magánbiztonsági szektor fejlődése az első törvényi szintű szabályozásig. *Belügyi Szemle*, 70(3), 539–558. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.6>
- SALLAI János (2015): Közigazgatás vagy rendészet? A Kiss Mihály kontra Falcsik Dezső vita 1896-ban. *Magyar Rendészet*, 15(3), 141–147.
- SZÉCSI György (1998): Bűnmegelőzés, vagy...? *Belügyi Szemle*, 46(12), 65–68.

ABSTRACT

Current Challenges and Risks for Private Security in the Age of Digitalisation

Safe Institution Sub-project

Ákos ERDŐS - Violetta ROTTLER - Lehel KISS

In our society, modernisation and digitalisation offer great opportunities for the public and private security services, but also create new challenges.

In our study, we present the results of a quantitative research to find out the nature of the professional challenges that managers of different levels of the private security sector in Hungary are currently facing and the extent to which they feel these challenges are present in their daily practice.

45 private security managers (n = 45) participated in the survey. The majority of respondents (40.0%) hold a managing position in a market company in the industrial sector. According to the results of the research, among the safety managers surveyed, the highest burden in general was the management of the workers they lead, and they observe the quality of human resources, their skills and knowledge gaps were the greatest professional challenges and risks in their daily work.

Keywords: security, private security, challenges, risks, questionnaire survey

A rendészeti hallgató gondolkodásmódja és az interkulturális kompetencia fejlesztése

NAGY György¹

A különböző kultúrák megismerése része az idegennyelv-tanulásnak, és különösen fontos a rendészeti szaknyelvet tanuló hallgató esetében. A leendő rendészeti szakember nemcsak a magyar és a külföldi rendészeti szakma kultúrájával találkozik, hanem a hazai és a külföldi állampolgárok, sértettek, elkövetők, sőt a média kultúrájával is. Ezért minél több interkulturális tanulási lehetőséget kell biztosítani a hallgatónak, annak érdekében, hogy hatékonyan és megfelelően, azaz interkulturálisan kompetens módon tudjon majd érintkezni a különböző kulturális háttérrel rendelkező emberekkel. Ez a tanulmány arra világít rá, hogy a rendészeti hallgató interkulturális kompetenciájának fejlesztése speciális megközelítést kíván, mert gondolkodásmódja eltérhet az „átlag” nyelvtanulóétól. A rendészeti hallgatók (és szakemberek) többsége információbefogadás során főként konkrét információra összpontosít, mintsem egyéb társított információkra; döntését pedig leginkább tényekre alapozza az érzelmek helyett. Ezt célszerű figyelembe venni az interkulturális érintkezéseket feldolgozó tananyagok készítésénél: többnyire a fejet (gondolatokat) célzó szövegeket/képeket és feladatokat ajánlott alkalmazni, és kevésbé a szívet (érzelmeket) megszólítókat. A tanulmány célja, hogy a rendészeti hallgató interkulturális kompetenciájának fejlesztésére egy olyan módszertani modellt javasoljon, amely figyelembe veszi a hallgatók többségére jellemző gondolkodásmódot. A modell kiemeli a) a felvezető feladatok fontosságát, b) a specifikus, mérhető, alkalmas, realiztikus és tervezhető (S.M.A.R.T.) tananyag jelentőségét és c) a levezető beszélgetések fontosságát. Ez a modell nemcsak az idegennyelv-oktatásban alkalmazható, hanem a rendészettudomány más oktatási kontextusában is.

Kulcsszavak: idegen nyelvi rendészeti szaknyelv, interkulturális kompetencia, rendészeti személyiségprofil, módszertani modell

Bevezetés

A rendészeti hallgató gondolkodásmódbeli irányultságának megismerése sokat segíthet abban, hogy a megfelelő módszerekkel lehessen fejleszteni a hallgató más

¹ Angol nyelvtanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus, e-mail: nagy.gyorgy@uni-nke.hu

kultúrájú emberekkel való eredményes és helyénvaló érintkezéséhez szükséges képességeit² – más szóval az interkulturális kompetenciát.³ Ez azért fontos, mert az interkulturális kommunikatív kompetencia – amelynek, mint majd látni fogjuk, szerves része az interkulturális kompetencia – a 21. század rendészeti szakembere számára elengedhetetlen.⁴

Jelen tanulmány a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán tartott angol rendészeti szaknyelvi órák kontextusában készült. A tanulmány a rendészeti hallgatók többségének valószínűsíthető gondolkodásmódjára építve egy olyan módszertani modellt javasol, amely elősegítheti, hogy a hallgató minél sikeresebben kommunikáljon más kultúrájú emberekkel – akár idegen nyelven, akár saját anyanyelvén.

Idegennyelv-tanulás és az interkulturális kompetencia

Az idegennyelv-órák számos képesség fejlesztésére adnak lehetőséget.⁵ Az alábbi táblázat (1. táblázat) ezeket a kompetenciákat igyekszik csokorba szedni, az interkulturális kompetencia kiemelésével.

1. táblázat: Kompetenciák az idegennyelv-órákon.

Kommunikatív kompetencia		Interkulturális kompetencia		Interkulturális kommunikatív kompetencia
nyelvi képességek	+	kulturális ismeretek	=	
szociolingvisztikai képességek		értelmi képességek		
diskurzusképességek		érzelmi képességek		

Forrás: a szerző szerkesztése

Ahogy az 1. táblázat mutatja, a kommunikatív kompetencia és az interkulturális kompetencia együttesét interkulturális kommunikatív kompetenciának nevezzük.⁶

Mielőtt azonban a fenti táblázatban kiemelt interkulturális kompetencia meghatározására térnénk rá, nézzük meg, hogy mit értünk kommunikatív kompetencia alatt, amelynek fejlesztése az idegennyelv-órák elsődleges feladata. A kommunikatív kompetencia a) nyelvi, b) szociolingvisztikai és c) diskurzusképességek összességéből áll (lásd 1. táblázat).⁷

- a) A nyelvi képességek révén a hallgató az adott idegen nyelv szabályait követve és a nyelv elfogadott jelentéseire építve értelmes és helyes idegen nyelvű megnyilatkozásokat tud létrehozni. Például hivatalos nyelvű bemutatkozásnál

² HENNESSY 1999.

³ BYRAM 2021; DEARDORFF 2011.

⁴ BORSZÉKI 2021.

⁵ BORSZÉKI 2017; KOVÁCS 2020; ÜRMÖSNÉ SIMON – BARNUCZ 2020.

⁶ BYRAM 2021.

⁷ BYRAM 2021.

a másik üdvözlésére használt *Pleased to meet you!* (Örülök a találkozásnak!) kifejezést használja, az értelmetlen „*Please to me to*” helyett (a példa a szerzőtől származik).

- b) A szociolingvisztikai képességek által a hallgató a különböző kontextusoknak megfelelő nyelvi szabályokat és jelentéseket használ. Például egy férfi hivatalos reggeli köszöntésénél a *Good morning, Sir!* (Jó reggelt, Uram!) kifejezés használata a *What's up, Bro?* (Mi a helyzet, Tesó?) kifejezés helyett – ami ugyan nyelviileg értelmes és mások köszöntésére is alkalmas, de használata hivatalos szövegek környezetben nem elfogadható.
- c) A diskurzusképességek olyan nyelvi stratégiák, amelyek hosszabb, koherens szövegek létrehozásánál és értelmezésénél segítik a kommunikációt. Például a formális bemutatkozásnál használt *Pleased to meet to you* (Örülök a találkozásnak!) kifejezésre felelheti a hallgató azt, hogy *Pleased to meet you, too* (Én is örülök a találkozásnak!), de félreértésre adhat okot, ha *I am always a pleasure!* (Én mindig örömet okozok!) lenne a válasza. (Egyébként sok közkedvelt szituációs komédia egyik fontos dramaturgiai eszköze a szereplők diskurzusképességének hiánya. Például az USA-beli *Jóbarátok* vagy a brit *Csengetett, M'lord?* komédiasorozatokban ez a hiány a humor egyik alapja.)

Összeségében tehát a kommunikatív kompetencia abban segíti a hallgatót, hogy nyelviileg értelmesen, a kontextusnak és a diskurzusnak megfelelően tudjon idegen nyelven interakcióba lépni más emberekkel.

Ugyanakkor, mivel a kommunikatív kompetencia a másokkal való interakcióban aktivizálódik, ugyanilyen fontos az interkulturális kompetencia fejlesztése is. Az interkulturális kompetenciának három dimenziója van (lásd 1. táblázat): a) kulturális ismeretek és a kulturális információk b) értelmi és c) érzelmi feldolgozását segítő képességek.⁸

- a) Kulturális ismeretek alatt olyan információk tudása értendő, amelyek földrajzi és társadalmi szempontok alapján meghatározott emberek vagy csoportok sajátos produktumaira, szokásos cselekvéseire és jellemző világlátására vonatkoznak.⁹ Példaként említhető az USA bizonyos államaiban (például Alabamában vagy Texasban) kiszabható és végrehajtható halálbüntetéssel kapcsolatos információk tudása.
- b) A kulturális információk értelmi feldolgozása kognitív folyamat, amely a témához kapcsolódó feladatokon keresztül aktiválható. Az értelmi feldolgozás Bloom és kollégáinak kognitív taxonómiája alapján a kulturális információk
 - visszaidézését;
 - megértését;
 - alkalmazását;

⁸ NAGY 2021; BYRAM 2021; DEARDORFF 2006.

⁹ NAGY 2019; National Standards in Foreign Language Education Project 2015.

- elemzését;
- értékelését; valamint
- új információk létrehozását jelenti.¹⁰

Ebben a taxonómiában a visszaidézés a legalacsonyabb rendű értelmi képesség, az új információk létrehozása pedig a legmagasabb; illetve a magasabb rendű értelmi képességek természetüknél fogva magukban foglalják az alacsonyabb rendű értelmi képességeket.¹¹ A magasabb szintű kognitív folyamatok aktiválása abban segít, hogy egy témát – például a halálbüntetés témáját – minél komplexebb módon lehessen értelmileg feldolgozni.

- c) A kulturális információk érzelmi feldolgozása egy affektív (emocionális) folyamat, amely a témához kapcsolódó feladatokon keresztül stimulálható. Bloom és kollégáinak affektív taxonómiájából kiindulva, a feladatoknak serkenteniük kell a hallgatót abban, hogy befogadja az információkat, pozitívan reagáljon azokra és tiszteletben tartsa azokat. Az érzelmi feldolgozás legmagasabb szintje az, amikor a hallgató hajlandó az új értékeket beépíteni a világlátásába, és szívesen viselkedik az új értékek szerint.¹² Hasonlóan az értelmi képességek fentebb bemutatott hierarchikus viszonyához, az információ befogadására való hajlandóság a legalacsonyabb rendű érzelmi képesség, az új értékek szerint való viselkedés pedig a legmagasabb; továbbá a magasabb rendű érzelmi képességek természetesen magukban hordozzák az alacsonyabb rendű képességeket.¹³ A magasabb érzelmi képességek stimulálása azt segíti elő, hogy egy témát minél komplexebb módon lehessen érzelmileg feldolgozni. Itt fontos megjegyezni, hogy az új értékek beépítését a világlátásba és az azok szerint való viselkedést nem feltétlenül lehetséges minden téma esetében célnak tekinteni – ilyen lehet például a fentebb említett USA-beli halálbüntetés témaköre.

Összegzésül elmondható, hogy az interkulturális kompetencia fejlesztése abban segíti a hallgatót, hogy – akár idegen nyelven, akár anyanyelvén – úgy érje el kommunikációs célját, hogy az eredményes és mások szemében is helyénvaló legyen. Például, hogy jól informáltan tudjon hozzászólni a halálbüntetés témájához, és hajlandó legyen elfogadni a tényt, hogy más országok vagy más emberek másként vélekednek a halálbüntetésről.

Mielőtt rátérnénk a rendészeti szakember kultúrák közötti helyzetére, gondolkodásmódjára, és interkulturális kompetenciájának fejlesztésére, a fentieket összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az interkulturális kommunikatív kompetencia olyan képességek tárháza, amelyek elengedhetetlenek az idegen nyelven való eredményes és mások által is elfogadható interakciókhoz.

¹⁰ ANDERSON–KRATHWOHL 2001; BLOOM 1956.

¹¹ ANDERSON–KRATHWOHL 2001; BLOOM 1956.

¹² ANDERSON–KRATHWOHL 2001; BLOOM 1956.

¹³ ANDERSON–KRATHWOHL 2001; BLOOM 1956.

A rendészeti szakember kultúrák közötti helyzete

Minden szakma rendelkezik a szakmára jellemző sajátos belső kultúrával (intrakulturalitás), és minden szakmához köthetők más kultúrák, amelyekkel a szakemberek munkájuk során kapcsolatba kerülnek (interkulturalitás). Gondoljunk az orvosok és az üzletemberek sajátos kultúrájára, illetve a velük kapcsolatba kerülő emberek (betegek vagy üzleti partnerek) viszonylag jól behatárolható kulturális hátterére. A rendészeti szakember esetében sokkal szélesebb palettán mozog az interakciók kulturális háttere, mint más szakmák esetében. Ez azért van így, mert a rendészeti szakma hierarchikus belső kultúrája¹⁴ mellett ott van az elkövetők és a sértettek különféle, a média sajátos és a civil társadalom sokszínű kultúrája (interkulturalitás). Ahhoz, hogy eredményesen és mások szemében is elfogadhatóan tudjon kommunikálni a leendő rendészeti szakember, ezeket a kulturális háttereket minél részletesebben kell megismernie, valamint az ismereteket értelmileg és érzelmileg is alaposan fel kell dolgoznia. Végül, de nem utolsósorban a hallgató interkulturális kompetenciájának fejlesztése jelentősen hozzájárulhat ahhoz is, hogy jól érezze magát a szakmájában.

Az idegennyelv-tanulás kapcsán itt meg kell jegyezni, hogy a rendészeti szakembernek szociolingvisztikai szempontból is különféle – alá- és fölrendeltségi viszonyt is magában foglaló – diskurzusokban kell helytállnia (lásd 2. idegennyelv-tanulás és az interkulturális kompetencia); például külföldi fogvatartottak esetében.¹⁵

Gondolkodásmódok

Mint az korábban említettem, ez a tanulmány azt szeretné hangsúlyozni, hogy ha megismerjük a rendészeti hallgató preferált gondolkodásmódját – különös tekintettel a bevezetőben említett információbefogadásra és döntéshozatalra – akkor olyan módszerrel lehet átadni és feldolgozni a szakmaspecifikus kulturális ismereteket, amely optimálisan segíti a hallgatót abban, hogy sikeres és jó szakember legyen.

Információbefogadás

A világot információbefogadás által ismerjük meg, ami történhet konkrét (*sensing*) vagy absztrakt (*intuition*) módon.¹⁶ A preferált információbefogadási mód e két véglet közötti kontinuumon helyezkedik el úgy, hogy a két végpont közül az egyikhez közelebb esik. Kizárólag csak az egyik módon való információbefogadásnak nagyon kicsi

¹⁴ URICSKA 2020.

¹⁵ ÜRMÖSNÉ 2017.

¹⁶ HENNESSY 1999; MYERS–BRIGGS 1976.

a valószínűsége. Az információ befogadásának két végletét és azok legfontosabb jellemzőit a 2. táblázat foglalja össze.

2. táblázat: *Információbefogadási módok néhány kulcsszava*

Konkrét	Absztrakt
jelen	jövő
részletek	tág perspektíva
tapasztalat	újítás
földön járás	képzettársítás

Forrás: a szerző szerkesztése

Ahogy a 2. táblázat mutatja, az információt főként konkrét módon befogadó hallgató rendszerint a jelenre összpontosít, jobban észreveszi a részleteket, a körülötte lévő világot leginkább tapasztalat útján szereti megismerni, és a valóságot legtöbbször a földön járva látja; ugyanakkor pont e jellemzők miatt hajlamos lehet a részleteket túlmagyarázni és túlértékelni.¹⁷

Az információt főleg absztrakt módon befogadó hallgató (2. táblázat) jobban összpontosít a jövőre, a világot tágabb perspektívában látja, szereti az elméletekre épülő újítás lehetőségét, és az új információhoz sokszor képzeteket társít; egyidejűleg azonban hajlamos lehet átlépní a részletek felett és túlzóan általánosítani.¹⁸

Döntéshozatal

Az információ befogadása után legtöbbször döntést kell hoznunk, ami értékelés, vélemény, vagy egy adott problémára való megoldás formájában valósulhat meg. Döntést szintén két mód közül általában a dominánsabbal hozunk: vagy gondolatokra (*thinking*) építve vagy érzelmekre (*feeling*) alapozva.¹⁹ Az információbefogadáshoz hasonlóan csak gondolatok vagy csak érzelmek alapján igen kis valószínűséggel hozunk döntést, ugyanis döntéshozatali módunk is e két véglet közé, valamelyik végponthoz közelebb tájolható be. A döntéshozatal két módjának legfontosabb jellemzőit a 3. táblázat tartalmazza.

¹⁷ Law Enforcement Personality Profile (LEPP) LLC, lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

¹⁸ Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

¹⁹ HENNESSY 1999; MYERS-BRIGGS 1976.

3. táblázat: *Döntéshozatali módok néhány kulcsszava*

Gondolkodó	Érző
elvek	értékek
objektivitás	szubjektivitás
módszeresség	egyesítés
feladat-központúság	emberközpontúság

Forrás: a szerző szerkesztése

A 3. táblázat szerint a döntést főleg gondolkodó módon hozó hallgató leginkább az elvek mentén, többnyire objektíven és a helyzetet általában logikusan elemezve jut el a megoldáshoz. Jellemző rá a bevált módszerek használata újak helyett, és hogy rendszerint a feladatra jobban összpontosít, mint az emberi tényezőre.²⁰ Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a hallgató leginkább a józan eszére hallgat, amikor döntést hoz.

A döntést főként érző módon hozó hallgató (3. táblázat) túlnyomórészt az emberi értékek mentén, inkább szubjektívebben és a helyzetet legtöbbször empátikusabban kezelve jut el a megoldáshoz. Ezt sokszor egyedi módon, tehát nem a megszokott eljárás szerint teszi.²¹ Úgy is mondhatnánk, hogy a hallgató leginkább a szívére hallgat, amikor döntést hoz.

Rendészeti személyiségprofil

Mint azt az előzőekben láttuk, információt konkrét vagy absztrakt módon lehet befogadni, döntést pedig gondolkodó vagy érző módon lehet hozni. A rendészeti hallgató preferált gondolkodásmódjának feltérképezésében a *Rendészeti személyiségprofil kérdőív* segít.²² A kérdőív eredménye alapján – a dichotómiákat követve és a preferált gondolkodásmódok kombinálásával – négy rendészeti személyiségtípus körvonalazódik: a) Konkrét-Gondolkodó, b) Konkrét-Érző, c) Absztrakt-Gondolkodó és d) Absztrakt-Érző.

A négy rendészeti személyiségtípus erősségeit és esetleges kihívásait a *Rendészeti személyiségprofil*²³ részletesen bemutatja, amelybe ez a tanulmány csak egy rövid betekintéssel szolgál (lásd *Gondolkodásmódok* fejezet); a kérdőívről pedig a következőkben olvashatunk röviden.

²⁰ Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

²¹ Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

²² Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

²³ Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

Kérdőív a rendészeti személyiségtípusok feltárására

A rendészeti hallgató domináns információbefogadási módjának körülhatárolásához (Konkrét vagy Absztrakt) és preferált döntéshozatali módjának jobb megismeréséhez (Gondolkodó vagy Érző) egy 60 kérdéses kérdőív áll rendelkezésre,²⁴ amely a Myers–Briggs-típuselméletre épül.²⁵ A kérdőívet leendő és már a szakmában dolgozó rendészeti szakemberek számára fejlesztette ki Stephen M. Hennessy²⁶ a kilencvenes évek második felében az Egyesült Államokban. A kérdőívet azóta is eredményesen használják világszerte, bizonyítva annak érvényességét és megbízhatóságát.²⁷

Példaképpen, az alábbi kérdés az információbefogadás preferált módjának megállapítását célozza meg, ahol az „a” válasz a Konkrét, a „b” válasz pedig az Absztrakt információbefogadásra vonatkozik:

1. Amikor jelentéseket olvasok
 - a) először mindent alaposan elolvasok, hogy semmi se kerülje el a figyelme-
met; vagy
 - b) először átfutom őket, hogy egy általános képet kapjak róluk.²⁸

További példaként, a következő kérdés a döntéshozatal módjának megismerését tűzi ki célul, ahol az „a” válasz a Gondolkodó, a „b” válasz pedig az Érző döntéshozatalra vonatkozik:

2. Feladatok szétosztása során
 - a) leginkább a feladatot tartom szem előtt, mint a személyt, aki elvégzi a fel-
adatot; vagy
 - b) leginkább a személyt tartom szem előtt, aki elvégzi a feladatot.²⁹

Ha az olvasó válaszol a fenti két kérdésre, akkor kaphat egy rövid betekintést abba, hogy ő vajon melyik rendészeti személyiségtípushoz tartozik: Konkrét-Gondolkodó (válaszok: 1/a, 2/a), Konkrét-Érző (1/a, 2/b), Absztrakt-Gondolkodó (1/b, 2/a), vagy Absztrakt-Érző (1/b, 2/b). Azt azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy a személyiségtípus becslést megállapításához a kérdőív 60 kérdésének mindegyikére szükséges válaszolni; illetve fontos, hogy a válaszok őszinték legyenek, ne a vélt vagy valós elvárásoknak feleljenek meg.

Összegzésül elmondható, hogy a *Rendészeti személyiségprofil kérdőív* segítségével új dimenziójában ismerhetjük meg a rendészeti szakma leendő szakemberének preferált mentális funkcióit, és ezáltal a rendészeti hallgatónak olyan módszerekkel

²⁴ Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

²⁵ MYERS–BRIGGS 1976.

²⁶ Stephen M. Hennessy Ed. D. a St. Cloud State University (Minnesota, USA) Büntetőjogi Tanszékének emeritus egyetemi docense. Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com/about-us>

²⁷ Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

²⁸ Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com> (a szerző fordítása)

²⁹ Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>(a szerző fordítása)

adhatjuk át a tananyagot, amelyek igazodnak a jellemzőnek mondható személyiségtípusához (Konkrét-Gondolkodó, Konkrét-Érző, Absztrakt-Gondolkodó vagy Absztrakt-Érző).³⁰

Rendészeti személyiségtípusok eloszlása a rendészeti szakmában

Ahogy ez a tanulmány korábban kiemelte, a rendészeti hallgató gondolkodásmódjának megismerése jelentősen segítheti interkulturális kompetenciájának fejlesztését. Mielőtt azonban a rendészeti hallgató interkulturális kompetenciájának fejlesztésére egy módszertani javaslatot tennék, nézzük meg, hogy nemzetközi szinten hogyan oszlik meg százalékosan a rendészeti szakmában – a civil társadalommal összevetve – a négy személyiségtípus. (A magyarországi kutatás előkészítő fázisában van.)

Külföldi eredmények szerint a rendészeti hallgatók és szakemberek túlnyomó többsége, körülbelül háromnegyede, Konkrét-Gondolkodó személyiségtípus.³¹ Ez azt jelenti, hogy a rendészeti szakemberek nagy része az információ befogadása során túlnyomórészt a konkrétumokra összpontosít, mintsem egyéb társított információkra; a döntéseket pedig többnyire tényekre alapozza az érzelmek helyett (lásd 2. és 3. táblázat). Ha megnézzük, hogy a rendészeti szakmában és a civil társadalomban hogyan oszlanak meg a személyiségtípusok százalékosan az Amerikai Egyesült Államokban (4. táblázat), sok olyan kérdésre kaphatunk választ, amely a rendészeti szakma és a civil társadalom közötti viszony minőségére vonatkozik. Mivel a Konkrét-Gondolkodó típus sokkal jobban képviseltetve van a rendészeti szakmában, mint a civil társadalomban, talán érthető, hogy mi lehet az oka annak, hogy sokan – főleg az Absztrakt-Érző személyiségtípusok – „fakalaposnak” tekintik a rendészeti szakemberek egy részét az USA viszonylatában.³²

4. táblázat: Személyiségtípusok becsült százalékos eloszlása a rendészeti szakmában és a civil társadalomban az Amerikai Egyesült Államokban

Személyiségtípus		Rendészeti szakma (USA, %)	Civil társadalom (USA, %)
Konkrét	Gondolkodó	70	32–42
Konkrét	Érző	14	31–41
Absztrakt	Gondolkodó	11	15–21
Absztrakt	Érző	5	15–22

Forrás: HENNESSY 1999: 137

³⁰ Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

³¹ HENNESSY 1999; lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

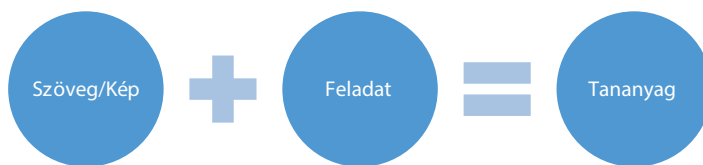
³² HENNESSY 1999: 137.

Jelen tanulmány feltételezi, hogy a személyiségtípusok százalékos eloszlása a magyarországi rendészeti szakmában is hasonló lehet a 4. táblázatban látható egyesült államokbeli adatokhoz. A feltételezés arra épül, hogy a külföldi (USA, Kanada, Mexikó, Szaúd-Arábia, Szingapúr) eredmények összhangban vannak egymással³³ – még úgy is, hogy a vizsgált országok kultúrája jelentősen eltér egymástól (például a *Hofstede Insights* nemzetikultúra-modell alapján³⁴). Ebből adódóan a rendészeti hallgató interkulturális kompetenciájának fejlesztésére javasolt modell a Konkrét-Gondolkodó személyiségtípus profiljára épül, ahogyan azt a következőkben látni fogjuk.

Modell a rendészeti hallgató interkulturális kompetenciájának fejlesztésére

Ismereteket átadni és képességeket fejleszteni a hallgató tanulási stílusával összhangban érdemes, mert a tananyag elsajátítása és céljának elérése csak így lesz sikeres. A kulturális és szakmaspecifikus ismeretek átadását és azok feldolgozását segítheti az a modell, amely a Konkrét-Gondolkodó személyiségtípus jellemzőihez (lásd 2. és 3. táblázat) igazodik. A javasolt modell módszertani segítséget nyújthat a tananyag összeállításánál, átadásánál és számonkérésénél.

Ezen a ponton fontos tisztázni, hogy mit nevezünk tananyagnak. Tananyagnak tekinthető bármilyen írott és hallott szöveg, álló- és mozgókép – és ezek kombinációja, amennyiben kapcsolódnak hozzá feladatok (1. ábra); mert önmagában a szöveg és a kép – ráépülő feladatok nélkül – csak forrásanyagnak nevezhető, nem tananyagnak.³⁵

1. ábra: Tananyag összetevői

Forrás: a szerző szerkesztése

A rendészeti hallgató interkulturális kompetenciájának fejlesztésére javasolt módszertani modellnek (5. táblázat) három egymással összefüggő része van: 1. Felvezetés; 2. S.M.A.R.T.-módon összeállított tananyag, célismeretek és célképeségek és 3. Levezetés.³⁶

³³ HENNESSY 1999; Lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

³⁴ Lásd: www.hofstede-insights.com/country-comparison/

³⁵ MISHAN-TIMMIS 2015.

³⁶ BERARDO-DEARDORFF 2012

5. táblázat: *Modell a rendészeti hallgató interkulturális kompetenciájának fejlesztésére*

1. Felvezetés
2. S.M.A.R.T.-tananyag és célok
– specifikus
– mérhető
– alkalmas
– realiztikus
– tervezhető
3. Levezetés

Forrás: a szerző szerkesztése

1. A Felvezetés nélkülözhetetlen része a sikeres tanulási folyamatnak, és megfelelő mennyiségű időt, akár a tanóra 10-15%-át is ajánlott rászánni a tananyag átadása és feldolgozása előtt. A felvezetés arra ad lehetőséget, hogy a hallgató megértse, miért fontos számára az adott kulturális elemeket tartalmazó témáról tanulni, és miért fontos mindezt idegen nyelven tennie. Segíteni kell a hallgatót abban, hogy mindezt maga fogalmazhassa meg, mert így jelentősen növelhető nyitottsága, motivációja és érdeklődése, ami nagymértékben hozzájárul az egész tanulási folyamat sikeréhez.
2. A kulturális tartalmú tananyag összeállításában és a célok megfogalmazásában a „S.M.A.R.T.” betűszó kritériumai szolgálnak világos és követhető útmutatásul – nemcsak az oktató, hanem a hallgató számára is.³⁷ Az angol „SMART” (okos, értelmes) szóból az „S” arra utal, hogy a tananyagoknak és a célnak specifikusnak (*specific*) kell lennie. Ez azt jelenti, hogy pontosan és részletesen meg kell határozni a tananyagot és annak célját. Az „M” betű a mérhetőségre (*measurable*) vonatkozik; arra, hogy a tananyag ismeretanyaga és az interkulturális képességek fejlesztése pontokban megfogalmazható és számszerűsíthető legyen. A specifikusság és mérhetőség elengedhetetlen feltétel az elsajátított tudás és megszerzett képességek számonkérésénél és értékelésénél.³⁸ Az „A” betű arra hívja fel a figyelmet, hogy a tananyagoknak és céljának alkalmasnak, elfogadhatónak (*acceptable*) kell lennie mind szakmai szempontból, mind a hallgató szempontjából arra, hogy a gyakorlatban alkalmazható tudást és képességeket fejlesszen. Fontos, hogy a hallgató szakmai fejlődése érdekében megértse ezt a relevanciát. Az „R” betű arra utal, hogy a tananyagoknak és céljának realiztikusnak kell lennie (*realistic*); azaz valóságghú, tapasztalatokra épülő, jelenkori információt kell objektíven átadnia, és praktikus képességeket kell fejlesztenie. Végül a „T” betű a tananyagoknak

³⁷ GREGERSEN-HERMANS – PUSCH 2012.

³⁸ Az ismeretanyag igaz/hamis, feleletválasztós és kitöltős tesztekkel mérhető. Az értelmi képességek mérésében a képes (1) visszaidézni, (2) megérteni, (3) alkalmazni, (4) elemezni, (5) értékelni, (6) létrehozni taxonómia adhat útmutatást; az érzelmi képességek mérését pedig a hajlandó (1) befogadni, (2) reagálni, (3) tiszteletben tartani, (4) új értékeket beépíteni, (5) új értékek szerint viselkedni taxonómia segítheti (lásd *Idegennyelv-tanulás és az interkulturális kommunikatív kompetencia*).

és céljának tervezhető (*time*) aspektusára vonatkozik, amely a tanulási folyamat időkereteinek meghatározását jelenti.

3. A Levezetés ugyanolyan lényeges része a sikeres tanulási folyamatnak, mint a Felvezetés, ezért erre is körülbelül a tanóra 10-15%-át érdemes szánni a tanulási folyamat végén. A levezetésben meg kell beszélni a hallgatóval, hogy mi volt számára a legfontosabb a tanultakban. Továbbá fontos azt is a megbeszélés tárgyává tenni, hogy a hallgató szakmája során hogyan tudja majd alkalmazni a megszerzett kulturális ismereteket, illetve milyen helyzetekben tudja majd az elsajátított interkulturális képességeket használni (például kulturális információk elemzése, eltérő kulturális tartalmak tiszteletben tartása).

Az alábbi, 6. táblázat a javasolt módszertani modell (5. táblázat) alkalmazását igyekszik tömören illusztrálni. A 6. táblázatban bemutatott példa témája az írországi rendszám táblák megismerése és azok összevetése a magyarországi rendszám táblákkal. A tananyag feldolgozása angol nyelvű írott szöveg, álló kép és a hozzájuk kapcsolódó feladatok (A. függelék), valamint önálló kutatás alapján történik. A tananyag célja szakmaspecifikus kulturális információk megismerése, illetve azok értelmi és érzelmi feldolgozása.

6. táblázat: *Módszertani modell alkalmazása a rendészeti hallgató interkulturális kompetenciájának fejlesztésére az írországi és magyarországi rendszám táblák témakörében*

1. Felvezetés	<ul style="list-style-type: none"> • különböző rendszám táblák megismerésének szakmai okai • különböző rendszám táblák elemzésének, értékelésének és tiszteletben tartásának szakmai okai – különböző rendszám táblák idegen nyelven való megismerésének szakmai okai
2. S.M.A.R.T.-tananyag és -célok	írországi és magyarországi rendszám táblák megismerése, értékelése és tiszteletben tartása angol nyelvű szöveg, kép és a hozzá tartozó feladatok, valamint önálló kutatás által
– specifikus	<ul style="list-style-type: none"> – rendszám táblák formátuma és tartalma – rendszám táblák adott szempontok szerinti összehasonlítása
– mérhető	<ul style="list-style-type: none"> – rendszám táblák tulajdonságainak pontokba szedhető listája – fejlesztett értelmi képességek megnevezése – fejlesztett érzelmi képességek megnevezése
– alkalmas	közlekedésrendészet számára hasznos, de a rendészet egyéb területein is hasznosítható tudás és képességek megnevezése
– realiztikus	<ul style="list-style-type: none"> – jelenkori rendszám táblák objektív felfedezése – rendszám táblákkal való korábbi tapasztalatok felhasználása
– tervezhető	Tanóra (időkeret): 90 perc <ul style="list-style-type: none"> – Felvezetés: 10 perc – Tananyag és célok: 70 perc – Levezetés: 10 perc

3. Levezetés	<ul style="list-style-type: none"> - legfontosabbnak vélt gyakorlati ismeretek felsorolása a különböző rendszámtáblákat illetően - különböző rendszámtáblák elemzéséhez szükséges képességek megszilárdítása - nyitottság megerősítése eltérő megoldásokra a különböző rendszámtáblákat illetően - különböző rendszámtáblák pozitív aspektusainak konszolidációja - idegen nyelv szerepének hangsúlyozása a különböző rendszámtáblák megértését illetően
--------------	---

Forrás: a szerző példája

A javasolt módszertani modell (5. táblázat) az oktatók és tanárok számára minden bizonnyal nem jelent újdonságot, de ebben a formában segítségül szolgálhat a tananyag összeállításának, átadásának és értékelésének szisztematikus és tudományos alapokra épített megközelítésében.

Összegezve elmondható tehát, hogy a Konkrét-Gondolkodó gondolkodásmódbeli dominanciával rendelkező rendészeti hallgató interkulturális kompetenciájának fejlesztésénél fontos kiemelni a Felvezetés és Levezetés jelentőségét, ha azt akarjuk, hogy minél eredményesebb legyen a tanulási folyamat. Emellett azt is érdemes újra hangsúlyozni, hogy a tanulási folyamatot leginkább a részletesség, a praktikusság, a jelenhez való kötődés, az objektivitás, a feladat-központúság, a módszeresség és a logikusság vezérelje (S.M.A.R.T.); hiszen ezek a Konkrét-Gondolkodó dominanciájú rendészeti hallgató gondolkodásmódjának jellemzői is. Itt fontos megjegyezni, hogy a Konkrét-Gondolkodó személyiség típusú rendészeti hallgató interkulturális tudatosságát fejlesztő módszertani megközelítés a többi típusú (Konkrét-Érző, Absztrakt-Gondolkodó és Absztrakt-Érző) hallgató számára is ugyanolyan hatékony a rájuk jellemző gondolkodásmódbeli erősségek miatt, például a tágabb perspektívákban és az egyéni logika alapján való gondolkodásmód miatt.³⁹

Konklúzió

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán az idegen nyelvi kurzusok célja a hallgató szakmaspecifikus kommunikatív kompetenciájának fejlesztése mellett a hallgató interkulturális kompetenciájának fejlesztése. Ez különösen fontos a rendészeti hallgató esetében, hiszen leendő munkája során sok, lényegesen eltérő kulturális hátterű emberrel fog találkozni. A rendészeti hallgató gondolkodásmódjának feltérképezése nagyban segíthet abban, hogy tanulási folyamatai minél eredményesebbek és sikeresebbek legyenek.⁴⁰ Külföldi tanulmányok szerint a rendészeti hallgatók és szakemberek döntő többsége főként Konkrét módon fogadja be az információt (Absztrakt mód helyett), döntést pedig leginkább Gondolkodó

³⁹ HENNESSY 2002.

⁴⁰ HENNESSY 1999; lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

módon hoz (Érző mód helyett) – hasonlóan a jobb, vagy a bal kéz használatának dominanciájához.⁴¹ Az ezen a tudományos alapon nyugvó és szisztematikusan felépített módszertani modell (5. táblázat) által elkészített tananyag arra adhat lehetőséget, hogy a hallgató interkulturális kompetenciáját optimális módon lehessen fejleszteni. A kutatások azt is alátámasztják, hogy a tanulás ilyenfajta megközelítése a Konkrét-Gondolkodó személyiségtípustól eltérő gondolkodásmódú rendészeti hallgató esetében is eredményes.⁴² Ugyanakkor fontos hangsúlyozni a hasonló kutatások szükségességét Magyarországon, mert azok eredményei módosíthatják az itt bemutatott feltételezéseket és a javasolt módszertani modellt.

Befejezésül érdemes megjegyezni, hogy a tananyag jelen tanulmányban ajánlott módon való összeállítása és átadása nemcsak az idegen nyelvi kurzusokon járulhat hozzá a rendészeti hallgató interkulturális kompetenciájának eredményesebb és hatékonyabb fejlesztéséhez, hanem a rendészettudomány bármely területével foglalkozó többi kurzuson is – akár attól függetlenül, hogy szerepel-e az adott kurzus elsődleges céljai között az interkulturális kompetencia fejlesztése, vagy sem.

IRODALOMJEGYZÉK

- ANDERSON, Lorin W. – KRATHWOHL, David R. (2001): *A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing: a Revision of Bloom's Taxonomy*. New York: Longman.
- BERARDO, Kate – DEARDORFF, Darla K. szerk. (2012): *Building Cultural Competence: Innovative Activities and Models*. Stirling: Stylus.
- BLOOM, Benjamin S. szerk. (1956): *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook 1: Cognitive Domain*. New York: David McKay.
- BORSZÉKI Judit (2017): A határrendészeti tisztképzés negyedszázada egy nyelvtanár szemével. In VARGA János (szerk.): *A határrendészeti tisztképzés negyedszázada*. Budapest: Dialóg Campus. 89–99.
- BORSZÉKI Judit (2021): Képzési és kimeneti követelmények (KKK), tanulási eredmény alapú tantervfejlesztés, 21. századi kompetenciák a rendészeti felsőoktatásban. *Belügyi Szemle*, 69(5), 751–780. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.5.3>
- BYRAM, Michael (2021): *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence: Revisited*. Clevedon: Multilingual Matters. Online: <https://doi.org/10.21832/9781800410251>
- DEARDORFF, Darla K. (2006): Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internalization. *Journal of Studies in International Education*, 10(3), 241–266. Online: <https://doi.org/10.1177/1028315306287002>
- DEARDORFF, Darla K. (2011): Assessing Intercultural Competence. *New Directions for Institutional Research*, (149), 65–79. Online: <https://doi.org/10.1002/ir.381>
- GREGERSEN-HERMANS, Jeanine – PUSCH, Margaret D. (2012): How to Design and Assess an Intercultural Learning Experience. In BERARDO, Kate – DEARDORFF, Darla K. (szerk.): *Building Cultural Competence*. Stirling: Stylus. 23–41.
- HENNESSY, Stephen M. (1999): *Thinking Cop – Feeling Cop: A Study in Police Personalities*. Palo Alto: Center for Applications of Psychological Types.

⁴¹ HENNESSY 1999; HENNESSY 2002; lásd: <https://law-enforcement-personality-profile.com>

⁴² HENNESSY 2002

- HENNESSY, Stephen M. (2002): Cultural Awareness Training for Police in the United States: A Look at Effective Methodologies. In LEENEN, Wolf R. (szerk.): *Enhancing Intercultural Competence in Police Organizations*. Münster: Waxmann. 117–130.
- KOVÁCS Éva (2020): The Experiences of Running “Advanced Technical English” Courses for Engineering Students at Donát Bánki Faculty of Mechanical and Safety Engineering. *Biztonságtudományi Szemle*, 3(1), 65–78.
- Law Enforcement Personality Profile (LEPP) LLC.: Law Enforcement Personality Profile. 2018. <https://law-enforcement-personality-profile.com>
- MISHAN, Freda – TIMMIS, Ivor (2015): *Materials Development for TESOL*. Edinburgh: Edinburgh University Press. Online: <https://doi.org/10.1515/9780748691371>
- MYERS, Isabel B. – BRIGGS, Katharine C. (1976): *Myers–Briggs Type Indicators, Form G*. Mountain View: Consulting Psychologists Press.
- NAGY György (2019): Towards Intercultural Competence: A Model-Based Framework for Improving ESOL Learners’ Cultural Content Knowledge. In MISHAN, Freda (szerk.): *ESOL Provision in the UK and Ireland: Challenges and Opportunities*. Oxford: Peter Lang. 341–360. Online: <https://doi.org/10.3726/b13398>
- NAGY György (2021): Towards Intercultural Competence: Fostering ESOL Learners’ Intercultural Competence in Ireland through Learning Materials. In SZABÓ Csaba – MOLNÁR Dániel (szerk.): *Studia Doctorandorum Alumnae*. Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége. 265–632. Online: <https://doi.org/10.23715/SDA.2021.2.2>
- National Standards in Foreign Language Education Project (2015): *World-Readiness Standards for Learning Languages*. Alexandria: American Council on the Teaching of Foreign Languages.
- URICSKA Erna (2020): Közösségi rendészet – közösségi oldalak? Elméleti háttér és a rendészeti digilektus fogalmának bevezetése. *Magyar Rendészet*, 20(2), 153–168. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2020.2.8>
- ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella (2017): A Case Study Based on a Spontaneous Discourse of Greek-Hungarian Bilinguals in Respect of Interjections, Swear Words and Syntactical Mistakes, as Regards Gender. *Magyar Rendészet*, 17(4), 193–210.
- ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella – BARNUCZ Nóra (2020): Az Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus múltbeli és jelenlegi tevékenységei, valamint a jövő perspektívája az NKE Rendészettudományi Karán. In BOCZ Zsuzsanna – BESZNYÁK Rita (szerk.): *Porta Lingua 2020. Szaknyelvoktatás és -kutatás nemzetközi kontextusban*. Cikkék, tanulmányok a hazai szaknyelvoktatásról. Budapest: SZOKOE. 293–308. Online: <https://doi.org/10.48040/PL.2020.24>

FÜGGELÉK

A. függelék: *Vehicle Registration Plates in Ireland*⁴³

TEXT/PHOTO

The main requirements of the rules about the format of vehicle registration plates in the Republic of Ireland are:

- The registration number consisting of numbers and letters must be in black on a white reflective background.
- The name of the county of registration must be in Irish (examples are Baile Átha Cliath, Corcaigh, etc.).
- The flag of the EU and the letters “IRL” must be placed on the left-hand side of the plate, the flag comprising 12 gold stars in a circle, the letters in white beneath it, all on a blue reflective background. No other numbers, letters, marks, etc., should appear on the registration plate.

Since January 2013, each year has two registration periods. The sequence takes the form of a separate 3-digit year identifier for the first and second 6-month periods of the year; for example, 161 and 162 respectively, for the year 2016. The registration number contains the code of the county where the vehicle is registered, for example, ‘D’ for County Dublin; and a sequence of numbers which indicates the chronological order of the registration of the vehicle in the registration period; for example, the vehicle is registered as the 12345th vehicle in County Dublin. (See photo below.)

2. ábra: Írországi rendszám tábla

Forrás: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Irish_161_Licence_Plate_-_bigger.png

Vehicle registration plates must be affixed to the front and back of vehicles and clearly visible at all times.

TASKS

1. Read the text about registration plates in Ireland and examine the Irish registration plate in the picture.

⁴³ Az angol szöveg megértéséhez (nem feltétlenül tökéletes és helyes magyar fordításához) a következő online fordítót használhatja az olvasó, ha szükséges: www.translate.google.com vagy www.deepl.com; Szöveg (adaptáció) forrása: www.citizensinformation.ie/en/travel_and_recreation/vehicle_standards/vehicle_registration_numbers.html

2. List and explain the information displayed on Irish registration plates, and compare it to Hungarian registration plates. Carry out some research on Hungarian registration plates if needed.
3. Design an imaginary registration plate following the Irish rules for a car that was registered on 6th May, 2019 in Miskolc in Hungary as the 4256th vehicle.
4. What do you like about the Irish and Hungarian registration plates? Give reasons for your answer.
5. Which registration plate (the Irish or the Hungarian one) do you think is better from the perspective of the authorities? Support your answer with examples.
6. Which registration plate would you like to have on your own car if a choice could be made? Give reasons for your answer.

ABSTRACT

The Mindset of Law Enforcement Students, and Developing Intercultural Competence

György NAGY

Learning about different cultures is part of language learning, and it is particularly important in the case of students learning languages for law enforcement. As future law enforcement professionals, students will encounter not only the cultures of Hungarian and foreign law enforcement organisations, but also the cultures of Hungarian and foreign citizens, victims, offenders, and even the media. Students should therefore be provided with as many intercultural learning opportunities as possible to enable them to interact effectively and appropriately with people of different cultural backgrounds, in other words, in an intercultural competent way. This study argues that developing law enforcement students' intercultural competence requires a specific approach because their mindset is different from that of the "average" language learner. When receiving information, the majority of law enforcement students (and professionals) tend to focus on specific information rather than associated information; and they are likely to base their decisions on facts rather than emotions. This needs to be taken into account when devising learning materials of intercultural aspects: texts/pictures and tasks should address the head (logic) rather than the heart (emotions). The aim of this study is to propose a methodological model for developing law enforcement students' intercultural competence with their unique mindset in mind. The model emphasises the pivotal role of a) activity setups, b) learning materials based on the S.M.A.R.T (specific, measurable, acceptable, realistic and time) format, and c) activity debriefings. This model may be applied not only in language teaching, but also in other contexts of law enforcement education.

Keywords: *foreign languages for law enforcement, intercultural competence, law enforcement personality profile, methodological model*

A Sokszínű Kar konferencia IV. előadásai

ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella¹ – KOVÁCS Éva² – KUDAR Mariann³

A tanulmány a Sokszínű Kar multidiszciplináris konferenciasorozat negyedik rendezvényének a prezentációit mutatja be kivonatolt módon. A konferencián olyan témakörök kaptak helyet, mint a kábítószeres, a gyermekbarát kihallgatási módszerek, a rendészeti együttműködés, a bűnügyi helyszínelés, a magánbiztonság és a sportrendezvények biztosítása, az innováció, a kritikus infrastruktúra, valamint a mesterséges intelligencia. A rendvédelmi gyakorlati képzés, a hasznélvezeti és a tulajdonjog, a szolgálati kutyák, a biometria, a Nobel-díjra jelöltek, az e-nyomozás, az interkulturális kommunikáció, a személyazonosítás, az igazságügyi írásvizsgálat, a sorozatcsalás és a helyszíni kihallgatások témái szintén a konferenciát színesítették.

Kulcsszavak: rendészettudomány, magánbiztonság, narkotikumok, kihallgatás, innováció, biometria

Negyedik alkalommal rendezte meg a Rendészettudományi Kar Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátusa a Sokszínű Kar konferenciát, amely rendezvényen, nem kevesebb mint 31 előadó vett részt. Az idei konferencia több szempontból is unikálisnak mondható: egyfelől abból a szempontból, hogy a nagy előadói érdeklődésre való tekintettel párhuzamos szekciót is kellett indítanunk. Másfelől pedig négy professzor is tiszteletét tette a konferencián. Továbbá nemcsak a Rendészettudományi Kar oktatói prezentálhatták előadásaikat, hanem az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karról is érkezett előadó, valamint három hallgató is vázolhatta a díjazott TDK-dolgozatát a témavezetőjük kérésére. Mindkét kezdeményezést örömmel fogadtuk, hiszen ezek a kérések is méltán illusztrálják, hogy a Sokszínű Kar konferenciasorozat egyre nagyobb érdeklődésre tesz szert.

A konferenciát Kovács Gábor vezérőrnagy úr, karunk dékánja nyitotta meg, aki köszöntőbeszédében elmondta, hogy hasznos kezdeményezésnek tartja a konferenciasorozatot, és kiemelte, hogy mennyire fontos egy oktató munkája során, hogy publikáljon, konferencia-előadásokat tartson, kutasson és tananyagot fejlesszen.

A konferencia nyitóelőadója Haller József professzor volt, aki a dizájn drogokról beszélt, valamint a *Magyar Közlöny* hatásáról a kábítószeres forgalmára. Előadásában kiemelte a szintetikus kannabiodok és a pszichostimulánsok szerepét, amely

¹ Lektorátusvezető, egyetemi docens, angol nyelvtanár, Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus, e-mail: Simon.Gabriella@uni-nke.hu

² Angol nyelvtanár, Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus; doktori hallgató, Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola, e-mail: KovacsE@uni-nke.hu

³ Szakcsoporthozató, angol nyelvtanár, Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus, e-mail: Kudar.Mariann@uni-nke.hu

a dopaminreceptorokra hat. A szintetikus kannabiodok piaci megjelenése 2011-re datálódik Magyarországon. Megjegyzendő, hogy a szintetikus drogok előállítóinak és forgalmazóinak nagy része olvassa a *Magyar Közlönyt*, és tisztában van az aktuális tiltólistás kábítószerekkel. Ezért nem meglepő, hogy amint kábítószernek nyilvánítanak egy szert, az hirtelen eltűnik a piacról. Illetve az sem meglepő, hogy erre reagálva a vegyészek hirtelen megváltoztatják a vegyértékelektronját. Ugyanakkor vannak olyan kábítószeresek, mint például az ópium, kokain vagy az amfetamin, amelyek évtizedek óta ott vannak a kábítószerpiacon. Az előadó véleménye szerint az EU szabályozását, valamint a magyar rendszert szükséges lenne szinkronizálni, és előtérbe kellene helyezni a proaktív szabályozást.

Balláné Fünszter Erzsébet professzor a kannabisz liberalizációját vette górcső alá. Ennek kapcsán elmondta, hogy a kendernek legalább 60 alkaloidja van, és a CBD-olaj, amelynek 0,2% alatti a THC-szintje, nem minősül gyógyszernek, mégis tumorelles hatása, idegrendszeri stressz- és szorongásoldó, valamint gyulladáscsökkentő hatása van, továbbá az Alzheimer- és a Parkinson-kór ellen is használ. Említette a THC-t is, amely egy stimuláns, hallucinogén és eufóriát, valamint függőséget okozó anyag. Míg a marihuánában 1-3%, a hasisban 18-20%, úgy a hasisolajban már 40% a THC-tartalom, ezért is veszélyes, ha egy füves cigarettát korábban hasisolajjal preparáltak. Több festőművész esetében megfigyelhető volt, hogy a kannabisz fogyasztása után másképp festették a képeiket. A kannabiszfogyasztás népszerű volt a mexikói vendégmunkások és a vietnámi veteránok között is. E kábítószernek a fogyasztását 2012-ben több amerikai államban is legálissá tették, köztük Oregonban és Washingtonban is.

Fantoly Zsanett professzor a Barnahus-modellről, egy új kihallgatási módszerről prezentált a gyermekbarát módszerek tükrében. Ennek kapcsán elmondta, hogy családias és baráti környezetben hallgatják ki azokat a gyermekeket, akik korábban szexuális abúzus áldozatai voltak. Ezek a gyermekek nehezen tudnak beszélni a korábban elszenvedett abúzusról, és csupán 45%-uk nyílik meg először a kihallgatónak, vagy csak az ötödik alkalomra, és az is előfordul, hogy az édesanyjuk sem áll melléjük. Ezért megfelelő protokoll alapján hallgatják ki őket, tisztességes eljárást indítanak az érdekükben, és az utánkövetésük is megoldott. A Barnahus-modell orvosi és terápiás szobával is rendelkezik, a kihallgatást a gyermeki lélek szakértője végzi, és nyelvész is bevonhatnak a kihallgatásba. Az első, erre a modellre épülő gyermekház 2016-ban Szombathelyen nyitotta meg kapuit, azóta pedig Budapesten, Debrecenben, Gyulán, Miskolcon és Pécsen is fellelhetők. Az izlandi Barnahus-modell szerint a gyermek nem ostoba és nem hazudik, ezért is fontos, amit közölni szeretne. A Barnahus-modell része az abúzusbaba is, amelyen a viktimizált gyermek bemutathatja az elszenvedett károkat, továbbá fontos szerepet kap az azonos nemű kihallgató személye is.

Társelőadói részvétellel, Sallai János professzor és Borszéki Judit adjunktus tartott előadást a rendészeti együttműködésről diakronikus szempontból Monacótól az Interpolig. Előadásukban kifejtették, hogy a közlekedés fejlődésével, a nem-

zetközi utazásokkal a nemzetközi bűnözés is nagyobb méreteket kezdett öltetni. Tartós nemzetközi rendészeti együttműködés azonban csak akkor alakulhatott ki, amikor a rendőri intézmények már kellő autonómiával rendelkeztek, függetlenedni tudtak a saját nemzetállamuk politikai központjaitól, és így autonóm szakmai szervezetként működhettek. A 19. század végén – 20. század elején megindult az anarchizmus elleni nemzetközi küzdelem, az 1898-ban Rómában, majd 1904-ben Szentpéterváron megtartott konferenciákkal. 1911-ben Dr. Lindenau tanácsos már megfogalmazta a szervezett bűnözés koncepcióját. 1905-ben és 1920-ban Buenos Aires-ben, majd 1912-ben São Paolóban is tartottak rendőri konferenciákat. 1914-ben Monacóban megtartották a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség első kongresszusát, majd 1923-ban megalakult az Interpol elődje, a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottság, amely szervezet már olyan ügyekkel foglalkozott, mint a leánykereskedelem, a kábítószer és a pénzhamisítás. 1926-ban a Berni Bűnügyi Kongresszuson megtették az előkészületeket a rendőr rádió és külön rendőrrádió-hullámok biztosításához.⁴ 1930-ra, amikor Budapesten megrendezték a rendőrrádió-kongresszust, a rendőr rádióhálózat már kiépült, és a tanácskozás eredményeként tovább bővült. Érdekességképpen említették a KRESZ-t is, amely kapcsán az előadók elmondták, hogy a szabályzat 1929 óta van jelen.⁵

Gárdonyi Gergely adjunktus, a bűnügyi helyszínelés objektív és szubjektív hatásainak distinkcióit emelte ki a prezentációjában. Minthogy az idő múlásával kontamináció is felléphet az eszközökön és a nyomokon, amelyek megsemmisülése is bekövetkezhet, ezért is fontosak az objektív külső hatások. További problémákat okozhat a kognitív torzulás, a *burn out*, a korábbi érintettség, a szakértői tévedések – lásd a 2004-es Mayfield-ügyet –, az *expert immunity*, továbbá, ha nem veszünk tudomást a tévedésről (*bias blind spot*) a korábbi szemle során. A vezetői elvárás, az olyan zavaró tényezők, mint a rokonok jelenléte a szemle folyamán, az időjárási viszonyok és az idő múlása mind hátráltató tényező lehet. Megoldásképpen elmondható, hogy az egyéni kompetenciák kiaknázása, az érdeklődés fenntartása, a *burnout* jelenség elkerülése, valamint a helyszínelési készségek frissítése hozzájárulhatnak a sikeres szemléhez.

A terrorfenyegetett szállodaipar magánbiztonsági vizsgálatát mutatta be Lippai Zsolt egyetemi tanársegéd. Előadásában elhangzott, hogy napjainkban a rendészetről mint állami monopóliumról túlhaladottá vált paradigmaként beszélhetünk.⁶ Ezzel egyidejűleg, mindennapjaink valóságaként a rendfenntartás szükségszerű pluralizálódásának lehetünk tanúi, ami egyet jelent a magánbiztonság és a polgári rendfenntartás előtérbe kerülésével és az állami rendészet monopóliumának megtörésével.⁷ Rámutatott, hogy hazánk magánbiztonsági szektora a rendszerváltást követően indult fejlődésnek, és napjainkra megkerülhetetlen jelentőségű szereplővé

⁴ SALLAI–BORSZÉKI 2022.

⁵ BORSZÉKI 2017.

⁶ CHRISTIÁN–LIPPAI 2021; REGÉNYI–JASENSZKY–LIPPAI 2022.

⁷ JASENSZKY–REGÉNYI–LIPPAI 2021.

vált a közrend és a közbiztonság fenntartásában. Magyarország már 2008-ban azon tíz európai állam közé tartozott, amelyekben a piaci nyitás következtében nagyobb létszámban voltak jelen a magánbiztonsági szolgáltatók, mint az állami biztonsági szerveké. 2021-ben a hazai magánbiztonsági vállalkozások száma 6371, míg a kiadott személy- és vagyonőri igazolványok száma 96 665 volt.⁸

Bemutatta, hogy George és Button professzorok a magánbiztonság esszenciális szerepére vonatkozó kutatása szerint a magánbiztonsági szektor szereplői a 21. században globálisan meghatározóvá léptek elő a közrend, közbiztonság fenntartásában, a bűnmegelőzésben, a veszteségmegelőzésben, valamint az állami stabilitást biztosító gazdasági szereplők és az állampolgárok személyének és vagyonának védelmében. A brit szerzőpáros tanulmánya alapján a magánbiztonsági szektort jéghegyhez hasonlította, amely nagyon változatos és sokféle irányban fejlődik, ezért nehéz besorolni a különféle elméleti és jogi definíciókba.

Előadásában a szállodák mint „puha célpontok” elleni terrortámadások megelőzése érdekében tehető, a biztonsági tudatosságot növelő intézkedések, a magánbiztonsági szektor közbiztonságot erősítő tevékenységeinek körét vizsgálta.⁹ A szállodák biztonsága bizonyítottan terrorfenyegetett terület, amelynek alapelvei a nyitottság, a szívélyes fogadtatás és a vendégszeretet.¹⁰ Megoldásokat mutatott be arra vonatkozóan, hogy milyen reális lehetőségei lehetnek a szállodabiztonsági szakembereknek, bemutatva a válságok kezelésére, megelőzésére való felkészülésük racionális, piaci szemléletű indokait. Prezentációja gyakorlati elemeként részletesen elemezte a „Látsz valamit, mondj valamit!”, a Marriott International nemzetközi szállodalánc – célzottan terrorizmus elleni – biztonsági tudatosságot erősítő programjának szállodabiztonsági aspektusait. Rámutatott a védelem első bástyájára és a személyzet szerepvállalásának súlyponti jelentőségére. Bemutatta a turizmusban is jelen lévő magánbiztonsági szereplőket, a potenciális, többnyire nagyszámú emberéletet követelő, valamint jelentős anyagi károkozással járó terrorista cselekmények bekövetkezésének lehetőségét a képesség és indíték elgondolásának függvényében.¹¹ Rámutatott a magánbiztonsági szektor szereplőinek bűnmegelőzési tevékenységére, a vétkezés előre megakadályozására való törekvés folyamatosan fejlődő, egyre fokozottabb jelentőségű és hatékonyságú szerepvállalására.

Társelőadói részvétellel Ürmösné Simon Gabriella egyetemi docens és Barnucz Nóra egyetemi tanársegéd arról a több éven átívelő munkafolyamatról beszélt, amely az Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátust az Innovatív Tanszék Díj elnyeréséhez vezette 2021 novemberében. Az előadók bemutatták a Lektorátus szerteágazó kutatásait – lásd görög–magyar bilingvis kisebbség,¹² szociolingvisztika,¹³ IKT-eszközök

⁸ LIPPAI 2021.

⁹ LIPPAI – THIEME-EsŐ 2020b.

¹⁰ LIPPAI – THIEME-EsŐ 2020a.

¹¹ LIPPAI – THIEME-EsŐ 2022.

¹² ÜRMÖSNÉ SIMON 2017.

¹³ ÜRMÖSNÉ SIMON 2012; ÜRMÖSNÉ SIMON 2015.

hatékonyasága, magánbiztonsági szaknyelv,¹⁴ biometria, korszerű nyelvoktatási módszerek,¹⁵ interkulturális kompetencia.¹⁶ Ezt követően említést tettek a Lektorátus által félévenként megrendezett két workshopról: Az „Innovatív módszerek a szaknyelvoktatásban” és a „Rendészeti szakmai műhelytalálkozó” rendezvényeiről, valamint a Kreatív Tanulás Programban és az Idegennyelvi Fejlesztési Tervben, továbbá az „Új nyelvi koncepcióban” való aktív részvételről.¹⁷ Az előadók bemutatták az elmúlt négy év tananyagfejlesztéseit, a teammunkákat és az egyes leágazásokhoz tartozó szakterületek (magánbiztonsági, vámigazgatási, határrendészeti és katasztrófavédelmi) szakmai témaköreinek és az angol szaknyelvi terminusainak kidolgozásával kapcsolatos munkafolyamatokat, glosszáriumokat, terepmunkákat a Liszt Ferenc Repülőtéren, az autentikus beszédhelyzetek későbbi szimulációja céljából. Részt veszünk a Kreatív Tanulás Programban is, amely a tanulási eredmény és kompetencia-központú, kreatív módszerekkel való oktatást megcélzó reformokat kívánja bevezetni az egyetemen.¹⁸ A nemzetköziesítés kapcsán kiemelendő a Frontex nemzetközi munkacsoportjában való többéves részvétel, a CEPOL-képzések általi kapcsolataink, az Erasmus-mobilitásból származó ciprusi, isztambuli, szlovákiai, észt és lengyel kapcsolataink, valamint az írországi University of Limerick kapcsolatunk. Említést tettek pályázatainkról: Innovatív Tanszék Díj első helyezett pályázat, a Belügyi Tudományos Tanács első helyezett pályázata, a Katasztrófavédelmi Tudományos Tanács harmadik helyezett pályázata, és a Profformance Award második helyezett pályázata, továbbá a Tématerületi Kiválósági Központ díjazott Q-s pályázata. A hallgatói bánásmódot tekintve méréseket végzünk (az online oktatás hallgatói hatékonysága,¹⁹ az internetes platformokkal támogatott oktatás hasznossága, a digitális kompetencia érvényesülése, a hallgatók internetezési szokásai, továbbá az elektronikus tananyagok használata témaköreiben), valamint a koronavírus-járvány alatti nyelvhasználatot, információszerzést és a távolléti tanulási szokásokat (például a közösségi oldalak használatát) térképeztük fel. A Z generáció megváltozott igényeire reagálva támogatjuk a Computer Assisted Language Learning (CALL) és a Mobile Assisted Language Learning (MALL) elvét, valamint az IKT-eszközök használatát. Az előadók kitértek arra is, hogy a hallgatókat mentorálják az LforS rendészeti szaknyelvi vizsga megszerzésére, továbbá kínai és egyéb idegen nyelvi versenyek tekintetében is.²⁰ Az előadásban Barnucz Nóra prezentálta a kiterjesztett valóság (AR) alkalmazását. A kutatás az Élményalapú Digitális Oktatás kutatócsoport munkája során valósul meg. A kutatócsoport 6 állandó tagból és a fejlesztésekhez csatlakozni kívánó kollégákból áll. Az AR mobileszközök segítségével működtethető szoftver, amely digitális eszközök közvetítésével a virtuális

¹⁴ SZABÓ–KOVÁCS 2021.

¹⁵ KOVÁCS 2021.

¹⁶ NAGY 2021.

¹⁷ ÜRMÖSNÉ SIMON – KOVÁCS – KUDAR 2022.

¹⁸ DOMINEK–BARNUCZ 2022.

¹⁹ ÜRMÖSNÉ SIMON – KOVÁCS 2022.

²⁰ ÜRMÖSNÉ SIMON – BARNUCZ 2020.

valóság elemeinek tárgyi világra rétegződésével jön létre.²¹ Több típusa létezik: hívókép nélküli, hívóképalapú, kivetítésalapú. A gyakorlatban a felhasználó egyszerre kommunikálhat a tárgyi és a virtuális világban. Az eduARdo elnevezésű szoftver fejlesztését a Stiefel Interactive szoftverfejlesztő cég végzi. Az osztálytermi kutatás keretei között (vizsgálati és kontrollcsoport) vizsgálni kívánt eszközök, módszerek várható eredményei szerint a szaknyelvi órák keretében kiválóan fejleszhető a szó-kincstudás, a szoftver tanórai alkalmazása pozitív hatással lehet a kommunikációs képesség fejlődésére, ezáltal pedig a rendészeti szaknyelvi ismeretek hatékonyabb rögzítésére.²² A szoftver gyakorlati alkalmazása során tartalomfogyasztásra (hívóképekkel különböző tartalmak, mint videók, gifek beolvasása) és tartalom-előállításra is lehetőség van.²³ A szoftver osztálytermi kutatás keretein belüli alkalmazása hozzájárul a hallgatók kompetenciáinak fejlesztéséhez (például digitális kompetencia, szabálykövetés, hatékony munkavégzés, logikus gondolkodás, problémamegoldó képesség, kommunikációs képesség, együttműködés), valamint a bevonódás által a motiváció és a figyelem növekedéséhez.²⁴

Társelőadói részvétellel Kovács Sándor mesteroktató és Rottler Violetta egyetemi tanársegéd a sportrendezvények biztosításának új trendjét mutatták be előadásukban. A futball történetéből szemezgetve érdekességképpen elmondták, hogy Krisztus előtt 2500-ban Kínában már rúgták a bőrlabdát a sportolók. Noha Krisztus előtt a 3. században az akkori császár szórakoztatására szolgáltak a mérkőzések, a 14. században már betiltották az „ördögi mulatságot”. 1897-ben megalakult az első Budapesti Torna Klub, de már 1913-ban megkezdődtek a meccseken a kövel dobálások és a verbális agresszió, ezért szükségessé vált egy új szemlélet kialakítása a biztosításban. A 2012-es egyiptomi Port Said-i 74 halálos áldozattal járó futballmérkőzés is új biztosítási eljárások kialakításáért kiáltott. Fel kellett mérni a sportrendezvények biztonsági kockázatát (normál, fokozott, kiemelt), családbarát szektorokat kellett kialakítani, biztonsági vezetőket kellett alkalmazni a beléptetésnél, valamint fel kellett készíteni az „élőerőt” a tekintetben is, hogy ne lépjen fel asszertíven a szurkolókkal szemben, és minél kevesebb erőt demonstráljon. A civilek biztosításával minél kevesebb rendőri erő bevonása a cél, továbbá, hogy a felügyelet a rendőrség kezében maradjon. A stewardok bevonása, a bizalom elnyerése, az együttműködés és az eltiltások mind-mind fontos alappillérei a paradigmaváltásnak.

Nagy Zoltán András egyetemi docens a mesterséges intelligencia felelősségének megalapozását vette górcső alá. A prezentációjában felvetette azt a neuralgikus kérdést, hogy vajon megilleti-e a mesterséges intelligenciát a választójog, avagy rendelkezik-e büntetőjogi felelősséggel. Az előadó megemlítette Alan Turing nevét is az Enigma kódolása kapcsán, majd rátért arra, hogy abban az esetben tudhatjuk meg, hogy jó-e a mesterséges intelligencia, amikor az ember kérdez, és nem tudjuk,

²¹ Szűts-Yoo 2013.

²² BARNUCZ 2020.

²³ AKNAI-CZÉKMÁN-FEHÉR 2021.

²⁴ DOMINEK-BARNUCZ 2022.

hogya a gép vagy egy másik ember válaszolt-e vissza rá. Szó esett a „Deep Blue” sakkozó automatáról, a „deep learning” emberi gondolkodású modellről, továbbá a mesterséges intelligencia részvételéről a vállalati döntéshozatalban. Konzekvenciaként elmondható, hogy a döntés az emberé, és érzelmet nem várhatunk a mesterséges intelligenciától. Azonban a gyártó, az üzemben tartó, valamint a felhasználó tárgyi felelőssége igen nagy, mivel bármely vis major vagy vészhelyzet esetében nyomon kell követni és bizonyítani kell, hogy ki a felelős a kialakult helyzetért.

Trapp László hadnagy és Farkas Johanna egyetemi docens társelőadásában hangzott el a kritikus infrastruktúrát védő biztonsági szolgálat intézkedéstaktikai képzésével kapcsolatos prezentáció. Az előadásban szó esett az iparőrségről – amely az ötvenes években a termelői munkát biztosította –, továbbá a polgárőrségről is, amelyet 1960-ban fegyveres őrségre neveztek át. 1997-ben megtörtént a törvényi szabályozás a működésben, és előtérbe került a szakmai tapasztalat, a kényszerítőeszközök, a testi kényszer, valamint a vegyi eszközök használatával kapcsolatos képzés is. Az intézkedéstaktika szempontjából kiemelendő a jogszerűség, a szakszerűség, a biztonságosság, az arányosság és a fokozatosság elve, valamint az eredményesség, az előítélet nélküliség, a proxyerők alkalmazása, továbbá a realiztikus képzés, a naprakész ismeretek, az adaptációs és a transzformációs képesség.

Schubauerné Hargitai Veronika Andrea mesteroktató, a haszonélvezeti jogot és a tulajdonjogot állította szembe egymással az előadásában, amelyben kiemelte, hogy melyik jog birtokában élvezünk több előnyt és milyen aspektusból. Említést tett a dologi jogról, a használati jogról, valamint a szerződések esetében elengedhetetlen jogcímről és a birtokba adásról is. Az előadó felhívta a figyelmet arra, hogy minden ingatlant be kell jegyeztetni a nyilvántartásba.

Székrenyesné Rádi Éva Ágota egyetemi adjunktus az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karáról az interkulturális kommunikáció jelentőségét vizsgálta meg a gazdaságban. Az előadó említést tett a képi metaforákról, a generációs értékről és a digitális kultúráról egyaránt. De vajon hogyan tudnánk a kultúra koncepcióját definiálni? A kultúra nem más, mint egy értékrendszer, amely a társadalmat határozza meg. És hogy mennyire erősebb és intenzívebb a Nescafé íze Olaszországban, mint Németországban, vagy hogy milyen a Marlboro cigaretta erőssége különböző országokban, az mind az adott társadalom elvárásait tükrözi. A gazdaság szemüvegén keresztül az interkulturális marketingnek fontos szerepe van, amely kapcsán a termék, az ár, a kommunikáció, továbbá a fogyasztói szokások mind előtérbe kerülnek. Az árupolitika összhangban van a kommunikációs politikával, a márkaimázssal, a trendekkel, az online és a nyomtatott sajtóval, valamint a közterületeken való kihelyezéssel is. Az előadó említést tett a Dülfer-modellről, valamint a globalizáció jelenségéről is, amely a globális és a lokális trendeket is magában foglalja.²⁵

²⁵ SZÉKRÉNYESNÉ RÁDI 2022.

Girhiny Kornél, a Forenzikus Tudományok Tanszékének egyetemi tanársegédje a helyszíni kihallgatás lefolytatásának kivitelezését mutatta be előadásában. Példákkal illusztrálta a folyamatot, és kiemelte, hogy sajnálatos módon nem minden esetben körültekintő a vizsgálat. Elmondta, hogy a siker és az eredmény gyakran azon múlik, hogy megfelelően előkészítettük-e az eljárási cselekmény környezetét. Emberekkel foglalkozunk, emiatt kulcsfontosságú tényező ezeknek a személyeknek a lelkiállapota. Fontos megismerni az érintettek hátterét, problémáit, megvizsgálni minden körülményt, és csak ezek után kialakítani a kihallgatási taktikát. Egyik említett példájában a szülők egy kislányt otthon gyerekvigyázó felügyeletére hagytak, akit hazaérkezésükkor az ablak alatt, holtan találtak. A vizsgálat szerint az sem volt egyértelmű, hogy melyik ablakon esett ki az áldozat. Ez a példa is rávilágít arra, hogy mennyire fontos a körültekintő vizsgálat.

Bói László egyetemi tanársegéd a pandémia sorozatcsalásokra gyakorolt hatásáról beszélt. A csalásokat elkövető személyek ebben az időszakban is új, kifinomult módszereket találtak ki, és legfőképp az online teret használták a sorozatbűntények elkövetésére. Az emberek nagy része otthonról dolgozott és vásárolt is, életük nagy részét pedig a virtuális térben élték. Az előadó példaként említette a Covid-19-vírusfertőzés megelőzésére szolgáló termékek reklámozását, például maszkokat, fertőtlenítőszeret, valamint tesztek. A vevők gyanútlanul, sokszor az egész vételárat átutalták, mielőtt az áru megérkezett volna. A termék legtöbbször sosem érkezett meg, vagy valami használhatatlan terméket küldtek, miközben a hirdetőoldalakat törölték, és azok utolérhetetlenné váltak. Egy másik jellemző csalás ebben az időszakban az oltási igazolványok kiállításának ígérete volt. A csalók fő célja ebben az esetben is az volt, hogy beszedjék a pénzt, a kártya viszont sosem készült el. Az előadás második felében felsorolt bűncselekmények prevenciójáról hallottunk, amely a bűncselekmények elkerülhetősége érdekében kiemelten fontos. Vevőként alapvető a tájékozódás: nézzük meg például az eladó regisztrálásának dátumát és az értékelését. Az előadó felhívta a figyelmet arra is, hogy ne utaljunk előre ismeretlen személy részére.

Vígh András, a Forenzikus Tudományok Tanszék docense a *Jövőkép az igazságügyi írásvizsgálat szemszögéből* címmel folytatta az előadás-sorozatot. Megállapította, hogy a mai, digitalizált világban csökken a kézírás szerepe, a fiatalabb generáció szinte kizárólag az okostelefonját és a laptopját használja kapcsolattartás céljára, de már sok esetben az okiratok is csak digitális formában érhetőek el. Megjelent az „elektronikus aláírás” is, ezáltal drasztikusan csökken a kézzel írt szövegek száma, ami az igazságügyi kézírásvizsgálatok számának csökkenését eredményezi. Az előadó arra kereste a választ, hogy meddig lesz még szükség a kézírások, aláírások összehasonlító vizsgálatával foglalkozó igazságügyi szakterületre, és vajon mikor váltja fel a kézzel készített aláírást egy másfajta eljárás. Előadásában azt a konklúziót vonta le, hogy egyelőre a személyhez köthető aláírások helyettesítésére nem ismert más olyan megfelelő módszer, amely ugyanezen feltételeknek megfelelne, így egy ideig még van létjogosultsága az írásszakértői tevékenységnek.

Az arckép alapján való személyazonosítás működési elvéről és felhasználásának lehetőségeiről beszélt Rucska András a Forenzikus Tudományok Tanszék mesteroktatója. A kriminalisztika egyik leginkább fejlődő területe a személyazonosítás. Bár több mérésen alapuló azonosítási technika létezik, előadásában az arcfelismerő szoftverekre helyezte a hangsúlyt. Manapság széles körben elterjedt a használatuk, sokan mobiltelefonjukon is ezt az azonosítási lehetőséget választják, de a futballmeccsekre való beléptetésekor is egyre gyakrabban találkozunk ezzel a technikával. A rendvédelem területén 2016 óta alkalmazzák az állóképes arckép-azonosító rendszert, amely lehetővé teszi két fénykép összehasonlítását, és a segítségével megállapítható vagy kizárható a képeken szereplő személyek azonossága.

Nyitrai Endre a Forenzikus Tudományok Tanszékének adjunktusa *A nemzeti adatvagyon és az e-nyomozási ökoszisztéma* címmel tartott előadást. Először a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség munkájáról beszélt, majd rátért arra, hogy az ügynökség körébe tartozó nyilvántartásokat a rendészeti szervek hogyan tudják hatékonyan hasznosítani.²⁶ Ezek a közérdekű adatok nagy szerepet játszanak a bűnmegelőzésben, a bűncselekmények felderítésében, de még az elkövető elfogását is segítik.²⁷ Fontos megemlíteni, hogy e digitális adatok létjogosultságát a jogalkotó is felismerte, és új bizonyítási eszközként rögzítette a törvényben. Az Európai Unió is külön figyelmet szentel ennek a kérdésnek, többek között felmerült az igény egy uniós rendészeti e-bűnügyi ökoszisztéma kialakítására, ami nagyban elősegíti az e-nyomozási feladatokat. A mesterséges intelligenciát már napjainkban is használják az elektronikus adatok feldolgozása során, de a jövőbeni használata elengedhetetlen lesz.

Mátyás Szabolcs a Nyomozáselméleti Tanszék docense idén is színesítette az előadások témáját, hiszen nem rendészeti területről választotta az előadásának tárgyát, amelynek kapcsán a Nobel-díjra jelölt magyar és magyar származású tudósokról beszélt. Előfordul, hogy a jelölés után csak 50 évvel derül ki, hogy kit jelöltek erre a nemes díjra, így sokszor a tudósok, művészek meg sem érik, hogy a nagyközönség megismerje a nevüket és a munkásságukat. Az előadó 27 magyar származású tudóst, illetve művészt mutatott be a kutatásából, akikkel kapcsolatban néhány érdekességet is kiemelt. Mivel a tudományágak eredményei nehezen mérhetők egzakt módon, mindig ott marad a kérdés, hogy a bizottság döntésében volt-e részrehajlás, és valóban annak ítélték-e oda a díjat, aki a legtöbbet nyújtott a szakterületén. A kutatásban különféle életrajzi adatokat elemeztek, amelyekből geográfiai törvényszerűségeket igyekezett feltárni az előadó.²⁸ Hozzáfűzte, hogy a kutatást – bár látszólag egyszerűnek tűnik – megnehezítette az a tény, hogy a Nobel-adatbázis komoly hiányosságokkal rendelkezik.²⁹

Kovács Éva doktori hallgató, a Lektorátus oktatója *Azonosítás és hitelesítés csökkentett biometrikus adatok alapján* címmel tartott előadást. Az előadó a doktori

²⁶ NYITRAI 2022.

²⁷ BERKI-NYITRAI 2021.

²⁸ MÁTYÁS 2022.

²⁹ MÁTYÁS 2020.

tanulmányai keretein belül tanulmányozta a biometrikus azonosítás és hitelesítés változatos módszereit, valamint azok technikai megvalósításait. Elmondta, hogy a két említett alapvető fogalom nem egymással felcserélhető szinonimák, mivel eltérő koncepciót takarnak. Felsorakoztatta a világon létező biometrikus azonosítási és hitelesítési módszerek közül az öt leggyakoribbat, mivel ezek szolgálnak a további elemzés alapjául. A csökkentett biometrikus adatok alapján való azonosítás és hitelesítés egy újonnan létrejött kutatási irány, amelyet a pandémia idején kulmináló, tömegesen megtapasztalt nehézségek jelentette kihívások indukáltak. Az arcot takaró maszk vagy sál viselése a mindennapi életben, a védőkesztyűk és az öltözetek alkalmazása az azonosítást és a hitelesítést lehetetlenné teszi a bemutatott biometrikus technológiák számára. Az előadásban elhangzott, hogy a hitelesítés vagy azonosítás későbbi sikerét a regisztrációs folyamat elején történt mintafelvétel és annak kellő részletgazdagsága alapozza meg. Az előadó bemutatta a kutatás során elkészített szempontrendszert, amely egyedileg kidolgozott kritériumokat tartalmaz. A jelenlegi hagyományos biometrikus azonosítási technológiákkal szemben támasztott általános követelményeken felül célzottan a csökkentett adatmennyiségű azonosítást és hitelesítést jövőben megoldani kívánó technológiáknak például figyelembe kell venniük az érintésmentességet vagy a végfelhasználók együttműködési hajlandóságát is. Az elemzéses értékelés eredményeként a kutatók azt a következtetést vonták le, hogy a csökkentett adatmennyiségű biometrikus azonosításra és hitelesítésre jelenleg legalkalmasabb módszernek az íriszfelismerés bizonyul. Kizárólagos azonosításra alkalmas lehet még az arcfelismerés módszere is. Az alap kutatásban kapott eredmények a technológiák gyakorlatban való kifejlesztésének irányait is kijelölik.³⁰

A Kriminológiai Tanszék adjunktusa, Sivadó Máté *A hit szerepe a drogrehabilitációban* című előadásában elmondta, hogy nem pusztán a közösségi médiából leszűrhető tapasztalat, hanem tudományosan is alátámasztható tény, hogy a templomba járók között a devianciák előfordulása radikálisan alacsonyabb. A kábítószerfüggő ember szeretetigényével kapcsolatos II. János Pál pápa által megfogalmazott gondolattal vezette fel azt a 12 lépésből álló önszegítő programot, amelyet a kábítószerfüggő személyek gondozásában az egyházak diakóniája szociális munka keretein belül végez. A szociális munkának a kereszténységgel való kapcsolata egészen a 12 apostolig vezethető vissza. A kisebb és nagyobb (például pünkösdi vagy katolikus) egyházakhoz kötődő drogrehabilitációs munka kiemelt jelentőségű a mai Magyarországon. A többoldalú, testi, pszichés, szociális és spirituális problémák enyhítését megcélzó diakóniai tevékenység a drogrehabilitációban elengedhetetlen, hiszen a függőség felszámolásának komplex feladatát kifinomult eszközökkel lehet megvalósítani. Az előadó nemzetközi és hazai kutatások tükrében részletezte a vallásosság szerepét a gyógyulásban. Általánosságban elmondható, hogy a vallásos serdülők elégedettebbek az élettel, kevesebbet szoronganak, mint a nem vallásos társaik. A büntető,

³⁰ Kovács Éva – Kovács Tibor 2022.

torz istenkép azonban jobban hajlamosít a depresszióra, a kereszténység irgalmas, szerető Istenébe vetett hit kevésbé. A vallásos populáció hatékonyabb megküzdési stratégiákkal rendelkezik, körükben kevesebb az alkohol- vagy drogfogyasztó fiatalok aránya. Az előadó részletezte a drogfogyasztás keresztény szemszögből megfogalmazott okait és a lelki gondozás stációit. A mágnesesrezonancia-vizsgálatok eredményei azt mutatják, hogy az intenzív vallásos élmény és a megvilágosodás ugyanazokat az agyi áramköröket mozgatja meg, mint maga a drogfogyasztás. Azok a korábbi kábítószerfüggők, akik rátalálnak egy spirituális útra, új minőségű életet kapnak, a drog helyét pedig betölti a hit és az új életcélok.³¹

Bacsó Bernadett a Rendészettudományi Doktori Iskola hallgatója, a Lektorátus oktatója a drogpolitika liberalizációjáról tartott előadást, amelyet a pszichoaktív szerek fogyasztásának társadalmi alrendszerekre gyakorolt hatásainak bemutatásával kezdett. A magyarországi törvények szerint a drogok termesztése, birtoklása és kereskedelme egyaránt bűncselekménynek minősül. A törvény a kiszabott büntetés súlyosságát a kábítószer mennyiségéhez köti, ám a szerek hatóanyaga és veszélyessége szerint nincs differenciálás. Az előadó további hiányosságként említette, hogy itthon nincsen egységes jelzőrendszer a megelőzésre vagy utánpótlásra, valamint hiányzik a drogellenes stratégia még 2022-ben is. Említette az elterelés jogintézményét, amelyet a drogfogyasztás vagy -birtoklás miatt büntetőeljárás alatt állókra alkalmaznak. Az előadó adatokkal támasztotta alá, hogy a büntetés vagy kényszerítés alkalmazása nem hozta meg a drogprobléma társadalom által is elvárt teljes körű felszámolását. Az előadó felsorolta a drogproblémákkal foglalkozó hazai civil szervezeteket és a drogprevenációs programokat, majd nemzetközi kitekintést nyújtott néhány drogliberalizációt már alkalmazó országot illetően. Az Amerikai Egyesült Államok egyre több államában engedélyezett például a kannabisz gyógyászati és rekreációs alkalmazása. Magát a droghasználatot az államok túlnyomó többségében dekriminalizálják, börtönbüntetés helyett pénzbírsággal sújtják. Portugália a drogcsempészet egyik fontos útvonala. A korábbi szigorú szabályozások idején az ország a legrosszabb statisztikákat mutatta a HIV-fertőzöttség tekintetében az Európai Unióban. 2021-ben elsőként dekriminalizálták a kábítószer fogyasztását, ami a fogyasztók szociális életére pozitív hatást gyakorolt. A mobil kábítószer-fogyasztó helyiségeket szakemberek felügyelik, amelyekben steril eszközöket használnak. Az előadó Hollandia példáján keresztül mutatta be, hogy bevezették a pszichoaktív szerek kategorizációját, továbbá szabályokhoz kötik a coffee shopokban megvásárolható szereket és azok mennyiségét is. Belgiumban a kenderszármazékok kisebb mennyiségű, saját célú fogyasztása megengedett, ugyanakkor a kemény drogok és a szintetikus anyagok használatát egy 2017-es törvény tiltotta meg. Statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy a kannabisz fogyasztása csökken, viszont közkedveltebbé váltak a szintetikus pszichoaktív szerek. Svájcban törvényileg engedélyezett a gyógyászati célú kannabiszfogyasztás. Csehországban a 2009-ben

³¹ SIVADÓ 2021.

végbement dekriminalizáció egyéb drogokra kategóriánként is engedélyezi a birtokolható mennyiséget. A svédországi szabályozás viszont az egyik legszigorúbb az unióban, itt a kábítószeres túladagolások száma drasztikusan növekedett. Következtetésként elmondható, hogy a drogpolitikában a szigorú korlátozás és büntetés nem vezet pozitív irányú változáshoz. Az észszerű korlátok alkalmazása visszaszorítja a drogpiacon.³²

Frigyer László egyetemi tanársegéd, karunk Rendészeti Kutyás Szakosztályának vezetője a szolgálati kutyák témakörében tartott előadást. Az előadó elmondta, hogy a rendőrségi feladatok ellátásában a különböző szerveknél részt vevő kutyák száma 2021-ben 649 volt. Ez a szám különösen akkor érdekes, amikor annak fényében értelmezzük, hogy Magyarországon 3,5 millió kutya és 35 millió haszonállat van. A terrorizmust elhárító szervnél, a bűnfelderítési feladatokat ellátó szerveknél, a Katasztrófavédelelemnél és a NAV-nál is nagyon speciális tevékenység folyik, amelyet a kutyák bevonásával hajtanak végre. Az előadó utalt a téma iránti személyes érintettségére is, hiszen pályafutása során számos alkalommal vett részt kutyákhoz köthető oktatásban, járőrszolgálatban, illetve alapítványi munkában. Említést tett arról a jelenleg is folyó kutatásról, amely a szolgálati kutyák alkalmazásával kapcsolatos károkozás magánjogi és közjogi vetületeivel foglalkozik, a megfelelő kutyás főosztályok és rendőri szervek bevonásával és engedélyével.

Nagy Ádám Ferenc egyetemi tanársegéd, a Testnevelési és Küzdősportok Tanszékének oktatója *A sportolói szokások hatása a rendvédelmi gyakorlati képzésben* című előadásában felvázolta az egyes generációk sportolási szokásait és az ahhoz fűződő viszonyukat. Megtudhattuk, hogy az építők generációjának kevés lehetősége volt a sportolásra, a nemzedék tagjai az élsportra kiugrási lehetőségként tekintettek. A baby boomer nemzedékének már 20%-a sportolt rendszeresen, az 1965 és 1980 között született X generáció esetén ez a szám 33%-ra ugrik. Az őket követő Y generációnál ez az arány már 70%. A digitális bennszülöttek esetén pedig 65%. A férfiak főként örömszerzési indokokból vagy a kondicionálás miatt választanak labdajátékokat, a nők viszont az önértékelésük miatt döntenek az alakformálás vagy a futás mellett. Az egyetemi évek alatt az élsportoló hallgatók száma drasztikusan csökken. Az előadó grafikonokkal illusztrálta az elmondottakat, majd beszélt a felvételi követelményekről, illetve a féléves fizikai felmérések változásáról. Egy 2009-ben hozott rendelet szabályozta a kötelezően teljesítendő futás, felülés, helyből távolugrás, fekvenyomás és függés kritériumait. A 2021-ben bevezetett változtatásig tartó, a rendelet hatálya alá tartozó időszakra jellemző volt a karunkra az évenkénti 10-12-szeres túljelentkezés, amely nagyjából 3000 főt jelentett évente. A 2021-es enyhébb fizikai követelményeket támogató rendelet hatálya alatt szervezett felvételekre ehhez képest, átlagban 700 jelentkező érkezett. A legújabb generáció tagjaira jellemző, hogy a nagyfokú terhelést nem bírják, akaratgyengeséggel, a küzdőképesség, továbbá a kitartás hiányával élnek, valamint érzelmileg labilisak.

³² BACSÓ 2022.

Ennek tükrében a tanár vagy a terapeuta feladata sokrétű és kihívásokkal teli. Bizalmi viszonyt kell kialakítani a hallgatókkal, és fogékonyak kell lenni a lelki problémák ápolására, mindemellett a szakmai tudását folyamatos improvizációk állítják próbatétel elé. Figyelembe kell venni az egyén testi adottságait és terhelhetőségét, és folyamatos motivációval kell képezni a hallgatót.³³

Gáspár Miklós, az Intézkedéstaktikai és Informatikai Csoport mesteroktatója *A rendészeti intézkedések biztonságának egyes kérdései* című előadását a fejlesztési irányok felvázolásával indította. A politikai, jogi és társadalmi háttér rendszeres változása eltérő feladatokat támaszt az intézkedő rendőrrel szemben. A technikai környezet fejlődésével nemcsak az eszközök, hanem a felhasznált anyagok is változnak. Ezt mind implementálni kell az RTK szervezeti keretébe a tantárgyi oktatások során, amelyek közé tartozik a lökiképzés, a közrendvédelmi alapismeretek gyakorlata és az intézkedéstaktika. Az előadó átadta a szót Kőhalmi Ildikó bv. törzsőrmenternek, aki a díjazott TDK-dolgozatának céljait és tartalmát ismertette. Szóba került a kényszerítő eszközök alkalmazásának jogi háttere, azok hatékonysága, a Taser, a teleszkópos taktikai bot és a tonfa fejlesztési lehetősége. Csizmadia Benedek tudományos diákköri dolgozata a Közrendészeti szekcióban szerepelt, amely a magyar rendőrség maroklőfegyver-viselési szokásainak megismertetését, tanulmányozását, valamint a modernizációra vonatkozó javaslatok megfogalmazását célozta meg. Ennek kidolgozása során hazai és nemzetközi szakemberekkel folytatott interjúkat, tanulmányutat tett az Egyesült Államokba, kérdőíves kutatást és gyakorlati tesztet is végzett. Eredményként ajánlásokat fogalmaz meg különböző polgári és egyenruhás maroklőfegyver-viselési formák rendszeresítéséhez. Végül Németh András tisztjelölt ismertette a díjazott tudományos diákköri dolgozatát, amelynek célja a magyar rendőrség szolgálati lőfegyvereinek összehasonlítása volt. A típusok bemutatásán túl a lövészetek kísérleteket és a kiosztott kérdőívek eredményeit is ismertette, amelynek alapján sorrendet állított fel a vizsgált lőfegyvereket illetően. Nemzetközi kitekintést is végzett, amihez külföldi forrásokat és személyes tapasztalatokat is felhasználott. A kísérletek eredményeként leszögezhető, hogy az összes maroklőfegyver közül a strikeres Glock teljesített a legjobban, ezt követte második helyen a CZ, majd harmadik helyen a P9-RC, a negyedik pedig a PA-63 lett. Nemzetközi viszonylatban a strikeres maroklőfegyverek dominanciája figyelhető meg.

A felsorakoztatott témák sokszínűségéből is leszűrhető, hogy a konferencia megannyi diszciplínát ölelt fel, amelyek segítségével a Rendészettudományi Kar társtanszékei prezentálhatták legújabb kutatásaikat vagy a jó gyakorlataikat. Miként a konferenciasorozat főszervezője, Ürmösné Dr. Simon Gabriella is elmondta, a vizsgázó előadók személye már-már „családdá” formálja évről évre a rendezvényt. Akár úgy is búcsúzhatnánk a konferencia zárógondolataival, hogy: „Jövőre veled ugyanitt”.

³³ NAGY-FREYER 2022.

IRODALOMJEGYZÉK

- AKNAI Dóra Orsolya – CZÉKMÁN Balázs – FEHÉR Péter (2021): Kiterjesztett valóság (AR) alkalmazások használata és készítése az iskolában. In MAISCH Patricia – MÁRHOFFER Nikolett – MOLNÁR-KOVÁCS Zsófia – SZEKERES Nikolett – SZŰCS-RUSZNAK Karolina (szerk.): *Iskola a társadalmi térben és időben. VII.* Pécs: PTE BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola. 150–156. Online: https://nevtudphd.pte.hu/sites/nevtudphd.pte.hu/files/oldal_mo/itti_vii.pdf
- BACSÓ Bernadett (2022): SWaPOL – Szociális Munka és Rendészet – A szociális munka és rendészet szakmai továbbképzése. *Belügyi Szemle, Nemzetközi Rendészeti Figyelő VI.* 1471–1489. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.77>
- BARNUCZ Nóra (2020): A kiterjesztett valóság alkalmazása a nyelvtanításban különös tekintettel a rendészeti szaknyelvre. *Educatio*, 29(4), 644–652. Online: <https://doi.org/10.1556/2063.29.2020.4.9>
- BERKI Antal – NYITRAI Endre (2021): Mesterséges intelligencia gyakorlati alkalmazásának lehetőségei – okos város, okos rendőrség. *Rendőrségi Tanulmányok*, 3(1), 4–47. Online: <https://doi.org/10.53304/RT.2021.3.1>
- BORSZÉKI Judit (2017): A határrendészeti tisztképzés negyedszázada egy nyelvtanár szemével. In VARGA János (szerk.): *A határrendészeti tisztképzés negyedszázada*. Budapest: Dialóg Campus. 87–99. Online: <http://real.mtak.hu/107439/1/AhatarrendeszetitisztkepezesnyelvtanarBorszeki.pdf>
- CHRISTIAN László – LIPPAI Zsolt (2021): Kakuktktojás vagy új rendészeti alappillér? In CSABA Zágón – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): *„Tehetség, szorgalom, hivatás.” Tanulmánykötet*. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. 17–30. Online: <https://doi.org/10.37372/mrtvtpt.2021.1.1>
- DOMINEK Dalma Lilla – BARNUCZ Nóra (2022): The Educational Methodology of Flow at the University of Public Service. *Practice and Theory in Systems of Education*, 1(17), 1–7.
- JASENSZKY Nándor – REGÉNYI Kund Miklós – LIPPAI Zsolt (2021): A biztonság tudatosság fogalma, fejlődése nemzetbiztonsági, terrorelhárítási és magánbiztonsági szempontból. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 9(4), 3–17. Online: <https://doi.org/10.32561/nsz.2021.4.1>
- KOVÁCS Éva (2021): The Experiences of Running “Advanced Technical English” Courses for Engineering Students at Donát Bánki Faculty of Mechanical and Safety Engineering, Óbuda University. *Biztonságtudományi Szemle*, 3(1), 65–78. Online: https://epa.oszk.hu/04100/04186/00009/pdf/EPA04186_biztud_szemle_2021_01_065-078.pdf
- KOVÁCS Éva – KOVÁCS Tibor (2022): Identification and Authentication Potentials Based on Limited Biometric Data. In KOVÁCS, Tünde Anna – NYIKES, Zoltán – FÜRSTNER, Igor (szerk.): *Security-Related Advanced Technologies in Critical Infrastructure Protection: Theoretical and Practical Approach*. Heidelberg: Springer Netherlands. 391–404. Online: https://doi.org/10.1007/978-94-024-2174-3_34
- LIPPAI Zsolt – THIEME-ESŐ Milán (2020a): A szállodák elleni terrortámadások elkövetésének módszerei. *Szakmai Szemle*, 18(2), 75–95. Online: http://real.mtak.hu/121873/1/2020_2_szam.pdf
- LIPPAI Zsolt – THIEME-ESŐ Milán (2020b): A szállodák, mint „puha célpontok”. In CSABA Zágón – SZABÓ Andrea (szerk.): *Közös kihívások – egykor és most*. Tanulmánykötet. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. 160–183. Online: <https://doi.org/10.37372/mrtvtpt.2020.1.9>
- LIPPAI Zsolt (2021): Az elmosódó határvonalak margójára. *Szakmai Szemle*, 1. 150–165. Online: http://real.mtak.hu/124448/1/2021_1_szam.pdf
- LIPPAI Zsolt – THIEME-ESŐ Milán (2022): Puha célpontból kemény célpont. In JAKAB Bálint – MEZŐFI Nóra – NÉMETH Kornél – PÉTER Erzsébet (szerk.): *VI. Turizmus és biztonság nemzetközi tudományos konferencia*. Tanulmánykötet, Nagykanizsa, Magyarország: Pannon Egyetem Környezetgazdaság Egyetemi Központ 7-16.

- MÁTYÁS Szabolcs (2020): *A Kárpát-medence talentumföldrajza*. Debrecen: M. Sz. és Társa. Online: <http://real.mtak.hu/116912/1/AKarpát-medencetalentumfoldrajza.pdf>
- MÁTYÁS Szabolcs (2022): *Magyar talentumok a Nobel-díj közelében*. Debrecen: M. Sz. és Társa. Online: <http://real.mtak.hu/id/eprint/137629>
- NAGY Ádám Ferenc – FREYER Tamás (2022): Rendvédelmi dolgozók fizikai teljesítményének fejlesztési lehetőségei fizikai érterápiás készülékkel, BEMER érterápiával. *Belügyi Szemle*, 70(10), 1995–2009. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.10.4>
- NAGY György (2021): Towards Intercultural Competence: Fostering ESOL Learners' Intercultural Competence in Ireland through Learning Materials. In SZABÓ Csaba – MOLNÁR Dániel (szerk.): *Studia Doctorandorum Alumnae. Válogatás a DOSz Alumni Osztály tagjainak doktori munkáiból*. Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége. 265–632. Online: http://real.mtak.hu/127018/1/Doktorikotet2021_II.kotet_0602_VEGLEGES.pdf
- NYITRAI Endre (2022): A magyar nemzeti adatvagyon jelentősége a bűnüldöző szervek munkája során. *Információs Társadalom*, 22(1), 67–80. Online: <https://doi.org/10.22503/inftars.XXII.2022.1.4>
- REGÉNYI Kund – JASENSZKY Nándor – LIPPAI Zsolt (2022): The Concept of Security Awareness, Its Development from the Point of View of National Security, Counter-Terrorism, and Private Security. *Belügyi Szemle*, 70(1), 123–137. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2022.1.7>
- SALLAI János – BORSZÉKI Judit (2022): A nemzetközi rendőri együttműködés kezdetei. *Belügyi Szemle*, 70(5), 983–1003. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.5.6>
- SIVADÓ Máté (2021): Női alkohol-és drogrehabilitáció a Hajnalsicillagban COVID-19 idején. *Belügyi Szemle*, 69(3. ksz.), 74–95. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.3.5>
- SZABÓ Anikó – KOVÁCS Éva (2021): A személy- és vagyonőrök objektumspecifikus fejlesztési terve (IDPS) MOP-kiterjesztéssel. *Magyar Rendészet*, 21(3), 139–154. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2021.3.10>
- SZEKRÉNYESNÉ RÁDI Éva (2022): Az interkulturális gazdasági kommunikáció kihívásai a 21. század elején. In BOCZ Zsuzsanna – BESZNYÁK Rita (szerk.): *Porta Lingua* Budapest: SZOKOE. 2022/1. 159–167. Online: <https://doi.org/10.48040/PL.2022.1.16>
- SZÜTS Zoltán – YOO Jinil (2013): A kiterjesztett valóság térhódítása. *Információs Társadalom*, 13(2), 58–67. Online: <https://doi.org/10.22503/inftars.XIII.2013.2.4>
- ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella (2012): Egynyelvűek kommunikációja a nemek tükrében. In FÜLÖP Péter (szerk.): *Tavaszi Szél 2012 Konferencia: Konferenciakötet*. Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ). 1–12. Online: <https://doi.org/10.23715/SDA.2020.2.3>
- ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella (2015): Érák, szubkultúrák, szocializáció, férfi-kontra női egyenlőség tükrében. *Magyar Rendészet*, 15(2), 151–161. Online: <http://real.mtak.hu/id/eprint/107822>
- ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella (2017): A Case Study Based on a Spontaneous Discourse of Greek-Hungarian Bilinguals in Respect of Interjections, Swear Words and Syntactical Mistakes, as Regards Gender. *Magyar Rendészet*, 17(4), 193–210. Online: <http://real.mtak.hu/id/eprint/107804>
- ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella – BARNUCZ Nóra (2020): Az Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus múltbéli és jelenlegi tevékenységei, valamint a jövő perspektívája. In BOCZ Zsuzsanna – BESZNYÁK Rita (szerk.): *Porta Lingua*. Budapest: SZOKOE. 293–307. Online: <https://doi.org/10.48040/PL.2020.24>
- ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella – KOVÁCS Éva (2022): Az online oktatás hatékonysága a Rendészet-tudományi Karon az oktatók és a hallgatók szemüvegén keresztül – egy hybrid kutatás eredményei. *Védelem Tudomány*, 7(1), 191–219. Online: <http://vedelemtudomany.hu/articles/VI-1/1/09-urmosne-kovacs.pdf>
- ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella – KOVÁCS Éva – KUDAR Mariann (2022): A Sokszínű Kar III. Konferencia tudományos előadásai dióhéjban. *Magyar Rendészet*, 22(1), 239–251. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2022.1.16>

ABSTRACT

The Presentations of the Colourful Faculty Conference IV

Gabriella SIMON ÜRMÖSNÉ – Éva KOVÁCS – Mariann KUDAR

The study briefly presents the presentations of the fourth event of the conference series of the multidisciplinary Colourful Faculty. The presented themes of the conference were narcotics, child-friendly methods for interrogations, law enforcement collaboration, crime scene investigation, private security and the securing of sport events, innovation, critical infrastructure and the artificial intelligence. Further themes included law enforcement practical training, usufruct and ownership, police dogs, biometrics, Hungarian nominees for the Nobel Prize, e-investigation, intercultural communication, identification, forensic handwriting and serial fraud. In addition, interrogations on the spot also coloured the conference.

Keywords: *law enforcement, private security, narcotics, interrogation, innovation, biometrics*

A Nemzetközi Magánnyomozó Szövetség XIII. éves közgyűlése és szakmai tudományos tanácskozása

konferenciabeszámoló

ROTTLER Violetta¹

2022. október 6–8. között rendezte meg a Nemzetközi Magánnyomozó Szövetség éves közgyűlését és szakmai tudományos konferenciáját. A tavalyi szlovén házigazda után idén hazánk adott otthont a rangos rendezvénynek, és a Magyar Detektív Szövetség meghívására az NKE Rendészettudományi Kara is képviseltette magát.

Az osztrák alapítású és bécsi székhelyű szövetséget 1964-ben alapították azzal a céllal, hogy a szakma szövetségeit összefogja és a legmagasabb szakmai sztenderdek harmonizálja. A nemzetközi konferencián előadást tartottak Bodnár Zsolt szakmai tanácsadó, korábbi r. dandártábornok a Hori-Zone Group Kft.-től, Ausztriából Andreas Schweitzer az Osztrák Detektív Szövetség (ÖDV) vezetője, Markus Schwaiger az EURODET vezetője, Németországból Bastian Moritz a BID/ZAD vezetője, az Egyesült Királyságból Tony Imossi a Nemzetközi Magánnyomozó Szövetség (IKD) jelenlegi elnöke és a brit szövetség (ABI) vezetője, az NKE-ről Christián László r. dandártábornok, oktatási rektorhelyettes, valamint Mészáros Bence r. ezredes nemzetközi dékánhelyettes.

Baráth György a Magyar Detektív Szövetség elnöke, valamint Gál Emil a szervezet főtitkára megnyitották a rendezvényt és köszöntötték a tagszövetségek képviselőit. A Magyar Detektív Szövetség és a Török Detektív Szövetség elnökei ünnepélyes keretek között aláírták a két szervezet által korábban kötött együttműködési szerződésének megújítását igazoló dokumentumot. Bemutatták a magánnyomozó szakma magyarországi helyzetét a praktikum oldaláról.

Christián László r. dandártábornok, oktatási rektorhelyettes ismertette a Nemzeti Közszerződési Egyetem négy karának képzéseit, a Kreatív Tanulási Programot, valamint a magánnyomozási tevékenység oktatásának elhelyezkedését az egyetem képzési portfóliójában. Az ORFK Igazgatásrendészeti Főosztály által rendelkezésre bocsátott adatok alapján jelenleg 1167 db érvényes magánnyomozói igazolvány van kiadva. A tevékenység végzéséhez szükséges magánnyomozó-szaktanfolyamot

¹ R. őrnagy, egyetemi tanárhelyettes, Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék, e-mail: rottler.violetta@uni-nke.hu

kiváltja, ha a jelentkező az NKE bizonyos – jogszabályban felsorolt – szakát elvégezte, vagy jogtudományi egyetemet végzett.

Mészáros Bence r. ezredes nemzetközi dékánhelyettes a terület szakértője bemutatta a szakma jelenlegi jogi helyzetét, rámutatott a különféle bizonyítási anomáliákra. Kiemelte, hogy a jelenleg hatályos szabályozás nem teszi lehetővé a hatékony információgyűjtés támogatását. Számos szigorú büntetőjogi, civiljogi és adatvédelmi korlátja van a tevékenységnek. Majdnem lehetetlennek látszik jogkövető módon, eredményesen magánnyomozó tevékenységet folytatni. Kiemelte, hogy nagyon sokan nem váltják ki az igazolványt, hanem e nélkül dolgoznak. A kötelező kamarai tagság 2010-es megszűnésével a kamara súlytalan. Nincs megfelelő kontrollja a tevékenységnek. A médiának köszönhetően a hétköznapi ember vagy nem ismeri a magánnyomozók munkáját, illetve jogait, vagy félre van tájékoztatva, téves elképzelése van róla.

Két alkalommal, 2010-ben és 2017-ben is felmerült a külön – az Szvmt²-től független – jogszabály megalkotása a magánnyomozókra vonatkozóan, azonban mindkét esetben megrekedt a reformelképzelés. Nincs reális esély arra, hogy visszaállítsák a kötelező kamarai tagságot. Egy átfogó jogi reform nélkül a helyzet változatlan marad. Javaslatra új, önálló norma megalkotása, az információgyűjtéshez erős eszközök, például hozzáférés engedélyezése adatbázisokhoz, mindezt azonban a másik oldalon erős ellenállással és garanciákkal körülbástyázva.

Dr. Bodnár Zsolt, a Hori-Zone Group Kft. szakmai tanácsadója a magánnyomozóknak a birtokvédelmi viták rendezésében való szerepére hívta fel a figyelmet. Tipizálta a birtokvitával kapcsolatos magánnyomozások leggyakoribb típusait. Fontos a birtokvitás helyszínek feltérképezése és az ellenfelek személyes vizsgálata. Gyakori probléma, hogy a bérlő továbbadja az ingatlant, vagy engedély nélkül befogad mást. Meg kell állapítania a nyomozónak, hogy ki és milyen célra használja az ingatlant. Sokszor a tulajdonosnak nincs információja, hogy milyen állapotban van a tulajdonában lévő ingatlan. Meg akar bizonyosodni arról, hogy azt megfelelően őrzik (például kamerarendszer, őrkutya, riasztó van telepítve, van-e biztonsági őrzés a területen stb.).

Minden esetben fel kell térképezni, hogy milyen veszélyhelyzetekkel kell számolni a megbízás teljesítésekor. Sok esetben a megbízó elrejtett dolgok felkutatását kéri, lehet az egy teherautó vagy egy hajó. Meg kell találni és megállapítani a használójának kilétét.

Gazdasági társaságok belső vitája esetén kettő vagy több csoportra szakadhat egy társaság, és az alkalmazottak nem tudják, hogy kihez legyenek lojálisak, kitől fogadjanak el utasítást. A korábbi belső viszonyokat feltérképezve erről is hasznos információkat lehet előzetesen szerezni. Így különböző akciótervek, forgatókönyvek készülhetnek a megbízás teljesítésére.

² 2005. évi CXXXIII. törvény.

A birtokvitás megbízások teljesítése során az ellenfelek szokatlan, váratlan, feszült helyzetben találják magukat. Ezért fontos az előzetes személyes vizsgálat, úgymint pszichológiai profil készítése, illetve személyes információszerzés (például van-e lőfegyvere az ellenfélnek, kapcsolatrendszer feltérképezése). Konkrét esetben előfordult egy vidéki mezőgazdasági terület átvétele során, hogy az ellenfél vadász volt, több puskával rendelkezett. Ismert volt, hogy krízishelyzetben veszélyes lehet önmagára vagy másokra. Miután azzal szembesült, hogy az üzleti terve összeomlott, a fegyveréhez nyúlt. Mivel alapos információgyűjtés előzte meg az akciót, sikerült komolyabb sérülés nélkül a megbízó jogos érdekét érvényesíteni. Sok esetben nagyon lényeges információ az ellenérdekelt fél holléte. Egyes esetekben az a fontos, hogy mielőbb a helyszínre érjen, más esetekben jobb, ha a lehető legtávolabb van.

Külföldről érkezett megbízásoknál gyakran a külföldi tulajdonos magyarországi ingatlanát, gazdasági társaságát vagy annak vezetőjét kívánja ellenőrizni. Az ilyen megbízások gyakran önálló magánnyomozási megbízások eredménye után indulnak.

Egy gyártóüzemben az alkalmazottak jelképes összegért vásárolhatták meg a másodosztályú vagy hibás termékeket, kizárólag saját használatra. Miután egyesek ezzel visszaéltek, egyre nagyobb lett az igény a másodosztályú termékekre. Többen összejátszva szándékosan kezdtek hibás termékeket gyártani. Később rájöttek, hogy jobban járnak első osztályú termékek gyártásával, elegendő azokat hamisan „hibásnak” minősíteni.

A Hori-Zone Group Kft. birtokvédelmi üzletága alapos felderítés után képes olyan ellenőrző akciókat megszervezni, amelyeknél egyidejűleg, több helyszínen, akár 100 fővel váratlan ellenőrzéseket hajt végre. Az ilyen váratlan ellenőrzések gyakori területei a nemzetközi építőipari beruházások. A megrendelők, beruházók és a kivitelezők közös érdeke az építkezések szakmai és biztonsági szabályainak maradéktalan betartatása. Az ilyen ellenőrzések során számos visszaélést és szabálytalanságot sikerült az elmúlt 20 évben felderíteniük. Ezek jellemzően a védőeszközök hiánya, munkaügyi szabályok megsértése, alkoholos állapotban való munkavégzés, amelyek súlyos veszélyhelyzetet idézhetnek elő. Az így megelőzött balesetek segíthetik a megrendelők reputációjának megőrzését. Építőipari megbízásoknál az elmúlt néhány évben egyre több a vita, ezt elsősorban az anyagárak és munkadíjak drasztikus változása okozza.

A Hori-Zone Group Kft. minden üzletága együttműködik szakmai szervezetekkel. Felmerült az igény a birtokvédelem területén is egy szakmai szövetség létrehozására. 2012-ben megalakult a Magyar Birtokvédelmi Szövetség, amelynek a cég az egyik alapító tagja. A szövetség tagjai biztonsági vállalkozások, jogászok, önkormányzatok és önkormányzati ügyintézők. A szervezet célja az egységes joggyakorlat kialakítása, valamint a birtokvédelmi szabályok oktatása.

Bastian Moritz a német szabályozást az 1986 óta létező ZAD- (Zentralstelle für die Ausbildung im Detektivgewerbe) vizsgarendszert, illetve a magánnyomozás németországi helyzetét ismertette. Németországban a szakmai képzés elnyerhető egyetemi végzettséggel (kivéve jog- és orvostudomány), államilag elismert szakmai

tanfolyamon és oklevéllel (csak a kijelölt intézményekben szerezhető meg, ezeket a hatóság felügyeli), illetve egyéb képzéseken (ezek önszabályozottak vagy szabályozás nélküliek). Az első két kategória védett, egy minisztérium által meghatározott keretet és felügyeletet jelent. Bizonyos területek speciális ismereteket vagy végzettséget, továbbá jogi képesítést igényelnek.

Fontos leszögezni, hogy a „magánnyomozó” szakma Németországban nem védett szakmai elnevezés és nem államilag szabályozott. Kereskedelmi szolgáltatásként tartják számon, és nincs semmilyen speciális kvalifikációs követelmény támasztva a tevékenységet végzőkkel szemben. A céget regisztrálni kell, azonban ezt a vezető tisztviselő „priorálása” előzi meg, tehát az előéletének ellenőrzése, mivel büntetlen előélethez kötött a tevékenység. A tevékenység felügyelete a Kereskedelmi Felügyelet testületéhez tartozik, amely súlyos visszaélés esetén akár meg is tilthatja a tevékenységet. A másik felügyeletet gyakorló állami testület az Állami Adatvédelmi Hivatal.

Az előadó a ZAD létrejöttének történetét is bemutatta. A nyolcvanas években a német magánnyomozó szövetségek kezdeményezték a kormányzatnál, hogy legyen az ágazatnak erősebb szabályozása a képzésre és a követelményekre vonatkozóan. A belügyminisztérium támogatta az elképzelést, hogy legyen egy államilag elismert képzési program és az elvégzését tanúsító oklevél. A minisztérium ki is dolgozta a képzési program kereteit, azonban a gazdasági minisztérium nem látta szükségesnek a kötelező képzést és vizsgázást, hanem azt javasolta, hogy a magánnyomozók – más területekhez hasonlóan – alakítsák ki saját képzési infrastruktúrájukat és minőségbiztosítási garanciáikat.

1986-ban a magánnyomozó szövetségek és magánnyomozók megalapították a ZAD-ot, kidolgoztak egy képzési koncepciót, harmóniában a belügyminisztérium által javasolt keretekkel. A ZAD elismert programja regisztrálva van a német távoktatási képzési listán is. 2020-ban 981 regisztrált magánnyomozó cég volt, ebből 395 rendelkezett ZAD-végzettségű magánnyomozóval.

A ZAD-képzés egész napos képzés esetén tíz hónapos, levelező képzés esetén 22 hónapig tart. Kontaktórákból és e-learning-órákból áll. 30 kurzus és mintegy 2800 oldal az elsajátítandó tananyag. Ha mind a 30 kurzust elvégezte a jelentkező, szóbeli és írásbeli vizsga következik, ennek sikeres teljesítésével válik okleveles ZAD-magánnyomozóvá. Aki bővíteni szeretné ismereteit, (szak)dolgozatot is írhat, amelyet a kereskedelmi kamara kijelölt tagja bírál.

A ZAD-tanfolyam anyaga a legjobb bevált gyakorlatokat igyekszik összegyűjteni. Gyakorlati tanácsokat, mintákat, check-listeket tartalmaz, amelyek nélkülözhetetlenek a napi munkában (például szerződésminták, nyomozási tervek, esetelemzés, jogi dokumentáció, adatvédelmi nyilatkozat stb.).

Markus Schwaiger az osztrák EURODET (Die Europäische Detektiv-Akademie) vezetője, eredeti végzettsége villamosmérnök és informatikai mérnök. 2000-ben kezdte el a magánnyomozó tevékenységet, 2004-től kezdve foglalkozik oktatással is.

Az osztrák jogi keretek között a cégtulajdonos úgynevezett „Berufsdetektiv”, számára elvárás az egy-öt év magánnyomozói gyakorlat vagy rendőrnnyomozói gyakorlat, megbízhatóság (büntetlen előélet), továbbá az alkalmasság bizonyítása (ezt a kereskedelmi kamara végzi, és idén vezették be). A másik kategória az úgynevezett nyomozási asszisztens, németül „Berufsdetektiv-Assistenten”, itt az elvárás, hogy a jelölt 18. életévét betöltött, büntetlen előéletű és „megfelelő” személy kell legyen. Ez a „megfelelőség” nincs bővebben értelmezve a jogszabályban. A magánnyomozónak be kell tartania az etikai szabályokat, képeznie kell alkalmazottait, külön tanfolyamok vannak például a bolti detektívek vagy a személyvédők részére. Különbéféle minőségbiztosítási szabványoknak is meg kell felelniük (DIN, ISO, BSI).

Az EURODET szorosan együttműködik a német ZAD-dal, az Osztrák Detektív Szövetséggel, és 2004-es megalakítása óta nyújt színvonalas szakmai képzéseket. A magánnyomozó képzés tematikája: 1. megfigyelés, kutatás, jelentés, bolti lopások; 2. bűnügyi taktika, profilozás, forenzikus ismeretek; 3. technikai felkészítés: fotózás, videómegfigyelés, IT-ismeretek; 4. jogi ismeretek; 5. önvédelem, személyvédelem, fegyverismeret.

Egyre több az e-learning-tananyag, a jelölteknek lehetőségük nyílik öntesztelések végzésére.

Andreas Schweitzer az Osztrák Detektív Szövetség (ÖDV) vezetője három pontban foglalta össze a szervezet képzési filozófiáját, amelynek célja, hogy a professzionális magánnyomozó-ügynökségek dolgozzanak okleveles nyomozókkal ehhez a) konstruktívan kell gondolkodni, az eltérő vélemények meghallgatásával, egészséges vitafórumon, támaszkodni kell a szövetség innovatív erejére; b) a képzés egy misszió, amelyet nem lehet személytelenül végezni; c) le kell szögezni, hogy elvetik a profit mindenhatóságát. Gondosan választják ki belső trénerüket, akik munkájukat magas színvonalon, a szakma iránti alázattal és elhivatottsággal végzik.

Az ÖDV végzett egy felmérést az Európai Unióban, amelynek az volt a konklúziója, hogy EU-szerte a szakma helyzete nem megnyugtató. Hiányzik a megfelelő sztenderdizáció, a prioritások meghatározása, hiányoznak a megfelelő képzőhelyek a felnőttképzésben, és sajnos csak a profitorientált szemlélet mozgatja őket, nem a minőségi oktatás igénye.

Tony Imossi, az Association of British Investigators (ABI) főtítkára az Egyesült Királyságban és a Nemzetközi Magánnyomozó Szövetség jelenlegi elnöke bemutatta a brit szövetség által kínált képzési tematikát és workshop-kínálatot:

- bevezetés a nyomozásba (ennek részei: magánnyomozó iroda alapítása, marketing, compliance, megbízástípusok, alapismeretek, az ügyfelek elvárásainak, ajánlatainak menedzselése, jelentésírás, könyvelési ismeretek);
- compliance;
- jelentésírás;
- nyílt forrású nyomozás;
- nyomkövetés;

- megfigyelés (ez 4-es szintű engedélyeseknek szól, 5 vagy 10 napos fedett megfigyelés esetén három részből áll: 1. megfigyelés módjai: gyalogos megfigyelés, gépjárműves megfigyelés, telepített eszközzel való megfigyelés; 2. fényképfelvétel-készítés; 3. videószerkesztés);
- csapatok eligazítása;
- jogi szabályozás;
- GPS-nyomkövetés;
- család;
- üzleti és marketingismeretek;
- közlekedési baleseteknél az úgynevezett „locus-jelentések” elkészítése.

Az előadó rámutatott, hogy fontosnak tartják egyéb témákban is a képzést, úgymint pályázatírás, bíróságokon a megbízó képviselője, üzleti és marketingismeretek, továbbá a különféle jogi procedúrák segítése a gyakorlatban.

Összegzés

Tony Imossi és Baráth György elnökök eredményesnek értékelték a háromnapos rendezvényt, amely újabb lendületet adott a magánnyomozó szakma fejlődésének és a nemzetközi szakmai közösség építésének.

A háromnapos színes és tartalmas szakmai program egy welcome drinkkel és baráti beszélgetésekkel indult. A második napon az előadások, szakmai kerekasztal- és közgyűlési értekezlet után levezetésként gálavacsorával és operettműsorral egybekötött dunai hajóút következett a Táltos sétahajó fedélzetén. A harmadik nap programja budapesti városnézés és egeri kirándulás volt, amelynek során a résztvevők megismerkedhettek a mezőkövesdi matyó hagyományokkal is. Nagy sikert aratott a mezőkövesdi hagyományörző néptáncművészek fellépése, amelynek során az egybegyűltek kipróbálhatták a magyar csárdást. A vendégek aktív részesei lehettek egy mustkészítő workshopnak, az általuk préselt friss musttal koccintottak egymás egészségére. Az IKD és azon belül a Magyar Detektív Szövetség jól összefogja a szakma képviselőit, hosszú barátságok, kölcsönös tisztelet, egymás problémáinak meghallgatása, az együttgondolkodás jellemzi és teszi sikeressé a szervezetek munkáját, amelyhez sok erőt, kitartást és jó egészséget kívánok! Köszönjük a Magyar Detektív Szövetségnek, hogy három biztonsági szakirányos hallgatónknak is lehetőséget biztosított a tudományos konferencián való részvételre.

A közbiztonság mint a rendészet célja a *Bibliától* napjainkig

BUZÁS Gábor¹

A közbiztonság olyan állapot, cél, amely egy közösség számára ideálisnak, de legalább élhető, elfogadható állapotnak tekinthető. Állapot, amelyben a közösség zavartalanul élheti mindennapjait, teljesítheti alapvető funkcióit. A közbiztonság fogalma modern produktum, de egyes tartalmi elemei minden korban, már a jogtudományi elemzések előtt megjelentek. Cikkemben néhány „pillanatkép” segítségével mutatom be, hogy milyen úton jutottunk el a közbiztonság modern definícióihoz.

Kulcsszavak: közbiztonság, Biblia, katolikus, protestáns, közjő

Bevezető gondolatok

A közigazgatás a gondoskodó állam alapvető funkciója. Az a tevékenysége, amellyel az állampolgárok részére közszolgáltatásokat biztosít. E közszolgáltatások egyike – talán a legfontosabb – a közbiztonság. A közigazgatás teljes működése a közjót kell szolgálja, aminek alapeleme a polgárok biztonsága. A későbbiekben látható lesz, hogy a közbiztonság olyan állapot – cél –, amely egy közösség számára az ideálisnak, de legalább élhető, elfogadható állapotnak tekinthető. Állapot, amelyben a közösség zavartalanul élheti mindennapjait, teljesítheti alapvető feladatait. Ha ez nem is lehetséges, legalább azt kell a közösség számára biztosítani, hogy védelmet kaphat a támadásokkal, rendbontásokkal szemben.

A közbiztonság mint ideális állapot egyik fontos eleme, hogy azok a személyek, akik nem akarják elfogadni, betartani a közösség szabályait, vagy mindent megtesznek a közösség tagja, a közösség rendje ellen, törvényes eszközökkel a közösségből eltávolíthatók legyenek. A zavartalan együttélés egyik feltétele, hogy az állam gondoskodik a törvényes rendet támadók olyan büntetéséről, amely – szükség esetén – kirekeszti a rendbontót az emberi közösségből. A büntetés-végrehajtási szervezet ennek révén veszi ki a részét a közbiztonsághoz vezető folyamatból.

Természetesen a közbiztonság mint egy meghatározható közösség számára ideálisnak tekintett állapot leírásának első lépése a közösség meghatározása. A jog eszközeivel, a településszervezés fogalomrendszerében egyszerűnek tűnik. De ha arra gondolunk, hogy egy település egyes részeinek rendje, az ott élők elvárásai,

¹ R. alezredes, adjunktus, Nemzeti Köszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Igazgatásrendészeti és Nemzetközi Rendészeti Tanszék, tanszékvezető, e-mail: buzas.gabor@uni-nke.hu

életviszonyai között is jelentős különbségek vannak, már nem is olyan egyértelmű. Egy viszonylag zárt lakópark, amelynek lélekszáma a település lakosságának 50%-a, teljesen eltérő állapotban lehet. A főváros kerületei önálló települések, de azok egyes részei is tekinthetők önálló közösségnek, akár jelentősen eltérő biztonsági adatokkal. Tekinthető-e önálló közösségnek egy hivatalosan 22 fős település, amelynek tényleges lélekszáma télen 11 lakos, míg a nyári hónapokban 50 fő? Tudom, hogy szélsőséges példa, de biztonságban tudhatják magukat a franciák, ha a hírek szerint „[c]sak 861 autót gyűjtöttek fel Franciaországban szilveszterkor”? A hír folytatása szerint öt éve nem volt ilyen alacsony a felgyűjtött autók száma. Mondhatja azt egy derék francia, hogy biztonságban él, hiszen az ő autója épségben maradt?²

Nem tisztzem a közösség fogalmát meghatározni. Csak arra akartam rámutatni, hogy a címben szereplő fogalom vizsgálata szükségessé teszi ennek elemzését is. Jelen írásomban a települések és önálló településrészek lakosságát tekintem közösségnek.

A közösségek életében létezik egyfajta elvárás, követelmény, amely a közbiztonságban jelenik meg. Egy olyan kedvező állapot, amely a közösség tagjai számára egyrészt azt jelenti, hogy nem érheti őket támadás, illetve ha mégis, akkor ezzel szemben megkapják a szükséges védelmet. A közösség tagjai az általuk elvárt zavartalanságban végezhetik hasznos tevékenységüket. Bízhatnak az állam működésében. Ez egy, a közösség tagjai részéről megfogalmazott követelmény, következtetésként az állami szervek számára: államcél.

Jelen írásomban a közrend fogalmával nem kívánok foglalkozni. Azonban szükséges tisztázni – hiszen a jogszabályok is együtt említik e fogalmakat – hogy a közrend a közösség biztonságának aktuális állapotát írja le. Azt mutatja meg, hogy a közbiztonság mint elvárt, ideális állapot felé vezető úton hol tart adott ország vagy település. A közösség rendjének valós állapota, az hogy a cél, a közbiztonság, mint el nem érhető, de kívánt állapot eléréséhez mit kell tenni, a közösség milyen eredményeket tud felmutatni, álláspontom szerint a közrend.

A közbiztonság modern fogalmai

Tudom, hogy rendhagyó megoldás, de először a modern fogalmakat, pontosabban azokból néhányat említek, majd azt a történelmi folyamatot – annak néhány állomását – írom le, amely a jelenleg ismert definíciók kialakulásához vezetett.

Számos fogalom vált ismertté a rendészettel foglalkozók jóvoltából. Ezen a ponton nem tudunk továbblépni anélkül, hogy a rendészet fogalmát ne érintenénk. Véleményem szerint a Szamel Lajos által kidolgozott rendészetfogalom kiállta az eddigi „támadásokat”.

² Lásd: https://index.hu/kulfold/2021/01/02/csak_861_autot_gyujtottak_fel_franciaorszagban_szilveszterkor/

„[A] rendészet úgy határozható meg, mint olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.”³

A rendészet számos állami szerv összehangolt tevékenysége, amelyek képesek alkalmazkodni a változásokhoz, vagy olyan állami szerv is elláthat rendészeti feladatokat, amely korábban nem végzett ilyen tevékenységet.⁴

A közbiztonság a következő fogalmakkal írható le:

„A közbiztonság egy állapot, amely a társadalom tagjai – a polgárok, a jogi személyek, a jogi személyiséggel nem rendelkező személyegyesülések – ismerik, tudják a jogaikat kötelezettségeiket, azokat követik, betartják és bízhatnak abban, hogy az állam a jogok gyakorlását, érvényesülését akadályozó, gátló tevékenységgel szemben közvetlenül állami kényszerrel is fellép. Bízhatnak abban is, hogy mások velük szemben jogilag előírt kötelezettségei teljesítését az állam jogilag szabályozott eljárásban, törvényesen ellenőrzi és kikényszeríti.”⁵

Salgó László különválasztja a közbiztonság objektív és szubjektív oldalát: „A közbiztonság objektív oldalról veszélyektől, bántódásoktól mentes zavartalan állapotot jelent. Szubjektív oldalról annak tudati érzése, hogy biológiai létünk, testi épségünk, vagyonunk, szabadságunk mások – mindenki – által tiszteletben van tartva, azt nem bántják, nem sértik, nem veszélyeztetik.”⁶

Szamel Lajos véleménye szerint „az emberek életének, egészségének, becsületének, szabadságának, vagyonának, valamint az állam és intézményei működésének sérthetetlenségét, illetve akadályozatlanságát értik, s ezen belül különösen e jogtárgyak megóvását a bűncselekményektől és a rendsértésektől (szabálysértésektől)”.⁷

Finszter Géza a közbiztonságnak kétféle megközelítését tartja helyesnek.

Elsőként a közbiztonság normatív fogalmáról:

„A közbiztonság normatív fogalma egyfelől államcél, amelynek megvalósításáért a végrehajtó hatalom felelős, másfelől a jog által elismert társadalmi érték, amelynek a megvédelmezése érdekében indokolt lehet az alapvető emberi jogok korlátozása is.”⁸

³ SZAMEL 1992.

⁴ BUZÁS 2018.

⁵ SALGÓ 1994: 81.

⁶ SALGÓ 1994: 81.

⁷ SZAMEL 1992: 6.

⁸ FINSZTER 2013: 37.

A közbiztonság materiális fogalma:

„A közbiztonság társadalmi viszonyok együtteseként való ábrázolásával jutunk el a materiális fogalomhoz, ahhoz a közbiztonsághoz, ami a hétköznapokban ténylegesen létezik és élményszerűen átélhető, avagy hiánya megszenvedhető.”⁹

Mintegy a két fogalom összefoglalásaként Finszter Géza kijelenti, hogy:

„A közbiztonság alkotmányos demokráciákban nem lehet sem több, sem kevesebb olyan államcélnál, amelynek eléréseért szüntelenül munkálkodni kell, a nélkül azonban, hogy a biztonság kikényszeríthető alanyi joggá válhatna, és abszolút beteljesülése bárki által elérhető lenne. A közbiztonság, mint államcél szoros kapcsolatban van a társadalmi értékek büntetőjogi védelmével.”¹⁰

Az Alkotmánybíróság is megpróbálta meghatározni a közbiztonságot, de józan belátással előzetesen rögzítette, hogy „a közbiztonság mibenléte, viszonya a közrendhez, belső rendhez, illetve utóbbiak fogalmi meghatározása tudományos viták tárgya”.¹¹

Ez után a következő definíciót olvashatjuk: „A közbiztonság a jogállam működésének nélkülözhetetlen feltétele, és így általánosságban alkotmányos érték és alkotmányos cél.” Néhány évvel később az Alkotmánybíróság, új fogalmat nem alkotva, egyszerűen hivatkozott a fenti fogalomra.¹²

Szamel Lajos a közrendet a jogi renddel azonosítja, amely nem azonos a teljes jogrenddel: „Minden jogellenes magatartás sérti a jogrendet, de nem mindegyik árt egyben a közrendnek is, míg a közrend minden megzavarása egyben a jogrend sérelmével is jár.”¹³

A közrend ez esetben is aktuális tartalmat jelenít meg. Nyilvánvaló az, hogy a közrendet számtalan magatartás megvalósításával lehet sérteni. Ezek a magatartások valós időben jelentkeznek. A közrend – a jó közösségi rend – megsértése attól független, hogy az állampolgárok mikor szereznek róla tudomást.

Tehát külön kell választanunk egy követelmény felállítását és egy a tényleges állapotot leíró ismérvet. Ha a közbiztonság-fogalmakat vizsgáljuk újra, azokban egy követelményrendszer jelenik meg. Egy szabályozott, ideális állapot – szinte utópia –, amely valóban a teljes közösség megalégedésére szolgálna, bár lehet, hogy egy kissé unalmas lenne.

Finszter Géza meghatározása – álláspontom szerint – világosan tartalmazza azt, hogy a közbiztonság egy követelmény – államcél –, amelynek elérésén úgy kell

⁹ FINSZTER 2013: 42.

¹⁰ FINSZTER 2013: 42.

¹¹ 13/2001. (V. 14.) AB határozat.

¹² 44/2004. (XI. 23.) AB határozat.

¹³ SZAMEL 1993: 6.

a rendészeti tevékenységet ellátó szervezeteknek munkálkodniuk, hogy a cél elérése megvalósulhatna.

A közbiztonság értelmezhető kockázatok és veszélyek nélküli, mozdulatlan állapotként, de ez egy működő társadalomban nem képzelhető el. Fontos feltétel a lehetséges veszélyek, de legalább a veszélyek körének ismerete.

Hogy a bevezetőben leírt gondolatokat alátámasztó, megerősítő, modern definíciókhoz eljussunk, olyan meghatározásokat szeretnék bemutatni – a teljesség igénye nélkül –, amelyeket nem a rendészettudomány művelői alkottak, hanem a történelem bizonyos korszakában rögzítették a közösség elképzelését a saját biztonságukról.

A közbiztonság megjelenései, meghatározásai, történelmi távlatokban

A „közbiztonság” a *Bibliában*

„Arra kérlek mindenekelőtt, hogy tartsatok könyörgéseket, imádságokat, esedezéseket és hálaadásokat minden emberért, a királyokért és minden feljebbvalóért, hogy nyugodt és csendes életet élhessünk teljes istenfélelemben és tisztességben. Ez jó és kedves a mi üdvözítő Istenünk színe előtt, aki azt akarja, hogy minden ember üdvözljön és eljusson az igazság megismeréséhez.”¹⁴

„A nyugodt és csendes élet nem öncél, hanem a minden emberhez szóló üdvüzenet zavartalan hirdetésének előmozdító feltétele.”¹⁵

Tehát a nyugodt és csendes élet a feltétele annak, hogy a közösség létének egyik alapvető eleme megvalósulhasson. Az igeszakaszhoz tartozó magyarázat szerint az istenfélelem összefoglalóan jelenti a helyes hitre alapozott, Isten iránti alázatban és az emberek előtti tisztességben és becsületben folytatott életet. Vagyis Pál korában megjelenik az a fajta lehetőség – biztonság –, amely elérhetővé teszi, hogy mindenki eljusson az igazság megismeréséhez.

„Hogy, miután mindazokat a veszélyeket, melyeket a hitetlen ellenség eddigelé ennek a mi Magyarországunknak okozott, valamint végváraink romlását és pusztulását is, ugyszintén azt az igen gonosz – és sok jeles férfiú meggyilkolása és sok vérontás által – emlékezetes lázadást is, melyet a paraszt nép az elmúlt nyáron országunk belsejében a főurak és az egész nemesség ellen a legnagyobb és valóban hallatlan kegyetlenséggel támasztott, elménkben gyakran megforgattuk és megfontoltuk; s ezenkívül még azt is meggondoltuk, hogy mindazok a zavarok,

¹⁴ 1Tim 2, 1–4.

¹⁵ *Biblia* 2014: 1551.

a melyek között ez országunk állapota az ő nem csekély kárára, eddigelé ide s tova hányódott, leginkább onnan keletkeztek, hogy a rend, a mely nélkül, mint tudjuk, egy országot sem lehetett jól kormányozni, minden dologra és tisztségre nézve megszűnt és az ennek következtében lábra kapott szabadosságnál fogva az egész ország legnagyobb elnyomásával minden visszásan és zavart lefolyással ment végbe.”¹⁶

A jogalkotó arról a rendről beszél, amely nélkül nem lehet egy országot kormányozni. Véleményem szerint nem túlzás ezt, a mai közbiztonság mint elvart, megkívánt állapot egyik korai megjelenéseként értelmezni. Hiszen a közbiztonság és közrend a jól működő állam egyik alappillére.¹⁷

A katolikus álláspontok

(XVI. Gergely, 1831–1846)

A földi uralkodók hatalmának szilárdsága az egyház javát szolgálja, hogy az teljesíteni tudja küldetését. Ezért azon kell munkálkodnunk, hogy az államokban rend és béke legyen. Különösen fájdalmas az, hogy vannak csoportok, amelyek tagjai között mindenféle vallási nézeteket – akár tévedéseket is – valló emberek gyűlnek össze, akik mindenki számára a teljes szabadságot óhajtják, zavargásokat szítva ezzel a szent és a polgári hatalom ellen. Mindezek tükrében a pápa végül arra kérte a püspököket, hogy a békességet és a rendet munkálják, különösen odafigyelve azokra, akik a teológiai és filozófiai tanulmányoknak szentelték magukat.¹⁸

(XIII. Leó, 1871–1903)

A természet tanúsítja („ipsa natura testatur”), hogy a hatalomnak csak egyetlen eredete van, amelyet Istenben kell keresnünk. A nép uralkodási joga, amelyről azt állítják, hogy az a természeténél fogva és Istentől függetlenül birtokolja a nép, semmiféle észszerű és megokolható elven nem alapul. Hiszen a néphatalom önmagában nem birtokolja azt az alapot, amely által a közbiztonságot, a rendet és a nyugalmat fenn lehet tartani.¹⁹

Franciaországban ugyanis a 19. században különböző politikai beállítottságú kormányok követték egymást. Ezek mindegyik sajátos államformához is kötődött, így volt Franciaország az elmúlt időben királyság, monarchia vagy köztársaság is.

¹⁶ 1514. évi törvénycikkek, Előbeszéd.

¹⁷ CZENCZER 2006.

¹⁸ Mirari vos arbitramur, lásd: www.katolikus-honlap.hu/1501/mirarivos.pdf

¹⁹ Immortale Dei..., lásd: www.karizmatikus.hu/hitvedelem/vatikani-dokumentumok

Lehetne vitatkozni azon, hogy melyik államforma volt ezek közül a legjobb. A vita helyett azonban inkább meg kell állapítani azt, hogy ezek mindegyike jó lehet, ha a társadalom saját céljára, vagyis a közjó megvalósítására irányult. Hiszen a társadalomban a hatalmat ennek megóvása érdekében hozták létre.

Amikor a közéletben felborul a béke és a nyugalom, az államnak mielőbbi feladata az, hogy ezt a békét és rendet helyreállítsa. Éppen a társadalmi rend igénye indokolja az új kormányok alakítását és létét, bármilyen formát öltsenek is azok. A közrend megköveteli egy kormány létét, hiszen törvényes rend nélkül nem állhat fenn.²⁰

(XXIII. János, 1958–1963)

A közjó első fogalma:

Az államok vezetőinek világosan tisztázniuk kell a közjó helyes fogalmát, ami magában foglalja a társadalmi élet azon feltételeinek összességét, amelyek révén az egyének teljesebben és akadálytalanabban képesek tökéletesedésük felé haladni.²¹

II. Vatikáni Zsinat, 1962–1965 (Gaudium et Spes)

„A közjó nevében a közhatalomnak tiszteletben kell tartani az emberi személy alapvető jogait. Az ember számára tehát hozzáférhetővé kell tenni mindazt, ami a valóban emberi élethez szükséges: ilyenek a táplálék, a ruházat, a lakás; jog az életállapot szabad megválasztáshoz és a családalapításhoz, neveltetéshez, munkához, jó hírnévhez, tisztelethez, megfelelő tájékoztatáshoz, a saját helyes lelkiismeret szerinti cselekvéshez, a magánélete védeleméhez és a jogos szabadsághoz, mely magában foglalja a vallásszabadságot is.

Másodszor: a közjó megköveteli a helyes társadalmi rendet és a szervezetek kibontakozását. Ez az állam felelőssége.

És végül: a közjó magában foglalja a békét, vagyis az igazságos rend állandóságát és a biztonságot. Feltételezi, hogy a hatalom biztosítja – tisztességes eszközökkel – mind a társadalom, mind tagjainak biztonságát. Ezen alapul a jogos ön- és közösségvédelem.”²²

Tihanyi Miklós szerint:

„A katolikus álláspont a közjóról egy olyan átfogó érték képét vetíti elénk, amely ahhoz szükséges, hogy az egyén szabadságjogai révén teljes értékű – és tegyük hozzá Krisztushoz vezető – életet tudjon élni, illetve meglegyen az a képessége,

²⁰ Au milieu des sollicitudes. GÁJER 2013.

²¹ Mater et Magistra 1961. Lásd: <http://lexikon.katolikus.hu/M/Mater%20et%20Magistra.html>

²² Gaudium et Spes. Lásd: <https://regi.katolikus.hu/konyvtar.php?h=16>

hogy a társadalom javát és végső soron üdvösségét tudja szolgálni, vagyis megvalósíthassa a társadalom számára hasznos céljait. Ebben a megközelítésben egyfajta vallásos közbiztonság fogalom rajzolódik ki, melyben a közrend és (köz) biztonság a közjó részeként az ember boldogulását biztosító társadalmi állapot egyik feltétele.”²³

A közjó tehát felfogható a közbiztonság – mint a közösségi együttéléshez szükséges elvárt, megkívánt állapot – közel azonos tartalmú fogalomparjaként.

Protestáns álláspontok

Luther

„Mivel pedig a hatóság nagyon szükséges és hasznos az egész világra nézve, hogy a béke fenntartható, a bűn büntethető, s a gonoszok akadályoztathatók legyenek.”²⁴

A fenntartható béke és bűn akadályozása nem áll messze attól, amit közbiztonság alatt értek.

„Természetes, hogy Luthernél a »rendészeti hatalom« Isten felhatalmazásából ered, miként Ő minden hatalom forrása. Azzal együtt, hogy ez a tétel nem illeszthető bele szekularizált jogrendszerünkbe, – teológiai igazságtartalmát azonban nem kérdőjelezem meg – úgy vélem a Luther által megfogalmazottak ma is iránymutatóak lehetnek a rendészeti hatalomgyakorlás számára.”²⁵

Kálvin

„Ennek a kormányzásnak nemcsak az a teendője – ami az itt említett dolgok haszna –, hogy az emberek lélegezni, enni, inni és melegezni tudjanak [...] De nem csak ez a gondja, hanem az is, hogy a bálványimádás [...] fel ne üsse a fejét és el ne terjedhessen a nép között. Vigyáz arra, hogy a köznyugalmat senki meg ne zavarhassa, és mindenki épen és sértetlenül megtartassa azt, ami az övé, és hogy az emberek zavartalanul érintkezhessenek egymással, és hogy a becsület és a mértéktartás megőriztessék.”²⁶

²³ TIHANYI 2017: 11.

²⁴ LUTHER 1906: 399.

²⁵ TIHANYI 2017: 14.

²⁶ KÁLVIN 1991: 288.

Végezetül egy törvényszöveg részlete, amely történelmünk egyik viharos időszakában keletkezett, de a közbiztonságról mint államcélról gondoskodni kívánt.

„A személyes és vagyonbátorság, a közcsend és belbéke biztosítása, az ország polgárainak örökösére bízatik; e tekintetből, míg a legközelebbi országgyűlés ki-merítőleg rendelkeznék, a nemzeti őrsereg alakítására nézve következők határozatnak.”²⁷

A törvény szövege egyértelművé tette, hogy a Nemzetőrség nem a katonaság része, hanem a belbiztonság garantálására létrehozandó fegyveres testület. A közcsend és a belbéke talán a legszebb kifejezése, megjelenése a közbiztonságnak a magyar jogirodalomban.

Következtetések

A közbiztonság tehát a követelmény, a cél, míg a közrend a valós állapot. A közrend védelmezése, a támadásokkal szembeni fellépés útján haladhatunk a cél felé. A közbiztonságra törekvés alkotmányos cél, amelynek eléréseért a közösségnek folyamatosan munkálkodnia kell.

IRODALOMJEGYZÉK

- Biblia magyarázó jegyzetekkel* (2014). Revideált új fordítás. Budapest: Kálvin.
- BUZÁS Gábor (2018): Rendészet – katonai rendészet. *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, 6(2), 25–50.
- CZENCZER Orsolya (2006): A büntetés-végrehajtási intézetek történetisége. A büntetések végrehajtásának egyes módoszatai és intézményei a kezdetektől a rendszerváltásig (1989). *Collega*, 10(2–3), 84–93.
- FINSZTER Géza (2013): *A rendészet elmélete és rendészeti eszközrendszer*. Budapest: Nemzeti Köszolgálati Egyetem.
- GÁJER László (2013): *XIII. Leó pápa megnyilatkozásainak filozófiatörténeti előzményei (Különös tekintettel a vallásszabadságra)*. Doktori értekezés. Budapest: Pázmány Péter Katolikus Egyetem. Online: <https://doi.org/10.15774/PPKE.HTK.2013.002>
- KÁLVIN János (1991): *Istitutio (Tanítás a keresztény vallásra)*. Budapest: Nemzeti Köszolgálati Egyetem.
- LUTHER Márton (1906): A világi felsőségről. In MASZNYIK Endre: *D. Luther Márton egyházszervezői iratai* III. kötet. Pozsony: Wigand. 399–410.
- Pál első levele Timóteushoz
- SALGÓ László (1994): *Új típusú biztonság*. Szeged: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- SZAMEL Lajos (1992): *A modern rendészet-fogalom és következményei*. Rendészeti Tanulmányok, 1992/1.
- SZAMEL Lajos (1993): Jogállamság és rendészet. *Rendészeti Szemle*, 31(3), 8–9.
- TIHANYI Miklós (2017): *Közrend, közbiztonság, rendészet a keresztény közgondolkodásban*. Államtudományi Műhelytanulmányok 16. Budapest: Nemzeti Köszolgálati Egyetem. Online: www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/tihanyi-miklos-kozrend_-kozbiztonsag_-rendeszet-a-keresztény-kozgondolkodásban.original.pdf

²⁷ 1848. évi XXII. törvénycikk.

Jogforrások

13/2001. (V. 14.) AB Határozat

1514. évi törvénycikkek, Előbeszéd

1848. évi XXII. törvénycikk a Nemzeti Őrseregről

44/2004. (XI. 23.) AB Határozat

ABSTRACT

Public Safety as the Purpose of Law Enforcement from the Bible to the Present Day

Gábor BUZÁS

Public safety is a state, a goal, that can be considered the ideal, or at least a liveable, acceptable state for a community. It is a state in which the community can live its daily life undisturbed, fulfilling its basic functions. The concept of public security is a modern product, but some of its content elements have appeared in all ages, even before jurisprudential analysis. In my article, I show with the help of a few "snapshots" how we have arrived at the modern definitions of public safety.

Keywords: *public safety, Bible, Catholic, Protestant, public good*

A letartóztatotti létszám alakulása a pandémia időszakában a biztonság és a környezettudatosság dimenziójában

CZENCZER Orsolya¹

A büntetés-végrehajtási szervezet külön törvényben meghatározott, egyedi, sajátos feladatokat ellátó állami, fegyveres rendvédelmi szerv. Alapvetően gondolhatunk a büntetés-végrehajtási szervezetre mint az állam büntetőjogi igényéből fakadó végső érvényesítőjére, amelynek fő profilja a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása. Azonban ennél sokkal színeesebb és sokrétűbb feladatot lát el. Többek között felelős a büntetőeljárásból fakadó letartóztatás végrehajtásáért – pontosabban foganatosításáért – is, amely nem más, mint a személyi szabadságot legsúlyosabban korlátozó, büntetőeljárásjogi, bírói engedélyhez kötött kényszerintézkedés. Jelen tanulmányban azt vizsgáljuk, hogy milyen hatással volt a pandémia a letartóztatás alakulására a hazai bv. intézetekben, és hosszú távon mit eredményezhet a telítettségre vonatkozóan a letartóztatott fogvatartottak számának növekedése.

Kulcsszavak: letartóztatás, pandémia, telítettség, túlszűfolttság, büntetés-végrehajtás

Bevezető gondolatok

A Magyarország Nemzetbiztonsági Stratégiájáról szóló 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat, továbbá Magyarország Tiszta Fejlődési Stratégiája (2020–2050) rendelkezéseinek figyelembevételével a magyar büntetés-végrehajtási szervezet infrastruktúrája az elmúlt évtizedben jelentős változáson ment keresztül,² amely lényegében befolyásolta az intézetek statikus és dinamikus biztonsági elemeit is. Egy jól működő büntetés-végrehajtás ugyanis nem az elítéltek kulcsra zárását jelenti, hanem egy összetett, jól szervezett, infrastrukturálisan modern, biztonsági szempontból hatékony és reintegrációs tevékenységében eredményes folyamatot feltételez. A modern infrastruktúra és hatékony biztonság szoros együttállása, egymás kölcsönös kiegészítése és egymásra hatása teszi lehetővé, hogy a lehető legmagasabb színvonalon és minőségben,

¹ PhD, bv. alezredes, egyetemi docens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszék, e-mail: czenczer.orsolya@uni-nke.hu

² LIPPAI 2021.

a fogvatartotti jogok messzemenő tiszteletben tartásával és az európai normáknak való megfeleléssel végezhessük munkánkat.

Az információtechnológiai kihívásoknak is megfelelően a szervezet az elmúlt időszakban soha nem tapasztalt fejlesztéseket hajtott végre az intézetekben zajló mindennapi munkavégzést segítő okoseszközök terén. Ugyanakkor a nemzeti szinten hozott megelőző és védelmi intézkedések fenntartható és rugalmas rendszere, ezen belül a büntetés-végrehajtás célirányos fejlesztésének köszönhetően – csatlakozva a Nemzetbiztonsági Stratégiához – a belső biztonság szavatolása érdekében kiemelten kezelte a nemzeti intézkedések hatékonyságának és rugalmasságának, valamint a nemzeti együttműködés szilárdságának megerősítését. Álláspontunk szerint egy intézet biztonságos és hatékony működtetésének egyik alapfeltétele az adott intézeti infrastruktúra modern és korszerű biztosítása. Tekintettel a globális trendekre és Magyarország Tiszta Fejlődési Stratégiájára (2020–2050) a hazai büntetés-végrehajtási intézetek környezettudatossági és klímahatékonysági szempontból is igyekeznek hozzájárulni a nemzeti és európai méltányos vagy igazságos átmenet mechanizmusának stratégiájához. Álláspontunk szerint a biztonság és a zöldenergia-felhasználás összekapcsolása nemcsak hatékonyságot, de előremutató, modern és hosszú távon jól funkcionáló börtönöket jelent. Jelen tanulmányban azt vizsgáljuk, hogyan kapcsolható a letartóztatottak számának alakulása a nemzetbiztonsági és környezettudatossági trendekhez.

Fogalmi felvetések a letartóztatás értelmezésében

A letartóztatás célja sokrétű, például megakadályozni, hogy a terhelt kivonja magát az eljárás alól, újabb bűncselekményt követhessen el, megkísérelje vagy elnehezítse a bizonyítást. Mivel a letartóztatás azon jogintézmény a kényszerintézkedések közül, amely a legsúlyosabb, ezért nemcsak elrendelése, de végrehajtása is az emberi jogok és alapelvek legteljesebb tiszteletben tartásával történhet. A magyar büntetés-végrehajtási szervezet az alapelveknek és alapvető emberi jogoknak megfelelően, továbbá a letartóztatás végrehajtására irányuló egyezmények vonatkozó részeinek megtartásával hajtja végre a letartóztatást. A biztonságos végrehajtás mellett biztosítja a letartóztatás célját, a letartóztatott alapvető és speciális jogait és betartatja kötelezettségeit. A letartóztatott fogvatartottak kezelése, elhelyezése, jogai és kötelezettségei miatt körültekintő végrehajtást kíván, hiszen a letartóztatott személy egyszerre büntetőeljárás-jogi és büntetés-végrehajtás-jogi alany is.³ Napjaink büntetés-végrehajtásának alapvető célkitűzése a fogvatartottak reintegrációja, a társadalomba való visszailleszkedésük elősegítése. Azonban amikor reintegrációról beszélünk, akkor leginkább a szabadságvesztést töltő fogvatartottak – elítéltek – állnak a fókuszban. A modern büntetés-végrehajtásban ennek alapvető célnak kell lennie, de

³ ÜRMÖSNÉ SIMON 2019.

nem elhanyagolható a fogvatartotti populációban a letartóztatottak aránya, akiknél alapvetően a bekerüléskori állapot megőrzése és a börtönárntalmak csökkentése a cél. Egyértelműen a szervezet célja, hogy az ország területén található bv. intézetekben egységes rend, szabályozás, házirend és belső normák legyenek. A letartóztatás helyét azonban elsősorban nem a büntetés-végrehajtási szervezet határozza meg. Ebből fakadóan a telítettségi mutatókra is nagy kihatással van ez a jogintézmény, de a pandémia alatti, ezirányú telítettségi mutatók változása, a letartóztatottak számának növekedése megnehezíti a folyamatos telítettségi norma 100% alatt tartását, ami a szervezet jelenlegi célkitűzése is.

Megállapítani azt, hogy valóban törvényszegés történt, valamint a tettes felelősségét csak az igazságszolgáltatási rendszer jogosult. „Valamely magatartást büntetőjogi büntetés terhével tiltani csak az állam – és csak törvény útján – jogosult.”⁴ Azonban önmagában a büntető anyagi jog nem képes a bűncselekmények elkövetői felelősségre vonásának alapjául szolgálni. Törvényes, legalizált megállapításához szükséges a büntetőeljárás-jog.⁵ A büntetőeljárás feladata és célja, hogy kiderítse, fennállnak-e a büntetés, intézkedés és a büntetőjogi felelősségre vonás feltételei, és amennyiben igen, akkor elrendelje azokat.⁶ Az állampolgárok számára alapvető kötelezettségeket és jogokat határoz meg a büntetőeljárás jog, amelyeket akár kényszercselekmények alkalmazásával is számon kérhet. Ezeket a hatósági aktusokat, kényszer tartalmazó eljárási cselekményeket nevezük kényszerintézkedéseknek. A kényszerintézkedések az állampolgári jogok eltérő mértékű korlátozását teszik lehetővé a büntetőügyekben eljáró hatóságok részére, de csak a büntetőeljárás törvényben foglalt, meghatározott esetekben és módon. Ezen korlátozások a büntetőeljárás sikere, az eljárási célok biztosítása érdekében, kizárólag szükségszerűség esetén alkalmazhatók. A büntetőügy eredményessége érdekében alkalmazott személyi szabadságot vagy más alapvető jogot korlátozó kényszerintézkedés sosem lehet előrehozott büntetés vagy önkényes döntés.⁷ Alkalmazására csak akkor van lehetőség, ha egyéb módon nem lehetséges biztosítani a zavartalan büntetőeljárás lefolytatását. Továbbá a múltbeli, a jelenben zajló és a jövőben elkövetni kívánt esemény felderítésében, illetve sorozat-bűncselekmények megszakításában jelentősége van a kriminalisztikának.⁸ Így a kriminalisztika hozzájárulhat olyan adatok megszerzéséhez, amelyek megalapozhatják a kényszerintézkedéseket, például a letartóztatás foganatosítását.⁹ Az igazság bíróság általi megállapítását, a bizonyítást és a bűncselekmény felderítését nem akadályozhatják a terheltet megillető alapvető jogok, mint a szabadságjog, ugyanis az állam bűnüldözési érdeke bizonyos esetekben prioritást élvez felettük. Az eredményes büntetőeljárás érdekében alapvető állampolgári jogokat sértenek

⁴ FANTOLY–BUDAHÁZI 2019: 14.

⁵ FARKAS–RÓTH 2000: 110.

⁶ TÓTH 2001: 63.

⁷ SIVADÓ 2017: 172.

⁸ NYITRAI 2018: 109.

⁹ NYITRAI 2021: 37.

és korlátoznak a kényszerintézkedések.¹⁰ Az egyén érdekeit és jogait figyelembe véve kell a kényszerintézkedéseket alkalmazni, erre az Alaptörvény Szabadság és Felelősség fejezet IV. cikk (2) bekezdése is utal: „Senkit nem lehet szabadságától más-ként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.” A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 271. § (1)–(6) bekezdései pontosan meghatározzák, mely esetekben és módon lehet az állam bűnüldözési érdekeit az egyén szabadságjoga fölé rendelni. Törvényes módon kell hogy sor kerüljön a kényszerintézkedések alkalmazására. Az elrendelésére és foganatosítására kizárólag a törvény által meghatározott hatóság jogosult, elrendeléséről határozatot kell hoznia a felhatalmazott hatóságnak. A végrehajtásának és a foganatosításának is a törvényben meghatározott módon kell történnie, amely csak a meghatározott ideig tarthat.¹¹ A bírói engedélyes személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések a terhelt szabad mozgásához és a lakóhelyének, tartózkodási helyének megválasztásához való jogát kiemelt mértékben korlátozzák, ezért a bíróság határoz alkalmazásukról. A megállapításukra és a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések elrendelésére kizárólag a bíróság jogosult, amire az Alkotmánybíróság alábbi határozata is egyértelműen utal: „1.2.1. A büntetőeljárás során alkalmazható személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos egyik legfontosabb garanciális szabály, hogy *azokról* a büntetőeljárás egész tartama alatt kizárólag a bíróság jogosult dönteni.”¹² Ezen intézkedések alkalmazásának feltételrendszerét, a kettősséget veszi figyelembe, ezzel egyenlíti ki az állam büntetőigénye által korlátozott terhelti jogokat, hogy azokat csak és kizárólag a sükségesség, arányosság és fokozatosság követelményeinek megfelelően alkalmazza.¹³

A letartóztatás végrehajtása büntetés-végrehajtási intézetben

A rendelkezési jogkör gyakorlásának meghatározása sarkalatos szempont a letartóztatás végrehajtásának tekintetében. A jogkör gyakorlója a terhelt személyre – jelen esetben a letartóztatotttra – vonatkozóan döntést hoz, vagy döntést hozhat a vele kapcsolatos elhelyezéséről, a kapcsolattartásának engedélyezéséről, korlátozásáról és ellenőrzéséről.¹⁴ Továbbá a letartóztatás során az elkülönítésről, a fokozott őrzés elrendeléséről, bárminemű – adott eljárásra vonatkozó – előállításáról, kiadásáról – a nyomozó szervek részére –, átszállításáról – kivétel egészségügyi szempont alapján való átszállítás –, sajtónak való nyilatkozattételéről. Bár a letartóztatást mint büntetőeljárás jogintézményt, illetve alkalmazásának generális szabályait (elrendelését, indokát, feltételeit, megszüntetését, tartamát stb.) a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény

¹⁰ TÓTH 1999: 183.

¹¹ FARKAS-RÓTH 2000: 183.

¹² 10/2021. (IV. 7.) AB határozat (23) bekezdés.

¹³ BÁNÁTI et al. 2018: 346.

¹⁴ SIVADÓ-LÉSZKÓ 2018.

szabályozza, a foganatosítás és végrehajtás tekintetében a legtöbb vonatkozó normát a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) és a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet (Bv. szabályzat) rendezi. „A Bv. tv. sajnálatos módon átvette a korábbi törvények (jogsabályok) szóhasználatát, és továbbra sem a letartóztatás foganatosításáról, hanem annak végrehajtásáról beszél (holott fogalmilag végrehajtani csak a jogerősen kiszabott szankciókat lehet, a kényszerintézkedéseket foganatosítják).”¹⁵ A szerző által megvilágított tényező értelmében a letartóztatás végrehajtása kifejezés helyett a továbbiakban, bizonyos esetekben a letartóztatás foganatosítása kifejezést használjuk, és a letartóztatottat, mivel a büntetőeljárás terheltje, ezért terheltként nevesítjük.

Amennyiben sem az előbb említett jogsabályok és a Be. által sem szabályozott, de további normák, döntések meghozatala szükséges a végrehajtás tekintetében, abban az esetben a letartóztatás végrehajtására kijelölt intézet saját hatáskörben kell hogy döntést és normákat hozzon létre. Ennek egyik alapvető megnyilvánulása a letartóztatott terhelt által magánál tartható tárgyak körének szabályozása az adott büntetés-végrehajtási intézetben, amely döntést nem vizsgálhatja felül a rendelkezési jogkör gyakorlója sem, „[a] rendelkezési jogkör intézményének alapvető forrása mégsem az eljárási kódex, hanem a Bv. tv. 390. §-a”. Az említett jogforrási rendszer mutat rá, hogy két különböző törvény párhuzamosan és szimbiózisban tartalmazza a rendelkezési jogkör intézményét. Alapvetően a Bv. tv. és a Bv. szabályzat a végrehajtás mivoltával, annak részletes szabályaival foglalkozik, azonban bizonyos esetekben a Be. jogkörével rendelkezik a letartóztatásról, mint például a Bv. tv. 393. § (1) bekezdése, amely a letartóztatás végrehajtásának megszakítását szabályozza, ami alapján az intézet hajtja végre annak megszakítását, és arról „mindössze” értesíti a rendelkezési jogkör gyakorlóját. Az ügyészi rendelkezés, amely a letartóztatás helyének meghatározásáról szól, lényegében azt jelenti, hogy a letartóztatott személyt más, nem a nyomozás felügyeletét ellátó ügyészség székhelye szerinti illetékes büntetés-végrehajtási intézetbe utalja, vagy dönt ideiglenes rendőrségi fogdán való elhelyezésről. Amennyiben az említett ügyészi rendelkezés alapján történik az elhelyezés, abban az esetben a terhelt panaszának helye nincsen. Ha nincs külön rendelkezés, akkor a büntetés-végrehajtási intézet kijelölésének irányadó szempontja, hogy a letartóztatottat az ügyészség székhelye szerinti intézetbe helyezték el, de kivételes esetekben a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka kijelölhet más bv. intézetet is.¹⁶ A korábban leírtak alapján, a fogva tartás helyének meghatározása tekintetében négy különböző módon meghatározott bv. intézeti elhelyezést különíthetünk el: a nyomozás felügyeletét ellátó ügyészség székhelye szerinti; attól eltérő és a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka által kijelölt egyéb helyen való elhelyezésről. A letartóztatott bv. intézetben való elhelyezésekor

¹⁵ HERKE 2019.

¹⁶ Be. 299. § (1)–(3); Bv. tv. 388. § (1) bekezdés.

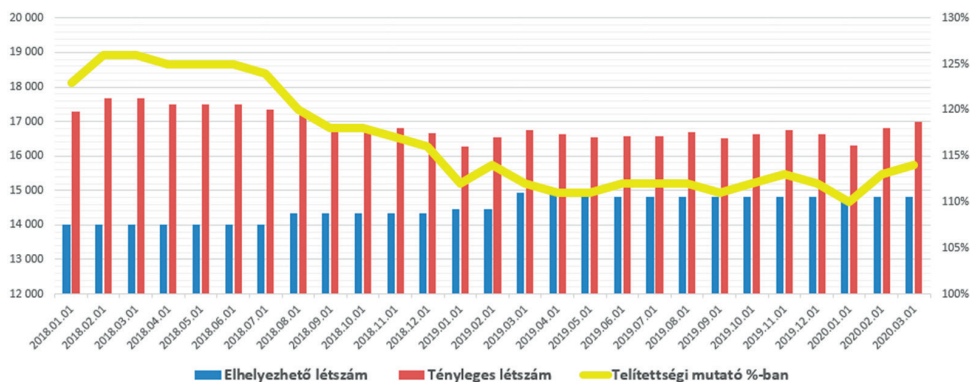
figyelembe kell venni az intézet kiválasztásánál az irányadó szempontokat – az elítéltek elhelyezésére irányadó szempontokat –, vagyis tekintettel a letartóztatott lakóhelyére és az intézetek telítettségi mutatóira. Az iménti felsorolásból szándékosan kihagyva, a negyedik meghatározási módot is meg kell említeni, amely esetben a Bv. tv. 388. § (1a)–(1b) és (3) bekezdései és a Be. 299. § (2)–(4) bekezdései külön határozzák meg, hogy mely speciális feltételek érvényesülése esetén kell anya-gyermek részlegen, rendőrségi fogdában, katonai fogdában, javítóintézetben, illetőleg az IMEI-ben végrehajtani a letartóztatást. A gyámhatóság hozzájárulásával az anyával a gyermeke elhelyezhető anya-gyermek részlegen, amennyiben az együtt elhelyezést kizáró ok nem áll fenn, és a gyermek a letartóztatás alatt született. Ha a letartóztatás elrendelésekor egyévesnél fiatalabb gyermekét gondolja a terhelt nő, akkor védői vagy a terhelt indítványára a bíróság rendelkezhet az elhelyezésről, amely a gyermek egyéves koráig tarthat, tehát e részlegen való elhelyezés csak ideiglenes jellegű lehet. Sőt, ha a gyámhatóság nem adta hozzájárulását, vagy azt visszavonta a gyermek anya-gyermek körleten való nevelkedésével kapcsolatban, akkor meg kell szüntetni az együttes elhelyezést, és a terheltet át kell szállítani a letartóztatásra kijelölt bv. intézetbe. Rendőrségi fogdában való elhelyezés két esetben történhet. A Be. 299. § (2) bekezdése értelmében rendőrségi fogdán kell végrehajtani a letartóztatást, ha indokoltá teszik az eljárási cselekmények, aminek tartama legfeljebb hatvan nap lehet. Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet esetén szintén végrehajtható a letartóztatás rendőrségi fogdán. De tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, akár a menedékgjogról és a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozó személyek fogva tartására szolgáló létesítményben is foganatosítható letartóztatás. A fiatalkorú terhelték esetében a letartóztatás végrehajtása javítóintézetben történik a következőképpen: ha a terhelt 14 év alatti, akkor minden esetben; 14–18 év közötti terhelt esetében főszabályként, azonban kivételesen történhet bv. intézetben; 18–20 év közötti, nem fiatalkorú személyek esetében kivételesen javítóintézeti elhelyezés lehetséges, de e terhelti csoport tekintetében bv. intézetben kell foganatosítani a letartóztatást. Az Országos Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetben foganatosítható a letartóztatás, ha az előzetes kényszergyógykezelés elrendelésére nincsen lehetőség, de a terhelt pszichiátriai kezelése szükséges. Katonai fogdában történik alapesetben a katona letartóztatása, de ha a terhelték elkülönítése nem biztosítható, akkor történhet bv. intézetben is. A rendelkezési jogkör gyakorlója dönt a letartóztatás foganatosításának kérdéséről. A jogkör gyakorlója – ahogy korábban már említettük – az ügyész a nyomozás során, azt követően pedig az eljáró bíróság. A bv. egészségügyi intézetben vagy gyógyintézetben a letartóztatott elhelyezése ugyan a rendelkezési jogkörön kívül esik – amennyiben azt a fogvatartott egészségügyi állapota indokolja –, de annak döntéséről azonnal tájékoztatni szükséges a rendelkezési jogkör gyakorlóját.¹⁷

¹⁷ HERKE 2019: 9.

A büntetés-végrehajtás telítettségi mutatóinak változása

A pandémia előtti időszak

A büntetés-végrehajtási intézetek telítettségével kapcsolatosan elmondható, hogy azokra hatással csak bizonyos keretek között és bizonyos szintig képes befolyással lenni önmagában a bv. szervezet. Az esetlegesen növekvő fogvatartotti létszámhoz kénytelen adaptálódni a létszámnövekedés esetén új férőhelyek kialakításával. Ezáltal az átlagos telítettségi érték a férőhelyek alakulásából (férőhelybővítések, férőhelyátalakítások) fakad. Azonban magát a fogvatartotti létszámot legkevésbé a bv. szervezet alakítja, azok hirtelen és/vagy drasztikus növekedése, csökkenése elsősorban a büntető törvénykezés, az aktuális büntetőpolitika, a nyomozó hatóságok és a bíróságok befolyása alatt áll, amelyek mindenkor a bűncselekmény elkövetőikhez, illetve feltételezett elkövetőikhez próbálnak adaptálódni. A telítettség a bv. intézetekben nemcsak Magyarországon, hanem Európa egyéb országaiban is megoldásra váró probléma volt a múltban. Az elvárásoknak a magyar büntetés-végrehajtás a telítettségkiegyenlítő programjával, ütemezett férőhelybővítési projektekkel kíván eleget tenni. Jelen tanulmány során megpróbálkozunk rávilágítani a pandémia okozta változásokra és azok következményeire¹⁸ oly módon, hogy vizsgáljuk a pandémiát megelőző körülbelül kétéves időtartam létszámváltozásait és a telítettségi mutatók változásait, különös tekintettel a letartóztatotti létszámra, azonban a pontosság és összehasonlíthatóság miatt a teljes fogvatartotti populáció létszámadatainak tükrében.

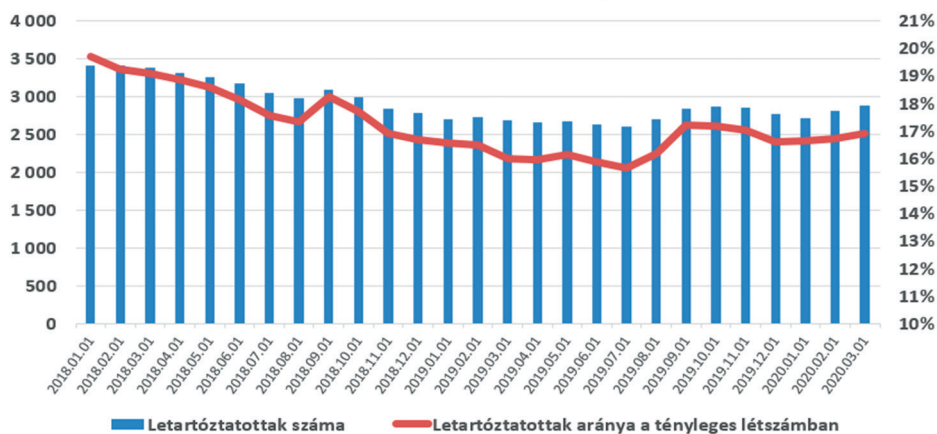
1. ábra: Telítettségi mutatók az elhelyezhető létszám és a ténylegesen jelen levő fogvatartotti létszám alapján 2018–2020

Forrás: BVOP

Az 1. ábrán látható a magyar bv. intézetek összesített, ténylegesen intézetben jelen lévő fogvatartotti létszáma, az intézetekben az elhelyezési norma szerinti

¹⁸ LIPPAI-KACZVINSZKI 2021.

elhelyezhető létszám és a kettő számadat alapján számított telítettségi mutató 2018. január 1-jétől egészen 2020. március 1-jéig. A baloldali függőleges tengely jelel-níti meg a pontos létszámadatokat, míg a jobboldali függőleges tengely a telítettség arányát a vízszintes tengelyen megadott időpontokhoz kapcsolódóan. A függőleges skálázás nem nulláról történik, ezért fontos megemlíteni, hogy a piros és kék adat-tömböket egymáshoz mérten nem méretarányosan ábrázolták, hanem a baloldali tengelyhez igazodnak. A diagramon jól látható, hogy 2018. év elején az intézetekben elhelyezhető létszám 14 011 fő, míg a ténylegesen fogva tartott személyek létszáma 17 273 fő volt a 2018. január 1-jén mért adatokat alapul véve. Ez alapján a telítettség a mintavétel időpontjában 123% volt, ami egyértelműen túltelítettséget mutat, sőt az ábra által felölelt időintervallumban a legmagasabb érték 126%. Ezek alapján a bv. szervezet 2018. január 1-jén 3262 személlyel többet tartott fogva, mint amennyit technikailag az emberi jogok figyelembevételével az európai börtönnormák szerint lehetett volna. Azonban az idő haladtával jól kivehető, hogy a bv. szervezet folyamatos erőfeszítéseket tett a telítettség csökkentése érdekében, hiszen a telítettségi mutató az adatok alapján – ugyan minimálisan ingadozó mértékben – folyamatos csökkenést mutat. Ez elsősorban a tényleges létszám csökkenésének és a bv. szervezet által létrehozott új férőhelyeknek köszönhető. A bv. szervezet 2018. január 1. és 2020. március 1. között 818 férőhelyet hozott létre, a ténylegesen fogva tartott személyek létszáma pedig lassú, de folyamatos csökkenési tendenciát mutatva közel 300 fővel csökkent a vizsgált időszak végére. Ezek alapján a telítettség aránya körül-belül 10%-os permanensnek tűnő csökkenést mutatott nagyjából két év elteltével.

2. ábra: Letartóztatottak száma és százalékos aránya a létszámban

Forrás: BVOP

A fentebb említett időszakban a letartóztatottak számának alakulása is érzékelhető változást mutatott. A legszigorúbb kényszerintézkedés végrehajtása arányaiban a bv. szervezet egészére tekintettel is számottevően megjelenik. A lentebb látható

diagrammal kívánom szemléltetni a letartóztatottak létszámának alakulását és a teljes fogvatartotti létszámhoz viszonyított százalékos arányát, ezzel is szemléltetve, hogy a letartóztatás végrehajtása épp olyan kihívásokkal és feladatokkal teli, mint a jogerős ítéletek végrehajtása. Az előző diagramhoz hasonlóan ez az ábra is a baloldali tengely mentén az adott időpont létszámadatait mutatja meg, míg a jobboldali tengely a teljes fogvatartotti létszámhoz viszonyított százalékos megoszlást.

A 2. ábrán jól látható, hogy az adott időszakban letartóztatott fogvatartottak száma a teljes létszámhoz viszonyítva hasonlóan, szinte egymással arányosan csökken. A vizsgált időszak kezdetén a letartóztatottak létszáma 3401 fő, míg a teljes létszámhoz viszonyított aránya megközelítőleg 19,6%. A csökkenés viszonylag nagyobb mértékben – a letartóztatottak teljes létszámához viszonyítva –, kisebb-nagyobb változásokkal, a vizsgált időtartam végére folyamatosnak tekinthető. 2020. március 1-jére a letartóztatottak aránya a teljes fogvatartotti létszámhoz viszonyítva 16,9%-ra csökken, 2871 főre. Létszám szerint 530 fővel lett kevesebb, míg a korábban említett összlétszám mindössze körülbelül 300 fővel. Ebből egyértelműen következtethető, hogy az elítéltek és az elzárást töltő fogvatartottak aránya növekedett a teljes fogvatartotti létszámhoz viszonyítva. A következő alfejezetben vizsgált időszakhoz való komplex összehasonlítás érdekében megemlítendő, hogy 2018. január 1-jén az elítéltek 78,4%-át, míg az elzárást töltő fogvatartottak aránya nagyjából 2%-át teszik ki a teljes fogvatartotti populációnak.

Az arány 2020. március 1-jére már növekedést mutatott az elzárást töltő fogvatartottak számának javára, ami a következő, 1. táblázatban foglaltak szerint alakult a vizsgált időintervallumban.

1. táblázat: Létszámadatok 2018. január 1. – 2020. március 1.

Vizsgált időszak	Elítéltek	Letartóztatottak	Elzárást töltő ftt.	Elítéltek	Letartóztatottak	Elzárást töltő ftt.
	létszáma (fő)			aránya (%)		
2018. 01. 01.	13 559	3401	358	78,4	19,6	2,0
2018. 07. 01.	13 831	3040	523	79,7	17,3	3,0
2019. 01. 01.	13 208	2694	386	80,3	17,3	2,4
2019. 05. 01.	13 359	2670	555	80,5	16,1	3,4
2019. 10. 01.	13 270	2857	507	79,8	17,2	3,0
2020. 03. 01.	13 451	2871	661	79,2	16,9	3,9

Forrás: BVOP

Az adatok az adott időpontok számait tükrözik, tehát lehet bizonyos eltérés a számadatokban a nem vizsgált időszakokban, hiszen a bv. szervezet szintjén naponta, akár óránként változhat a pontos létszám, mivel a befogadások és szabadítások száma folyamatosan változó érték. Azonban az éves átlagok tekintetében kialakuló kép is csökkenést mutat, a telítettséget és az összlétszámot is figyelembe véve 2018-at és 2019-et tekintve a *Börtönstatisztikai Szemle* 2020-as kiadását alapul véve. Ahogy

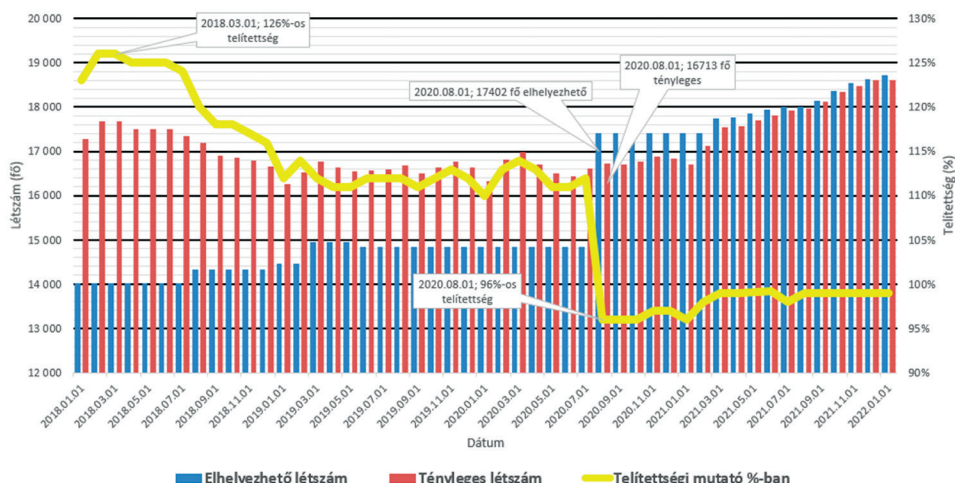
korábban jeleztük, a telítettség körülbelül 10%-kal csökkent a vizsgált időszakban, a fogvatartotti létszám pedig körülbelül – csak a vizsgált napokat figyelembe véve – 300 fővel, de éves átlagot tekintve körülbelül 600 fővel. Az elítéltek, letartóztatottak és az elzárást töltő fogvatartottak számának eloszlása a fogvatartotti populációban folyamatos változást mutat. A táblázat alapján a letartóztatottak aránya – ahogy száma is – csökkenést, míg az elzárást töltő fogvatartottak száma és a fogvatartotti összlétszámhoz viszonyított aránya növekedést mutat. Az elzárást töltő fogvatartottak létszáma közel megduplázódott a körülbelül kétéves, vizsgált időintervallum végére.

A létszámadatokat figyelembe véve folyamatos, permanens létszámmérséklődés volt remélhető, amelyhez a letartóztatottak számának alakulása – csökkenése – járult hozzá elsősorban. A számok alapján a letartóztatás jogintézményének tekintetében – mint legszigorúbb bírói engedélyes kényszerintézkedés – a kialakult csökkenés alapján várható volt, hogy a jogintézményt az elvárásoknak megfelelően alkalmazták, és a jövőben még jobban realizálódik a letartóztatottak számának fogyatkozása.

A pandémia alatti időszak

Az előbb tárgyalt időintervallumot figyelembe véve várható volt, hogy a következő vizsgált időszakban, amely 2020. április 1-jétől egészen 2022. január 1-jéig bezárólag tartott, további létszámcsökkenés várható, emellett a telítettségi mutatók „egészséges” – 100% alatti – szintre redukálása is reálisnak látszott. A telítettség alakulását – ahogy korábban már említettük – a bv. szervezet és a büntető törvénykezés, az aktuális büntetőpolitika, a nyomozó hatóságok és a bíróságok befolyásolják. A bv. szervezet férőhelyek növelésével – átalakításával és létrehozásával – képes szabályozni a túlszűfolttságot. A két részre bontott, vizsgált, négy évet felölelő időszakban a bv. szervezet több ütemben, kisebb-nagyobb mértékben hozott létre, illetve alakított át férőhelyeket a túlszűfolttság csökkenésére. A legnagyobb áttörést a telítettség mutatóinak mérséklése érdekében a 2020-as új férőhelyek kialakítása jelentette, amely férőhelybővítés viszonylag rövid idő alatt megszüntette a túltelítettséget. Az említett időszakban a büntetés-végrehajtási szervezet 2750 új férőhelyet hozott létre az ország 10 büntetés-végrehajtási intézetében. 2020. július 1-jéhez képest 2020. augusztus 1-jére ugrásszerűen szűnt meg a túltelítettség.

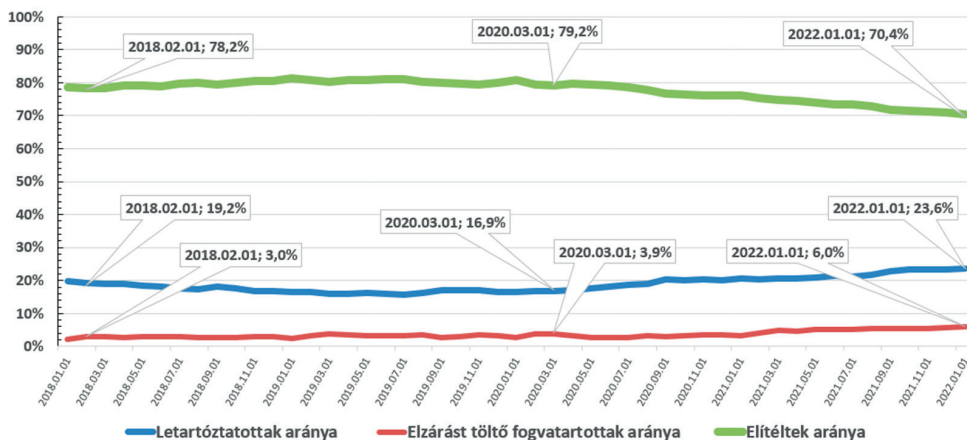
A 3. ábrán teljes képet kaphatunk a létszám alakulásáról 2018. január 1. és 2022. január 1. között. A baloldali függőleges tengelyen a létszámadatokat és a férőhelyek számát (fő) jeleníti meg (piros, kék adattömb), míg a jobboldali tengelyhez igazodva a telítettségi mutató (sárga vonal) látható százalékos megoszlásban. Jól megfigyelhető, hogy a kék adattömb által jelzett férőhelyek száma folyamatos emelkedést mutat, és az is, hogy 2020 júliusáról 2020 augusztusára egy csapásra megszűnt a túltelítettség.

3. ábra: Telítettségi mutató az elhelyezhető és ténylegesen jelen levő fogvatartotti létszám alapján

Forrás: BVOP

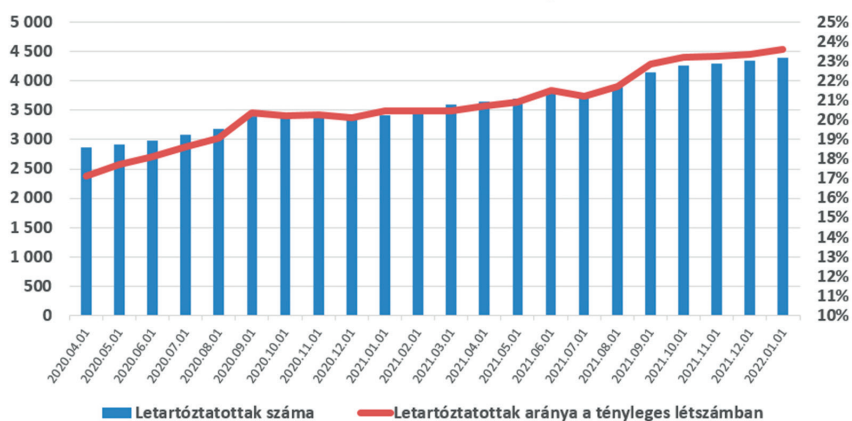
A vizsgált időszak legnagyobb arányú telítettsége 2018 márciusára tehető, míg a legalacsonyabb a 2020. júliusi férőhelybővítést követően tapasztalható. A 96%-os telítettség 16 713 fő ténylegesen fogva tartott személyt jelent a 17 402 fő elhelyezését lehetővé tevő intézeti férőhelyek mellett. Ezt követően a fogvatartotti létszám pár hónapig nem mutat szignifikáns változást, azonban 2021. január 1-jét követően konstans emelkedés történik, amely létszámnövekedés vége egyelőre nem látszik realizálódni. 2022. január 1-jén az intézetek összesített befogadóképessége 18 713 fő fogvatartott elhelyezésére elegendő, a tényleges létszámuk pedig 18 608 fő, amely 99%-nál több, de még éppen 100% alatti telítettséget jelent. A bv. szervezet, hogy a túlszűfolttságot elkerülje, folyamatosan kénytelen férőhelyeket kialakítani, hiszen a fogvatartotti létszám növekedéséhez másképp nem képes adaptálódni. Az elítéltek száma nem mutatott jelentős, kiemelkedő változást. Az elzárást töltő fogvatartottak létszámában viszont növekedés volt látható, ami a teljes fogvatartotti létszámában nem tűnhet meghatározónak, azonban számuk az előzőleg vizsgált időszak végére közel a kétszeresére emelkedett. Az előző ábrán (3. ábra) látható növekvő tendenciát mutató fogvatartotti létszám változásával kapcsolatban elmondható, hogy a fogvatartotti populáció összetétele jelentős, mérhető változást indukált, ami legjobban a következő ábrán figyelhető meg. A 4. ábrán látható 2018. január 1-jétől 2022. január 1-jéig vizsgált időintervallumban jelentős változás következett be a fogva tartás jogi jellegét illetően.

4. ábra: Fogvatartotti létszám eloszlása 2018. január 1. – 2022. január 1.

Forrás: BVOP

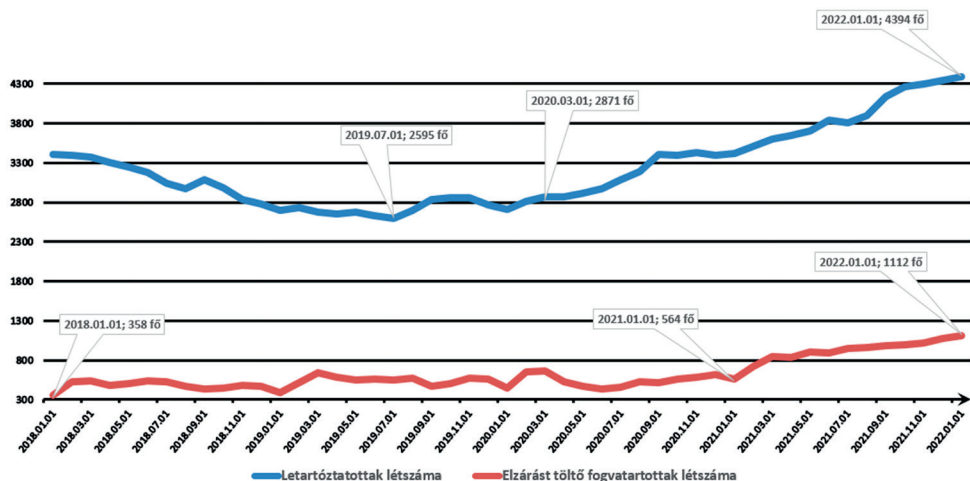
A fogvatartotti létszám eloszlása változáson ment keresztül. 2018. év elején az arányok körülbelül 78,2% elítélt, 19,2% letartóztatott és 3% elzárást töltő fogvatartott, míg a 2022. év elején vett mintában az arány jelentősen eltérő (lásd 5. ábra). A teljes fogvatartotti populációban az elítéltek aránya már csak 70,4%-ot tesz ki, míg a letartóztatottak 23,6%-ot, az elzárást töltő fogvatartottak pedig 6%-ot. Az eloszlás tekintetében a letartóztatottak aránya közel 5%-kal, az elzárást töltő fogvatartottak aránya pedig 3%-kal emelkedett.

5. ábra: Letartóztatottak száma és százalékos aránya a létszámban 2020. április 1. – 2022. január 1.

Forrás: BVOP

A teljes fogvatartotti populáció létszáma folyamatos emelkedést mutat, amelynek arányaiból következtethető, hogy a növekedés fő okozója és befolyásolója a letartóztatások emelkedése és az elzárások számának megemelkedése egyaránt. A kimagasló változás számszerűen végigkövethető, a baloldali tengelyen a létszámot (fő) jeleníti meg a vízszintes tengelyen jelzett időintervallumban. A változás jelentős, ami kiemelkedő hatást gyakorol a teljes fogvatartotti létszámra.

6. ábra: Letartóztatott és elzárást töltő fogvatartottak létszámának alakulása 2018. január 1. – 2022. január 1.

Forrás: BVOP

A statisztikai adatok alapján jól megfigyelhető (6. ábra), hogy a vizsgált időszak kezdetén a letartóztatottak létszáma körülbelül 3400 főre tehető, míg az elzárást töltő fogvatartottak száma 358 főre. A korábbi években mért csökkenés a letartóztatás tekintetében megszűnt, és szignifikáns emelkedésbe fordult át, míg az elzárás tekintetében a növekedés továbbra is folyamatos. Az elzárást töltő fogvatartottak létszáma közel a háromszorosára, 1112 főre nőtt, a letartóztatottak létszáma pedig közel 1,3-szorosára, 4394 főre 2018. év elejéhez képest. A 2020 márciusában mért adatokhoz viszonyítva a letartóztatottak létszáma majdnem másfélszeresére nőtt, így a várt további csökkenés nem következett be. Sőt, a teljes fogvatartotti létszám növekedéséhez is a letartóztatottak és az elzárást töltő fogvatartottak létszáma tekinthető indikátornak, hiszen az elítéltek létszáma egyáltalán nem nőtt, hanem csökkent a 2018. év elején mért adatokhoz képest.

2. táblázat: Létszámadatok 2018. január 1. – 2022. január 1.

Vizsgált időszak	elítéltek	letart.	elzár.	elit.	letart.	elzár.	összlétszám (fő)
	létszáma (fő)			aránya (%)			
2018. 01. 01.	13 559	3401	358	78,4	19,6	2,0	17 273
2019. 01. 01.	13 208	2694	386	80,3	17,3	2,4	16 265
2020. 01. 01.	13 163	2713	443	80,7	16,6	2,7	16 319
2021. 01. 01.	12 718	2670	564	76,1	20,5	3,4	16 704
2022. 01. 01.	13 110	4394	1112	70,4	23,6	6,0	18 616

Forrás: BVOP

A 2. táblázat adataiban jól megfigyelhető az összefüggés az összlétszám, a letartóztatotti és az elzárást töltő fogvatartotti létszám tekintetében. Az összlétszám alakulásáért ezen, mondhatni rövid időszakot vizsgálva egyértelműen azok felelősek, hiszen a letartóztatottak 2018. év elején és 2022. év elején mért adatainak különbsége és ugyanezen időpontokban mért elzárást töltő fogvatartotti létszám különbsége együttesen, hozzávetőlegesen megegyezik a vizsgált időszakokban a teljes fogvatartotti populáció különbségével.

Zárógondolatok

A büntetőtörvény megszegését megállapítani, valaki jogi felelősségét kimondani kizárólag a bíróság jogosult, azonban a megállapításához szüksége van a büntetőeljárás-jogra és a nyomozó hatóságokra. A büntetőeljárás során szükségszerű a legalizált kényszerintézkedések alkalmazása, amelyek az állampolgári jogok korlátozását teszik lehetővé az eljáró hatóságok részére, ezeket nevezzük kényszerintézkedéseknek. A kényszerintézkedések egyik csoportja a bírói engedélyes kényszerintézkedések, amelyek közül a legszigorúbb a letartóztatás. A letartóztatás foganatosítása a Büntetés-végrehajtási Szervezet feladatrendszerében fontos szerepet tölt be, hiszen viszonylag magas a letartóztatottak aránya a teljes fogvatartotti populációhoz viszonyítva, és a velük kapcsolatos feladatok száma is magas és összetett. Az arányuk és a létszámuk is – kisebb-nagyobb ingadozással – napjainkig folyamatos emelkedést mutat, ezáltal gyakorolva jelentős hatást az intézetek telítettségére. Ugyan a Büntetés-végrehajtási Szervezet mindent megtesz a túlszűfolttság elkerülése érdekében, és az elmúlt másfél év adatait tekintve elhárította azt, de a büntetőeljárás során alkalmazott legszigorúbb kényszerintézkedés komoly kihívások elé állítja, hiszen a letartóztatottak számának folyamatos növekedése férőhelyek bővítésére, létrehozására kényszeríti. Emellett kiemelkedően nőtt az elzárást töltő fogvatartottak száma és aránya is.

IRODALOMJEGYZÉK

- BÁNÁTI János – BELEGI József – BELOVICS Ervin – ERDEI Árpád – FARKAS Ákos – KÓNIA István (2018): *A büntetőeljárás törvény magyarázata*. Budapest: HVG-ORAC.
- FANTOLY Zsannett – BUDAHÁZI Árpád (2019): *Büntető eljárásjogi ismeretek I*. Budapest: Dialóg Campus.
- FARKAS Ákos – RÓTH Erika (2000): *Előadások a büntető eljárási jog köréből*. Miskolc: Biber. Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja. 169–174. Online: www.pecshor.hu/periodika/XIX/sivado.pdf
- HERKE Csongor (2019): A letartóztatás fogatosítása az új büntetőeljárás törvény tükrében. *Börtönügyi Szemle*, 38(3), 5–16.
- LIPPAI Zsolt (2021): A Büntetés-végrehajtási Szervezet fegyveres biztonsági őrsege. *Magyar Rendészet*, 21(3), 29–42. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2021.3.2>
- LIPPAI Zsolt – KACZVINSZKI Blanka (2021): A „másképp lesz holnap” ígérete. *Belügyi Szemle*, 69(2), 93–104. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.2.5>
- NYITRAI Endre (2018): Az interoperabilitási e-nyomozás alapjai. *Belügyi Szemle*, 66(10), 108–121. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.10.7>
- NYITRAI Endre (2021): A sorozat-bűncselekmények nyomozásának metodikája. *Belügyi Szemle*, 69(2), 31–47. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.2.2>
- SIVADÓ Máté (2017): Pozitív tendenciák az új pszichoaktív szerek ügyében?! In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság
- SIVADÓ Máté – LÉSZKÓ Éva (2018): Beszámoló egy kerekasztal beszélgetésről. In CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): *Innováció, elektronizáció, tudásmedzsment*. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. 305–314.
- TÓTH Mihály (1999): *Vázlatok és szemelvények a büntető eljárásjog tanulmányozásához*. Budapest: Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Kar.
- TÓTH Mihály (2001): *A magyar büntetőeljárás az Alkotmánybíróság és az európai emberi jogi ítélkezés tükrében*. Budapest: KJK-KERSZÖV.
- ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella (2019): Amazing Penal Institutions and the Dwelling Circumstances of the Inmates. *Internal Security*, 11(2), 179–190. Online: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.8303>

ABSTRACT

Trends in the Number of Arrests in the Pandemic in the Security and Environmental Awareness Dimension

Orsolya CZENCZER

The prison organisation is a state armed law enforcement agency that performs unique, specific tasks defined in a separate law. Basically, we can think of the penitentiary organisation as the ultimate enforcer of the state's criminal law needs, its main profile is the execution of prison sentences. However, it performs a much more colourful and multifaceted task. It is also responsible, among other things, for the execution - or more precisely, the execution - of arrests resulting from criminal proceedings, which are the most serious restrictions on personal liberty, a coercive measure under criminal procedure law, subject to judicial authorisation.

CZENCZER Orsolya: A letartóztatotti létszám alakulása a pandémia időszakában a biztonság...

In this study, we examine the impact of the pandemic on arrest trends in domestic prison institutions and the long-term impact on occupancy rates in the number of detainees arrested.

Keywords: *arrest, pandemic, overcrowding, prisons, statistics*

A szervezés mint vezetési funkció gyakorlati megvalósítása, az értekezletek levezetésének jó gyakorlata

KOVÁCS Gábor¹

„A vezető az a szolga, aki eltávolítja az akadályokat, melyek megakadályozzák az embereket munkájuk végzésében.”

Max DePree²

Ebben a tanulmányban az olvasó egy fontos vezetői feladatról, a vezetési folyamatok megszervezésének gyakorlati megvalósításáról szerezhet ismereteket. Minden jól szabályozott szervezetben vezetési folyamatok játszódnak le, amelyek minden eleme valamilyen hatással van a szervezet teljesítményére, így van ezzel – többek között – a Büntetés-végrehajtási Szervezet is. A vezetési funkciók közül legfontosabb a döntés, de az önmagában semmit sem ér akkor, ha a feladatok átadása a szervezet többi eleme részére nem valósul meg teljeskörűen. Napjainkban a szervezés mint vezetési funkció rendkívüli módon felértékelődik, hiszen az a rendelkezésre álló humán és anyagi erőforrások összhangjának megteremtésére irányul. A szervezés során az adott szintű vezető megtervezi a végrehajtható feladatokat, eljuttatja azokat a végrehajtókhoz és összehangolja azok munkáját. A tanulmányból e feladatok jó gyakorlatát ismerheti meg az olvasó.

Minden jól szabályozott szervezetben – így van ezzel a Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszék és maga a Büntetés-végrehajtási Szervezet is – vezetési folyamatok játszódnak le, amelyek minden eleme valamilyen hatással van a szervezet teljesítményére.

A vezetési funkciók közül a döntés a legmeghatározóbb mozzanat, de önmagában semmit sem ér a helyes döntés, ha a feladatok átadása a szervezet többi eleme részére nem valósul meg sikeresen. Ebből következik az a megállapítás, hogy a szervezés mint vezetési funkció rendkívüli módon felértékelődik.³ A szervezés a szervezetben rendelkezésre álló humán és anyagi erőforrások összhangjának megteremtésére

¹ Dr. habil. r. vezérőrnagy, tanszékvezető egyetemi tanár, Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészeti Vezetéstudományi Tanszék, e-mail: kovacs.gabor@uni-nke.hu

² MAXWELL 2014: 204.

³ CZUPRÁK–KOVÁCS 2017: 144–145.

irányuló fontos feladat, amely során az adott szintű vezető megtervezi a végrehajtandó feladatokat, eljuttatja azokat a végrehajtókhoz és összehangolja azokat.⁴

Az értekezletekkel kapcsolatos általános megállapítások

Az általános és elfogadott vezetői gondolkodásmód alapján a vezető elsőrendű feladata az, hogy mindig gondolkodjon előre, mindig alaposan gondolja át azt, amit tenni szeretne. Ha a vezető úgy ítéli meg, hogy valamely okok miatt nem tudna informatív értekeztet tartani, akkor inkább napolja el azt és várja meg, hogy annyi információ gyűljön össze, hogy minden résztvevő számára legyen értelme a vezetői fórumon való részvételnek. Az idő, a munkaidő a legfontosabb kincs, a vezető számára pedig elsőrendű értéket képvisel saját beosztottjainak munkaideje, tehát vezetőként csak akkor vegyük igénybe munkatársaink idejét, amikor arra valóban szükség van.

A vezetővel szemben támasztott követelmény, hogy minden vezetői értekeztet előtt fogalmazzuk meg pontosan saját magunknak, hogy tulajdonképpen mit is szeretnénk elérni az értekeztetünkkel, mi az értekeztetünknek a célja? A következő kérdésekre adjuk meg önmagunkban a választ: milyen céllal, kinek, mikor, miért, milyen formában, milyen időtartamban, milyen témában szeretnénk lefolytatni az értekeztetet. Ha ezek a kérdések megválaszolhatók, akkor lássunk hozzá a szervezéshez!

Mi az értekeztetünk célja?

Az értekeztet szervezőjeként mindig döntsük el pontosan, milyen meghatározott céllal hívjuk össze a vezetési fórumot! E célok a következők lehetnek:

- információt szeretnénk szolgáltatni, döntéseket, vezetői háttérinformációkat szeretnénk átadni a résztvevőknek, vagy véleménycserét kezdeményezünk a munkatársainkkal, vagy egyszerűen mi magunk szeretnénk információhoz jutni;
- a vezetői fórumot döntés-előkészítő, esetleg problémamegoldó céllal hívjuk össze;
- bizonyos kérdésekben döntést kívánunk hozni, tehát dönteni szeretnénk.

Értekeztetre tehát akkor van szükség, ha tájékozódni szeretnénk munkatársaink véleményével kapcsolatban, ha különböző nézőpontokra vagyunk kíváncsiak, ha szükség van az együttműködés kialakítására, a szervezet tagjait szeretnénk bevonni az őket érintő kérdésekbe, vagy éppen döntésre van szükség.

⁴ Kovács 2014: 61–62.

Vezetőként hogyan készülünk fel az értekezletre?

Ha meg tudjuk válaszolni a saját magunknak feltett kérdéseket, akkor elsőrendű feladatként jelentkezett az értekezlet céljának pontos meghatározása, majd ezt követi a napirendi pontok összeállítása. Gondoskodjunk róla, hogy minden téma legyen aktuális, a jelenlévők legyenek bennük érdekeltek. Amennyiben szükségesnek tartjuk, akkor kérjük fel őket, hogy előzetesen készüljenek fel a tervezett témából. Célszerű az értekezlet előtt néhány nappal elküldenünk a meghívottaknak az értekezlet napirendjét, és – ha rendelkezésünkre áll, akkor – a meglévő háttéranyagokat, ezáltal biztosítjuk azt, hogy az értekezletre munkatársaink a megtárgyalásra tervezett témákban felkészülten érkeznek.

A meghívottak körének összeállítása hasonlóan kényes vezetői feladat, hiszen arra kell törekednünk, hogy csak azok a személyek legyenek jelen a vezetői fórumon, akik a témával kapcsolatosan érintettek. Ügyeljünk arra, hogy egy-egy értekezletre lehetőleg az azonos állománycsoportba tartozó résztvevőket hívjuk el. Ami a meghívottak létszámát illeti, a kevesebb meghívott több! Hiszen a kevesebb résztvevő hamarabb juthat konszenzusra, ezért mindig alaposan mérlegeljük, hogy hány résztvevővel kívánjuk értekezletünket levezetni.

Az értekezlet helyszínének a kiválasztása során szükséges – a résztvevők létszámának meghatározása után –, hogy olyan helységet keressünk, amely ideális körülményeket teremt ahhoz, hogy csak a munkára tudjanak koncentrálni a jelenlévők.

Fontos szempont lehet az értekezlet időpontjának megtervezése. Ebbe beletartozik az értekezlet kezdő és a tervezett záró időpontjának meghatározása is. A napirendi pontok megtárgyalása során a mértékletességet úgy biztosíthatjuk, hogy az egyes napirendi pontokra tervezett időt feltüntetjük a meghívóban, ösztönözve ezzel valamennyi napirendi pont előterjesztőjét a mértéktartásra. Az értekezlet kezdő időpontjának megválasztása során figyelembe kell vennünk azt, hogy lehetőleg ne tervezzünk értekezletet a munkaidő közvetlen kezdetére, ebédidőben, vagy olyan közel a munkaidő végéhez, ami nem biztosítja a napirendi pontok érdemben való megtárgyalását.⁵ Minden esetben biztosítanunk kell a szükséges és elégséges időt a vezetői fórumra.

A digitális eszközök nyújtotta lehetőségek kihasználása

A Covid-19-pandémia okozta kényszerhelyzet jelentős fejlődést adott a digitális eszközök igénybevételével történő értekezlettartási módszernek. A modern számítástechnikai eszközök biztosítják a távoli résztvevők virtuális jelenlétét a különböző vezetői fórumokon, utazási idő és költség nélkül a távolabbi szervek képviselői számára is. Ilyen esetekben a tárgyalásra kijelölt helyiséget szükséges felszerelni azokkal az eszközökkel, amelyek biztosítják a megbízható digitális kapcsolatot,

⁵ SCHWEICKHARDT 2014: 147.

a monitoron, vagy kivetítővel meg kell jelenítenünk a digitális eszközzel csatlakozó munkatársainkat, kérnünk kell őket arra, hogy kapcsolják be a kamerájukat. A mikrofont csak abban az esetben kapcsolják be, amennyiben szót kérnek. Gondoskodnunk kell a teremben történő események kihangosításáról.

Az értekezletek levezetése

Vezetői felelősség az, hogy az értekezleteken kiegyensúlyozott és nyugodt légkör uralkodjon. A vezetőnek előzetesen alaposan fel kell készülnie az egyes napirendi pontok tartalmából (ezt kellő alapossággal és előzetesen kell elvégezni). Zavaró és tekintélyromboló dolog, ha a vezető láthatóan nem eléggé felkészült az adott – megtárgyalni tervezett – témakörökből. A vezetőnek, bármennyire is elfoglalt, mindig időben kell megérkeznie a megbeszélésre. Több személy és ismeretlen résztvevők jelenléte esetén az ültetőkártyák és az asztali névtáblák alkalmazása hasznos gyakorlat, hiszen az erről készült és a jelenlévőknek kiosztott vázlat alapján pontosan tudjuk ki hol ül, melyik szervezetet képviseli.

A köszöntés után a vezető ismerteti a napirendi pontokat, és a résztvevők megkezdik azok tárgyalását. Minden jelenlévő részéről követelmény az, hogy amennyiben a napirendi pontokat előzetesen írásban is kiküldték, akkor előzetesen készüljön fel, hogy ha szót kap, akkor röviden és tényszerűen foglalja össze a leírtakkal kapcsolatos tudnivalókat, hozzáfűznivalókat. Előterjesztőként röviden, szóban kiegészítheti az előzetesen leírtakat, megteheti az előterjesztés szövegében nem szereplő kiegészítéseket, háttérinformációkat adhat közzé.

Amennyiben egy-egy kérdésben vita alakult ki, vezetőként egyik felet se kritizáljuk, hanem kérjük őket arra, hogy a problémát újra vizsgálják meg, gondolják át. Ha olyan jellegű a helyzet, amely azonnali döntést igényel, akkor vezetőként határozottan döntsük el a vitás kérdést. Amikor ez információhiány miatt vagy más okból nem lehetséges, napoljuk el a napirendi pontot, és kérjük azt, hogy a vitatkozó felek egy külön találkozón ismertessék egymással a vita tárgyát, keressék egymást, tisztázzák a nézőpontjaik közötti különbséget, keressék meg a közös megoldást és egyezzenek meg, ha ez lehetséges.

Az is elfogadott vezetői módszer lehet, hogy a különböző álláspontokat képviselő jelenlévőkkel a vezető írásban kidolgoztatja álláspontjaikat, majd megküldi azokat a vitatkozó feleknek és kéri őket arra, hogy újra, írásban foglaljanak állást a vitás kérdésben.

Általánosságban, a viták során, amíg lehet, vezetőként tartsuk vissza saját álláspontunkat annak érdekében, hogy ezzel ne befolyásoljuk a szervezet tagjait és az értekezlet résztvevőit.

Minden napirendi pont megtárgyalása után a levezető elnök lehetőséget ad kérdések feltevésére, a vélemények ismertetésére. A téma teljes tisztázását követően,

minden napirendi pont lezárásakor, vezetőként minden esetben világosan fogalmazzuk meg elvárásainkat, a feladat teljesítésének pontos időpontját és felelősét.

A tervezett napirendi pontok megtárgyalása után adjunk lehetőséget a meghívó előzetes kiküldése és az értekező közötti időszakban felmerült esetleges váratlan problémák megvitatására is, ezt az egyebek napirendi pontban tehetik meg az értekező résztvevői.

Az értekezletek befejezése

A vezetői fórum vezetőjeként minden esetben biztosítsunk magunknak elegendő időt arra, hogy az összes napirendi pont lezárását követően elvégezzük az értekező elhangzottak összefoglalását. Mindig értékeljük a résztvevők megnyilvánulásait, biztassuk őket arra, hogy mondják el véleményüket és érdemben szóljanak hozzá az adott napirendi pontokhoz. Az értekező folyamán mindenkit hallgassunk meg és figyeljünk is arra, amit mond. Még ha kritikus is a mondanivaló, az is visszajelzés számunkra, amelyen el tudunk gondolkodni, hiszen az esetek többségében bizonyára van valamilyen valós alapja és célja a felszólalásnak.

Az értekező befejezéséhez tartozik az emlékeztető elkészítése, amely az elhangzottak, a feladatok, a felelősök és a határidők pontos rögzítésére szolgál. Az értekezőt a jelenlévők hozzájárulásával videó- és/vagy hangfelvétel készíthető, amely digitálisan tárolható, megküldhető a résztvevőknek. Ezekben az esetekben az írásban elkészült emlékeztető lehet rövid és vázlatos, hiszen vitás kérdésekben a felvétel és a vezetői döntés mindenkinek rendelkezésére áll.

A vezető és a résztvevők viselkedése az értekezőtlen

A vezető

Az értekezőt megszervező vezető mindig kifogástalan öltözetben és mentális állapotban jelenjen meg a rendezvényen, magabiztosan és határozottan. Korábban szó volt arról, hogy ehhez az is szükséges, hogy a tárgyalt témakörökben már előzetesen tájékozott legyen. Mindig szánjon elegendő időt arra, hogy felkészüljön a napirendi pont tartalmából, az előterjesztések apanyaiból. Amennyiben szükségét látja, akkor vegye igénybe a témában jártas szakemberek (szakértők) segítségét, értse meg pontosan az adott problémát, legyen tisztában a körülményekkel.

A levezető elnöknek határozottan kell vezetnie az értekezőt, nem szabad engednie azt, hogy az a témától és a napirendi ponttól eltérve, parttalan felszólalásokba és vitákba torkolljon. Fontos vezetői feladat, hogy az értekező zárásaként minden feladatot és határidőt pontosan meghatározzon, tájékoztatva a résztvevőket arról, hogy a rövid időn belül megküldött emlékeztető mindezeket természetesen tartalmazni fogja.

Az értekezlet résztvevői

Meghatározó követelményként jelentkezik az értekezlet résztvevőinek előzetes felkészülése az adott napirendi pontokból. Ehhez nem mindig elégséges csak az előterjesztés áttanulmányozása, esetlegesen szükség lehet egyéb háttérinformációk beszerzésére is. Korunk digitális világában az értekezletre a meghívottak vigyék magukkal a hordozható számítástechnikai eszközeiket, és azon keresztül kísérik figyelemmel az egyes napirendi pontok digitális anyagait. Megjegyzendő, hogy ha valakinek az értekezleten ott van a legfőbb munkaeszköze (például a laptopja, iPadje), az már önmagában is kísértést jelent arra, hogy az értekezlet közben mással is foglalkozzon, például ellenőrizze a kapott e-maileket, esetleg ő maga is írjon néhányat, átnézzon néhány sürgős anyagot. Ez a viselkedés nem helyénvaló, hiszen a megosztott figyelem már önmagában is zavaró lehet, ez a fajta magatartásmód pedig egyértelműen nagyfokú tiszteletlenség az értekezlet levezetője és a többi résztvevő irányába.

Az értekezlet résztvevői és vezetői által elkövetett leggyakoribb hibák

A szakemberek megfigyelése alapján az értekezletek, találkozók sikere legtöbbször a résztvevők vagy a vezetők nem megfelelő viselkedése, hozzáállása, vagy a kialakult helyzet félreértelmezése miatt hiúsul meg.

A résztvevők

Az értekezletek eredményességét veszélyeztető munkatársak különböző típusait ismerhetjük fel:

- Vannak olyan résztvevők, a lélektelenek, akik fizikailag jelen vannak ugyan, de lélekben nincsenek jelen, nem szólnak hozzá a napirendi pontokhoz, és látványosan vagy rejtve unatkoznak a rendezvényen – nem is érdekli őket az egész.
- A hangadók a saját hangjukat szeretnék hallatni, nincsenek tekintettel arra, hogy a témával kapcsolatban másnak is lehet véleménye. Időt rabolva sokat beszélnek, lényegtelen információkat adva, erőltetik saját elképzelésüket a résztvevőkre. Azt szeretnék, ha az ő álláspontjukat fogadnák el.
- A fecsegők esetenként magánbeszélgetésbe fognak, ami azt eredményezi, hogy nem, vagy csak részeiben kísérik figyelemmel az értekezletet. Nem figyelnek, sőt beszélgetésükkel a többieket is zavarják, bomlasztják az értekezlet megszokott rendjét. Mindenhez van megjegyzésük, észrevételük, zavarják a többi résztvevőt.

- A negatívok olyan beállítódással rendelkező résztvevők, akik minden új dolog bevezetése ellen védekeznek, érvelnek, ellenkeznek, tulajdonképpen semmi sem tetszik nekik, és ezt szavá is teszik.
- A vitatkozók csoportja, akik csak azért jelentkeznek szólásra, hogy vitába szállhassanak valakivel. Valójában a téma már nem is annyira érdekes számukra, cél a vita kezdeményezése és a győzelem.
- A mellébeszélőknek mindig akad valamilyen – szerintük a témához illő – megjegyzésük, véleményük, amelyek csak ritkán kapcsolódnak a tárgyalt napirendhez.
- A szemlélődők csoportja, akik passzívan jelen vannak, figyelnek, de véleményt nem nyilvánítanak, inkább hallgatnak, véleményüket magukban tartják.

Mit tehet ilyen és hasonló esetekben a vezető? Az ilyen típusú résztvevőket a vezetőnek fel kell ismernie. A helyzettől függően célszerű feltárni az illető viselkedésével kapcsolatos okokat. Ezekben az esetekben általában két jellemző lehetőség van, az egyik az, hogy az értekezlet rendjének durvább megsértése esetén az értekezlet vezetője nyilvánosan helyteleníti az illető viselkedését, vagy szünetet rendel el, és azonnal tisztázza a jelentkező problémát. Levezető elnöki jogkör az, hogy amennyiben a résztvevők a rendezvény során egymással beszélgetnek, vagy mással foglalkoznak, akkor azt nagyon udvariasan, de szavá kell tennie. Egyszerűen közölni kell a rendet megsértőkkel, hogy a vezető azt szeretné, ha mindenki a napirendre tűzött témával foglalkozna.

Jó gyakorlat lehet az is, hogy az értekezletekkel, megbeszélésekkel kapcsolatosan annak vezetője és a résztvevők – az első vezetői fórumok egyikén – előre meg egyeznek annak belső szabályrendszerében. Például abban, hogy időben érkeznek, felkészülnek a napirendi pontokból, odafigyelnek egymásra, nem szakítják félbe egymást, nem foglalkoznak mással stb. Amikor valamelyik résztvevő folyamatosan megszegi ezeket a szabályokat, abban az esetben érdemes vele négy szemközt komolyabban is elbeszélgetni a kialakult helyzetről, de semmiképpen nem tanácsos megalázni valakit a többiek előtt.

Az értekezlet vezetője

A megbeszélések, értekezletek során nemcsak a munkatársak tevékenységén múlik annak sikere, hanem vezetőként is számos hibát el tudunk követni.

Ezek a következők lehetnek:

- Amikor a vezető olyan megbeszélést szervez, amely nem szükséges, más módon is lehetne kommunikálni, ezzel a hibás döntésével a téma megtárgyalására igénybe vett munkatársai idejével él vissza.
- Olyan személyek is jelen vannak az értekezleten, akiket nem érintenek a témák, így fölöslegesen töltik el az idejüket.

- Nem készül el időben a tervezett napirend, így nem küldik meg időben. A szükséges háttéranyagok megküldése is oly mértékben késik, hogy azok feldolgozása a szűk időhatárok miatt már nem lehetséges.
- A vezető nem kezdi el időben az értekezletet, megbeszélést, hanem megvárja az esetleg késve érkezőket, ezzel büntetve a többieket, akik időben odaértek, vagy digitális eszközzel időben bekapcsolódtak.
- A levezető elnök nem fejezi be a meghatározott időkeretben a vezetői fórumot, nem veszi figyelembe az előre meghatározott időkereteket, amelyek az egyes napirendi pontok megtárgyalásához szükségesek, ezzel a résztvevők időbeosztását veszélyezteti.
- Súlyos hiba, ha a vezetői fórumon a vezető nem hallgatja meg érdeemben mások véleményét, vagy nyilvánosan erős kritikával illeti a témával kapcsolatos más nézőpontokat, esetleges ellenvéleményt.
- Vezetőként először saját maga formál véleményt az adott témáról, ezzel befolyásolja résztvevőket.
- Nem következetesen kéri számon azon feladatok, tennivalók végrehajtását, amelyben a korábbi vezetői fórumokon a résztvevők megegyeztek.
- Nem hoznak döntéseket, megoldás és döntés nélkül hagyják az egyes ügyeket, problémákat, nem zárják le azokat.
- A résztvevők nem állapodnak meg a feladatokban, ezáltal nincs konkrét feladat és felelős, határidő, vagy ezek közül valamelyik hiányzik.
- Nem készül videó- vagy hangfelvétel vagy emlékeztető a megbeszélésről, a megállapodásokról, a határidőkről és a meghatározott feladatokról és felelősökről.

Befejezés

A vezetői fórumok, értekezletek megszervezése, levezetése nem könnyű vezetői feladat, ennek ellenére hatékony kommunikációs forma lehet, amennyiben arra használják, amire való. Ezek a célok a következők lehetnek: közös ötletelés, problémamegoldás, véleménycsere, döntéshozatal, információátadás, információgyűjtés, a feladatok megszervezése, a felelősség megosztása, a feladatokban való előrehaladás ellenőrzése, követése vagy az elvégzett egyes feladatok, vállalások ellenőrzése.

Vezetőként ügyelni kell arra, hogy az értekezlet ne váljon néhány résztvevőt érintő párbeszéddé, hiszen a mindössze néhány munkatársat érintő ügyeket szűk körű szóbeli megbeszéléseken kell megtárgyalni.

Összességében megállapíthatjuk azt, hogy az értekezletek, megbeszélések levezetések a személyes jelenlétet semmi sem pótolhatja, hiszen ebben közvetlenül észlelhetjük a helységben jelen lévők interakcióit. Vezetői feladat mérlegelni azt, hogy az értekezletek megtartása során élhetünk-e a modern kor technikai vívmányaival. Ezek elsősorban a videókommunikációt biztosító eszközök, de sürgős esetekben

elegendő lehet az, ha a vezetői fórum néhány résztvevője internetes kapcsolaton (Skype, MST, Messenger stb.) vagy akár csupán egyszerű telefonbeszélgetéssel tud részt venni a megbeszélésen. Amennyiben valamely meghívott nem tud az értekezleten jelen lenni (mert fizikai megjelenése akadályoztatva van), ez a virtuális jelenlét még mindig jobb, mint az, ha elhalasztjuk a vezetői fórumot, ezzel értékes időt elveszítve a szervezésre és kevesebb időt hagyva a végrehajtásra.

IRODALOMJEGYZÉK

- CZUPRÁK Ottó – KOVÁCS Gábor (2017): *A szervezetvezetés elmélete*. Budapest: Dialóg Campus.
- KOVÁCS Gábor (2014): *A rendészeti szervezetekben lejátszódó vezetési folyamatok*. Budapest: Dialóg Campus.
- MAXWELL, John C. (2014): *A vezetés 5 szintje – növeld befolyásod lépésről lépésre!* Budapest: Üzleti Plusz Kft.
- SCHWEICKHARDT Gotthilf (2014): *A katasztrófavédelem vezetési módszertani kézikönyve*. (h. n.): NKE Szolgáltató Kft.

ABSTRACT

The Practical Implementation of Organisation as a Management Function, Good Practice in Conducting Meetings

Gábor KOVÁCS

In this paper, the reader can learn about an important management function, the practical implementation of the organisation of management processes. In any well-regulated organisation, management processes work, each element of which has some impact on the performance of the organisation, and so is the Prison Service among others. In the management functions decision-making is the most important, but it is not valuable on its own, if the delegation of tasks to the other elements of the organisation is not fully implemented. Nowadays, the role of organisation as a management function is becoming increasingly important in order to ensure that the human and material resources are in balance. Organisation is the process where the manager at relevant level plans the tasks to be carried out, transmits them to the people and coordinates their work. The study provides good practice in these tasks.

Keywords: *organisational management, management process, organisation, management functions, meetings*

Az izlandi Barnahus-modell és annak hazai gyakorlata

FANTOLY Zsanett¹

„Jelenleg az igazságszolgáltatás, a büntetőeljárás feláldozza oltárán a gyermek érdekét, ellenben a Barnahus éppen hogy a gyermeket, a gyermek mindenek felett álló legfőbb érdekét helyezi az első helyre.”

Dr. Lazáry Györgyné

A tanulmány a gyermekbarát igazságszolgáltatás egyik új eszközét, a Barnahus-modell néven elhíresült izlandi kihallgatási módszert mutatja be. A sértett másodlagos viktimizációjának elkerülését célzó kihallgatási technika izlandi eredetű, de annak egyes elemei az új büntetőeljárás törvényben (2017. évi XC. törvény) is megjelennek. A tanulmány azt vizsgálja, milyen módon adaptálható az izlandi modell a hazai büntetőeljárás rendszerébe, illetve az egyes jogintézmények adaptációja a gyakorlatban milyen problémák felvetésével járhat. Feláldozható-e a valóság hű tényállás megállapítására vonatkozó igény az abuzált gyermek további lelki sérelmének elkerülése érdekében, illetve általánosságban: a büntető igazságszolgáltatás érdeke miképpen egyeztethető össze a sértett személyes érdekeivel.

Kulcsszavak: gyermekbarát igazságszolgáltatás, büntetőeljárás jog, különleges bánásmód a büntetőeljárásban, sértett kihallgatása

Bevezetés

A 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (Be.) a sértetti érdekek fokozott érvényesítése jegyében részint kibővítette, részint megújította a különleges bánásmód alkalmazásának és intézkedési rendszerének korábbi szabályozását. A törvény a különleges bánásmóddal érintett sértettek és tanúk számára számos – a joggyakorlásukat segítő – intézményt vezetett be abból a célból, hogy megfelelő jogérvényesítési lehetőségük a büntetőeljárás minden szakaszában biztosítva legyen, továbbá hogy vallomásukat befolyástól mentesen tehessék meg. Hatályos törvényünkben a különleges bánásmód egyik kötelező alkalmazási esete, ha a bűncselekmény sértettje tizennyolcadik életévét be nem töltött személy, illetve – a fogyatékos sértettek

¹ Tanszékvezető, egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntető-eljárásjogi Tanszék, e-mail: fantoly.zsanett@uni-nke.hu

mellett – a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettje esetében is kötelező a különleges bánásmóddal összefüggő intézkedések alkalmazása.² Jelen tanulmány azt mutatja be, hogy a gyermekvédelem és a büntető igazságszolgáltatás legújabb vívmánya, a Barnahus-modell hogyan illeszkedik a különleges bánásmód intézményrendszerébe, és milyen megoldási lehetőségekkel szolgál a hazai büntető eljárásjog kihallgatási módszereinek javítása érdekében.

A Barnahus-modellről általában

A Barnahus- (vagyis „gyerekház”) modell a gyermekbarát igazságszolgáltatás egyik eszköze. A modell kidolgozója az izlandi Bragi Gudbrandsson, aki azt tűzte ki célul, hogy a bűncselekmény által traumatált gyermekeket családias, barátságos környezetben hallgassa ki a hatóság.³ Európában eddig száznál több Barnahus-intézmény létesült, legtöbbjük a skandináv országokban található, de mára már Európa legtöbb országában teret hódított a modell.⁴ A módszer eredetileg olyan gyermekek részére lett kitalálva, akik szexuális abúzus áldozatai lettek saját családtagjaik (leggyakrabban édesapa, nevelőapa vagy nagybácsi) által. Ezek az áldozatok nehezen nyílnak meg és nehezen beszélnek azokról a sérelmekről, amelyek okozóival normális esetben szeretettel és bizalommal teli kapcsolatban kellene lenniük.⁵ A „gyerekházban” együttesen vannak jelen a bűncselekmény áldozataként abúzust szenvedett gyermek megsegítésének céljából a rendészeti és büntető igazságszolgáltatási szervek, a gyermekvédelmi szolgálatok, valamint az egészségügyi és mentálhigiénés szakemberek. A multidiszciplináris intézményrendszerben a gyermek szakértői vizsgálata, kihallgatása és esetének utókövetése megtörténik anélkül, hogy mind időben, mind térben elhúzódó eljárási cselekmények hatására kialakulna a sértett másodlagos viktimizációja.⁶

A Barnahus-modell alapelvei szerint a gyermek kihallgatásának bizonyítékon alapuló protokoll alapján kell megtörténnie (a). A gyermek vallomásának bizonyító erejét megfelelő intézkedésekkel biztosítják, a tisztességes eljárás elvének megfelelően; a cél annak megakadályozása, hogy a gyermekkorú sértettnek a bírósági eljárás során meg kelljen ismételnie a vallomását (b). A gyermekházban a büntető igazságszolgáltatás céljából elvégzett egészségügyi értékelés, valamint a gyermek fizikai jólétét és felépülését biztosító körülmények egyaránt rendelkezésre állnak (c), továbbá a gyermek és a nem bántalmazó családtagok, gondviselők traumájára adott pszichológiai segítségnyújtás, valamint a rövid és hosszú távú terápiás szolgáltatások is hozzáférhetőek (d). Garanciális szabály, hogy az áldozat és testvérei számára a szükséges

² Be. 82. §.

³ GUDBRANSSON 2018.

⁴ Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, Sajtóközlemény: <https://bit.ly/3ydt91e>

⁵ ROSKÓ 2018.

⁶ Barnahus biztonsági előírások: www.barnahus.eu

védelmi intézkedések felmérése megtörtént; és az intézményben az utánkövetés is megfelelően biztosítva van (e).⁷

A legtöbb európai Barnahus-intézményrendszer egy klasszikus családi házban alakítják ki, ahol orvosi szoba, meghallgató helyiség (ezzel összefüggésben monitoringszoba), terápiás szoba, illetve a további feladatok elvégzéséhez szükséges egyéb helyiségek találhatóak.⁸ A szobák világosak, barátságos hangulatot árasztanak, a bántalmazott gyermek étellel és itallal való folyamatos ellátása is biztosított; minden körülmény adott ahhoz, hogy a sértett befolyásolásmentes vallomást tudjon tenni. A kihallgatásokat audiovizuális eszközökkel rögzítik abból a célból, hogy a gyermeknek a bírósági eljárás során ne kelljen megismételnie a vallomását, ha vádemelésre kerül sor. A tanúkihallgatás célja – csakúgy, mint az általános kihallgatási követelményrendszer alapján – itt is a releváns bizonyítékok megszerzése, de a speciális kihallgatási technikával a kirendelt igazságügyi pszichológus szakértő igyekszik anélkül megszerezni a büntetőeljárásban felhasználható bizonyítékot, hogy a sértett további traumát szenvedjen el. Ez nemcsak a büntetőeljárás során, akár bv. intézetekben történő eljárások során alkalmazott folyamat.⁹

A multidiszciplináris intézmények minden érintett tagja valós időben vehet részt a gyermek kihallgatásának megfigyelésén egy szomszédos (úgynevezett „monitoring-”) szobából. A kérdező és a megfigyelők között lehetőség van interakcióra: kérdéseket lehet feltenni a gyermek számára a kérdezőn keresztül.¹⁰ A speciális kihallgatási módszer lényege szerint a kihallgatást a „gyermeki lélek szakértője” végzi, aki a jogilag releváns kérdéseket a gyermek számára érthető módon tolmácsolja. Így 95%-os pontossággal meg lehet állapítani, hogy a gyermek beszámolója megfelel-e a valóságnak.¹¹ A gyermekbarát kihallgatószobában speciális, a gyermek „megnyílását”, eseti kommunikációját elősegítő eszköz is felhasználható, így például a(z) – nemi jelleget is érzékeltető – abúzusbabák, amelyek segítségével a gyermek el tudja játszani, mi és hogyan történt. A pszichológiában ismert tesztek közül kisebb gyermekek esetén a Világjáték tesztet, nagyobb gyermekek esetén a Rorschach tesztet szintén gyakran alkalmazzák az eset feldolgozása során. Az érdemi kihallgatást a pszichológiában ismert eset-előkészítő ülés előzi meg, amelynek során a szakemberek felkészülnek a kihallgatásra.¹² A gyermek vallomásának bizonyító ereje általában az ügy érdemét meghatározó kérdés ezekben az esetekben, hiszen sokszor nincs is más bizonyíték, amelyre a hatóság a döntését alapozni tudná. A vallomás felvételét megelőzően ezért is fontos a gyermek testi és mentális egészségének teljes körű feltérképezése (a sértett egészségügyi értékelése). A szexuális abúzust szenvedett gyermek nőgyógyászati vizsgálatát a Barnahus-intézményekben érintés nélkül, egy speciális kamerával végzik. Az eszköz a sérülésekre ránagyít, és le is fényképezi

⁷ HANDORSSON 2020: 10–11.

⁸ ROSKÓ 2018.

⁹ CZENCZER 2009: 8.

¹⁰ Barnahus Biztonsági Előírások. www.barnahus.eu

¹¹ CSABAI 2021.

¹² Barnahus Biztonsági Előírások: www.barnahus.eu

azokat, amely fényképek alapján állást tud foglalni az igazságügyi orvosszakértő a sérülés jellegéről.¹³ Az sem elhanyagolandó, hogy a bűncselekménnyel okozott trauma kezelésére és a sértett ez irányú terápiás ellátására, utógondozásra is lehetőség nyílik a Barnahus-gyermekházakban. A terápiás szoba szintén be van kamerázva, így a súlyos traumát szenvedett gyermek ott elhangzó szavai, illetve kifejezett reakciói is bizonyítéku­l szolgálhatnak a büntetőeljárásban.¹⁴

Barnahus-modell a magyar büntető igazságszolgáltatásban

Az igazságszolgáltatás és a gyermekvédelem multidiszciplináris összekapcsolása eredményeként a 2020. évi XLIII. törvény 154. §-a 2021. január 1-jétől bevezette a hazai büntetőeljárás­i törvénybe azt a lehetőséget, hogy a nyomozás alatt igazságügyi pszichológus szakértő vagy gyermekvédelmi szaktanácsadó kérdezze ki a gyermekeket a tanúkihallgatás során, illetve amennyiben a kihallgatást a nyomozó hatóság tagja végzi, az igazságügyi pszichológus szakértő jelen legyen a kihallgatáson.¹⁵ Ezáltal jogilag is elfogadottá vált az abúzust elszenvedett gyermekkorú sértett vonatkozásában a különleges bánásmód új, speciális eszköze: a Barnahus-modell kihallgatási formája. Ugyanakkor a modellt számos kritika illeti még azon országok büntető igazságszolgáltatási rendszerében is, ahol egyébként az alkalmazása többségében elfogadott. Az egyalkalmas kihallgatásra törekvés, mint a Barnahus kihallgatási technika egyik fő célkitűzése ellen felhozott kritika lényege szerint az ismételt kihallgatás különösen akkor nélkülözhetetlen, ha a gyermek azt állítja, hogy szexuális bántalmazás történt, de az első kihallgatás során nem sikerült elég bizonyítékot gyűjteni a vádemeléshez.¹⁶ Gyakran a szégyenérzet miatt tagad a sértett, vagy védeni akarja az elkövetőt, ezeknek a feltárása azonban ismételt kihallgatást igényelhet. Az e körben végzett nemzetközi kutatások eredményei azt mutatják, hogy a kihallgatott gyermekek az esetek kevesebb mint 45%-ban nyílnak meg rögtön és ismerik el már az első kihallgatás alkalmával a bántalmazás tényét. Gyakori, hogy csak a negyedik vagy ötödik kihallgatás vezet eredményre a bántalmazott gyermek esetén, ekkor nyilatkozik érdemben a sértett az abúzus ténye és az elkövető személye vonatkozásában.¹⁷ A másik kritika az abúzusbabák használatával összefüggésben fogalmazódott meg. Ennek lényege, hogy gyakran a gyermekek képzeletbeli helyzetek eljátszására használják a babákat, ezért esetenként nem helyes a babával való játékot a valóság leképezésének tekinteni.¹⁸

Hazánkban 2016-ban nyitotta meg kapuit Szombathelyen az első gyermekház. 2021 februárjában Budapesten is megnyílt egy Meghallgató és Terápiás Központ

¹³ FÓDI 2020.

¹⁴ ROSKÓ 2018.

¹⁵ Be. 87. § (1) bekezdés b) pont.

¹⁶ SZOJKA 2017.

¹⁷ SZOJKA 2017.

¹⁸ SZOJKA 2017.

a Fővárosi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Alföldi utcai épületében, 2021 júniusában pedig Debrecen csatlakozott a Barnahus rendszeréhez. Az 1046/2020. (II. 18.) Korm. határozat (az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020–2023 közötti nemzeti stratégia) a Barnahus-rendszer kiépítését országos szintre emeli, a stratégiai program további Barnahus-intézmények kiépítését tervezi. Ennek megfelelően az idén Pécssett, Gyulán és Miskolcon tervezik újabb létesítmények átadását.¹⁹ A hazai intézmények funkcionális működtetési feltételei mellett annak biztosítása is elengedhetetlen, hogy elegendő szakember álljon rendelkezésre a modell hatékony működtetéséhez.

A Barnahus-modell bevezetésével újabb előrelépés történt a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósítása felé. A hazai büntető igazságszolgáltatásban azonban még több olyan megválaszolásra váró kérdés van, amely a módszer általános és teljes körű alkalmazása ellen hat, mert egyes eljárásdogmatikai problémák tisztázása nem történt meg.²⁰ Ilyen például annak eldöntése, hogy a nyomozási kihallgatáson részt vevő/azt levezető igazságügyi szakpszichológus vagy gyermekvédelmi szaktanácsadó a bírósági tárgyaláson milyen eljárási pozíciót tölt be: szakértőként, esetleg tanúként bizonyítékot szolgáltat-e? Vagyis szükséges-e szakvéleményt készítenie a kihallgatás során nyert tapasztalatairól, vagy esetleg tanúként lehet őt kihallgatni arra nézve, amit a sértett kihallgatása során észlelt? Továbbá, ha szem előtt tartjuk az anyagi igazság megállapításának igényét és azt, hogy a bíróság döntését valóság-hű tényállásra alapozza, akkor korlátozhatjuk-e a bírót a tényállás tisztázása érdekében tett intézkedéseiben? Konkrét példával élve: ha egy adott kérdést az igazságügyi pszichológus szakértő – a gyermek pszichés egészségének védelme érdekében – nem hajlandó feltenni a gyerekeknek a kihallgatás során, vagy nem abban a megfogalmazásban teszi azt fel, ahogyan annak a tényállás pontos megállapítása szempontjából jelentősége van, ilyen esetben a bíró hogyan tud törekedni a tényállás valóság-hű voltának biztosítására? A családon belüli erőszak során ugyanis a gyermekkorú sértettek vallomása gyakran mással nem pótolható bizonyíték, hiszen egyedül ők tudnak – a tagadó terhelt vallomásával szemben – az eseményekről hiteles beszámolót adni.²¹

Összefoglalás

Ismeretes, hogy a büntetőeljárás-jog számos – esetenként fő – kérdése tulajdonképpen nem más, mint érdekek csatája. Az izlandi Barnahus-modell alapgon dolata, hogy a gyermek sosem hazudik, mindig igazat mond, és ezért a büntető igazságszolgáltatás résztvevőinek sincs oka megkérdőjelezni az általa elmondottakat. Ahogyan Dr. Lazáry Györgyné, a rendszer hazai megalapítója fogalmaz: „A gyermek

¹⁹ SERDÜLT 2022.

²⁰ CZENCZER 2018.

²¹ FANTOLY 2022.

nem ostoba, csak kicsi, a gyermek nem hazudik, csupán a végeláthatatlanul hosszú eljárások és befolyásoló információk hatására akaratlanul másként kezdi mesélni a történeteket.”²² Egy izlandi bíró számára elég, ha a pszichológus és a gyermek beszélgetését végighallgatja a monitoringszobából, majd praktikusán dönt – szinte kivétel nélkül a gyermek által elmondottaknak megfelelően. Ezzel szemben hazánkban a büntetőbíróság ítéleteivel szemben a tényállás valóságú volta és teljes körű megalapozottsága alapvető elvárás, ezek biztosítására létezik a bizonyítási eljárás lefolytatásának – kivételekkel övezett – kötelezettsége. Gyermekvédelmi szempontból azonban a problémát jól szemléltetik – a korábban már idézett – Dr. Lazáry Györgyné szavai: „Az igazságszolgáltatás célja az igazság kiderítése és nem számít, mindeközben mi történik a gyerekekkel újra és újra.”²³ Kiemelten fontos ez, ha egy bántalmazott gyerekről van szó.²⁴ Fiatalkorúak esetén halmozottan találkozunk ezzel a helyzettel a börtönökben.²⁵

Bár az eljárás gyorsítása érdekében a hazai Be. is több kivételt enged a tárgyalás tartásának kötelezettsége alól, és a tárgyaláshoz való jogot sokkal inkább a terhelt jogosítványaként, mint a hatóságok kötelezettségeként értelmezi, ezekben az esetekben azonban többnyire a terhelt beismerése és a tárgyalás jogáról való lemondása az eljárásgyorsító rendelkezések alkalmazhatóságának feltétele. Tanúvédelmi okokból szintén korlátozhatóak a terhelt eljárási jogosítványai, például a szembeállítás mellőzése. Az is ismert tény, hogy a családon belüli erőszak miatt indult büntetőeljárásokat jellemzi leginkább – Tremmel Flórián szavaival élve – a „bizonyítékínség.”²⁶ Az esetek nagy részében az anya sem áll az abuzált gyermeke mellé, vagy ha a nyomozás szakaszában meg is teszi a terhelő vallomást, a bíróságon már nem tartja azt fenn. Ezért jelentős újítása a Be.-nek, hogy a tanúnak az ügyben korábban (vagy más ügyben) tett tanúvallomása bizonyítási eszközként akkor is felhasználható, ha a tanú a vallomástételt a későbbiekben – akár jogszerűen is, de – megtagadja. Ennek mindössze annyi eljárásjogi feltétele van, hogy a korábbi tanúkihallgatásról készült jegyzőkönyvből a tanúzási figyelmeztetések rendszere és az azokra adott válasz egyértelműen kiderüljön [Be. 177. § (4) bek.].

Kérdés marad azonban továbbra is, hogy lemondhatunk-e az anyagi igazság feltárása és bizonyítása érdekében tett bírói erőfeszítéseinkről annak érdekében, hogy az abúzust szenvedett gyermek tovább ne traumatizálódjon. Jelen sorok írója erre a kérdésre igennel válaszolna azzal, hogy ha az ítélet megalapozatlansága egyértelműen a Barnahus-modell kihallgatási technikájának áldozatkímélő voltára vezethető vissza, a fellebbviteli eljárásokban erre hivatkozva ne legyenek alkalmazhatóak a megalapozatlanság következményei. Hasonló a megoldás található a hatályos Be. 593. § (4) bekezdésében is, amikor a megalapozatlanság egyértelműen

²² ROSKÓ 2018.

²³ LAZÁRY 2018.

²⁴ CZENCZER 2018.

²⁵ CZENCZER 2014: 194.

²⁶ TREMMEL 2021: 207–240.

az ügyesség bizonyítási indítványainak hiányára, a vádló passzivitására vezethető vissza. A hazai joggyakorlat befogadta a megalapozatlanság jogkövetkezmenyei tilalmáról rendelkező ezen szabályt, ennek mintájára pedig – álláspontunk szerint – de lege ferenda beiktatható lenne egy áldozatvédelmi, „Barnahus-záradék” is.

Addig azonban, amíg a jogalkotói szándék megéri a „Barnahus-záradék” bevezetésére, a gyermekbarát igazságszolgáltatás valóban gyermekbaráttá tételét segítené az is, ha a hatályos Be.-ben a tizennegyedik életévét be nem töltött személy kihallgatására vonatkozó eljárásjogi szabályok kötelező alkalmazását írná elő a jogalkotó (például a gyermekkihallgató szobák használatának vonatkozásában; az igazságügyi pszichológus szakértő kivételt nem engedő kihallgatáson történő jelenléte tekintetében; vagy az azonos nemű kihallgató/a kihallgatáson jelen lévő személy vonatkozásában.)²⁷

IRODALOMJEGYZÉK

- CSABAI Bernadett (2021): A bántalmazott gyermekeket védi a rendőrség új kihallgatási módszere. *B Cool Magazin*, 2021. február 10. Online: <https://bcoolmagazin.hu/a-bantalmazott-gyermekeket-vedi-a-rendorseg-uj-kihallgatasi-modszere/>
- CZENCZER Orsolya (2009): Külföldi minták – honi tennivalók a fiatalkorúak büntetés-végrehajtásában. *Börtönügyi Szemle*, 28(1), 1–10. Online: http://epa.oszk.hu/02700/02705/00077/pdf/EPA02705_bortonugyi_szemle_2009_1_001-010.pdf
- CZENCZER Orsolya (2014): *Veszélyes fiatalok vagy fiatalok veszélyben?* Budapest: NKE Szolgáltató Kft.
- CZENCZER Orsolya (2018): A gyermekbántalmazás és az erőszakos bűnelkövetés összefüggéseinek vizsgálata a hazai büntetés-végrehajtásban. In *Ünnepi kötet Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár 70. születésnapjára. Acta Universitatis Szegediensis – Acta Juridica et Politica* (81). Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. 187–198.
- FANTOLY Zsanett (2022): A különleges bánásmódról és a Barnahus-modellről. *Jogtudományi Közlemény*, 77(6), 243–251.
- FÖDI Kitti (2020): Mi nem akarjuk bebizonyítani, hogy a gyermeket szexuálisan bántalmazták. *444.hu*, 2020. február 15. Online: <https://444.hu/2020/02/15/mi-nem-akarjuk-bebizonyitani-hogy-a-gyereket-szexualisan-bantalmaztak>
- GUDBRANDSSON, Bragi (2018): *Child-friendly and Multiagency Response to Child Abuse in Europe – The Case for Barnahus*. Online előadás. Online: www.barnahus.eu/en/webinar/20-years-of-barnahus-featuring-bragi-gudbrandsson
- HANDORSSON, Olivia Lind (2020): *A Barnahus Minőségi Előírások*. Iránymutatások multidiszciplináris és intézmények közötti megoldásokról az erőszak kiskorú áldozatai és tanúi számára. 2020/02. www.barnahus.eu/en/wp-content/uploads/2020/02/HU_StandardsSummary_FINAL.pdf
- MAGYARI Irma – VÁRI Vince (2020): A különleges bánásmód a büntetőeljárásban, fókuszban a gyermekkor. *Magyar Rendészet*, 20(4), 17–30. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2020.4.1>
- ROSKÓ Dóra (2018): Barnahus – a gyermekbarát igazságszolgáltatásért. *Jurátus*, 2018. március 13. Online: <https://juratus.elte.hu/barnahus-a-gyermekbarat-igazsagszolgáltatassert/>

²⁷ MAGYARI-VÁRI 2020: 27.

- SERDÜLT Viktória (2022): „Nem ígérhetjük meg, hogy a gyermeket csak egyszer fogjuk kihallgatni”. *HVG*, 2022. január 20. Online: https://hvg.hu/itthon/20220120_Mennyire_gyermekbarat_ma_az_igazsagszolgalatas_Magyarorszagon
- SZOJKA Zsófia (2017): Milyen eszközei vannak a gyermekbarát igazságügynek a szexuális bántalmazás feltárására? *Mérce*, 2017. november 14. Online: <https://merce.hu/2017/11/14/milyen-eszkozei-vannak-a-gyermekbarat-igazsagugynek-a-szexualis-bantalmazas-feltarasara/>
- TREMMEL Flórián (2021): *Magyar Büntetőeljárás*. Budapest–Pécs: Dialóg Campus.

ABSTRACT

The Barnahus Model and Its Practical Problems in Hungary

Zsanett FANTOLY

The study presents one of the new tools of child-friendly justice, the Icelandic interrogation method known as the Barnahus model. The interrogation technique aimed at avoiding secondary victimization of the victim is of Icelandic origin, but some of its elements are included in the new Criminal Procedure Act (Act XC. of 2017) also appear. The study examines how the Icelandic model can be adapted to the domestic criminal procedure system, and in practice what problems the adaptation of individual legal institutions may lead to. Can the need to establish the realistic facts in the verdict be sacrificed in order to avoid further psychological harm to the abused child, and in general: how can the interests of the criminal justice system be reconciled with the personal interests of the victim?

Keywords: *child-friendly justice, law of criminal procedure, special treatment in the criminal procedure, victim interrogation*

A korrekciós kuruzslás jelenléte a büntetés-végrehajtásban

FEKETE Márta¹ - HEGEDŰS Judit²

Edward J. Latessa korrekciós kuruzslásnak nevezi azt a jelenséget, amikor a „hétköznapi ember” szakértőként nyilvánul meg a bűnelkövetés kezelésének gyakorlatával kapcsolatban. Annak ellenére, hogy a laikus meglátások is tartalmazhatnak értékes szempontokat, a szakértők szerint ha ezeknek teret engedünk, az befolyásolja a korrekciós gyakorlatot és jelentős szerepe lehet akár a büntetés-végrehajtási intézetek hatékonyságának, akár az intézetekben dolgozó szakemberek munkájának megítélésében.³ Tanulmányunkban azokat a jelenségeket és narratívákat foglaljuk egy csokorba, amelyek a korrekciós kuruzsláshoz kapcsolódóan gyakran előfordulnak a laikus narratívákban, elsősorban a nemzetközi szakirodalom áttekintésével.

Kulcsszavak: büntetés-végrehajtás, kuruzslás, kriminológia, pszichológia

Edward J. Latessa, a Cincinnati Egyetem kriminológia professzora szerint az a baj a bűnözéssel, hogy mindenki azt hiszi, ért hozzá, és a „hétköznapi ember” szakértőként való megnyilvánulása a bűnözés csökkentésének témájában befolyásolja a korrekciós gyakorlatot. Habár vitathatatlan, hogy a laikus is tud jó meglátásokat megfogalmazni, a Latessa által korrekciós kuruzslásnak nevezett jelenség mégis veszélyes lehet,⁴ akár a büntetés-végrehajtási intézetek hatékonyságának, akár az intézetekben dolgozó szakemberek munkájának megítélésében. Tanulmányunkban olyan területeket foglalunk össze, amelyek a korrekciós kuruzsláshoz kapcsolódóan gyakran megjelennek a laikus narratívákban, megnézzük – a teljesség igénye nélkül –, hogy e kérdésekre milyen választ ad a nemzetközi szakirodalom. Azt gondoljuk, hogy a Büntetés-végrehajtási Tanszék nagyon sokat tesz azért, hogy a szakmán belül a laikus tudás helyét felvegye a professzionalitás, kutatási és oktatási tevékenységükkel ehhez járulnak hozzá a mai napig is, immár 50 éve.

A korrekciós kuruzslás, illetve a bűnelkövetők hatékony kezelésére irányuló kutatások területe igen fiatal.⁵ Ám a témával foglalkozó kutatók mindegyike felhívja a figyelmet a bizonyítékalapú korrekciós eljárások fontosságára, a kimenet és a minőség ellenőrzésére és mérésére, arra, hogy a tudomány figyelmen kívül hagyása

¹ Egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészeti Magartartástudományi Tanszék, e-mail: fekete.marta@uni-nke.hu

² Tanszékvezető egyetemi docens, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészeti Magartartástudományi Tanszék, e-mail: hegedusjudit@uni-nke.hu

³ LATESSA 2004: 551–552.

⁴ LATESSA 2004: 551–552.

⁵ POLASCHEK 2012: 1.

milyen magas kockázattal járhat, és mennyire sokba kerülhet nemcsak az érintett intézmények, hanem a társadalom számára is.

Van-e a börtönnek hatása a bűnisméltésre?

A laikusok között az egyik leggyakrabban felmerülő kérdés, vajon van-e a börtönnek hatása a bűnisméltésre? Ez a magyar vonatkozásban is számtalan kutatás tárgya, amelyet egyébként az alapvető jogok biztosa és számos civil szervezet is vizsgál.⁶ Egy 2011-ben publikált amerikai cikk szerint az amerikaiak közül átlagosan 2,4 millióan vannak rácsok mögött. Ez azt jelenti, hogy 100 felnőttből 1 épp büntetését tölti valahol.⁷ Ez a szám az Egyesült Államokat világszerte teszi a bebörtönzések gyakoriságát tekintve.⁸ Minden tudományos kutatás és kritika ellenére a tömeges bebörtönzés egészen 2010-ig folytatódott, amikor – felismerve, hogy a börtönökre fordított hatalmas pénzösszeget akár más intézkedésekre is lehetne csoportosítani – Schwarzenegger kormányzó kihirdette, hogy nem lehet többet költeni a börtönügyre, mint az állami egyetemekre. Ekkor, 2010 elején, 38 év után először elkezdett csökkenni az állami börtönök populációja.⁹ Sajnálatos módon azonban – az USA-statisztikákat alapul véve – a fogvatartottak lehetőségei mind munkahelyi elhelyezkedést, mind családi háttérüket, lakhatásukat, támogatottságukat tekintve meglehetősen csekélyek, javarészüket (pontosan 67%-uk) 3 éven belül visszakerül a rácsok mögé.¹⁰ Ez a szám Magyarországon 40% körül mozog, amelyből 14% többszörös visszaeső.¹¹

Ha a törekvés a visszaesés csökkentése, akkor, fogalmaz Cullen és társai, a büntetés-végrehajtásról folytatott diskurzust új előjelekkel kell kezdeni, és át kell gondolni a tudományos eredmények nagyon tudatos használatát a korrekciós kezelési eljárások kiválasztásában. Természetesen a kutatók nem a börtönök teljes eliminálására buzdítanak – egyes bűnelkövetők esetében ugyanis kevés a választási lehetőség ebben a tekintetben. A bebörtönzés a közbiztonság védelmét és a közbiztonság meglétének mértékét tekintve igazolt eljárás,¹² viszont ha a bűnelkövető börtönbüntetése nem csökkenti a bűnözésre való hajlandóságot (Cullen kutatásai szerint bármilyen bűncselekményért, bármilyen hosszú ítéletet töltő fogvatartott esetében elmondható, hogy amellet, hogy az elzárásnak nincs elrettentő hatása, a börtön bizonyos tekintetben még kriminogén tényezőnek is tekinthető – erről később még szó lesz), akkor az elzárással, annak hatékonyságával kapcsolatban lehetnek bennünk

⁶ CZENCZER 2019.

⁷ CULLEN–JONSON–NAGIN 2011: 49.

⁸ CULLEN–JONSON–NAGIN 2011: 49.

⁹ CULLEN–JONSON–NAGIN 2011: 49.

¹⁰ LEE–STOHR 2012: 96.

¹¹ SOMOGYVÁRI et al. 2016: 11.

¹² CULLEN–JONSON–NAGIN 2011: 50.

kétségek. Ezért a korrekciós kezelési gyakorlatnak minden esetben bizonyítékalkapúnak kell lennie.¹³

A börtön kizárólagos büntető jellegét hirdető tudósok azt vallják, a büntetés pusztán egy árcédula. Vagyis a bűnelkövetés számszerűsítése a bűnözés csökkenéséhez vezet, pusztán azáltal, hogy a bűnelkövető számára megmutatja: az ár, amellyel a bűncselekményéért fizet, a börtönfalak között töltött idő. És ez már önmagában elég a visszaesés megakadályozásához. Így volt ez, amióta a börtön a mai értelemben vett szabadságkorlátozó célját gyakorolja.¹⁴ A kriminológusok szerint azonban a „számla kiegyenlítése” mellett a börtönártalmakról sem árt megfeledezni, amelyek hosszú távon sokkal költségesebbek tekinthetők, habár nem anyagi, hanem társadalmi szempontból, és az azt elszenvedő egyén felől közelítve.¹⁵

Börtönártalmak: prizonizáció és elidegenedés, avagy a börtön mint kriminogén tényező

Vajon a börtönlétnek milyen káros hatásai vannak? Ezzel a kérdéssel is gyakran találkozhatunk a börtönökről szóló írásokban. Donald Clemmer börtönszociológus 1940-ben *prizonizáció*ként definiálta azt a folyamatot, amelynek során az egyén, „többé-kevésbé átveszi a fegyintézet társadalmi gyakorlatait, erkölcsét, szokásait és általános kultúráját”.¹⁶ Clemmer szerint valamilyen mértékig mindegyik fogvatartott prizonizálódik. Bizonyos feltételek befolyásolhatják a folyamat sebességét és mélységét: azok a fogvatartottak, akik a börtönkarrierjük előtt jó társas kapcsolatokat és megbecsültséget tudhattak magukénak, akik rövidebb időt töltenek a börtönfalak között, akik bent létük alatt is megtartják családi-baráti kapcsolataikat, akik reintegrációs esélyei előnyösebbek, kevésbé esnek a hatása alá.¹⁷ Egyes kritikák szerint Clemmer elmélete befejezetlen, hiszen nem vizsgálja függő változóként a büntetésüket töltő egyéb fogvatartottakat, s a fogvatartotti kultúrát, amelyek kétségkívül befolyásolhatják a prizonizáció ütemét és mértékét. A bírálatok ellenére azonban Clemmer munkája a börtönszocializáció alapos és részletes leírásának számít.

A habituáció börtönbeli folyamatairól beszélve nem kerülhető ki Melvin Seeman 1959-ben közzétett munkája, az *On the Meaning of Alienation* sem, amelyben a gondolkodó az elidegenedés öt fázisát mutatja be. Ezek: hatalomnélküliség, jelentésnélküliség, normanélküliség, izoláció, én-elidegenedés.¹⁸ A börtönártalmak a hosszú idejű elzárás alatt is hatással vannak a fogvatartott életére: Timothy J. Flanagan 1981-es kutatásának fókuszában a hosszútávú alkalmazkodási stratégiái, az általuk

¹³ CULLEN–JONSON–NAGIN 2011: 60.

¹⁴ CZENCZER 2006.

¹⁵ CULLEN–JONSON–NAGIN 2011: 52.

¹⁶ WHEELER 1961.

¹⁷ WHEELER 1961: 697–698.

¹⁸ SEEMAN 1959

tapasztalt börtönártalmak álltak. Kutatása alapján elmondható, hogy a hosszútélesek megfosztottsága elsősorban az idő strukturálása jogának hiányát, a családtól való elszakítottág érzését, az önbecsülés és önazonosság megtartásának képességét takarja.¹⁹ A hosszútélesek esetében veszélyforrás még a Goffmann által kolonizációként definiált jelenség, amikor a fogvatartott olyannyira elszokik saját ügyei intézésétől, olyannyira függővé válik a „benti” viszonyoktól, hogy érdeklődését teljesen elveszíti a kinti világ iránt, létezését pedig új „otthona” viszonyaiban strukturálja.²⁰ Ellenpólusként megjelenik, hogy a börtön totális jellegében a mindenétől megfosztott fogvatartottól szabadulása után mindennek ellenére konstruktív, aktív-proaktív, cselekvő létezését várunk el. Az intézményesülés folyamatában az egyén elveszti érdeklődését a külső világban, a börtönt elkezdi otthonnak tekinteni, elveszíti a független döntéshozatal képességét, és általában elkezdi magát az intézmény kontextusában vizsgálni.²¹ Flanagan kutatásában több fogvatartott arról vall, hogy miután évekig megmondták nekik, mit tegyenek, és mikor tegyék, mindennél nehezebb magukról gondoskodni. Még így is azt mondják, hogy inkább megkérdőjelezzik a szabályokat, s hajtják igába a fejüket: „Folyamatosan nyelem vissza a büszkeségem. És ez fájdalmas. De ha egyszer már nem lesz fájdalmas, akkor tudom, hogy beleolvadtam ebbe (*intézményesültem*) és onnantól értéktelen vagyok.”²²

Mi nem működik? – A korrekciós kuruzslás

Az a tévhit, miszerint a börtönben csak rosszat tanul a fogvatartott, markánsan jelen van a köztudatban. A tudományos diskurzusban is gyakran merül fel a kérdés, hogy vajon a börtön milyen mértékig lehet kriminogén tényező?

A fogvatartottak nagy része egy nap vissza fog térni a társadalomba, legjobb esetben változatlanul, legrosszabb esetben pedig még több problémával, mint azelőtt. Éppen ezért mindennél hangsúlyosabb azoknak a programoknak a kifejlesztése, amelyek a visszaesés esélyét hivatottak csökkenteni.²³

Robert Martinson a börtönben 1945–1967 között alkalmazott programok szisztematikus elemzését követően arra jutott, hogy „kevés kivételtől eltekintve az eddig áttekintett programok mit sem érnek a visszaesésre való hatásuk tekintetében”.²⁴ Martinson szigorú megállapítása megfordította a korrekciós programokról szóló diskurzust: ha valóban nem működnek, akkor hogyan tekinthető a reszocializáció-reintegráció a korrekciós intézmények egyik legfőbb fókuszának? Cullen szerint Martinson hosszú távon szívességet tett a zárt intézeteknek a „semmi nem működik” címke felragasztásával. Ugyanis arra világított rá, hogy a zárt ajtók mögött

¹⁹ FLANAGAN 1981: 201.

²⁰ FLANAGAN 1981: 202.

²¹ MACKENZIE-GOODSTEIN 1985: 398.

²² FLANAGAN 1981: 211.

²³ LATESSA-HOLSINGER 1998: 22–23.

²⁴ CULLEN 2012: 96.

alkalmazott programok és maga a korrekció folyamata bizonyítékalapú kell hogy legyen. A személyi állomány vagy a segítő szakemberek pusztá jóindulata nem elegendő a fogvatartottak segítéséhez. Hasonlót, a programok integritásának hiányát, a szegényes kutatottságot (vagy a kutatások rossz minőségét), az előremutató magyarázatok elmaradását emelte ki cikkében Mackenzie is. A Martinson által megfogalmazottak következményeként indulhatott el a korrekciós eljárásban alkalmazott programok szisztematikus vizsgálata és a megfelelő minták megkeresése.²⁵

A kuruzslás – a szakmaisággal ellentétben – a tudományos tudás és képzés elutasítását és figyelmen kívül hagyását jelenti: arra mutat rá, hogy az intervenció a józan paraszti észben és a már jól bejáratott gyakorlatokban kell hogy gyökerezzen. A változtatásra való hajlandóság hiánya ez: mindig is így csináltuk, és ez idáig jó is volt így. Latessa, Cullen és Gendreau nagyon szigorúan jelentik ki: a kuruzslás az antiintellektualizmus dicsérete. A korrekciós kuruzslás némileg eltér a kuruzslás hétköznapi fogalmától: egyrészt nem a tudományos megközelítések elutasítását jelenti, hanem azt, hogy az egyén egy olyan területen dolgozik, ahol a tudományosság nem feltétel. Latessa, Cullen és Gendreau szerint a korrekciós kuruzslás lenyomata a nemtörődömség. Másrésztől hiba lenne azt mondani, hogy nincsenek bőven azokból, akik büszkén utasítják el a tudomány találmányait, mondván, nekik nincs mit tanulni a tudományos kutatásokból, számukra nincs új a nap alatt, különben is, az akadémikusok, akik ezekért a kutatásokért felelősek „még az életben nem álltak szemtől szemben bűnözővel”. Ami, a kutatótrío szerint – bár érvényesnek tűnő megállapítás –, egyúttal az ignorancia racionalizálása.²⁶

Természetesen a józan paraszti gondolkodásból is kétféle van. Van a „jó józan paraszti ész”, amely analóg azzal, ahogy egy kutató elemez egy problémát: szisztematikus megfigyelések sorozatát követően, amelyben nagy gondot fordítanak a veszélyekre és a hipotézisek érvényességére, születnek a döntések és vélemények. És van a „rossz józan paraszti ész”, vagyis az egyszerű józan paraszti ész. A 18. századi skót filozófus, Thomas Reid szerint a hétköznapi ember személyes tapasztalásához képest az intellektus elértéktelenedik, mert az előbbit szavahihetőbbnek gondolja a köz. Ezáltal semmiféle különleges tudásra vagy képzésre nincs szükség ahhoz, hogy az egyén bármiben állást foglaljon.²⁷

Az amerikaiak többsége nem hisz abban, hogy a börtönnek raktárnak, lerakatnak kell lennie, ahol az egyének kontrollja megvalósul. A korrekciós nevelés – ahogy a neve is mutatja – korrekcióra, nem kontrollra kell hogy törekedjen.²⁸ James Bonta kanadai kriminológus szerint szintén a korrekciós kuruzslás sorát bővítik a következő foglalkozások: zene-, dráma-, művészetterápia, kertészkedés, akupunktúra, légzésgyakorlatok, állatasszisztált terápia, vizuális terápia, különféle diéták.²⁹

²⁵ MACKENZIE 2005: 253.

²⁶ LATESSA–CULLEN–GENDREAU 2002: 43.

²⁷ GENDREAU–SMITH–THÉRIAULT 2009: 387.

²⁸ CULLEN et al. 2005: 54.

²⁹ BONTA 2004: 58.

Bonta meglátásai a visszaesés csökkentése szempontjából valószínűleg érvényesnek tekinthetők. Ám, meglátásunk szerint, ha a börtönök többféle funkcióját vesszük alapul – ezekre mutat rá Lee és Stohr a korrekciós kurzuslás „védelmében” írott cikkében –, ha a visszaesésre közvetlen hatással nincs is egy állatasszisztált vagy zenés foglalkozás, a börtönártalmak csökkentésében mindenféleképpen fontos helyet foglalnak el, vagyis ilyen módon szerves részét kell hogy képezzék a zárt intézetekben alkalmazott foglalkozások sorának.³⁰ Ha azonban mindazokat a foglalkozásokat, amelyek a visszaesésre közvetlen hatással nincsenek korrekciós kurzuslásnak tekintjük, abban az esetben ezek a programok is kurzuslásnak minősülhetnek. Zárt intézetekben erre fokozottan oda kell figyelni.³¹

Ugyanígy szükség van egy megbízható kockázatelemző modell megalkotására is. Ebben a tekintetben James Bonta a börtönpszichológusi munkát is kritikával illeti, hiszen szerinte az egyéni terápiának minimális bizonyított hatása van a visszaesésre. A nem strukturált pszichológusi információgyűjtést fel kell hogy váltsa a strukturált, uniformizált információgyűjtés, a szubjektív interpretálás helyét pedig a kriminális viselkedéshez empirikusan kapcsolódó információsomagnak kell átvennie.³²

Mi az, ami működik?

James Bonta szerint a visszaesésre azok a programok vannak jó hatással, amelyek a kriminogén szükségletek módosítását célozzák. Kriminogénnek minősül például a kriminális viselkedés megléte, az antiszociális viselkedés (önkontroll és harag), valamint kriminogén kockázatot jelentenek a kriminalizálódott társak. A kanadai kutató szerint az egyetlen terápiás törekvés, amely valamiféle eredményt tud elérni, a viselkedésterápiás intervenció.³³

E helyütt érdemes kitérni a kanadai kutatók által alkotott RNR-paradigmára. Cullen több írásában hivatkozik Paul Gendreau és társai RNR-modelljére, amelyet ő etalonnak tart a büntetés-végrehajtásban alkalmazott kezelési modellek között. Az RNR-paradigma betűi a *risk* (R), a *need* (N) és a *responsivity* (R). Vagyis, kockázat, szükséglet, reaktivitás/válaszkészség. Az N, vagyis a szükséglet faktor (RNR) azokra a kriminogén tényezőkre utal, amelyek módosítására a büntetés-végrehajtási szervezet sikerrel pályázhat (és pályáznia is kell). A kockázat (RNR) mögött a magas kockázatú és az alacsony kockázatú bűnelkövetők állnak, Gendreau szerint az alacsony kockázati tényezőjű fogvatartottak nem igényelnek intenzív „gondoskodást”. A második R, vagyis a reaktivitás (RNR) az intézmény reakcióra kész jellegét jelenti,

³⁰ LEE-STOHR 2012: 110.

³¹ CZENCZER 2018.

³² A 2000-es évek elején az USA-ban és Kanadában a pszichológusok által alkalmazott teszteknek csupán 12%-át tették ki a kockázatelemző tesztek, a többség MMPI (87–96%), Rorschach (20–36%) vagy egyéb projektív tesztekkel (14–28%) dolgozott a fogvatartottak felmérése során. (BONTA 2004: 65.)

³³ BONTA 2004: 67.

vagyis olyan kezelési módszerek alkalmazását, amelyek a korábban említett kockázati tényezők megváltoztatását sikerrel előidézhetik.³⁴

Doris Layton Mackenzie szerint a hatékony rehabilitációnak 5 alapelve van, vagyis 5 olyan fontos összetevő, amelyek nélkülözhetetlenek a sikeres rehabilitációs program megalkotásakor. Ezek:

- integrált legyen: a személyi állomány megfelelő felkészültségét, az intézményi háttér kielégítő jellegét jelenti;
- magas kockázatú fogvatartottnál (is) alkalmazandó: több megközelítés szerint inkább ennél a csoportnál pályázhat a visszaesés csökkentésére egy-egy program, mint az alacsony kockázatú csoportokban;
- a kriminogén tényezők közül a dinamikusakra fókuszáljon a választott program;
- válaszkész legyen: már ami a fogvatartotti karakterisztikát jelenti; illetve
- készségközpontú, viselkedéses/kognitív elméleti modell legyen.³⁵

Latessa és társai 2002-es cikke alapján a sikeres intervenció kulcsa nyolc alapelv:

- szervezeti kultúra: jól körülhatárolt célok, aktív vezetői részvétel, személyzet összetartása;
- program implementáció/fenntartás: empirikusan meghatározott szükségletek, amelyek a szervezeti értékrenddel konzisztensek, pilotprogramok levélynélse, tudományos háttér biztosítása;
- a menedzsment/személyzet karakterisztikáival kapcsolatos: megfelelő képzettséggel és hozzáállással rendelkező, a kiválasztás a rehabilitáció szempontjait szem előtt tartva valósuljon meg;
- kockázat/szükséglet elemzés: előzetes kockázat és kriminogén szükségletek felmérése;
- a program sokfélesége: többféle kriminogén szükséglet módosítását célozza empirikusan érvényes kognitív, viselkedéses, társas tanulás terápiák segítségével, és különösen a magas rizikófaktorú fogvatartotti állománynak szól;
- a programban részt vevő terapeuták az alábbi terápiás gyakorlatokat követik: hatékony megerősítés és elutasítás, problémamegoldási technikák, készségfejlesztés, kapcsolati gyakorlatok, motivációs interjúk;
- kommunikáció: a visszajelzés fontossága a program menetéről; s végül
- értékelés: auditok tartása, utánkövetés.³⁶

³⁴ CULLEN 2012: 104–105.

³⁵ MACKENZIE 2005: 253.

³⁶ LATESSA–CULLEN–GENDREAU 2002: 45.

Összehasonlításként Francis T. Cullen felosztását is közöljük ehelyütt, akinek kutatásai alapján hat olyan faktor van, amelyek szem előtt tartásával hatékony korrekciós program hozható létre. Ezek:

- az intervenció emberi viselkedésen kell hogy alapuljon, vagyis a személyi fejlődés és változás képességén;
- az intervenció bűnelkövetői viselkedésen kell hogy alapuljon, vagyis a big four-nak nevezett, változtatásra pályázó, dinamikus kriminogén kockázatok megismerésén, amelyek az antiszociális magatartás, antiszociális személyiségjegyek, antiszociális kogníció, antiszociális társak;
- olyan kezelési módokat kell választani, amelyek a fent említett dinamikus faktorok megváltoztatására képesek: a leghatékonyabb módszerek a kognitív-viselkedéses programok;
- fogvatartott kiválasztása: magas kockázatú fogvatartottak „favorizálása” az alacsony kockázatúval szemben;
- egyéb feltételek meghatározása: néha a kezelés sikeresebb a közösségben, mint zárt környezetben, ezért ennek a lehetőségnek a biztosítása;
- empirikusan érvényessé tett technológiák használatának fontossága.³⁷

A kurzuslás címkéjének elkerülése érdekében és hogy a felsorakoztatott célok elérése megvalósuljon, Latessa és kutatótársai szerint ideje a korrekciós munkát „komolyan venni” és végiggondolni, hogy a fent ismertetett tényezők hogyan alkalmazhatók a büntetés-végrehajtásban dolgozók hétköznapijaiban. Ebben a kontextusban érdemes elgondolkodni azon, amit Gendreau a hatékony korrekciós eljárás mód 3 C-jének nevezett – ami magyarul 3 M lehetne –, ezek pedig: megbízható emberek, megbízható intézmények és felelősök (az etikusság és a javítani akarás jegyében), megbízható tudás (kutatásalapú). Minden intervenció a legjobb kutatási eredményeken kell hogy alapuljon, amelyeket követve a személyi állomány lehető legjobb és legmegfelelőbb képzése megkezdődhet, majd ennek mentén valósulhat meg a fogvatartott valódi megváltoztatására irányuló, etikus korrekciós munka³⁸ – mivel más egyéb kontextusban nem beszélhetünk felelős, veszélytelen, segítő irányú nevelésről.

IRODALOMJEGYZÉK

- BONTA, James (2004): Effective Practice – State of the Art (or Science?). *Irish Probation Journal*, 1(1), 57–72. Online: [www.probation.ie/EN/PB/0/FE17764C58F76C668025803B0041E3E-B/\\$File/IPJ2004Bonta.pdf](http://www.probation.ie/EN/PB/0/FE17764C58F76C668025803B0041E3E-B/$File/IPJ2004Bonta.pdf)
- CULLEN, Francis T. (2012): Taking Rehabilitation Seriously. Creativity, Science and the Challenge of Offender Change. *Punishment and Society*, 14(1), 94–114. Online: <https://doi.org/10.1177/1462474510385973>

³⁷ CULLEN 2012: 106–107.

³⁸ LATESSA–CULLEN–GENDREAU 2002: 47.

- CULLEN, Francis T. – BLEVINS, Kristie R. – TRAGER, Jennifer S. – GENDREAU, Paul (2005): The Rise and Fall of Boot Camps. *Journal of Offender Rehabilitation*, 40(3–4), 53–70. Online: https://doi.org/10.1300/J076v40n03_03
- CULLEN, Francis T. – JONSON, Cheryl L. – NAGIN, Daniel S. (2011): Prisons Do Not Reduce Recidivism: The High Cost of Ignoring Science. *The Prison Journal*, 91(3), 48S–65S. Online: <https://doi.org/10.1177/0032885511415224>
- CZENCZER Orsolya (2006): A büntetés-végrehajtási intézetek történetisége: a büntetések végrehajtásának egyes módozatai és intézményei a kezdetektől a rendszerváltásig (1989). *Collega*, 10(2–3), 84–93.
- CZENCZER Orsolya (2019): Az alapvető jogok biztosának a Nemzeti Megelőző Mechanizmus keretében végzett vizsgálatai egy bv-s szemével – különös tekintettel a fiatalok szabadságvesztés büntetési intézeteiben végzett vizsgálatokra. *Miskolci Jogi Szemle*, 14(2), 135–146. Online: www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/6546/16_czenczerorsolya_t%C3%B6rdelt.pdf
- FLANAGAN, Timothy J. (1981): Dealing with Long-Term Confinement. Adaptive Strategies and Perspectives Among Long-Term Prisoners. *Criminal Justice and Behavior*, 8(2), 201–222. Online: <https://doi.org/10.1177/009385488100800206>
- GENDREAU, Paul – SMITH, Paula – THÉRIAULT, Yvette L. (2009): Chaos Theory and Correctional Treatment: Common Sense, Correctional Quackery and the Law of Fartcatchers. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 25(4), 384–395. Online: <https://doi.org/10.1177/1043986209344552>
- LATESSA, Edward J. (2004): The Challenge of Change: Correctional Programs and Evidence-based Practices. *Criminology and Public Policy*, 3(4), 547–560. Online: <https://doi.org/10.1111/j.1745-9133.2004.tb00061.x>
- LATESSA, Edward J. – CULLEN, Francis T. – GENDREAU, P. (2002): Beyond Correctional Quackery – Professionalism and the Possibility of Effective Treatment. *Federal Probation*, 66(2), 43–49. Online: www.uscourts.gov/sites/default/files/66_2_6_0.pdf
- LATESSA, Edward J. – HOLSINGER, Alexander (1998): The Importance of Evaluating Correctional Programs: Assessing Outcome and Quality. *Correctional Management Quarterly*, 2(4), 22–29. Online: <https://oklahoma.gov/content/dam/ok/en/odmhsas/documents/a0003/rem-pel-2c-mike-handout-2-importance-of-evaluating-correctly.pdf>
- LEE, Lynette C. – STOHR, Mary K. (2012): A Critique and Qualified Defense of “Correctional Quackery”. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 28(1), 96–112. Online: <https://doi.org/10.1177/1043986211432203>
- MACKENZIE, Doris L. (2005): The Importance of Using Scientific Evidence to Make Decisions about Correctional Programming. *Criminology and Public Policy*, 4(2), 249–258. Online: <https://doi.org/10.1111/j.1745-9133.2005.00019.x>
- MACKENZIE, Doris L. – GOODSTEIN, Lynne (1985): Long-Term Incarceration Impacts and Characteristics of Long-Term Offenders. An Empirical Analysis. *Criminal Justice and Behavior*, 12(4), 395–414. Online: <https://doi.org/10.1177/0093854885012004001>
- POLASCHEK, Devon L.L. (2012): An Appraisal of the Risk-Need-Responsivity (RNR) Model of Offender Rehabilitation and Its Application in Correctional Treatment. *Legal and Criminological Psychology*, 17(1), 1–17. Online: <https://doi.org/10.1111/j.2044-8333.2011.02038.x>
- SEEMAN, Melvin (1959): On the Meaning of Alienation. *American Sociological Review*, 24(6), 783–791. Online: <https://doi.org/10.2307/2088565>
- SOMOGYVÁRI, M. – DREXLER, B. – SÁNTA, L. – RUTKAI, K. szerk. (2016): II. Fogvatartotti statisztikák. *Börtönstatisztikai Szemle*. Budapest: BVOP.
- WHEELER, Stanton (1961): Socialization in Correctional Communities. *American Sociological Review*, 26(5), 697–712. Online: <https://doi.org/10.2307/2090199>

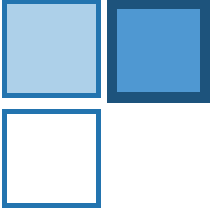
ABSTRACT

About Correctional Quackery

Márta FEKETE - Judit HEGEDŰS

Correctional quackery is favouring treatment interventions that neither have evidence to their effectiveness nor are based on tried and existing knowledge as opposed to evidence-based practices. According to Edward J. Latessa, the problem with the discourse about criminal behaviour and offender programs is that many think they have the right knowledge to discuss and form opinion about it. However, it is often not the case. It is beyond question that the fresh eye of the nonprofessional can inspire new ideas, still, what we call as correctional quackery can be very dangerous when assessing the effectiveness of correctional work and professional staff working in closed institutions. The primary objective of this paper is to circle around the phenomenon and see what answers international literature offers to correctional quackery and the effectiveness of prison work to offender behaviour.

Keywords: *prisons, quackery, criminology, psychology*

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A TELEPÜLÉSI KÖZBIZTONSÁGI ÉS BŰNMEGELŐZÉSI STRATÉGIA KIDOLGOZÁSÁHOZ

A TKP2021-NKTA-51 számú projekt az Innovációs és Technológiai Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021-NKTA pályázati program finanszírozásában valósult meg.

Szerzők: © Dr. Christián László, M. Toronykőy Márta, Dr. Polyák Zsolt (2022)

Lektor: Hermann Gábor

Kiadja: © Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2022.

Minden jog fenntartva. Bármilyen másoláshoz, sokszorosításhoz, illetve más adatfeldolgozó rendszerben való tároláshoz és rögzítéshez a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges.

Tartalom

I. Bevezetés	251
II. A módszertani ajánlás.	253
1. Háttére	253
2. Kinek készült	255
3. Szerepe, célja	256
4. Szerkezete, felépítése	256
5. Alkalmazása	256
III. Jogszabályi háttér	257
IV. Fogalmi meghatározások.	259
1. A közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia fogalma	259
2. A közbiztonság fogalma	259
3. A bűnmegelőzés fogalma	259
4. A közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia elkészítésének szakaszai	260
4.1. Megalkotás	261
4.2. Elfogadás	261
4.3. Végrehajtás	261
4.4. Értékelés	262
4.5. Monitoring (változások nyomon követése)	262
V. A települési közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia tartalma	263
1. Fedlapon	263
Képviselő-testület (közgyűlés) által elfogadva: 2022.....	263
2. Tartalomjegyzék	264
3. Bevezetés	264
3.1. Fogalmak	265
3.2. Vízió	265
3.3. Alapelvek	265
3.4. A stratégia megvalósításának önkormányzati céljai	266
3.4.1. Általános, hosszú távú cél.	266
3.4.2. Középtávú cél	266
3.4.3. Rövidtávú célok	267
3.4.4. A bűnmegelőzést és a közbiztonságot érintő kiemelt feladatok.	267
4. Jogszabályi háttér	267
5. A települési (városi, községi) helyzetértékelés	267
5.1. Demográfiai adatok és más települési adatok	268
5.2. Bűnügyi helyzet értékelése, azonosított problémák	268
5.2.1. Regisztrált bűncselekmények számának alakulása	269
5.2.2. A tulajdon elleni szabálysértésekkel kapcsolatos tapasztalatok, adatok	269

5.2.3. Egy település bűnügyi helyzetértékeléséhez felhasználható releváns információk és adatok:	269
5.3. Közlekedésbiztonság aktuális helyzete	269
5.3.1. Egy település közlekedésbiztonsági helyzetértékeléséhez felhasználható releváns információk és adatok.	270
5.4. Katasztrófavédelmi helyzet értékelése	270
5.5. Kockázatos helyek/településrészek/létesítmények	270
5.6. Korábbi és jelenlegi bűn- és balesetmegelőzési programok a településen	271
6. A stratégia megvalósítása.	271
6.1. A stratégia megvalósításában részt vevő szereplők.	272
6.2. Kapcsolattartás a lakossággal.	272
6.3. Média	273
6.4. Együttműködés.	273
7. A 2022–2026-os évekre vonatkozó cselekvési terv, intézkedések	274
7.1. Általános önkormányzati feladatok.	275
7.2. Településbiztonság.	275
7.2.1. Vagyonvédelem	276
7.2.2. Külterületen élők biztonsága	278
7.2.3. Építészeti bűnmegelőzés, SMART City.	279
7.2.4. A magánbiztonsági szféra bevonása a településbiztonság megteremtésébe.	281
7.2.5. Az egyes rendészeti feladatokat ellátó szervezetek	281
7.2.6. A polgárórság	282
7.3. Gyermek- és ifjúságvédelem	284
7.3.1. Oktatási és ifjúságvédelmi feladatok	284
7.3.2. Fenntarthatóságra nevelés – környezetvédelem – állatvédelem	285
7.3.3. Drogprevenció	286
7.3.4. Jelzőrendszeri feladatok.	287
7.4. Áldozattá válás megelőzése, áldozatok segítése.	289
7.5. Kibervédelem – internetes bűncselekmények megelőzése.	290
7.6. Időskorúak védelme.	291
8. Nyomon követés (monitoring)	293
9. Értékelés.	293
10. Felülvizsgálat (Az elfogadott bűnmegelőzési stratégia módosítása)	294
VI. Összegzés	295
VII. Felhasznált források	297
VIII. Rövidítések jegyzéke	299
IX. Ábrajegyzék.	301
X. Tárgymutató	303

I. Bevezetés

Amikor feltesszük azt a kérdést, hogy mely szervezet felelős a település biztonságáért, szinte biztos, hogy a válaszadók jelentős százaléka elsők között állami szervet jelöl meg, nevesítve a Rendőrséget. Tény, hogy a rendőrség felelősséggel tartozik a lakosság biztonságáért, amely szolgálatra a rendvédelmi szerveket küldetésük és hitvallásuk is kötelezi. Hazánk hatályos és meglehetősen tagolt jogi szabályozásából azonban levezethető, hogy ez nem ilyen egyszerűen megfogalmazható kijelentés.

Magyarország közbiztonsági helyzete az egyes települések tényleges biztonságának megítélése szerint alakul. Nem mindegy tehát, hogy az egyes közigazgatási egységek biztonsági szintje milyennek ítéltető meg.

A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023) szóló 1744/2013. (X. 17.) Kormányhatározat (NBS) értelmében egy település közbiztonsági helyzete a helyi problémák összességéből tevődik össze, ezért kezelése és a jogsértések megelőzése elsősorban helyi összefogással valósulhat meg hatékonyan. A jogsértések visszaszorítása összetársadalmi feladat, amelyben az állami, az önkormányzati és civil szervezetek, valamint további aktorok összefogására is szükség van.

Ezeken túl a 21. század biztonságteremtő rendszerében már olyan tényezők is szerepelnek, amelyekkel a korábbi évtizedekben még nem találkozhattunk. Megjelenésük egy részét a gazdasági, technikai fejlődés hívta életre, mint például a magánbiztonság szereplői körének bővülése, a „smart city” vívmányai, vagy az innovatív biztonságtechnikai eszközök palettája. Ugyanakkor a jogi szabályozások/szabályozók rendszere is folyamatosan igazodott az igényekhez és elvárásokhoz, különböző felhatalmazásokat adva a közigazgatás szereplőinek. A hatáskörök tartalmi elemei pedig a különböző lehetőségek, források és az együttműködések feltételrendszereiben aktualizálódnak, a lakosság érdekeinek figyelembevételével.

A szubjektív közbiztonságérzetet erősítő tevékenységek, a bűnmegelőzési feladatok és a kooperációban részt vállalók összehangolása, egységes rendszerben való megjelenítése napjainkra az elvárható szintű biztonság garanciájává válhat.

A települések részéről permanensen jelen van a stabil, kiegyensúlyozott közbiztonság iránti igény, és ennek elérése érdekében megfelelő lehetőségek, ismeretek birtokában hajlandóak is értéket teremtő vállalásokat teljesíteni. A településbiztonsági és a helyi rendészeti feladatok rendkívül összetettek, több szereplő aktív, stratégiai szemléletű egyeztetett cselekvését követelik meg. Ehhez azonban az szükséges, hogy a cselekvési terveket, elgondolásokat kidolgozók és elfogadók rendelkezzenek azokkal az ismeretekkel, amelyek birtokában eredményesen és hatékonyan megvalósítható stratégiákat dolgozhatnak ki.

A szerzők jelen módszertani ajánlás összeállításával arra vállalkoztak, hogy elősegítsék, támogassák a települési önkormányzatok által készített közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia megalkotását.

A Szerzők

II. A módszertani ajánlás

1. Hátttere

A települések biztonságának megteremtése összetett és sokrétű feladatrendszert magában foglaló, egymásra épülő, gyakran ciklikusan ismétlődő aktusok sorozata. Ebből az aspektusból vizsgálva kijelenthető, hogy e komplex tevékenység eredményes teljesítése nem várható el kizárólag egyetlen állam által irányított szervezettől. „A rendészet küldetésének teljesítése, a biztonság megteremtése társadalmi kooperáció és kollektív munka eredményeként teljesíthető, amelyben a rendvédelmi szervek, illetve a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek mellett fontos szerepet kapnak az önkormányzatok, a magánbiztonsági vállalkozások, a civil önvédelmi szervezetek is.”¹

Sir Robert Peel 1829-ben alapította meg a modern rendőrségek mintájául szolgáló londoni Metropolitan Police-t. Az alapító kilenc alapelvet határozott meg a rendőrei számára. Ezek közül álljon itt kettő, amely iránytű lehet a hatóságok számára a lakossággal kialakítandó viszonyhoz. „A lakosság tisztelete és elfogadása azt is jelenti, hogy megvalósul a törvények betartásának biztosításában a lakosság tevőleges együttműködése. Tudni kell, hogy a lakosság együttműködésének mértéke arányosan csökkenti a fizikai erő és kényszerítés szükségességét a rendőrség céljainak elérésében.”²

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) (Alaptörvény) 31. cikk (1) bekezdése alapján hazánkban a helyi közügyek intézése és a helyi közhatalom gyakorlása érdekében helyi önkormányzatok működnek. A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) rendelkezései szerint a helyi önkormányzat ellátja a törvényben meghatározott kötelező és az általa önként vállalt feladat- és hatásköröket. Törvényben meghatározott esetekben elláthat állami feladatokat is.³ A helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok között szerepel a közreműködés a település közbiztonságának biztosításában.

Az NBS településbiztonság című alcím (8.1.) körében deklarálja, hogy „[e]gy település közbiztonsági helyzete a helyi problémák összességéből tevődik össze, ezért kezelése és a jogsértések megelőzése elsősorban helyi összefogással valósulhat meg hatékonyan. A jogsértések visszaszorítása osztársadalmi igény és feladat, amelyben az állami és civil szervezeteknek, szervezeteknek az összefogására van szükség”. Több tanulmány született a helyi rendészet témakörében, amelyekben a szerzők azt

1 CHRISTIÁN 2022: 11; CHRISTIÁN-ROTTLER 2019: 17.

2 JANZA 2008:

3 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.), 10. § (1) bekezdés, (3) bekezdés.

vizsgálták, hogy az egyes települések önkormányzatai, szervei milyen módon és mértékben járulnak hozzá a helyi közbiztonság fenntartásához, fokozásához.

A Nemzeti Bünt megelőzési Tanács néhány évvel ezelőtt egy felmérés keretében megszólította a bünt megelőzésben érintett szereplőket: civil szervezeteket, oktatási intézményeket, valamint állami szerveket, köztük önkormányzatokat, családsegítő és gyermekjóléti szolgálatokat, kormány- és járási hivatalokat. A válaszokból kiderült, hogy a kérdőívet kitöltők 84,62%-a nem rendelkezik semmilyen bünt megelőzés tartalmú stratégiával, koncepcióval. Az állami célcsoport megkérdezettjeinek 79,75%-nak nincs bünt megelőzési koncepciója, illetve stratégiája, míg ez az arány a civil szervezetek esetében 78,26%.⁴

Egy másik témába vágó, a fővárosi kerületek és a megyei jogú városok (MJV) önkormányzati rendszeteinek/közterület-felügyeleteinek vezetői által kitöltött online kérdőíves kutatás szintén elgondolkodtató eredményeket hozott. Az összes válaszadó 34%-a nyilatkozta azt, hogy az önkormányzat nem rendelkezik olyan személlyel/szervezettel, aki/amely a közbiztonság tekintetében kompetensnek tekinthető. A legjobb a MJV-k esetében a helyzet, ott 76%, míg a főváros és a kerületek esetében 72% rendelkezik kompetens személlyel. Elgondolkodtató adat, hogy a kutatásban megjelenő, Magyarország legjelentősebbnek tekinthető 40 önkormányzati rendszeti szervének (MJV-k, a főváros és a kerületek) 25%-a úgy működik, hogy az adott önkormányzatnál nincs közbiztonsághoz értő kompetens szakember. A kutatásból az is kiderült, hogy mindössze 10 fővárosi és 1 MJV önkormányzata rendelkezik aktuálisnak mondható, öt évnél nem régebbi komplex közbiztonsági stratégiával. A fővárosból 4, a MJV-k közül 8 egyáltalán nem rendelkezik stratégiával, és önkormányzat (2 fővárosi, 5 MJV) rendelkezik olyan közbiztonsági stratégiával, amelyik nem komplex, nem időszerű vagy szakmailag nem kellően megalapozott.⁵

Az NBS a településbiztonsági beavatkozási területek között külön nevesíti a stratégiaalkotást mint jelentős feladatot (8.1.1. E. Közbiztonsági és bünt megelőzési stratégia készítése). A feladat azonban ezzel nincs megoldva, ugyanis egy hatékony és naprakész települési közbiztonsági és bünt megelőzési stratégiát folyamatosan aktualizálni kell, valamint monitorozni kell az abban foglaltak végrehajtását és követni a legújabb trendeket, tendenciákat.

A fentiek alapján kétségtelenül megállapítható, hogy az érintett szereplők jelentős hányada nem veszi ki a részét aktívan a helyi közbiztonság megteremtéséből, a szervezetek számottevő része nem rendelkezik hozzáértő szakemberrel, és nem készítene közbiztonsági stratégiát sem.

A módszertani ajánlás szakmai hátterét, összeállításának igényét a már említett tudományos munkák⁶ adták.

4 Lásd: <https://bunmegelozes.info/sites/default/files/2017-07/NBS.pdf>

5 CHRISTIÁN 2022: 118.

6 BACSÁRDI-CHRISTIÁN 2017; CHRISTIÁN 2019; CHRISTIÁN 2020; MOLNÁR-TAMÁSI 2019; CHRISTIÁN 2022; CHRISTIÁN-GÖRÖMBEI 2022.

A kutatások megállapításai komplex képet adnak a településbiztonságot érintő helyzetről, a helyi rendészet szereplőiről és együttműködésük rendszeréről, valamint a helyben megfogalmazott közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiák meglétéről, a gyakorlatban betöltött szerepükről. A tanulmányok szerzői arra a következtetésre jutottak, hogy egy település biztonsága érdekében kifejtett tevékenységek összehangolása, a célok pontos meghatározása, a tervezés tudatosabbá és dinamikusabbá tétele jelentősen fokozhatja/erősítheti a közigazgatási egységek biztonsági faktorait.

A témát érintő korábbi kutatások eredményeinek szintetizálásakor tett megállapítások alapján kijelenthető, hogy a települések közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiájának elkészítéséhez célszerű és szükségszerű egységes módszertani ajánlás kidolgozása.

2. Kinek készült

A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia – mint középtávú szakpolitikai dokumentum – tíz év vonatkozásában fogalmazza meg a bűnmegelőzéssel kapcsolatos legfontosabb célokat, amihez kétéves intézkedési tervek tartoznak. A 2022–2023. évekre vonatkozó terv egyik legfontosabb beavatkozási területként a településbiztonságot nevesíti. Megfogalmazza, hogy ösztönözni kell az önkormányzatokat, hogy – ahol van megyei bűnmegelőzési tanács, ott a bevonásukkal, ahol nincsen, ott a megyei rendőrfőkapitányságok közreműködésével – dolgozzák ki a közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiájukat, valamint amennyiben már rendelkeznek stratégiával, azt vizsgálják felül és aktualizálják.

A módszertani ajánlás elsősorban a települések biztonságának erősítésében szerepet vállaló helyi önkormányzatok, illetve közbiztonsági referensek, a témával érintett bizottságok elnökei és tagjai számára készült. A közbiztonság megteremtésének és fenntartásának jogilag felhatalmazott, nevesített szereplőin túl azonban mindazok is találhatnak benne hasznosítható információkat, akik az együttműködés rendszerének résztvevői.

Fontos körülmény, hogy a 2020. január 1-jei állapot szerint az ország 3155 településéből 346 város (ebből 1 főváros, 23 megyei jogú város), 2809 község (ebből 129 nagyközség), ezért különös figyelmet kell fordítani a kistelepülések problémáira, sajátosságaira.⁷

7 CHRISTIÁN–GÖRÖMBEI 2022: 106.

3. Szerepe, célja

A módszertani ajánlás hiánypótló céllal készült. Rendészeti szempontú megközelítéssel nyújt gyakorlati segítséget a közigazgatási és mindazon szereplőknek, akik a település közbiztonságának komplex struktúrájában vállalják a tervezési, ütemezési feladatok összehangolását, végrehajtását és az együttműködés rendszerének működtetését. A stratégia előfeltétele és egyben garanciája is annak, hogy a településbiztonság szereplői fontosnak gondolják a helyi közbiztonság ügyét és az alapdokumentumban lefektetett keretek között közös cselekvéssorozatra szövetkeznek ennek érdekében. A stratégia megalkotása és megvalósítása folyamatos együtt gondolkodást, közös cselekvést és erőfeszítést feltételez az érintettek részéről. Az önkormányzatoknak kiemelkedő felelőssége van a településbiztonság koordinációjában. Minden biztonság érdekében tett intézkedés befektetésnek tekinthető, amely biztosan megtérül a település számára, ahogy azt példák sokasága bizonyítja itthon és külföldön egyaránt. A legfontosabb az első lépés, hogy az önkormányzatoknak és valamennyi szereplőnek el kell köteleződni az ügy iránt, és munkához kell látni.

4. Szerkezete, felépítése

A módszertani ajánlásban az elméleti alapvetések, a gyakorlati tudnivalók és a fundamentumot képező jogi ismeretek, valamint a legfontosabb fogalmak strukturált szerkezetben jelennek meg. Szakmai rendszerét pedig a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia, valamint területi leképeződései jelölik ki. A tartalmi rész, amely a módszertan gerincét adja, bemutatja, hogy a település hosszabb távra tervezett, átfogó stratégiája mely ismeretek birtokában készíthető el, illetve, hogy a rendelkezésre álló erők és eszközök miként hangolhatók össze a közös célok és érdekek mentén. A cselekvési terv és intézkedési rész pedig keretsegítséget ad a szükséges és indokolt célok kitűzéséhez, megmutatva az elérés lehetséges eszközeit, együttműködési rendszerét is.

Fontos kiemelni, hogy az egyes alcímekben megfogalmazott elemek nem kötelezően szerepeltetendő komponensek egy stratégiában, hanem ajánlások. Ezekből a javaslatokból célszerű kiválasztani és a települések helyi sajátosságaihoz igazítva megjeleníteni azokat a feladatokat, amelyek a közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiába illeszthetők.

5. Alkalmazása

A települések sokszínűsége, az eltérő adottságok és feltételek, a helyi sajátosságok szükségessé tehetik/teszik saját koncepciók kidolgozását, amihez elméleti háttérrel és gyakorlati útmutatót a következő oldalakon olvashatnak.

III. Jogszabályi háttér

- **Magyarország Alaptörvénye** (2011. április 25.). 31. cikk (1) bekezdése alapján hazánkban a helyi közügyek intézése és a helyi közhatalom gyakorlása érdekében helyi önkormányzatok működnek.
- **1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről.** A törvény célja, hogy a közúti közlekedés alapvető feltételeinek, az abban részt vevő személyek és szervezetek jogainak és kötelezettségeinek a meghatározásával elősegítse a közúti személy- és áruszállítási szükségletek kielégítését, a közlekedésbiztonsági és környezetvédelmi követelményeknek megfelelő korszerű járműállomány és közúthálózat kialakítását, működését, a közutak védelmét.
- **1994. évi XXXIV. törvény** (Rtv.) a Rendőrségről. A rendőrség feladatának ellátása során együttműködik az állami és a helyi önkormányzati szervekkel, a civil szervezetekkel és a gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal és azok közösségeivel. Segítséget nyújt – jogszabályban meghatározott esetben – az állami és a helyi önkormányzati szervek hivatalos eljárásának zavartalan lefolytatásához. Támogatja a helyi önkormányzatoknak és az állampolgárok közösségeinek a közbiztonság javítására irányuló önkéntes tevékenységét.⁸
- **1997. évi CLIX. törvény** (Fböt.v.) a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról. Fegyveres biztonsági őrseggel kell védeni az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenységet, létesítményt, szállítmányt.
- **1999. évi LXIII. törvény** a közterület-felügyeletről. Az Országgyűlés a közterületek rendjének és tisztaságának védelme, valamint annak rendjét megbontó jogsértések hatékonyabb megelőzése, megakadályozása, szankcionálása, az önkormányzati vagyon védelme, e feladatok ellátásához szükséges szervezeti keretek megteremtése, az ezekkel összefüggő közszolgálati feladatokat ellátó személyek jogállásának meghatározása érdekében megalkotta a közterület-felügyeletről szóló – jelenleg is hatályos – 1999. évi LXIII. törvényt.
- **2011. évi CLXV. törvény** (Pötv.) a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól. A polgárőrség az állampolgárok önszerveződésének eredményeként, az egyesülési jog alapján létrejött társadalmi szervezet. Alapvető célja az ország közrendje és közbiztonsága fenntartásának segítése, a határőrizetben, a környezet- és természetvédelemben, a veszélyhelyzetek megelőzésében és kezelésében, a társadalmi bűnmegelőzésben való lakossági részvétel, illetve az önkormányzatok és a lakosság közötti bizalom erősítése, továbbá a helyi közbiztonság közösségi védelme.

⁸ Rtv. 2. § (2) bekezdés a)–c) pont.

- **2011. évi CLXXXIX. törvény** (Mötv.) Magyarország helyi önkormányzatairól. Az Mötv. rendelkezései szerint a helyi önkormányzat ellátja a törvényben meghatározott kötelező és az általa önként vállalt feladat- és hatásköröket. Törvényben meghatározott esetekben elláthat állami feladatokat is.⁹ A helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok körében szerepel a közreműködés a település közbiztonságának biztosításában.
- **2011. évi CLXXIX. törvény** a nemzetiségek jogairól. Magyarország védelemben részesíti a nemzetiségeket, biztosítja saját kultúrájuk ápolását, anyanyelvük használatát, az anyanyelvű oktatást, a saját nyelven való névhasználat jogát, kollektív részvételüket a közéletben, elősegíti a kulturális autonómiájuk megvalósulását, garantálja a valós közösségeik öngazgatáshoz, önkormányzatisághoz való jogát.
- **2011. évi CXCVIII. törvény** a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról. A katasztrófavédelem nemzeti ügy. A védekezés egységes irányítása állami feladat. Minden állampolgárnak, illetve személynek joga van arra, hogy megismerje a környezetében lévő katasztrófaveszélyt, elsajátítsa az irányadó védekezési szabályokat, továbbá joga és kötelessége, hogy közreműködjön a katasztrófavédelemben.
- **2012. évi CXX. törvény (Erfesz. tv.)** az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról. A jogi szabályozás megteremti annak lehetőségét, hogy a közbiztonság védelme érdekében az önkormányzatok a helyi közbiztonság, a vagyon és más értékek védelmére kényszerítő eszköz alkalmazására jogosult önkormányzati rendészeti szervet hozhatnak létre.
- A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023) szóló **1744/2013. (X.17.) Korm. határozat** (NBS) meghatározza, hogy egy település közbiztonsági helyzete a helyi problémák összességéből tevődik össze, ezért kezelése és a jogsértések megelőzése elsősorban helyi összefogással valósulhat meg hatékonyan. A jogsértések visszaszorítása osztársadalmi igény és feladat, amelyben az állami és civil szervezeteknek, szervezeteknek az összefogására van szükség.¹⁰
- Az **1878/2021. (XII. 6.) Korm. határozat** a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2022–2023. évekre vonatkozó intézkedési tervéről (NBS IT). Az 1. számú melléklet 1.1. pontjában megfogalmazza, hogy – ahol van megyei bűnmegelőzési tanács, ott a bevonásukkal, ahol nincsen, ott a megyei rendőr-főkapitányságok bevonásával – dolgozzák ki a közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiájukat, valamint amennyiben már rendelkeznek stratégiával, azt vizsgálják felül és korszerűsítsék.

⁹ Mötv. 10. § (1), (3) bekezdés.

¹⁰ 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat, 8.3. pont.

IV. Fogalmi meghatározások

1. A közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia fogalma

Egy település közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiája meghatározásakor a *Rendészettudományi szaklexikon* megfogalmazását hívhatjuk segítségül, amely szerint: „a szervezet legfőbb, legfontosabb cselekvési iránymutatója, egyben elvek, elvárások, eljárások, normák rendszere. A stratégia olyan távlati cél, amely a szervezet tagjainak irányt mutat, meghatározó szerepet játszik szervezeti életükben, tevékenységükben, értékek kialakításában, fenntartásában”.¹¹

2. A közbiztonság fogalma

Olyan közállapot, amelyben az egyes személyek és közösségek élete, működése és javai a jogellenes támadásoktól nincsenek veszélyeztetve.¹² A közbiztonság a társadalmi együttélés rendjének – adott időszakban és helyen – jogilag szabályozott olyan tényleges helyzete, amelyben az emberek élete, személye, javai és jogai biztosítottak az illetéktelen támadástól. A közbiztonság infrastrukturális tényező is, amely befolyásolja a beruházási szándékot, az idegenforgalom alakulását, az állampolgárok mindennapjait és hangulatát, a letelepedési kedvet.

Kollektív társadalmi produkció, amelyben az állami büntetőhatalom partnere a települési önkormányzat, a civil kollektívák összefogása, a biztonsági piac szolgáltatásai, valamint az egyéni önvédelem.¹³ A közbiztonság a társadalom életminőségének a része, olyan kollektív, értékkel bíró termék, amelynek kialakítása és megőrzése közös ügy. Szükség van a társadalom önvédelmi képességeit fokozó, államilag vezérelt és támogatott szakmai, valamint civil mozgalomra, amelynek célja a bűnalkalmak számának, a bűnokok hatásának, a sértetté, áldozattá válás kockázatának csökkentése, a bűnözés okozta erkölcsi és anyagi károk mérséklése.

3. A bűnmegelőzés fogalma

Minden olyan intézkedés és beavatkozás, amelynek célja vagy eredménye a bűnözés mennyiségi csökkentése és az állampolgárok biztonságérzetének javítása, történjék az a bűnalkalmak csökkentésével, a bűnözést gerjesztő okok hatásának mérséklésével

¹¹ BODA 2019: 508.

¹² BODA 2019: 342.

¹³ FINSZTER 2013: 37.

vagy az áldozattá válás megelőzésével.¹⁴ A korszerű bűnmegelőzési stratégiákban megfogalmazott célkitűzések megvalósítása során olyan intézkedéseket kell alkalmazni, amelyek csökkentik a bűncselekményeket előidéző okok hatását, csökkentik a sértetté válás veszélyét, redukálják a bűnalkalmak számát. Az intézkedések eme hármas pillérére támaszkodva növelhető az egész közösség biztonsága, javítható az élet minősége és egyben az emberi jogok érvényesülése.¹⁵

4. A közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia elkészítésének szakaszai

1. ábra: A stratégia elkészítésének szakaszai

Forrás: a szerzők szerkesztése

¹⁴ BODA 2019: 82.

¹⁵ CHRISTIÁN 2022: 64.

4.1. Megalkotás

Szükség van-e helyi települési közbiztonsági stratégiára? – tehetjük fel a kérdést. A válasz egyszerű: igen. Minden településnek ajánlott rendelkezni ilyen stratégiával, azonban nem mindegy, hogy ki vagy kik készítik el a helyi települési szintű elgondolást a közbiztonság erősítésére.

A stratégia megalkotási folyamatába célszerű bevonni a rendvédelmi szerveket, a komplementer rendészeti szervek képviselőit is. Kétségtelen tény, hogy a helyi szintű problémákról az önkormányzatok rendelkeznek megfelelő ismeretekkel, azonban az sem elhanyagolható, hogy milyen adatbázisokat vesznek igénybe az aktuális közbiztonsági helyzet megismeréséhez. A módszertani ajánlás az egyes fejezetekben ismerteti az elemzéshez szükséges lehetséges adatforrások elérhetőségét.¹⁶

Jó gyakorlat lehet, ha a megalkotott települési stratégia a mindenkor hatályos NBS szerkezetét követi, az abban megfogalmazott kiemelt beavatkozási területekre, alappillérekre fókuszál. A stratégia elkészítésénél fontos szempont, hogy a dokumentum ne csupán általánosságokat tartalmazzon az egyes beavatkozási területekre vonatkozóan, hanem konkrét feladatokat, végrehajtásért felelősöket, háttáridőket, a bevonni kívánt együttműködőket és indikátorokat is meghatározzon. A rendőrség az eddigi stratégiák kidolgozásában, az érintett szervezetekkel való személyes kapcsolatokban szerzett tapasztalatait hatékonyan tudja kamatoztatni. Erre figyelemmel mindenképpen célszerű bevonni a rendőrséget és minden érintett szereplőt a települések közbiztonsági célkitűzéseibe, a stratégiaalkotásba és mindvégig egyeztetni velük. Emellett legalább ilyen fontos, hogy megfelelő képzettséggel rendelkező személyek készítsék el a stratégiát a települések részére.

4.2. Elfogadás

Rendkívül fontos, hogy a megalkotott települési cselekvési stratégiát határozatlanban fogadja el az adott település képviselő-testülete (közgyűlése). Ez a közjogi aktus ugyanis nemcsak formai szempontjából figyelemre méltó, hanem megjelenik benne az is, hogy az önkormányzat mennyire elkötelezett az általa alkotott és elfogadott stratégia végrehajtását érintően.

4.3. Végrehajtás

Kulcsfontosságú, hogy mi valósul meg a stratégiába foglalt célkitűzések közül. A végrehajtandó feladatok eredményes megvalósítása érdekében a települések által elfogadott közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiát célszerű megküldeni a rendvé-

¹⁶ CHRISTIÁN 2022: 118.

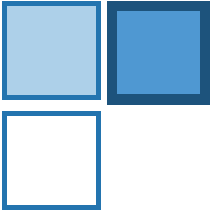
delmi szervezeteknek, a feladattal nevesített együttműködőknek és egyéb partnereknek, ösztönözni őket az aktív részvételre. Emellett a települések honlapján is közzétehető a stratégia annak érdekében, hogy minél szélesebb körben megismerhetővé váljon. Mindezzel a lépésekkel biztosíthatóvá válik a hatékony információáramlás, amely erősíti a megvalósítás eredményességét. A rendészeti tevékenységek hatékony végrehajtásához a feladatokkal felruházott személyek és szervezetek aktív kommunikációja és együttműködése elengedhetetlen.

4.4. *Értékelés*

Az értékelés mozzanatába célszerű bevonni a rendvédelmi szervezetet, a stratégia végrehajtásában közreműködőket, együttműködőket és a lakosságot az objektív következtetések levonása érdekében. Az értékelést célszerű a települési önkormányzat képviselő-testületének (közgyűlésének) évente legalább egy alkalommal elvégezni, vagy a stratégiában meghatározott feladat végrehajtása után. Az időszakos értékelést követően a stratégia időtartamának lejártával javasolt az elért eredmények vagy az elmaradt feladatok összefoglalása. Ezek jó alapot adhatnak új stratégia elkészítéséhez vagy a meglévő kiegészítéséhez. Hasonlóan a végrehajtásról szóló pontban írtakhoz, a széles közvélemény számára is megismerhetővé kell tenni a települések által megtett intézkedések értékelését.

4.5. *Monitoring (változások nyomon követése)*

Itt kell megemlíteni az időszerűség kérdését. Nem elegendő csupán egy alkalommal stratégiát alkotni, hanem – megfelelő az NBS-nek – folyamatosan figyelemmel kell azt kísérni, és az értékelés eredményétől függően szükség esetén kiegészíteni, módosítani az új felmerülő körülményekhez igazodva. Ez persze csak akkor lehetséges, ha vannak eltökélt felelősei az ügynek, akik megfelelő felhatalmazással, támogatással és erőforrásokkal rendelkeznek.

V. A települési közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia tartalma

1. Fedlap

.....TELEPÜLÉS

KÖZBIZTONSÁGI ÉS BŰNMEGELŐZÉSI STRATÉGIÁJA

2022-2026

Készítette:.....

.....

Képviselő-testület (közgyűlés) által elfogadva: 2022.....

2. Tartalomjegyzék

Javasolt a dokumentumot tartalomjegyzékkel ellátni az áttekinthetőség érdekében.

3. Bevezetés

Ebben a fejezetben célszerű ismertetni a települési közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia megalkotásának szükségességét, indokát és fő célját. Amennyiben korábban rendelkeztek stratégiával, annak időtartamát, tartalmát és felülvizsgálati okát ajánlott röviden megemlíteni. Mindezek érdekében érdemes olyan helyi szintű közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia megalkotása, amely a közigazgatási és a rendészeti szemléletet egyesítve hangolja össze a többszintű célokat az adottságok, az erők és eszközök, valamint az együttműködők rendszerében meghatározott időintervallumra vonatkozóan.

A stratégia hosszú távra tervez, ezért nem követhet statikus szemléletet. Emiatt a stratégia támogatja a gyakorlatcentrikusságot, a reflexivitást, az innovatív kezdeményezéseket, így teret enged annak, hogy az időközben felbukkanó vagy megerősödő, közbiztonságot érintő kihívásokra a jövőben adekvát válaszokat lehessen adni (NBS 2.4.).

Magyarország kriminálpolitikai törekvése a közrend erősítése, a közterületek biztonságának fokozása, a bűnözés mennyiségi csökkentése, a bűnözéssel okozott károk és negatív hatások enyhítése, megfelelő védelem biztosítása a családok és egyének számára, végső soron az állampolgárok biztonságérzetének javítása. Hazánk településein – függetlenül azok szerkezetétől – a biztonság minőségi feltételeit azonos szinten kell garantálni. Megteremtése az állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek, továbbá a magánbiztonság szereplőinek együttműködésével, a polgárok önvédelmi mechanizmusainak tudatosításával valósulhat meg. Minden település alapvető érdeke a helyi közrend erősítése, a közterületek biztonságának fokozása, a lakosság jogkövető magatartásának ösztönzése, a megfelelő védelem biztosítása családok és egyének számára, a biztonságérzet javítása.

Ezen célok megvalósulása érdekében tízévente bűnmegelőzési stratégia készül figyelemmel az Európai Unió bűnmegelőzési politikájára, valamint a beavatkozási területeken mutatkozó prioritásokra. A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia és a területi szintű leképződése(i) azonban csak a helyhatóságok aktív feladatvállalásával képesek a lakosság biztonságát minőségi szinten szavatolni. Az egyes közigazgatási egységek biztonságát alapvetően eltérő körülményeik befolyásolják, amely különbözőségekre közügyként megfogalmazott bűnmegelőzési tervezés mentén kell helyi válaszokat adni.

A stratégia célja, hogy a korszerű társadalmi bűnmegelőzés szellemében megfelelő keretet biztosítson a település önkormányzatának az alapvető emberi jogok érvényesítése, az életminőséget javító közbiztonság megteremtése, a jogsértéseket előidéző okok és a sértetté válás veszélyének csökkentése, a bűncselekmények eredményes megelő-

zése, a lakosság és az anyagi javak védelme érdekében tevékenykedők közötti célirányos párbeszéd megteremtéséhez.

A település közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiája azzal a céllal készült, hogy a hatékony megvalósítás érdekében megfelelő keretet biztosítson a bűnmegelőzés terén szerepet vállaló, a közbiztonság alakulását befolyásoló helyi szereplők közötti párbeszéd kialakításához, a megvalósításba bevonható intézmények együttműködéséhez.

3.1. Fogalmak

A stratégia szempontjából szükséges ismerni a közbiztonság, valamint a bűnmegelőzés fogalmát, mivel ezek alkotják az elérendő cselekvési célok fundamentumát.

3.2. Vízión

Ahhoz, hogy az együttműködés hatékonyra váljon, és valós eredményeket érjen el, szükséges a rendelkezésre álló források felhasználásának koordinálása és lehetőség szerint többletforrások bevonása. Az eredményes beavatkozások tervezése és megvalósítása mellett fontos a bűnmegelőzési szemlélet terjesztése, a prevenció társadalmi hasznosságának tudatosítása.

A bűnmegelőzés komplex, ágazati együttműködésen alapuló társadalmi szintű beavatkozás, amely által hosszú távon érhető el tartós eredmény. Ezt figyelembe véve a víziókban azt a folyamatot célszerű megjeleníteni, ahol a különböző szakterületeken működő szervezetek elsősorban eljárásaik optimalizálásával, tevékenységeik bűnmegelőzési szempontok szerinti felülvizsgálatával szerepet vállalnak a társadalmi kohézió erősítésében, a bűnelkövetés szempontjából veszélyeztetett társadalmi csoportok felkarolásában. A jövőképet a szereplők tevékenységeinek együttműködésére, összehangolására kell építeni.

3.3. Alapelvek

- Együttműködés, partnerség.
- Gyors reagálás.
- Lakosság igényeinek figyelembevétele.
- Prioritások megfogalmazása.
- Rendszerszintű, koordinált bűn- és balesetmegelőzés.
- Bűnmegelőzési, közlekedésbiztonsági tudatosság erősítése.
- Pályázati források koncentrált felhasználása.
- Aktív és eredményes kommunikáció.

Ebben az alponban azokat a települési önkormányzat által fontosnak és követendőnek tartott alapelveket szükséges ismertetni, amelyek mentén a stratégiai célok elérhetők.

3.4. A stratégia megvalósításának önkormányzati céljai

A stratégia csak az önkormányzatok közreműködésével válhat a helyi társadalompolitika integrált részévé. Az önkormányzatoknak aktív, kezdeményező szerepet kell játszaniuk a helyi közösség biztonságát szolgáló tervek elkészítésében és végrehajtásában. Ebben az alponban célszerű szerepeltetni az önkormányzat által megfogalmazott kiemelt stratégiai célokat.

- Kezdeményező szerepük van a helyi jelzőrendszerek, a legkülönbözőbb együttműködési formák szervezésében, a helyi bűnmegelőzési programok koordinálásában, végrehajtásában, valamint folyamatos értékelésében.
- A helyi önkormányzat ösztönzi és motiválja a helyi közösség szakmai és civil önszerveződéseit, működtetheti a közterület-felügyeletet.
- Fontos szerepet tölthet be a társadalmi igények megfelelő becsatornázásával a bűnmegelőzés együttműködési rendszerében.
- Egyre nagyobb hangsúlyt kap az építészeti bűnmegelőzés, amelyben az önkormányzatok mint a területrendezésért felelős hatóságok elengedhetetlen szerepet játszanak.

Az önkormányzat a közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégiájához az alábbi célokat határozza meg iránymutatásként:

3.4.1. Általános, hosszú távú cél

Az objektív biztonság és a szubjektív biztonságérzet közelítése és javítása, az életminőséget javító közbiztonság megteremtése, a bűnözés csökkentése.

3.4.2. Középtávú cél

A közösségi bűnmegelőzés érdekében a településen partnerségi viszony erősítése az önkormányzat, az illetékes rendészeti szervek, a helyi intézmények, a gazdasági élet helyi szereplői, a civil szerveződések és a lakosság minél szélesebb rétege között.

3.4.3. Rövid távú célok

Akut problémák, krízisek gyors kezelése, a szubjektív biztonságérzet javítása technikai eszközökkel és humán erőforrások segítségével. Források megszerzése pályázat útján, önrész vállalásáról, elkülönített pénzkeret biztosításáról való gondoskodás.

3.4.4. A bűnmegelőzést és a közbiztonságot érintő kiemelt feladatok

Azokat a feladatokat szükséges szerepeltetni, amelyeket stratégiai célok elérése érdekében az önkormányzat az együttműködőkkel közösen akar megvalósítani.

- A bűnokok feltárása.
- A sértetté válást befolyásoló tényezők megállapítása.
- A bűnalkalmak számát redukáló intézkedések megfogalmazása.
- A bűnmegelőzés célrendszerének meghatározása.
- A döntések előkészítése, döntés, majd megrendelés a megfelelő szakmai szervezetek felé.
- A feladatok közös végrehajtására szoros együttműködés az önkormányzat, a szakmai szervezetek, a helyi intézmények, a helyi társadalom tagjai között, és a végrehajtásra való ösztönzés.
- A bűnmegelőzésben együttműködők között folyamatos partnerségi viszony fenntartása.
- A társadalmi megelőzési program és az ezzel kapcsolatos információk hatékony továbbítása, folyamatos közzététele.

4. Jogszabályi háttér

A stratégia megalkotásakor hatályos jogi szabályozók ismertetése azokra a rendelkezésekre fókuszálva, amelyek a megvalósítás szakmai kereteit adják meg.

A stratégia elkészítésénél a jogszabályokon kívül célszerű figyelemmel lenni az adott megyei bűnmegelőzési stratégia tartalmára is. Javasolt beépíteni a megyei bűnmegelőzési tanácsok célkitűzéseit a települési közbiztonsági stratégiába.

5. A települési (városi, községi) helyzetértékelés

Itt a település rövid és átfogó jellemzése, szerkezeti sajátossága következik, ismertetve mindazon releváns tényezőket, amelyek meghatározzák a közigazgatási egységet. Célszerű bemutatni az éppen zajló folyamatokat, a neuralgikus pontokat.

Mielőtt közbiztonsági, bűnmegelőzési stratégiát készítünk, tisztában kell lennünk a régió népességre vonatkozó adataival.

5.1. Demográfiai adatok és más települési adatok

A stratégia mindenkori alapját a település aktuális állapotának többtényezős felmérése, különböző irányba ható folyamatainak bemutatása alapozza meg. A település földrajzi helyzetét, demográfiai adottságait és a több irányba ható tendenciákat (például idegenforgalom) is szükséges figyelembe venni. Fontos kiindulópont a lakosság összetételének alakulása – a fiatalok és idősek aránya, az óvodába, iskolába járók, a munkanélküliek, a fedélnélküliek, az ingázók, a települést elhagyók száma, a nemzetiségi összetétel, a szociálisan támogatásra szoruló aránya stb.

A felépítésre vonatkozó tartalmi ajánlások, ajánlott elemek:

- **Földrajzi jellemzők** – a település alapvető társadalmi, gazdasági, infrastrukturális helyzete. (Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs rendszer/TeIR: www.teir.hu; www.terport.hu).
- **Demográfiai adatok** – lakosság száma és összetétele/nemzetiségi jellemzők:
- Nemek szerinti megoszlás, életkor szerinti tagozódás – gyermekkorú, fiatalkorú, fiatal felnőtt/felnőtt, időskorú.
- Iskolázottsági mutatók, köznevelésben részt vevő gyermekek, diákok. (www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zoi011b.html).
- Foglalkoztatottsági mutatók (www.ksh.hu).
- Az **akcióterületek** bemutatása. A település fejlesztésével kapcsolatban készült fejlesztési stratégia akcióterületeinek bemutatása (például TOP¹⁷-os pályázatok stb.). Lehatárolt akcióterületek ismertetése: terület elnevezése (település neve stb.).

5.2. Bűnügyi helyzet értékelése, azonosított problémák

Ebben a pontban célszerű a település bűnügyi helyzetét bemutatni, konkrét statisztikai adatok felhasználásával. Emellett a lakosságtól érkezett jelzéseket is fel lehet használni a közbiztonsággal kapcsolatos problémák azonosítására. Nagyon fontos, hogy a felhasznált adatok minden esetben hiteles forrásból származzanak. Ezért ajánlott a KSH, valamint az ENyÜBS adatait figyelembe venni. Színesítheti és áttekinthetőbbé teheti a stratégiát a diagramok, ábrák használata. Javasolt, hogy a települések online kérdőíves felmérés módszerével megkérdezzék a lakosságot az aktuális, általuk érzékelt helyzetről. Ennek eredményeit felhasználva célirányosan fókuszálhatnak a felvetett problémákra.

17 Települési Operatív Program.

5.2.1. Regisztrált bűncselekmények számának alakulása

- Közterületen elkövetett bűncselekmények.
- A regisztrált, kiemelten kezelt bűncselekmények száma.
- Kábítószerrel kapcsolatos bűnelkövetés.
- Hozzá tartozók közötti erőszak, áldozatvédelem.

5.2.2. A tulajdon elleni szabálysértésekkel kapcsolatos tapasztalatok, adatok

- A helyi rendőrkapitányságok éves beszámolóí.
- A Járási Közbiztonsági Egyeztető Fórumokon elhangzott, közbiztonsági szempontból releváns információk.

5.2.3. Egy település bűnügyi helyzetértékeléséhez felhasználható releváns információk és adatok:

- A helyi rendőrkapitányságok éves beszámolóí.
- A Járási Közbiztonsági Egyeztető Fórumokon (JKEF) elhangzott, közbiztonsági szempontból releváns információk.
- Tanyakabinetekeken elhangzott észrevételek, tapasztalatok.
- Települési Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok (KEF) éves beszámolóí.
- A Megyei Bűnmegelőzési Tanács szakmai tevékenységének, munkatervének figyelemmel kísérése.
- Az adott megye Bűnmegelőzési Stratégiája.
- A rendelkezésre álló statisztikai adatok (kérésre és engedélyeztetést követően a megyei rendőr-főkapitányság által biztosított statisztikai mutatók/ENYÜBS).
- Pre-Stat/Prevenziós Bűnözés-Statisztikai Adattár/ügyfélkapus belépés.
- <https://bsr.bm.hu/Document>,
- www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0008.html,
- www.police.hu.

5.3. Közlekedésbiztonság aktuális helyzete

A közlekedési szabályok megszegése legtöbb esetben közlekedésbiztonsági kockázattal jár, amelynek mértéke eltérő. Amíg az enyhébb súlyú szabálysértések általában a közlekedés többi résztvevőjére csekély veszélyt jelentenek, addig más szabályszegések elkövetése könnyen vezethet tragédiához. Ennek mérséklése, kiszűrése, megelőzése érdekében érdemes felmérni a közlekedésbiztonságot veszélyeztető területeket, útszakaszokat, veszélyes kereszteződéseket, az oktatási intézmények

környékét, a preferált gyalogátkelőhelyeket stb., ahol a közúti balesetek bekövetkezte magasabb rizikófaktorú.

5.3.1. Egy település közlekedésbiztonsági helyzetértékeléséhez felhasználható releváns információk és adatok

- Közúti közlekedési balesetek számának alakulása.
- www.ksh.hu.
- www.ksh.hu/stadat_files/sza/hu/sza0076.html.
- Forgalomba helyezett gépjárművek száma.
- Az önkormányzat területén lévő közlekedési utak száma, állapota, parkolási lehetőségek.

5.4. Katasztrófavédelmi helyzet értékelése

A település katasztrófavédelmi kockázatfelmérése jelentős mértékben hozzájárul egy esetlegesen bekövetkező katasztrófa-helyzet azonosításához, kezeléséhez. A feltérképezés, megelőzés, védekezés és helyreállítás komplex feladatrendszerét az azonosítás – elemzés – értékelés hármásában kell vizsgálni.

A kockázatértékelés alapján nevesített lehetséges kockázati területek a teljesség igénye nélkül:

- A település besorolása katasztrófavédelmi szempontból.
- Időjárási tényezők – a kontinentális klímájú területen szélsőséges időjárási viszonyok befolyásolhatják az itt élők mindennapjait, tevékenységeik végzését, mint például forró, száraz, aszályos nyarak, erdő- és mezőtüzek.
- Vizek kártétele – a területet tagoló folyók áradásai, belvizek.
- Humán, állatokat és növényeket érintő járványok – a régió földterületének nagy része mezőgazdasági használatú terület. Jellemző továbbá a használatok (szárnyasok, lábas jószágok) tartása, a haltenyésztés és a méztermelés is.
- Ipari balesetek – a település környezetében működő veszélyes ipari üzemek, létesítmények feltérképezése, tevékenysége, biztonsági elemzésük, baleset eleni védekezés és mentés szabályai, a lakosság riasztása és a tájékoztatás végrehajtásának módja.

5.5. Kockázatos helyek/településrészek/létesítmények

A közigazgatási egységen belül kialakult településrészek olyan eltéréseket is mutathatnak, amelyek teleptípológiai sajátosságokban jelentősen különböznek (marginalizálódás,

szegregáció, lakásotthonok, integrált intézmények, hajléktalanszállók stb.), így más-fajta figyelmet és megoldásokat igényelnek.

5.6. Korábbi és jelenlegi bűn- és balesetmegelőzési programok a településen

A közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia tervezésének az egyik alappillére a településen folyó bűn- és baleset-megelőzési tevékenység felmérése (bűn- és baleset-megelőzési, gyermek- és ifjúságvédelmi, áldozatvédelmi tevékenységek stb.).

Ebben az alponthban célszerű ismertetni a településen korábban folytatott megelőzési programokat, azok elért eredményeit.

Ajánlott azoknak a prevenciós programoknak a listába szedése, amelyek:

- Az **Országos Rendőr-főkapitányság feladatmeghatározása** alapján működnek
(például Ovi-Zsaru, DADA,¹⁸ Iskolai Bűnmegelőzési Tanácsadók [IBT], Iskola rendőre program, iskolaőrök jelenléte).
- **Területi és/vagy helyi szinten kidolgozott programok**
(Kék Tér,¹⁹ KEVE²⁰ program, Tanyaprogram, Vagyonvédelmi program, Házhoz Megyünk).
- **A településen folyó drogprevenció**
Összehangolt feladatellátást igényel, aminek egyik fontos garanciája lehet a Kábítószerügyi Egyeztető Fórum működtetése. A kábítószer-fogyasztással összefüggésbe hozható tények és adatok feltárásával szakmai javaslatokat fogalmazhat meg, irányokat jelölhet ki. Továbbá, pályázatok útján olyan anyagi forrásokhoz juthat, amelyek felhasználásával a szakemberek képzése, érzékenyítése mellett hatékonyabb prevenciós feladatellátás valósítható meg a lakosság egészségtudatos szemléletének alakítására.

Az ilyen jellegű programok túl is mutathatnak a rendőrség tevékenységi körén, hiszen sok esetben találkozhatunk például civil szerveződések, egyházak által működtetett „jó gyakorlatokkal” is.

6. A stratégia megvalósítása

Ebben a fő fejezetben a stratégia megvalósításában részt vevő szereplőket kell azonosítani. Szükséges ismertetni mindazon aktorokat, akik valamilyen módon részt

18 Dohányzás – Alkohol – Drog – AIDS (Kiképzett, hivatásos rendőr meghatározott tematika és tananyag szerint havonta egy alkalommal – általában osztályfőnöki óra keretében – foglalkozást tart a tanulóknak.).

19 A CSCSMRFK által alsó tagozatos tanítók és diákjaik számára kifejlesztett bűn- és baleset-megelőzési komplex prevenciós program. www.bulisbiztonsag.hu/kekter.

20 Közlekedjünk Együtt, Vigyázzunk Egyémásra!

vesznek a település közbiztonságának megteremtésében. Célszerű szerepeltetni az állami szervek, a rendvédelmi szervek, a társadalmi szervezetek, a polgárőrség, az egyházak, a karitatív szervezetek és a gazdasági társaságok lehetséges megelőzési feladatrendszerét.

6.1. A stratégia megvalósításában részt vevő szereplők

A közbiztonság fenntartása közös ügy, a társadalom egészét érintő feladat, amelynek realizálása érdekében az egyén szintjén is alapvető intézkedések szükségesek. A legfontosabb mechanizmusok a szakmai relevanciák, jogi felhatalmazások, hatáskörök és illetékességek garanciájával bíró intézményi szinten determinálódnak a rendszerben betöltött szerepeik, feladatvállalásaik mentén.

- **Önkormányzat szervei, intézményei és gazdasági társaságai:** A helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 13. § 17. pontja értelmében a helyi közbiztonság megteremtésében való közreműködés helyi közügy és alapvető önkormányzati feladat. Az Mötv. továbbá arra is lehetőséget biztosít, hogy a helyi közbiztonság javításáról külön erre rendelt szervezet létrehozásával is gondoskodhat az önkormányzat. Az alapfeladatok ellátása, a szervezet kapcsolatrendszere, a rendelkezésére álló információk ismerete (az illetékes rendőrkapitányság éves szakmai beszámolója) a széles körű koordinatív, stratégiai szerep betöltését is lehetővé teszi.
- **Államigazgatás területi/helyi szervei:** a lakossághoz mint ügyfélhez kapcsolódó intézmények köre, azok képviselője (például kormányablak).
- **Rendvédelmi szervek:** rendőrség, katasztrófavédelmi szerv, büntetés-végrehajtás, polgári nemzetbiztonsági szolgálatok szintjének jelenléte (rendőrkapitányság/rendőrőrs/körzeti megbízott stb.).
- **Polgárőrség** mint fő stratégiai partner.
- **Egyes rendészeti feladatot ellátó** szervezetek.
- **Gazdasági társaságok, érdekképviselők:** fontos cikkelyei a biztonság körének, figyelemmel az általuk képviselt érdekekre. Jelentős szerepet vállalnak a gazdaság fejlesztésében, koordinálásában, amivel biztonsági garanciákat is nyújtanak.
- **Társadalmi szervezetek:** egyházak, civil szervezetek, alapítványok, egyesületek stb.

6.2. Kapcsolattartás a lakossággal

Az interakción alapuló kommunikáció lehetővé teszi, hogy az egyének szintjén váljon a lakosság a települési kormányzás aktív részesevé. Olyan kommunikációs megoldások kidolgozása javasolt, amelyek a 21. század vívmányaira alapozva költ-

séghatékonyan, a lehető leggyorsabb módon alkalmasak az információk oda-vissza áramoltatására.

Ajánlott elemek:

- Közösségi média felületének használata, online/hírlevelek.
- Saját YouTube-csatorna, mobilapplikáció.
- SMS-szolgáltatás, zöld szám üzemeltetése.
- Hagyományos kapcsolatfelvételi technikák alkalmazása: fórumok, települési hirdetőfelületek/táblák, véleményládák és az utcafelelősi rendszer működtetése.

A kommunikációs csatornák hatékonysága jelentős mértékben függ a település típusától, a lakosság alkalmazási felkészültségétől, készségétől.

6.3. Média

Az elektronikus és írott sajtó egymást kiegészítő felületei különböző szintű horizontális információtovábbítást tervezett módon tesznek lehetővé. A település közbiztonsági és bűnmegelőzési eredményeinek hiteles bemutatása hozzájárulhat a közbizalom erősítéséhez, a lakosság normakövető magatartásának fejlesztéséhez.

Az országos és helyi médiumok, az elektronikus és a nyomtatott sajtó, online platformok megfelelő alkalmazásával a közlés folyamatában érintett szereplők elérhetővé válnak.

A stratégia ajánlott elemei:

- A rendelkezésre álló médiumokon keresztül az egyének, a családok, a közösségek biztonságának javítására vonatkozó információk és az áldozattá válás tudatos elkerüléséhez szükséges ismeretek, tapasztalatok átadása.
- Olyan bűnmegelőzési kommunikációs és médiastratégia kialakítása, amely erősíti a lakosság és a civil szervezetek öntevékenységét, aktivitását, fokozza az együttműködési hajlandóságot az önkormányzattal és a rendészeti szervekkel.
- Az esetleges célcsoportok folyamatos tájékoztatása a különböző információs csatornákon keresztül az aktuális bűn- és balesetmegelőzési programokról, a bűncselekmények megjelenő új elkövetési módszereiről.

6.4. Együttműködés

A köz biztonságának magasabb minőségi szintje csak egy többszereplős együttműködési rendszer folyamatos, oda-vissza ható működésben tartásával érhető el.

A hatékony kooperáció eszköze a dinamikus és permanens információcseré, amelynek legfontosabb tényezője, egyben eredője és fókusza a lakosság.

A komplex rendészeti feladatrendszerben megkerülhetetlen tényező a partnerek közötti folyamatos, széles körű együttműködés és a rendszeres kommunikáció útján megvalósuló információáramlás.

2. ábra: Az együttműködés rendszere

Forrás: a szerzők szerkesztése

7. A 2022–2026-os évekre vonatkozó cselekvési terv, intézkedések

Ebben a fő fejezetben célszerű szerepeltetni a stratégia megvalósításában részt vevő szereplők bevonásával végrehajtandó konkrét cselekvési, intézkedési tervet. Fontos kiemelni, hogy az egyes beavatkozási területekre meghatározott valamennyi feladathoz határidőt és felelőst, valamint mérhető indikátorszámot rendeljen a terv kidolgozója.

7.1. Általános önkormányzati feladatok

Itt lehet ismertetni például, hogy a település közrendjét és közbiztonságát, a lakosság biztonságérzetének javítását a helyi önkormányzat a településpolitika lényeges elemének tekinti, és elkötelezett annak megvalósításában.

Általános önkormányzati feladat lehet:

- A közbiztonság fokozása és a bűnmegelőzés érdekében bevezetett intézkedések tiszteletben tartják az emberi méltóságot és az alapvető emberi jogokat.
- A lakosság biztonságérzetének és életminőségének javítása.
- A célok elérése érdekében:
 - az állami szervekkel,
 - az egyházakkal,
 - a polgárőrséggel,
 - a civil szervezetekkel,
 - más társadalmi szerveződésekkel való együttműködés.
- Az önkormányzat törekvése kiszámítható és biztonságos környezet megteremtése a településen élők, dolgozók, tanulók és az odalátogatók számára.
- Az önkormányzat aktív, kezdeményező szerepet vállal a helyi közösség biztonságát szolgáló tervek elkészítésében és végrehajtásában.
- Kezdeményező tevékenységet fejt ki a helyi jelzőrendszerek, a legkülönbözőbb együttműködési formák szervezésében, a helyi bűnmegelőzési programok koordinálásában, végrehajtásában, valamint folyamatos értékelésében.
- A helyi önkormányzat ösztönzi és motiválja a helyi közösség szakmai és civil önszerveződéseit.
- Meghatározó szerepet kíván betölteni a társadalmi igények megfelelő becsatornázásával a bűnmegelőzés együttműködési rendszerében.

7.2. Településbiztonság

A település közbiztonsági helyzete a helyi problémák összességéből tevődik össze, ezért azok kezelése, a jogsértések megelőzése is elsősorban helyi összefogással valósulhat meg. A közbiztonsági helyzet, a lakosság szubjektív közbiztonságérzetét befolyásoló tényezők elemzésénél és értékelésénél mind a mikro-, mind pedig a makrokörnyezeti okokra figyelemmel kell lenni. Bizonyos álláspontok szerint a bűnözés jellemző módon nagyobb települések jelenségeként értelmezhető, ez azonban nem jelenti azt, hogy a kisebb településeken élők ne érezzék/érezzék (a) fenyegetettséget az áldozattá, sértetté válás szempontjából. Az egyes jogsértések bekövetkezésének tipológiája és dinamikája összefüggésbe hozható a település típusával, annak lokációjával, földrajzi, demográfiai adottságaival is.

A napközben felügyelet nélkül hagyott otthonok, amelyek védelme nem támogatott semmilyen típusú biztonságtechnikai eszközzel, inkább a közvetlenebb emberi,

szomszédi kapcsolatokat nélkülöző városokban jellemzőek. A közterületen elkövetett garázda jellegű magatartások, rongálások, erőszakos jellegű bűncselekmények is a nagyobb, heterogénebb népességgel rendelkező települések sajátosságaként jellemezhető.

Ajánlott elemek:

- Házak, lakások, üzlethelyiségek, üzemek, nyaralók és egyéb ingatlanok vagyonbiztonságának javítása. Például biztonsági záruk, biztonságos nyílászárók, riasztórendszerek, IP-kamerák beszerzésének támogatása, ösztönzése.
- Önkormányzati közutak állapotának figyelemmel kísérése. Például különböző szervezetek bevonása „útörjelzőként” az utak, kerékpárutak aktuális állapotának megismerésére.
- Forgalmkorlátozások és -szabályozások.
- Közösségi terek kialakítása/rendezése, karbantartása.
- Települések térfigyelő rendszereinek fejlesztése, szükség esetén a kamerák felvételeihez gyors hozzáférés biztosítása a rendőrség részére.
- Felelős állattartás érdekében helyi normák megalkotása és azok betartásának ellenőrzése, állattartók felvilágosítása.
- Az illegális hulladéklerakással összefüggő bűncselekmények és az ebből fakadó környezetszennyezés megelőzése érdekében fokozott figyelmet kell fordítani az ellenőrzésekre és a lakossági felvilágosítást célzó környezetvédelmi propagandára.
- Jó példa lehet a „TeSzedd! Önkéntesen a tiszta Magyarorszáért” akció, amely már több éve eredményesen zajlik.

7.2.1. Vagyonvédelem

A tulajdonhoz való jog, a vagyon védelmének garanciái túlmutatnak az állam és/vagy az önkormányzat kizárólagosságán. Az elméleti alapvetések mellett ennek gyakorlati biztosítékai lehetnek a lakosság önvédelmi mechanizmusinak fejlesztésére, a tudatos vagyonvédelmi cselekvések ösztönzésére irányuló, példateremtő magatartási metodikák. Ahol tudatos a magánbiztonság, ott a közbiztonság is magasabb szinten realizálódik, amely hatások azonban oda-vissza működnek. A sértetté válás lehetősége (magánszemély vagy például helyhatóság esetében is) reális fenyegetettséget jelent. A település minden szintjén – egyén vagy közösség, magántulajdon vagy közvagyon stb. – csökkenteni kell a szubjektív közbiztonságérzetet alapvetően meghatározó és befolyásoló vagyon elleni jogsértések bekövetkeztének lehetőségét. Napjainkban a biztonság magasabb fokának eléréséhez mechanikai, elektronikai és humán biztonsági védelem széles spektruma áll rendelkezésre.

Ajánlott elemek:

- A településen kiépített térfigyelőkamera-rendszernek – a beruházások és fejlesztések által teremtett értékek megőrzése mellett – jelentős közbiztonság-

erősítő hatása van. A lakosság közbiztonság iránti igénye is szükségessé teszi a frekvenciátalibb területek megfigyelését. Törekedni kell a kamerarendszer – pályázati, illetve saját forrásból való – bővítésére.

Célszerű megvizsgálni a rendszerhez kapcsolt reagáló erő nagyságának és a reagálási készség dinamizmusának hatékonyabbá tétele érdekében a felügyelet létszámát, illetve bővítésének lehetőségét.

- A társasházi lakóközösségek által kiépített zárt láncú, épületen belüli videókamerás biztonsági rendszerek elfogadtatása, propagálása, a személy- és vagyonbiztonság területén betöltött jelentőségük széles körű megismertetése.
- A modern technikai lehetőségek alkalmazása mellett (smart city, kamerarendszerek...) a hagyományos, személyes kapcsolatokon alapuló, költséghatékony figyelő- és jelzőrendszeri megoldásoknak is lehet és van relevanciája. Az említett eszközök és lehetőségek rendszerben való, összehangolt alkalmazása teremtheti meg a biztonság elvárt szintjét, ami naprakész önképzéssel, szakmai (bűnmegelőzési) tudásbővítéssel válhat teljessé.
- Vagyonvédelmi Információs Pontok (VIP)²¹ bevonásával lehet erősíteni a lakosság vagyonvédelmi gyakorlati mechanizmusait.
- A legújabb védelmi eszközök, jelzőrendszerek, segélyhívó technikai berendezések igénybevételi lehetőségeinek megismerése, a lakosság tájékoztatása.

A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> • A település, illetőleg a lakosság szubjektív közbiztonságérzetének erősítése érdekében a modern technikai lehetőségek alkalmazása mellett az építészeti bűnmegelőzési módszerek megismerése/megismertetése és alkalmazása. Prevenációs programok kidolgozásával, adaptálásával, képzések szervezésével a polgárok önvédelmi mechanizmusainak erősítése.
Felelős	A felelős megnevezése
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • Rendőrség, polgárőrség, biztonságtechnika szereplői, megyei bűnmegelőzési tanács.
Eszköz	A megvalósítás eszköze Szakemberek képzése, eszközök beszerzése és azok használatának ismertetése, kiadványok készítése, médiakampány szervezése.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.
Indikátor	A feladathoz kapcsolt indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • Elért és a programokba bevont lakosság száma, megszervezett fórumok és rendezvények, felhasznált/kiosztott biztonságtechnikai eszközök, kiadványok száma.

21 A Csongrád-Csanád MRFK Bűnmegelőzési Osztálya által üzemeltetett mozgó információs pont, amely otthonbiztonsági térképből, vagyonvédelmi táskából és hasznos kiadványokból áll, és amelyet személyes tanácsadás tesz összetettebbé.

7.2.2. Külterületen élők biztonsága

Statisztikai adatok alapján Csongrád-Csanád megye lakosságának megközelítőleg kilenc-tíz százaléka él tanyán (külterületen), amely számadat dinamikusan alakul az aktuális gazdasági, társadalmi változások tükrében. Az itt élő lakosok között jelentős számban vannak idősek, egyedül élők. Emellett a megyében a tanyák elhelyezkedés szempontjából is a kiemelt figyelmet igénylő területek közé tartoznak. A bűncselekmények elkövetésének szempontjából ez a típusú külterület olyan élettér, ahol a szomszéd, a segítség messze van, a vagyoni védelmi eszközök, rendszerek hiányoznak, a lakosság az infrastrukturális adottságok miatt viszonylag nehezen mozog. Az államhatárok közel vannak, a nagy lakatlan terek miatt pedig a jogsértést elkövetők könnyebben el tudnak menekülni.

Mindezekre figyelemmel speciális bűnmegelőző, egyedi prevenciós megoldások alkalmazása szükséges.

A szórványtelepülésen élők szubjektív közbiztonságérzetének erősítése érdekében a megyei rendőr-főkapitányság 1997-ben kezdte meg külterületi biztonsági programjának kidolgozását. A Tanyaprogram elemei fokozatosan bővültek, alkalmazkodva a technológia, illetőleg az itt élők biztonsági igényeinek változásához. A nagy mintaprojekt azóta már több megyében szolgálja a külterületen élők biztonságát. Az országhatárunkon túl pedig számos európai államban²² is adaptálták.

A helyi stratégiában itt lehet kifejtetni, hogy a megvalósítók milyen feladatokat kívánnak bevonni az attrakcióba.

Ajánlott elemek:

- Tanyaépületek, nyaralók és egyéb ingatlanok vagyoni biztonságának javítása.
- Földtulajdonosok, gazdák bevonása a külterületek biztonságának érdekében.
- A biztonság speciális igénye és szavatolása olyan megoldások kidolgozását teszi szükségessé, mint a Civil/Közbiztonsági Hírlánc, Külterületi Járőrszolgálat, Tanyakabinetek működtetése, drónok alkalmazása. (A külterületen élő lakossággal folyamatos kapcsolatot tartó, velük napi szinten érintkező személyek, így elsősorban a posta külterületen szolgálatot teljesítő dolgozói, a szociális szféra munkatársai, a házi orvosok, a közösségi közlekedés helyi gépjárművezetői, a tanyai boltok eladói, a mezőőrök, a vadásztársaságok tagjai, a polgárőrök, körzeti megbízottak stb., akik a külterületen tapasztaltakat soron kívül megosztják a beavatkozás igénye szerinti érintett szervezet képviselőjével, a szükséges/azonnali intézkedés megtétele érdekében. Gyakorlatilag egy biztonsági háló.)
- Tanyakabinetek működtetése (a Közbiztonsági Hírlánc tagjainak rendszeresen szervezett, közvetlen kommunikáción alapuló tapasztalatcseréje).

²² Bulgária (2013), Spanyolország (2013).

- A régióban prevenció feladatát ellátó Mobil Bűnmegelőzési Centrum²³ alkalmazása a nehezebben elérhető területeken, „mozgó fórumok” formájában.
- A településhez tartozó állandóan vagy időszakosan lakatlan külterületi ingatlanok folyamatos regisztrálása.
- A külterületen élő lakosság ösztönzése, hogy készítsenek olyan leltárt, amely naprakészen tartalmazza vagyontárgyaik, mezőgazdasági eszközeik, gazdaságuk stb. legfontosabb adatait, jellemzőit.
- „Pusztázó” kiadványok szerkesztése és eljuttatása elektronikus/nyomtatott formában a címhelyekre.

A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> • A külterületen élők szubjektív közbiztonságérzetének javítása érdekében az új bűnelkövetési módszerek figyelemmel kísérése, folyamatos monitoringozása. Tanyakabinet, hírlánc és járőrszolgálatok szervezése és működtetése. Hatékony, felhasználóbarát bűn- és balesetmegelőzési programok bevezetése.
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • A Közbiztonsági Hírlánc (Tanyakabinet) tagjai, megyei bűnmegelőzési tanács.
Eszköz	A megvalósítás eszköze <ul style="list-style-type: none"> • Fórumok, prevenciók aktivitások szervezése, <i>Pusztázó</i> kiadványok szerkesztése.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.
Indikátor	A feladathoz kapcsolt indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • Aktivitások száma, elért lakosság száma, járőrözések mutatói stb.

7.2.3. Építészeti bűnmegelőzés, smart city

Az épített környezet jelentősen befolyásolja az egyén, a közösség hangulatát, a szubjektív közbiztonságérzetet, és összességében az életminőséget. Bűnmegelőzési szempontból fontos eszköz a terület- és településrendezés, a közterek, az épületek és a belső terek tervezése, amelyekhez szervesen kapcsolódik a forgalom-, a kert- és a tájtervezés. A városépítészetén túl szintén közvetlen hatással van az emberi érzékelésre és viselkedésre az épületek tömeg- és téralakítása, anyag- és színhasználata, a be- és megvilágítás mértéke, valamint a környezet általános állapota. Ebben az alponban azt célszerű megjeleníteni, hogy a település valamelyik kulcsterületen tervez-e feladatokat végrehajtani.

„[...] az építészeti bűnmegelőzés olyan építészeti, településfejlesztési, táj- és kert-építési, forgalomtechnikai, fénytechnikai, pszichológiai és kommunikációs módszerek összessége és együttes alkalmazása, amelyek az épített környezet utólagos

23 A Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács régiós szinten biztosított a megyék számára prevenciók kisbuszokat.

átalakításával, valamint az építendő tudatos tervezésével és megvalósításával a bűnelkövetés lehetőségeit csökkentik, illetve megszüntetik.”²⁴

A 21. században elindult tendencia az úgynevezett „smartosodás” folyamata, amelynek elemeivel már hazánk nagyobb városaiban is találkozhatunk. A smart city kulcsterületei a modern technológiai lehetőségeket, megoldásokat egymást erősítő rendszerben alkalmazza, egységes ökoszisztémaként kezelve a várost és környezetét.

Ezek a területek:

- Közlekedés (például elektromos járművek, pilóta nélküli eszközök, okosgyalogátkelőhelyek kialakításának preferálása).
- Energetika/megújuló energiák.
- Városi környezet (például köztéri Wi-Fi, smart kaputelefon-rendszerek).
- Életvitel/E-egészségügy (mobil segélykérő rendszer).
- Kormányzás és városigazgatás (smart vállalkozás-fejlesztés, E-kormányzás, digitális múzeum és könyvtár).
- Infokommunikációs infrastruktúra (5G hálózati infrastruktúra, felhőalapú szolgáltatások stb.).

A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> • A 21. század olyan modern lehetőségeket teremt/biztosít a védelem minden területén, amelyek nyomon követése folyamatos szakmai figyelmet igényel. • Ezek megismerése, alkalmazása érdekében szükséges a megfelelően képzett szakemberek biztosítása a smart city technikai fejlesztésé(i)nek lehetséges adaptálása érdekében.
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • A közbiztonság megteremtésében részt vevő aktorok.
Eszköz	A megvalósítás eszköze <ul style="list-style-type: none"> • Szakemberek képzése, továbbképzése, előadások, bemutatók, fórumok tartása.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.
Indikátor	A feladathoz kapcsolt indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • Kiképzett szakemberek száma, elért és a programokba bevont lakosság szám, a prevenciók aktivitások mutatói.

24 DALLOS 2008: 110.

7.2.4. A magánbiztonsági szféra bevonása a településbiztonság megteremtésébe

Magyarországon a rendszerváltást követően kezdett a magánbiztonsági ágazat kialakulni, folyamatosan bővülő szolgáltatási körrel. A hagyományos őrzés-védelem mellett egyre nagyobb hangsúlyt kap az információbiztonság, az adatvédelem, a logisztikai szolgáltatások rendszere, az üzleti hírszerzés stb. Megállapítható, hogy mára már nem értelmezhető magánbiztonság nélkül kiegyensúlyozott közbiztonság. Az e területen tevékenykedő cégek és személyek a kockázatelemzéseken alapuló speciális szakmai tudásának integrálása a rendszerszintű együttműködésbe jelentős mértékben hozzájárul a települések biztonságosabbá tételéhez.

Ajánlott elemek:

- A település magánbiztonság területén tevékenykedő szereplőinek bevonása az együttműködés rendszerébe szakmai fórumok, képzések és oktatások tartásával.

A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> • A magánbiztonság által nyújtott lehetőségek vizsgálata, a szereplők (folyamatos nyomon követése mellett az új és újabb megjelenők feltérképezése) azonos platformba szervezése különböző kommunikációs lehetőségek kiaknázásával. • Szakmai fórumok, képzések és oktatások tartása.
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • A település magánbiztonság területén tevékenykedő szereplői. • Megyei bűnmegelőzési tanács. • Rendőrség. • Polgárőrség.
Eszköz	A megvalósítás eszköze <ul style="list-style-type: none"> • Fórumok, előadások szervezése.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.
Indikátor	A feladathoz kapcsolt indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • Aktivitások és az elérték/bevontak száma.

7.2.5. Az egyes rendészeti feladatokat ellátó szervezetek

A közrend, a közbiztonság olyan alapérték, amely fenntartásához elengedhetetlen az állami és önkormányzati rendszerek összehangolása a rendészeti feladatokat ellátó személyek együttműködési struktúráiban. A 2012. évi CXX. törvény egységesítette a rendészeti feladatokat ellátó személyekre vonatkozó alapvető eljárási, intézkedési szabályokat, nevesítve az ilyen jellegű feladatokat ellátó személyek körét.

Megállapítható, hogy országos viszonylatban e személyek száma és rendészetben betöltött szerepük folyamatosan növekszik, újabb tartalmakkal bővül.

Ajánlott elemek:

- Önkormányzati rendészet működési formájának meghatározása és létrehozása.
- Amennyiben működik önkormányzati rendészet, a bővítés lehetőségének megvizsgálása.
- Közterület-felügyelet működtetése.
- Az egyes rendészeti feladatokat ellátók (például mezőrőr) aktív bevonása a településbiztonsági feladatokba.
- Egyes rendészeti szakfeladatok integrált ellátásának megvalósítása a Közterület-felügyelők által.
- Meghatározott időszakonként és területen a közös szolgálat összehangolása a polgárőrséggel és a rendőrséggel.

A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> • Az Önkormányzati rendészet létrehozási lehetőségének vizsgálata, működésének aktualizálása, közterület-felügyelet működtetése, közös szolgálatok szervezése a polgárőrséggel, rendőrséggel.
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • Polgárőrség, rendőrség.
Eszköz	A megvalósítás eszköze <ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzati rendészet létrehozása, működtetése. • Közös közterületi szolgálatok szervezése, közterület-felügyelet működtetése.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.
Indikátor	A feladathoz kapcsolt indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • Kialakított és működtetett önkormányzati rendészet, szolgálatok száma.

7.2.6. A polgárőrség

A polgárőrség Magyarország közbiztonságának megszilárdításában fontos szerepet betöltő önkéntes társadalmi szerveződés. A szervezet stratégiai partnereként önkéntesen, ellenszolgáltatás nélkül, társadalmi munkában fejti ki tevékenységét, amellyel jelentős mértékben hozzájárul a települések közbiztonságának magasabb szintre emeléséhez. Alapfeladatuk a helyi közrend és közbiztonság védelme, amely a közterületi járőr- és figyelőszolgálatok, jelzőrendszeri tevékenységük, helyszínbiztosításokban, határvédelemben betöltött szerepük során is realizálódik, ugyanakkor aktívan részt vesznek a prevenció magasabb szintre emelésében is. Teszik mindezt szoros együttműködésben az önkormányzatokkal, a rendészeti szervekkel és más civil szerveződésekkel.

Ajánlott elemek:

- Polgárőrség létrehozásának kezdeményezése a településen.
- A már meglévő polgárőr-egyesület támogatása.
- Meghatározott időszakonként és területen a közös járőrszolgálat összehangolása a rendőrséggel, valamint az egyes rendészeti feladatot ellátó személyekkel.
- Az Országos Polgárőr Szövetség aktuális bűn- és baleset-megelőzési programjainak integrálása a településbiztonság fokozása érdekében.
- Zsaru-Car rendszer lehetőség szerinti bevonása a körözés alatt álló gépjárművek felderítése, kiszűrése érdekében.
- A lakosság ösztönzése a Szomszédok Egymásért Mozgalom (SZEM) megismérésére, amely költséghatékony módon támogatja a különböző településrészen élő emberek egymás iránti érzett felelősségvállalását, csökkentve az esélyét az egyes vagyon elleni bűncselekmények bekövetkeztének.
- „Az egy iskola – egy polgárőr program”-ban aktív részvétel.
- „Polgárőrök a tanévkezdés biztonságáért” prevenciós megoldások a fiatalok biztonságérzetét erősíthetik az odafigyelés és törődés egyszerű, de hatékony eszközeivel.
- A különböző polgárőrtagozatok (határvédelmi, lovas, kutyás) működésének megvizsgálása az adott településen. A település specialitásához illesztve célszerű bevonni az egyes tagozatokat a biztonság megteremtésébe.
- A településeken megtartott rendezvények biztosításában való aktív közreműködés.
- A település által benyújtott prevenciós pályázatokban együttműködés erősítése.
- Bike Safe programban támogató, segítő közreműködés a településen.

A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> • Polgárőrség hatékony működésének megszervezése a településen. • SZEM-mozgalom megismertetése a lakossággal. • Közös járőrszolgálatok szervezése a rendőrséggel, önkormányzati rendszettel, a közbiztonsági hírlánc tagjaival. • Zsaru-Car rendszer működtetése. • A település közbiztonságának javítása érdekében problémafókuszú esetmegbeszélések szervezése, szakmai együttműködők bevonásával.
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • Rendőrség, önkormányzati rendszert, jelzőrendszer tagjai.
Eszköz	A megvalósítás eszköze <ul style="list-style-type: none"> • Közös járőrszolgálatok szervezése. • A lakosság körében már meglévő országos és helyi kezdeményezésű prevenciós programok végrehajtása, újak kidolgozása.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.

Indikátor	<ul style="list-style-type: none"> • Önállóan teljesített járőri óraszám a településen. • (Közös) járőri tevékenység (óraszám) a településen. • SZEM-mozgalom kialakítása, eredményes működése. • Elért lakosság szám. • Prevenációs programok, esetmegbeszélések száma a településen. • Zsaru-Car alkalmazása megadott időintervallumban. Megtalált körözött gépjárművek száma.
------------------	--

7.3. Gyermek- és ifjúságvédelem

A bűnmegelőzés területén dolgozó szakemberek, nemzetközi felmérések a prioritások közül az egyik legfontosabbnak a gyermek- és ifjúságvédelem feladatát tartják. A fiatalok nevelése, oktatása az egész társadalom és az állam egyik legfontosabb és legalapvetőbb feladata és értéke. Ahhoz, hogy megfelelő hatást gyakorolhassunk a fiatalok életére, és azokban a helyzetekben tudjuk őket segíteni, amelyekben ténylegesen támogatásra szorulnak, ismernünk kell a körülményeiket. Nehézségeiket sokfajta kutatás elemzi, vizsgálja, amelyek alapján megállapítható, hogy a korosztályt fenyegető veszélyekre kizárólag jól végiggondolt, komplex prevenációs eszközökkel lehet hatékonyan reagálni.

7.3.1. Oktatási és ifjúságvédelmi feladatok

Megállapítható, hogy a nevelési-oktatási intézmények dolgozói kiemelkedő szerepet töltenek be a bűnmegelőzésben. A pedagógusok, gyermekvédelmi felelősök, iskola-egészségügyi ellátás tagjai, védőnők, szociális munkások, iskolapszichológusok nemcsak a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaiként, hanem mint a nevelés, egészségfejlesztés és egészségmegőrzés, a bűnmegelőzési információk közvetítői vesznek részt a prevencióban. A nevelés maga a bűnmegelőzés egyik alaptévékenysége, hiszen a biztonsággal és annak megőrzésével kapcsolatos információkat, attitűdöket, magatartásformákat a gyermekek és fiatalok nevelése során lehet a leghatékonyabban elsajátíttatni.

Ajánlott elemek:

- Az országosan jól működő programok adaptálása.
- A programok működtetésében érintett szakemberek és kortárs segítők képzése és továbbképzése.
- Az országos és megyei szinten kidolgozott „jó gyakorlatok” (Kék Tér, KEVE, Bűnmegelőzés az iskolában stb.) oktatás rendszerébe integrálása.

A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> – A fiatalokkal foglalkozó szakemberek folyamatos képzése annak érdekében, hogy képesek legyenek prevencióis foglalkozások megtartására. – A prevencióis „jó gyakorlatok” megismerése, alkalmazása.
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • A fiatalokkal kapcsolatba kerülő szakemberek, jelzőrendszeri tagok.
Eszköz	A megvalósítás eszköze Képzések, valamint a szabadidő hasznos eltöltését támogató prevencióis programok szervezése, „jó gyakorlatok” bevezetése.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.
Indikátor	A feladathoz kapcsolt indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • Elért gyermekek, fiatalok létszáma. • Képzések mutatói. • Helyben kidolgozott vagy adaptált és megvalósított programok száma.

7.3.2. Fenntarthatóságra nevelés – környezetvédelem – állatvédelem

A környezet- és állatvédelem, a fenntarthatóságra nevelés fontos része a mindennapi oktatói-nevelői tevékenységnek, mind a mikro- (az egyén és a család), mind pedig a makroközösségek (például iskolák) szintjén. Egy biztonságos, „zöld jövő” garanciája csak a tudatos és tervezett szemléletformáló tevékenységgel tud megvalósulni

Ajánlott elemek:

- Biztonságtudatosságra és felelős állattartásra nevelés, szemléletformáló óvodai foglalkozások tartása, például a „Panna és Barna Biztonságboldogója”²⁵ elnevezésű, és az NBT által kidolgozott prevencióis projektek alkalmazásával.

A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> • A fenntarthatóságra és biztonság tudatosságra nevelés a mindennapi gyakorlat részévé kell hogy váljon, ehhez nagy szükség van a témához kapcsolódó a korszerű elméleti és gyakorlati ismeretek átadására. Ennek érdekében a gyermekekkel foglalkozó szakemberek képzése, ismereteinek bővítése elengedhetetlen. • Preferálni kell az óvodában és az iskolában a biztonság tudatosságra és felelős állattartásra nevelést, többek között a kortárs szemléletformáló foglalkozások tartásával is.
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • Környezet- és állatvédelmi szakemberek. • Pedagógusok. • Rendőrök. • Megyei bűnmegelőzési tanács.

²⁵ Lásd: www.bulisbiztonsag.hu/letoltesek.

Eszköz	A megvalósítás eszköze <ul style="list-style-type: none"> • Képzések, módszertan segédanyag(ok) felhasználása. • Megvalósított „jó gyakorlatok” alkalmazásának alakulása.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.
Indikátor	A feladathoz kapcsolt indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • Képzések adatai. • Elért célcsoport száma. • Megtartott tájékoztatók és előadások számadatai.

7.3.3. Drogprevenció

A drogprevenció célja olyan ismeretek átadása, amelyek birtokában a drogfogyasztás megelőzhető, gyakorisága csökkenthető, időbelisége késleltethető. Kialakulása egy folyamat eredménye, amely az egyént érő különféle külső hatások, belső folyamatok függvényében realizálódhat. Az oktatási intézmények kiemelt prevenciószínterek. Mind országos, mind pedig területi szinten működnek rendőrségi, nonprofit szervezetek által végrehajtott bűnmegeelőzési programok.

Egyre több településen alakulnak úgynevezett Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok. Tagjaik a drogprobléma kezelésében szerepet vállaló állami, önkormányzati, civil és egyházi szervezetek képviselői. Olyan szakmai konzultációs munkacsoportok ezek, amelyeket a helyi önkormányzatok elkötelezettsége, a kábítószer-probléma kezelését célzó lokális szakmai összefogás hívott életre. Feladatuk, hogy összehangolják a drogprobléma visszaszorításában szerepet vállaló intézmények munkáját. Ennek érdekében a lokális helyzetfelmérés eredményeire támaszkodva helyi stratégiát dolgoznak ki a kábítószer-probléma visszaszorítására. Egységes szakmai és módszertani szemléletmód megvalósítására törekcsenek, továbbá arra, hogy összehangolják és észszerűsítsék a helyi szinten zajló, kábítószer-fogyasztást megelőző, valamint kezelő tevékenységeket.

Ajánlott elemek:

- A probléma kezelése egészségmegőrző, tudatos cselekvést és döntést segítő mechanizmusok fejlesztésével, erősítésével, holisztikus szemlélettel lehetséges, eredményesen integrálva a terület legfontosabb szerepvállalóit.
- KEF-ekkel való kapcsolatfelvétel.
- Előadások tartása.
- Kapcsolattartás az úgynevezett szakmai rehabilitációs intézményekkel.
- A „Biztonságos szórakozóhelyek” programok kialakítása, továbbvitele, fejlesztése, mivel a droghasználat jelentős része továbbra is a szórakozóhelyekhez kötődik.
- Kritikus időszak a szórakozóhelyekről való hazajutás. Ezen a területen is lehet előre lépni. Például „apa taxi” közösség megszervezésével, vagy kisebb települések esetén az önkormányzati kisbuszok bevonásával a biztonságos hazajutás elősegítése érdekében. A „Ki visz majd haza?” program ismertetése.

- A témában elérhető bűnmegelőzési kisfilmek vetítése, ismertetése szakemberek segítő feldolgozása mellett.
- Pályázatok figyelemmel kísérése, különösen a KEF-ek tekintetében.
- A település által működtetett közösségi oldalakon a célzott korosztálynak tájékoztató kisfilmek bemutatása.

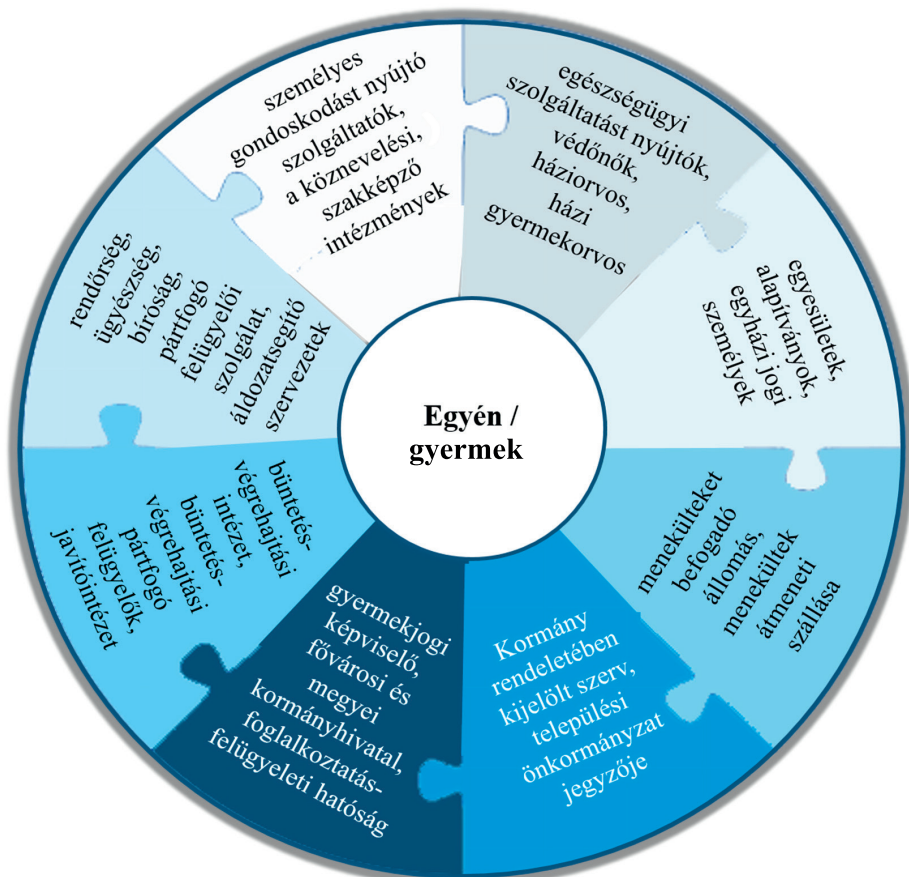
A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása KEF működtetése, illetőleg amely településen nincs, annak létrehozása. <ul style="list-style-type: none"> • A meglévő tevékenységének aktualizálásával, olyan helyi szintű szakmai konzultációs munkacsoport létrehozása, amely képes hatékony válaszokat adni a településen tapasztalt kábítószer-problémákra, azok megelőzésére, kezelésére. • A drogmegelőzésben szerepet vállaló intézmények munkájának összehangolása. • A lokális helyzetfelmérést követően drogstratégia kidolgozása. • Képzésekkel, előadásokkal az érintett korosztály és családtagjaik tudatformálása. • Országos és helyi bűnmegelőzési (intézményi) programok alkalmazásának támogatása.
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • KEF-tagok. • Kábítószer-megelőzésben érintett szervezetek képviselői. • Egészségügyi intézmények delegáltjai. • Megyei bűnmegelőzési tanács. • Rendőrség.
Eszköz	A megvalósítás eszköze <ul style="list-style-type: none"> • Fórumok, képzések szervezése. • Stratégia/cselekvési terv készítése. • Prevenációs programok.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.
Indikátor	A feladathoz kapcsolt indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • KEF létrehozása, megújítása. • KEF-ülések száma évente. • Stratégia/cselekvési terv elkészítése. • Bevont és elért lakosság szám. • Alkalmazott megelőzési programok. • A „jó gyakorlatok” száma. • Helyben kidolgozott vagy adaptált és megvalósított programok száma.

7.3.4. Jelzőrendszeri feladatok

Az Alaptörvény meghatározza, hogy minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Ezen alapvetés érvényesülésének érdekében a gyermekek számára – születéstől a nagykorúság eléréséig – olyan biztonsági hálót kell teremteni és hatékonyan működtetni, amely nem enged/ad teret és lehetőséget kiesésre. E cél elérése érdekében a jelzési kötelezettséggel bíró szakemberek feladatellátásuk során – szakmai elhivatottságuk

és legjobb tudásuk alapján – az észlelt veszélyeztető körülményekkel kapcsolatban azonnal megteszik a szükséges intézkedéseket, jelzéseket.

3. ábra: Észlelő- és jelzőrendszer

Forrás: a szerzők szerkesztése a 2022. április 27-én hatályos 1997. évi XXXI. törvény 17. § (1) bekezdés a)–r) pont alapján

Ajánlott elemek:

- Érintett hatóságok, szervezetek közötti jelzőrendszeri kontaktok folyamatos aktualizálása.
- Esetmegbeszélések tartása.
- Szakmai protokoll összeállítása.
- Érzékenyítő tréningek tartása, képzések.

A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> • Helyi gyermekvédelmi partnerségi protokoll kidolgozása a gyermekvédelmi jelzőrendszer hatékonyabb működtetése érdekében. • Esetmegbeszélések, képzések, tréningek szervezése.
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • A gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai.
Eszköz	A megvalósítás eszköze <ul style="list-style-type: none"> • Esetmegbeszélések, képzések, szintetizáló konferenciák lebonyolítása kortárs segítők bevonásával.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.
Indikátor	A feladathoz kapcsolt indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • Kidolgozott helyi gyermekvédelmi partnerségi protokoll. • Ki- és továbbképzett szakemberek, fórumok, tréningek adatai. Esetmegbeszélések száma.

7.4. Az áldozattá válás megelőzése, áldozatok segítése

Az áldozatvédelem fókuszában az áldozattá válás megelőzése áll, míg az áldozatsegítés a már áldozattá vált személyek több irányba ható támogatását jelenti (felvilágosítás, pszichológiai és jogi segítségnyújtás, pénzügyi segély, segítség érdekvégyesítésben). Ebben az állami áldozatsegítés szervei – Áldozatsegítő Szolgálat, Áldozatsegítő Központ – mellett civil szervezetek is részt vesznek. Cél az áldozatok minél szélesebb körének elérése, az életminőségükben veszélybe került személyek társadalmi, erkölcsi és anyagi sérelmeinek enyhítése a társadalmi szolidaritás és méltányosság elvei alapján.

A beavatkozások fókuszába a tájékoztatást és az áldozattá válás elkerülését segítő, valamint az összefogás és együttműködés lehetőségeire alapozó programokat kell állítani.

Ajánlott elemek:

- Rendszeres esetmegbeszélések tartása a jelzőrendszeri tagok bevonásával, az illetékes Áldozatsegítő Központ közreműködésével.
- Információs hírlánc működtetése a településen élő, krízishelyzetbe jutott emberek ellátására, megsegítésére, az áldozatsegítő tevékenységek összefogása és hatékony működtetése érdekében.
- Kríziscsoport alakítása ajánlott (pszichológus, egyházi személy, jogász, rendvédelmi szakember stb.).
- Zöld szám működtetése.
- Célszerű a közösségi média, az önkormányzati honlap felületén a segítő szervezetek elérhetőségeit mindenki számára teljeskörűen biztosítani.
- Képzések szervezése.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> • Az áldozattá válás megelőzése, illetőleg a már áldozattá vált személyek hatékony és több irányú támogatása érdekében információs hírlánc létrehozása, a jelzőrendszer tagjainak összefogása. • Biztosítani kell, hogy a segítő szervezetek mindenki számára elérhetőek legyenek (közösségi média, nagy ügyforgalmú helyek – mint hivatalok, tömegközlekedés, orvosi rendelők – kivetítője, önkormányzati honlap).
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • Gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai, ÁSK, civil segítő szervezetek.
Eszköz	A megvalósítás eszköze <ul style="list-style-type: none"> • Információs hírlánc protokolljának kidolgozása, esetmegbeszélések szervezése, lakosság számára figyelemfelhívó/tájékoztató anyagok készítése és közzététele. • Egy zöld szám létrehozása és/vagy szakmai segítő, tanácsadó chat/e-mail működtetése. • Az áldozatvédelemmel és áldozatsegítéssel kapcsolatos szakmai filmek, spotok vetítésének biztosítása az ügyfélfogadó termekben.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése
Indikátor	A feladathoz kapcsolt indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • Közös esetkezelések és esetmegbeszélések száma, zöld szám, kiadványok, képzések száma.

7.5. Kibervédelem – internetes bűncselekmények megelőzése

A kiberbiztonság a digitális adatok, készülékek és eszközök védelmére irányuló lépések összessége. A technológia rohamos fejlődésével életünk egyre több területe tevődik át – részben vagy egészben – a világhálóra. A lakossági felhasználók mellett komoly támadásoknak, veszélyeknek vannak kitéve az állam és közigazgatás szervei, vagy a gazdasági szektor szereplői is. A védendő dolgok közé tartoznak például a személyes adatok, különböző fiókok, fájlok, fotók, amelyek biztonsága érdekében jól átgondolt prevenciók folyamatokat és eljárásokat kell bevezetni, betartani és betartatni.

Ajánlott elemek:

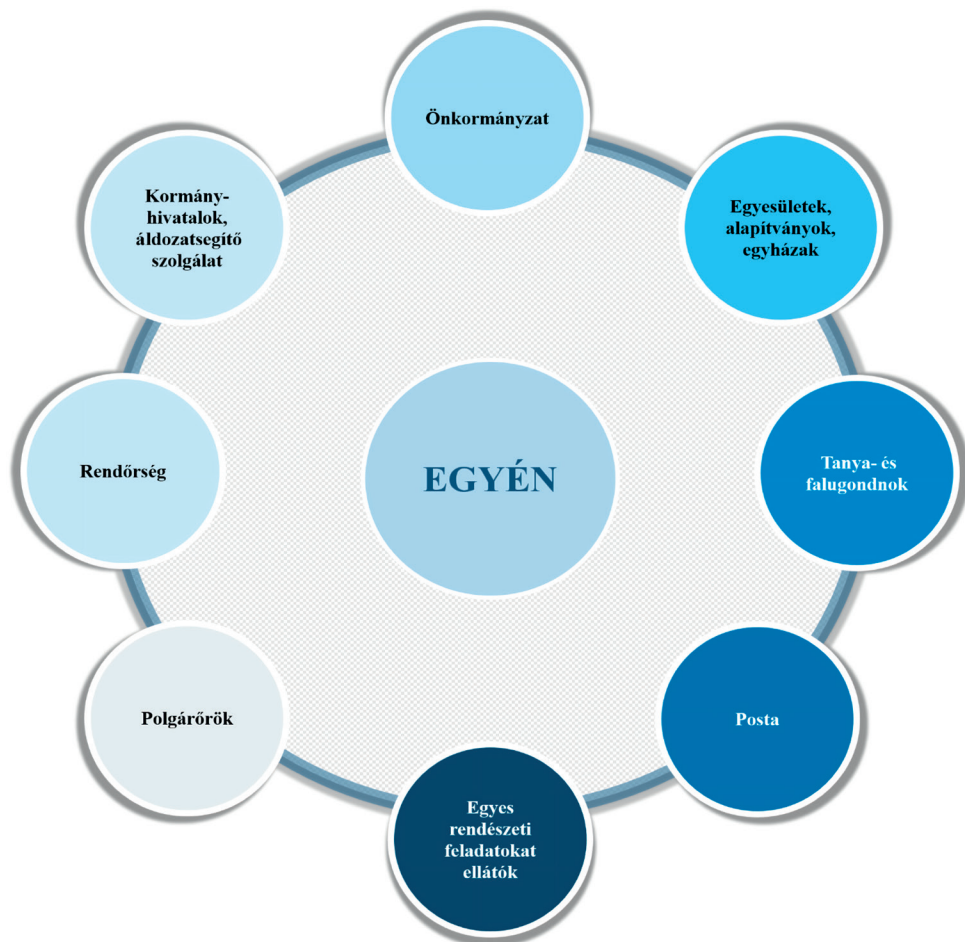
- Az önkormányzat szerveinél, intézményeinél és gazdasági társaságainál a felhasználók tudatos internethasználatának ösztönzése (többtényezős hitelesítések, erős és különböző jelszavak, naprakész szoftverek, eszközök zárolása, kívülről érkezett üzenetek szűrése, különös tekintettel a mellékletekre, a levél fejlécében szereplő adatokra és a levél nyelvezetére).
- Közösségi média felületén való megosztások mint lehetséges és soktényezős veszélyforrások. (<https://saferinternet.hu>)
- Szülők felvilágosítása az internet veszélyeiről, annak gyermekbiztos használatáról.
- Idősebbek fiatalok általi segítése információtechnológia, „kütyü” oktatása (például unoka – nagyszülők, önkéntesként online diszpécser) által.

A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> • Az önkormányzat munkatársai, a település lakossága számára képzések szervezése a tudatos internethasználat érdekében. Különböző szintű gyakorlatorientált előadások, oktatások lebonyolítása.
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • Internetbiztonsági szakemberek, rendőrség.
Eszköz	A megvalósítás eszköze <ul style="list-style-type: none"> • Képzések, előadások, szakmai anyagok, ismeretterjesztő honlapok.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.
Indikátor	A feladathoz kapcsolt indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • Elért lakosság, bevont szakemberek, képzések száma.

7.6. Időskorúak védelme

Az időskorú személyek megbecsülése és tisztelete mellett speciális megoldásokkal lehet biztonságukat megfelelően hatékony módon szavatolni. Bizonyos bűncselekmények bekövetkezése esetükben nagyobb kockázatot jelent. Kihasználva a korosztály életkori sajátosságaiból is adódó biztonsági deficiteket (elmagányosodás, egészségi állapot romlása, igény a közösségi kapcsolatokra, technikai tudás hiánya stb.) környezetükben (unokázó) csalók, házalók megjelenésével lehet számolni. Olyan prevenció programok szervezése ajánlott, amelyet a korosztály könnyen és szívesen fogad be.

4. ábra: Segítői hálózat felépítése

Forrás: a szerzők szerkesztése

Ajánlott elemek:

- Játékos, ismeretbővítő vetélkedők szervezése szituációs gyakorlatokkal.
- Segítő kortársak képzése az ismeretek hatékony továbbadása érdekében.
- Speciális színházi előadások.
- Településen 65 évesnél idősebb, egyedül élő, magukról gondoskodni nehezen vagy egyáltalán nem képes személyek felmérése.
- Indokolt esetben szükséges lehet technikai eszköz telepítése az elhagyatottabb környezetben vagy nehezen megközelíthető helyen élő idős emberek esetében. Az ilyen eszközökkel probléma esetén (például támadás, egészségkárosodás, betegség) segítséget lehet kérni.
- Felvilágosító előadások a sértetté válás megelőzése céljából.

A tervezett intézkedéshez rendelt végrehajtandó feladat leírását az alábbi formában és tartalommal javasolt a stratégiában szerepeltetni.

Intézkedés	A tervezett intézkedés, végrehajtandó feladat megfogalmazása <ul style="list-style-type: none"> • Az aktuális (bűnügyi) helyzet folyamatos monitorozása (trükkös tolvajok, unokázós, feltöltőkártyás, nyereményjátékos csalások, az áldozattá válás fokozott veszélyét hordozó szituációk feltérképezése, a külterületi életforma, magányos életmód, hozzátartozók hiánya) mellett a szükséges felvilágosítások megtétele folyamatosan és aktualizálva. • Meg kell találni az idősök elérésének leghatékonyabb módjait és eszközeit, aminek érdekében ajánlott kortárs segítő csoportot létrehozni, (ki)képezni.
Felelős	A felelős megnevezése.
Partner	A feladat végrehajtásában közreműködő partner <ul style="list-style-type: none"> • Rendőrség. • Idősügyi tanács(ok). • Idősök/nyugdíjasok klubja. • Egészségügyi szakemberek. • Idősökkel foglalkozó ellátórendszer tagjai.
Eszköz	A megvalósítás eszköze <ul style="list-style-type: none"> • Kiképzett kortárs segítők igénybevétele. • Prevenációs programok lebonyolítása. • Színházi előadások szervezése.
Határidő	A kitűzött határidő pontos feltüntetése.
Indikátor	A feladathoz kapcsolódó indikátor (amennyiben van) <ul style="list-style-type: none"> • Elért idősök, és az érdeklődésben bevont szakemberek, előadások, fórumok, kiképzett kortárssegítői létszám.

8. Nyomon követés (monitoring)

Ebben a fő fejezetben célszerű szerepeltetni, hogy az elfogadott települési közbiztonsági stratégia célkitűzései és feladatai megvalósulását milyen módon (például beszámoltatás, képviselő-testületi ülés) monitorozza a települési önkormányzat.

- Szükséges meghatározni, hogy ennek érdekében, figyelemmel a tervdokumentumban meghatározott határidőkre, milyen adatok gyűjtése és elemzése elengedhetetlen.
- Emellett pontosan meg kell fogalmazni, hogy milyen időközönként (például éves, féléves, havi, vagy az adott feladat végrehajtását követően azonnal) történik a nyomon követés.
- Természetesen itt is ki kell jelölni a monitoring felelősét.

9. Értékelés

Ebben a fő fejezetben célszerű szerepeltetni, hogy az elfogadott települési közbiztonsági stratégiában rögzített célok, célkitűzések és feladatok összevetését az elért helyzettel, aktuális állapottal milyen módon, milyen időközönként fogja az önkor-

mányzat értékelni. (Például a stratégia végrehajtási időintervalluma szerinti, éves, féléves, havi, vagy az adott feladat végrehajtását követően azonnal.)

- Fontos dokumentálni, hogy ha vannak nem teljesült célok, azoknak mi volt az oka, és a megvalósításuk érdekében milyen eszközöket fognak alkalmazni.
- Ki kell térni arra, hogy a települési önkormányzat milyen formában (például beszámoltatás, képviselő-testületi ülés, auditor igénybevétele) értékeli majd a stratégia megvalósulását.

10. Felülvizsgálat (az elfogadott bűnmegeelőzési stratégia módosítása)

Ebben a fő fejezetben célszerű szerepeltetni, hogy az elfogadott települési közbiztonsági stratégia nyomon követésének vagy értékelésének eredménye alapján mikor, milyen intézkedések bevezetése indokolt.

- Szükséges rögzíteni, hogy milyen módon, milyen jogi aktussal történik majd a korábban elfogadott bűnmegeelőzési és közbiztonsági stratégia korrigálása, aktualizálása.

VI. Összegzés

A biztonság a 21. században az életminőség egyik legfontosabb tényezőjévé vált mindenhol és mindenki számára. Az egyén szintjén megjelenő közrenddel kapcsolatos érzéseket döntően a közvetlen környezetben megjelenő problémák, benyomások határozzák meg. Egy település közbiztonsági helyzete több összetevő egymást kiegészítő hatásának eredménye, amelyet – szükség esetén – kedvezőbb irányba elmozdítani csak irányított, összehangolt és együttes tevékenységgel lehet. A mindenkori kooperáció tagjai a közigazgatási egységért felelősséggel tartozó és azt vállaló szervezetek, intézmények, társulások, valamint a helyi közösség alapegységei, az egyének. A tevékenységek összehangolását, tervszerű megvalósítását egy szakmailag alátámasztott, közös koncepción alapuló stratégia szolgálhatja.

A módszertani ajánlásban először tisztázni kell az elméleti dogmatikai alapokat, alapfogalmakat, jogszabályi háttérrel, illetve a stratégiaalkotás jelentőségét. Ezt követően egy alapos és szerteágazó helyzetértékelés építőköveit ismertetjük. A továbbiakban a stratégiaalkotás fő lépéseit ismertetjük részletesen, konkrét intézkedések és ajánlások bemutatásával. A stratégiai gondolkodás nem kerüli el azokat az alapvető kérdéseket sem, mint az adott település önkormányzati rendészeti szervezeteinek felülvizsgálata, ilyen szerv alapítása. A tanulmányban külön figyelmet kapnak a Nemzeti Bünmegelőzési Stratégia kiemelt beavatkozási területei és annak egyes elemei, különös tekintettel településbiztonságra, a gyermek- és ifjúságvédelemre, az áldozattá válás megelőzésére. A módszertani ajánlást mindvégig áthatja a gyakorlatorientált megközelítés, ami megkönnyíti a leírtak implementálását az adott településre, ehhez persze gondos egyediesítésre van szükség.

Azon települések, amelyek komolyan veszik az ajánlásban foglaltakat, és ennek szem előtt tartásával fejlesztik a helyi közbiztonságot, nagyon sokat tesznek a település közösségéért és jövőjéért.

VII. Felhasznált források

- BODA József szerk. (2019): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest: Dialóg Campus.
- BACSÁRDI József – CHRISTIÁN László (2017): Hol tart jelenleg az önkormányzati rendészet? In CHRISTIÁN László (szerk.): *Rendészettudományi kutatások. Az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhely tanulmánykötete*. Budapest: Dialóg Campus. 27–38.
- CHRISTIÁN László – ROTTLER Violetta (2019): A magánbiztonság és az önkormányzati rendészet fogalomrendszere. In CHRISTIÁN László – MAJOR László – SZABÓ Csaba (szerk.): *Biztonsági vezetői kézikönyv*. Budapest: Dialóg Campus. 13–36.
- CHRISTIÁN László (2019): A vidékbiztonság rendészeti szereplői és együttműködésük. *Rendőrségi Tanulmányok*, 2(1), 123–143.
- CHRISTIÁN László (2020): A helyi önkormányzatok felelőssége a települések közbiztonságának megteremtésében. *Magyar Rendészet*, 20(3), 55–78. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.4>
- CHRISTIÁN László (2022): *Komplementer rendészet*. Budapest: Ludovika.
- CHRISTIÁN László – GÖRÖMBEI László (2022): A kistelepülések közbiztonságának fejlesztési lehetőségei. *Pro Publico Bono: Magyar közigazgatás*, 10(2), 100–121. Online: <http://doi.org/10.32575/ppb.2022.2.5>
- DALLOS Endre (2008): Építészeti bűnmegelőzés a mérnök szemével. In BARABÁS Tünde (szerk.): *Épített környezet – bűnözés – situációs bűnmegelőzés. A lakótelepi bűnmegelőzés alapkérdései*. Budapest: Országos Kriminológiai Intézet. 107–128.
- FINSZTER Géza (2013): *A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer*. Budapest: NKE.
- JANZA Frigyes (2008): A rendészeti karrier rendszer. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Rendészet és rendvédelem – kihívások a XXI. században” című tudományos konferenciáról*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja. 107–132.
- MOLNÁR Katalin – TAMÁSI Zsolt (2019): A rendőrség közösséggel való kapcsolatának javítási lehetőségei. *Belügyi Szemle*, 67(4), 35–56.
- MOLNÁR István Jenő (2019): A bűnmegelőzés értelmezése és magyarországi fejlődése. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A bűnüldözés és a bűnmegelőzés rendészettudományi tényezői*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja. 82.
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről
1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) a Rendőrségről
1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
1997. évi CLIX. törvény (Fböt.v.) a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról
1999. évi LXIII. törvény a közterület-felügyeletről
2011. évi CLXV. törvény (Pötv.) a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól
2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) Magyarország helyi önkormányzatairól
2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
2011. évi CXXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
2012. évi CXX. törvény (Erfesz. tv.) az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról
- 1744/2013. (X.17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023)
- Az 1878/2021. (XII. 6.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2022–2023. évekre vonatkozó intézkedési tervéről
- Csongrád-Csanád Megyei Bűnmegelőzési Stratégia. Csongrád-Csanád Megyei Bűnmegelőzési Tanács, 2022

Internetes források

<https://bsr.bm.hu/Document>,
www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0008.html,
www.police.hu.
www.teir.hu; www.terport.hu
www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zoi011b.html
www.ksh.hu
www.ksh.hu/stadat_files/sza/hu/sza0076.html
www.bulisbiztonsag.hu/kekter

VIII. Rövidítések jegyzéke

Áht.	2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról
5G	5. generációs vezeték nélküli hálózat
ÁSK	Áldozatsegítő Központ
Ávtv.	1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről
bek.	Bekezdés
CSCSMBS	Csongrád-Csanád Megyei Bűnmegelőzési Stratégia
CSCSMBT	Csongrád-Csanád Megyei Bűnmegelőzési Tanács
CSCSMKH	Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal
CSCSMRFK	Csongrád-Csanád Megyei Rendőr-főkapitányság
DADA	Dohányzás-Alkohol-Drog-AIDS
ENYÜBS	Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika
Erfesz. tv.	2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról
Étv.	1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről
EU	Európai Unió
Fböt.v.	1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról
Főszerk.	Főszerkesztő
Gyvt.	1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
Hszt.	2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról
IBT	Iskolai Bűnmegelőzési Tanácsadó
IP	Internetprotokoll
JKEF	Járási Közbiztonsági Egyeztető Fórum
Kat. tv.	2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
KEF	Kábítószerügyi Egyeztető Fórum
KEVE	Közlekedjünk Együtt, Vigyázzunk Egymásra!
Korm.	Kormány
KRESZ	1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
Ktftv.	1999. évi LXIII. törvény a közterület-felügyeletről
MBC	Mobil Vagyonvédelmi Centrum

Mötv.	Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. CLXXXIX. törvény
MRFK	Megyei rendőr-főkapitányság
NBS	Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia (1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023))
NBS IT	Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2022–2023. évekre vonatkozó intézkedési terve
NBT	Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács
Njtv.	2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
NKE	Nemzeti Közszolgálati Egyetem
OPSZ	Országos Polgárőr Szövetség
ORFK	Országos Rendőr-főkapitányság
Pl.	Például
Pötv.	2011. évi CLXV. törvény a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól
Pre-Stat	Prevenációs Bűnözés-Statistikai Adattár
Rtv.	1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
Stb.	Satöbbi
SZEM	Szomszédok Egymásért Mozgalom
Szerk.	Szerkesztő
SZMSZ	Szervezeti és működési szabályzat
TeIR	Területfejlesztési és Területrendezési Információs rendszer
TOP	Települési Operatív Program
ún.	Úgynevezett
VIP	Vagyonvédelmi Információs Pont
Wi-Fi	Vezeték nélküli mikrohullámú kommunikációt megvalósító, széleskörűen elterjedt szabvány népszerű neve
Zsaru-Car	Rendszámfelismerő rendszer

IX. Ábrajegyzék

1. ábra: A stratégia elkészítésének szakaszai	260
2. ábra: Az együttműködés rendszere	274
3. ábra: Észlelő- és jelzőrendszer	288
4. ábra: Segítői hálózat felépítése.....	292

X. Tárgymutató

A

Ajánlott elemek 268, 273, 276, 278, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 288, 289, 290, 292

Akcióterületek 268

A közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia fogalma 259

Alapelvek 265

Alaptörvény 253

A polgárőrségről szóló törvény 257, 297

A rendőrségről szóló törvény 257

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személekről szóló törvény 258, 297

Á

Áldozattá válás 289

Állatvédelem 285

Általános, hosszú távú cél 266

Általános önkormányzati feladatok 275

B

Bevezetés 264

Biztonság 251, 253, 264, 266, 272, 277, 278, 295

Biztonságérzet 264

Bűnalkalmak 259, 260, 267

Bűn- és balesetmegelőzés 265

Bűn- és balesetmegelőzési programok 271

Bűnmegelőzés 259, 264, 265, 266, 267, 275, 279

Bűnmegelőzés 275

Bűnmegelőzés fogalma 259

Bűnmegelőzési feladatok 251

Bűnmegelőzési programok 266, 275

Bűnmegelőzési szemlélet 265

Bűnokok 259, 267

Bűnözés 259, 264, 266

Bűnügyi helyzet 268

Cs

Cselekvési terv 256, 274

D

Demográfiai adatok 268

Drogprevenció 271, 286

E

Egyes rendészeti feladatokat ellátó szervezetek 281

Egyes rendészeti feladatot ellátó 272

Együttműködés 255, 256, 265, 267, 273, 275, 281, 289

Elfogadás 261

Emberi jogok 260, 264

Energetika 280

Európai Unió 264

É

Építészeti bűnmegelőzés 266, 279

Értékelés 262, 293

Észlelő- és jelzőrendszer 288

F

Fegyveres biztonsági őrségről,

a természetvédelmi és a mezei

őrszolgálatról szóló törvény 257, 297

Felelős 251, 266, 277, 279, 280, 281, 282, 283, 285, 287, 289, 290, 291, 293

Felülvizsgálat 294

Fenntarthatóságra nevelés 285

Fogalmak 265

Foglalkoztatottsági mutatók 268

Források 267, 297

Földrajzi jellemzők 268

Gy

Gyermek- és ifjúságvédelem 284

H

Helyi intézmények 266, 267
Helyi rendészet 253, 255
Helyzetértékelés 267

I

Időskorúak védelme 291
Indikátor 277, 279, 280, 281, 282, 285,
286, 287, 289, 290, 291, 293
Infokommunikációs infrastruktúra 280
Internetes bűncselekmények 290
Intézkedés 256, 259, 277, 279, 280, 281,
282, 283, 285, 287, 289, 290, 291, 293

J

Jelzőrendszeri feladatok 287
Jelzőrendszerek 266, 275, 277
Jogsabályi háttér 257, 267

K

Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok 269,
271, 286
Katasztrófavédelmi helyzet értékelése 270
Kék Tér 271, 284
Képzések 290
Kibervédelem 290
Kockázatértékelés 270
Kockázatos helyek 270
Kommunikáció 265
Kormányzás 280
Közbiztonság 254, 255, 257, 258, 259,
261, 264, 266, 272, 275, 277
Közbiztonság fogalma 259
Középtávú cél 266
Közgazgatási egységek 251, 255, 264
Közlekedés 280
Közlekedésbiztonság aktuális helyzete 269
Közlekedjünk Együtt, Vigyázzunk
Egymásra! 271, 284
Közösség 260, 266, 275, 286, 295
Közösségi média 273, 290
Közös szolgálat 282
Közrend 264
Közterületek 257, 264

Közterület-felügyelet 282
Kriminálpolitikai 264
Kriziscsoport 289
Külterületen élők biztonsága 278

L

Lakosság 251, 257, 264, 265, 266, 268,
270, 271, 273, 275, 277, 279, 283

M

Magánbiztonság 251, 264, 281
Magyarország helyi önkormányzatairól
szóló törvény 253, 258, 272, 297
Média 273
Médiastratégia 273
Megalkotás 261
Megvalósítás 265, 277, 279, 280, 281,
282, 283, 285, 286, 287, 289, 290, 291,
293
Mezőőr 282
Mintaprojekt 278
Mobil Bűnmegeelőzési Centrum 279
Monitoring 262, 293

N

Nemzeti Bűnmegeelőzési Stratégia
Intézkedési Terve 258
Nemzeti Bűnmegeelőzési Stratégia 251,
255, 256, 258, 261, 264, 297
Nyomon követés 293

O

Oktatási és ifjúságvédelmi feladatok 284
Országos Polgárőr Szövetség 283

Ö

Önkormányzat 253, 258, 259, 261, 266,
267, 270, 272, 275, 290
Önkormányzati rendészet 282, 297
Összegzés 295

P

Pályázati források 265

Polgárórség 282
 Polgárőrök a tanévkezdés biztonságáért
 283
 Polgárórség 257, 272, 283
 Prevenációs programok 271

R

Regisztrált bűncselekmények 269
 Rendészet küldetése 253
 Rendőrség 251, 257, 261, 271, 272, 276,
 297
 Rendvédelmi szervek 272
 Rövid távú célok 267
 Rtv. 257, 297

S

Segélyhívó 277
 Smart city 277, 279
 Stratégia 259, 260, 261, 262, 263, 264,
 265, 266, 268, 271, 272, 273, 294, 295

Sz

Szakmai protokoll 289

T

Tanulmány 253
 Társadalmi megelőzési program 267

Társadalmi szervezetek 272
 Településbiztonság 275, 281, 283
 Térfigyelőkamera-rendszer 276

V

Vagyonvédelem 276
 Vagyonvédelmi Információs Pontok 277
 Városi környezet 280
 Védelem 264
 Védelmi eszközök 277
 Végrehajtás 261
 Vízió 265

Z

Zöld szám 290

Zs

Zsaru-Car 283

Tartalom

Büntetőjog	
MINKÓ-MISKOVICS Mariann: A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett embercsempészés bűncselekménye napjainkban	15
Kriminálisztika	
FÜLÖP Péter – VÖRÖS Tamás: A forenzikus üvegvizsgálat egyéb aspektusai – A fraktográfia	33
Kriminológia	
HOLLÓSVÖLGYI Máté: Lácacséke a magyar Chicago? Avagy a média felelőssége a kriminálstatisztikák közlésében és értelmezésében. Esettanulmány egy pártfogó felügyelő szemével	47
Rendészeti gyakorlat	
BOTTYÁN Sándor: A drón mint kétpólusú tényező a büntetés-végrehajtásban	57
Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium	
CHRISTIÁN László – ERDŐS Ákos: A technológiai innováció szerepe a modern biztonság megteremtésében. A Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium rövid működésének margójára	81
VÁJLOK László – BALLA József – BARTUS Gábor – VEDŐ Attila: A Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium Biztonságos Ország Biztonságos Határ alprojekt	95
BACSÁRDI József – CHRISTIÁN László – HERMANN Gábor – LIPPAL Zsolt – VERES Zoltán: Fejlesztések és fejlesztési víziók az önkormányzati rendészet területén. Biztonságos Település alprojekt	119
ERDŐS Ákos – ROTTLER Violetta – KISS Lehel: Aktuális kihívások és kockázatok a magánbiztonság területén a digitalizáció korában. Biztonságos intézmény alprojekt	139
Rendészeti felsőoktatás	
NAGY György: A rendészeti hallgató gondolkodásmódja és az interkulturális kompetencia fejlesztése	153
Konferenciabeszámoló	
ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella – KOVÁCS Éva – KUDAR Mariann: A Sokszinű Kar konferencia IV. előadásai	171
ROTTLER Violetta: A Nemzetközi Magánnyomozó Szövetség XIII. éves közgyűlése és szakmai tudományos tanácskozása (konferenciabeszámoló)	187
A magyar büntetés-végrehajtási intézményrendszer jubileumára	
BUZÁS Gábor: A közbiztonság mint a rendészet célja a Bibliától napjainkig	193
CZENCZER Orsolya: A letartóztatotti létszám alakulása a pandémia időszakában a biztonság és a környezettudatosság dimenziójában	203
KOVÁCS Gábor: A szervezés mint vezetési funkció gyakorlati megvalósítása, az értekezletek levezetésének jó gyakorlata	219
FANTOLY Zsanett: Az izlandi Barnahus-modell és annak hazai gyakorlata	229
FEKETE Márta – HEGEDŰS Judit: A korrekciós kuruzslás jelenléte a büntetés-végrehajtásban	237
Településbiztonság	
CHRISTIÁN László – M. TORONYKŐY Márta – POLYÁK Zsolt: Módszertani ajánlás a települési közbiztonsági és bűnmegelőzési stratégia kidolgozásához	247